Paul Féval-fiul

COCOŞATUL, sau MICUL PARIZIAN,
este un erou arhicunoscut.
CUM S-A NĂSCUT ?
CARE AU FOST PRIMELE LUI AVENTURI ?
DE CE ACEASTĂ PORECLĂ ?

ROMANUL LUI LAGARDÈRE

Tinerețea Cocoșatului

Grafică copertă
AGENȚIA DE PRESĂ ȘI PUBLICITATE INTERPRESS

Paul Féval Père et Fils
Le Roman de Lagardère
La Jeunesse du Bossu
Presses de la Cité, 1991

Toate drepturile asupra prezentei ediții
în limba română aparțin editurii **ELIS**.

ISBN 973-96044-4-7
ISBN 973-96044-5-5

PAUL FÉVAL-FIUL

ROMANUL LUI LAGARDÈRE

TINEREȚEA COCOȘATULUI

Traducere de MARIANA MILLIO

cu o prefață a editorului

Editura ELIS

BUCUREȘTI — 1993

PAUL FÉVAL-FIUL

ROMANUL LUI LAGARDÈRE

TINEREȚEA COCOȘATULUI

Traducere de MARIANA MILLIO

cu o prefață a editorului

Editura ELIS

BUCUREȘTI — 1993

Prefață

În orice jurnal, fiecare articol primește locul pe care îl merită potrivit importanței sau actualității sale, de la prima pînă la ultima pagină. În partea de jos a paginii se situează ceea ce, prin secolul al XVII-lea, se numea „subsolul" sau „foiletonul". Acesta a apărut pentru prima dată în 1800, în Le journal des débats, *și se ocupa, mai ales, de critică literară, teatrală sau muzicală.*

Dar în 1836 intervine o schimbare; pentru a atrage mai mulți cititori, Emile Girardin a avut ideea de a publica în ziarul său, Le Siècle, *un roman complet, care ocupa „subsolul". Astfel s-a născut cel dintîi foileton:* Fata bătrînă, *de H. de Balzac.*

Cu timpul, „subsolul" este ocupat cu scrieri de ficțiune. Succesul este considerabil, abonamentele la ziare se înmulțesc. Printre primii, Alexandre Dumas publică

Căpitanul Paul, *apoi, perfecţionîndu-şi stilul, scrie primul foileton istoric*, Cavalerul d'Harmental, *în 1841.*

Dar un instrument nou cerea noi tehnici literare. Dumas şi Fréderic Soulié, scriind pentru Le journal des débats, *precum şi Eugène Sue, pentru* La Presse --- *transformă romanul decupat în felii (aşa cum era foiletonul primitiv) în roman-foileton, conceput special pentru subsolul ziarului. Aceasta este forma sub care au apărut marile romane ale secolului:* Misterele Parisului, *de Eugéne Sue (de la 19 iunie 1842 la 15 octombrie 1843);* Misterele Londrei *(20 decembrie 1843 --- 12 septembrie 1844) de Paul Féval (care luase pseudonimul „Sir Francis Trolopp");* Cei trei mușchetari, *de Dumas (1844);* Contele de Monte-Cristo, *de acelaşi autor (1844---1846);* Jidovul rătăcitor, *de Sue (1844—1845). Pe drept cuvînt s-a spus: „Jurnalul este un obicei, romanul îl face să devină o necesitate".*

Dar, încet-încet, publicul începe să se sature şi tirajele scad. Foiletonul este acuzat că ar fi un mijloc de agitare a poporului. Şi termenul de „romancier popular", respectiv de „roman popular", nu apăruse, oare, după publicarea Misterelor Parisului, *ca un elogiu adus autorului de către presa socialistă? Epitetul capătă, treptat, un sens negativ, ajungînd să exprime dispreţul cel mai profund. Zilele de glorie ale foiletonului apuseseră.*

Dar, în 1857, anul morţii lui Sue, foiletonul pare să reînvie — Ponson du Terrail începe în La Patrie *ciclul* Rocambole, *iar Paul Féval, în* Le Siècle, *triumfă cu* Le Bossu (Cocoşatul). *Ca variante din exploatarea faptului divers criminal, apar romanul judiciar" şi „romanul erorii judiciare".*

Romanul istoric a apărut la începutul secolului al XIX-lea, datorită lui Walter Scott, Alfred de Vigny, Honoré de Balzac și Victor Hugo (ultimul prin Notre-Dame de Paris*) și surprinde caracteristicile genului: pasiuni arzătoare și evenimente neașteptate pe un fond de culoare locală. Tot în acea perioadă se naște romanul de aventuri exotice, prin scrierile lui Fenimore Cooper.*

În sfîrșit, ca un ultim avatar al romanului istoric și al celui de aventuri, se naște „romanul de capă și spadă". Între romanul istoric — de la care ia culoarea și costumul — și cel de aventuri — căruia îi datorează peripețiile și eroii —, romanul de capă și spadă va străluci pe durata unui secol — o bună parte din perioada romantică și pînă imediat după cel de-al II-lea război mondial.

Dintre romancierii de capă și spadă se remarcă îndeosebi Dumas prin trilogia Regina Margot, Doamna de Montsoreau, Cei patruzeci și cinci, Cei trei mușchetari, Contele de Monte Cristo. *Astfel, istoria reînvie, începînd de la Ludovic al XIII-lea, trecînd prin Restaurație, Regență și perioada revoluționară. Și, cînd ciclul Marii Revoluții franceze se încheie cu* Contesa de Charny *(1855), cititorii sînt pregătiți pentru a primi sărbătoresc un nou erou, la fel de curajos ca d'Artagnan și tot atît de misterios ca Monte-Cristo: Lagardère,* Cocoșatul.

*Féval (Paul Henri Corentin: n. 1817, Rennes, m. 1887, Paris), emul al lui Eugène Sue și unul dintre cei mai prolifici și populari romancieri ai secolului său, a publicat în presa vremii (*La Revue de Paris, La Quotidiene, Le Courier Française, La Mode*) un număr uimitor de mare de romane, în foileton:* Le Club des phoques (Clubul

focilor) — *1841;* Le Loup blanc (Lupul alb) — *1843, roman recent tradus și apărut în editura noastră;* Les mystéres de Londres (Misterele Londrei) — *1844;* Le Fils du diable (Fiul diavolului) — *1847;* Le Bossu ou le Petit Parisien (Cocoșatul sau Micul Parizian) — *1858;* Le Capitaine Fantôme (Căpitanul Fantomă) — *1862;* Les Habits Noirs *(Hainele Negre, roman apărut la noi sub titlul* Mănușa de oțel*);* Les compagnons du Trésor (Cavalerii tezaurului).

Multe dintre operele sale, printre care Les Puritains d'Écosse (Puritanii din Scoția), Belles de nuits (Frumoasele nopții), Le Capitaine Fantôme, Le Bossu, *au fost adaptate pentru teatrul de bulevard, bucurîndu-se de mare succes.*

Anul 1875 este marcat de două evenimente: finalizarea ciclului Hainele Negre *și ruinarea autorului, în urma pierderii sumei colosale, pentru acea vreme, de 800.000 de franci. Acest dezastru a favorizat convertirea sa la catolicism, petrecîndu-și ultimii ani ai vieții scriind lucrări de un stil mult diferit, cu caracter religios:* Jésuites!, Pas de divorce, Vieux Mensonges, Le Glaive des désarmés, Le Père Olivaint, L'Outrage au Sacré-Coeur, Semaine de familles,

Paul Féval a murit în 1887, semiparalizat, la mănăstirea Saint-Jean-de-Dieu, unde se retrăsese din 1882. Dar numele său a rămas pentru totdeauna legat de romanul Cocoșatul sau Micul Parizian, *al cărui personaj central, Lagardère, a devenit un erou legendar.*

În primii ani ai secolului al XX-lea, romanul de capă și spadă cunoaște o nouă epocă de aur prin Michel Zévaco, ai cărui eroi — Buridan, Nostradamus,

Don Juan, Căpitanul și, mai ales, Pardaillan, îl antrenează pe cititor într-un vîrtej neîntrerupt de cavalcade și pasiuni. Totuși, romanul de capă și spadă atinsese un nivel prea înalt și nimic mai presus nu putea fi conceput — superlativul trebuia, deci, doar continuat.

Paul Féval, fiul celui care l-a creat pe Lagardère, s-a născut în Paris, la 25 ianuarie 1860. Mai tîrziu, avînd gustul aventurilor și călătoriilor, a intrat în marina statului francez și, ca marinar, a făcut croaziere în Indochina, insulele Mascareignes și Madagascar. Revenit la Paris, începe o carieră de jurnalist, colaborînd la Le Gaulois, L'Événement, Le Jour, La Petite République, Le XIX-ème Siècle, L'Autorité, Le Radical.

În 1890, redacția publicației Gil Blas *îl trimite să facă un mare reportaj în Palestina și Egipt; acest an marchează și căsătoria sa cu Georgette Bouchez, precum și apariția primelor sale creații literare.*

La început a exploatat filonul de aur al tatălui și, după ce a modificat ultimul capitol al romanului Cocoșatul, *a scris o continuare a acestuia:* Le fils de Lagardère (Fiul lui Lagardère) *1893, urmat de* Les Jumeaux de Nevers (Gemenii lui Nevers) *1895,* Les Chevauchées de Lagardère (Cavalcadele lui Lagardère) *1909,* Cocardasse et Passepoil (Cocardasse și Passepoil) *1909,* La Jeunesse du Bossu (Tinerețea Cocoșatului) *1934. Primele două romane au fost scrise în colaborare cu M.A. d'Orsay — Le* Fils de Lagardère *cuprinzînd două volume:* Le Sergent Belle-Epeé (Sergentul Belle-Epée) *și* Le Duc de Nevers (Ducele de Nevers), *iar* Les Jumeaux de Nevers *— care încheie suita aventurilor de capă și spadă deschisă prin Cocoșatul — este alcătuit, la rîndul*

său, din volumele: Le Parc aux Cerfs (Parcul cu cerbi) *şi* Madame du Barry (Doamna du Barry).

Toate aceste romane au fost traduse de curînd în cadrul editurii noastre, ele aflîndu-se sub tipar, iar cititorii vor avea satisfacţia lecturării lor în foarte scurt timp.

Beneficiind de colaborarea cu acelaşi autor, Paul Féval-fiul mai scrie Les mystères de Montmartre, roman d'aventures parisiennes (Misterele din Montmartre, roman de aventuri pariziene). *M. D'Orsay a rămas în literatură şi prin romanele* La bigame (Bigama) ***şi*** Coeur de feu (Inimă de foc).

Împreună cu M. Laissez crează seria D'Artagnan contra Cyrano. (D'Artagnan împotriva lui Cyrano), Le chevalier des dames (Faptele de vitejie ale lui Cyrano. Cavalerul doamnelor), D'Artagnan contra Cyrano de Bergerac. Le secret de la Bastille (D'Artagnan împotriva lui Cyrano de Bergerac). Le Chevalier-mystère (Cyrano de Bergerac, Cavalerul-mister).

Lui Féval-fiul i se mai datorează romanele: Le calvaire de Mignon (Calvarul lui Mignon) *1910*, Les amants de l'un-delà (Amanţii de pe lumea cealaltă) *1927*, L'homme de paille (Omul de paie) *1927*, Les vampires de la mer (Vampirii mării) *1929*, La querre des étoiles (Războiul stelelor) *1929*, La lumière bleue (Lumina albastră) *1931*.

Au contribuit de asemenea, la renumele său, romane ca: Le livre jeaune (Cartea galbenă), Les trombes de fer (Trombele de fier), Le derniere Laird (Ultimul moşier scoţian) şi L'inventation maudite (Invenţia blestemată).

Ca şi tatăl său, a scris opere de inspiraţie religioasă precum: Le Christ en Orient (Hristos în Orient, *poezii)*

1890, En terre réprouvée (Pe pămînturile blestemate), Voyage en Judée (Călătorie în Iudeea) *1891—1894 și* La Mélodie des siècles (Melodia secolelor).

Paul Féval-fiul s-a stins din viață, în plină glorie, la 17 martie 1933.

Cel mai îndrăgit personaj creat de Féval rămîne Lagardère.

Există, desigur, Lagardère, un erou legendar, ca și D'Artagnan; există un personaj, Cocoșatul, a cărui ghebă servea drept pupitru speculanților din epoca Regenței, există cei doi spadasini — Cocardasse și Passepoil... și mai există deviza: „Dacă tu nu vii la Lagardère, Lagardère va veni la tine!".

Nu se știe ce anume a contribuit mai mult la popularitatea romanului, care nu s-a dezmințit niciodată, de la prima sa apariție în foileton, în Le Siècle, *1857.*

Ca urmare a inițiativei editurii noastre, pentru prima dată în Romania, cititorii au șansa să savureze suita integrală a aventurilor lui Henri de Lagardère. Căci fiul lui Féval a dat Cocoșatului un început, prin Tinerețea Cocoșatului, *precum și o continuare cu multiple implicații și peripeții. În acest fel a realizat visul oricărui cititor: acela de a-și regăsi fără încetare eroul favorit. Autorul a umplut golurile din biografia acestuia, i-a dat o tinerețe, copii, o maturitate și — inevitabil — un sfîrșit. Astfel, eroul, în esență nemuritor, a devenit muritor, căpătînd mai mult ca oricînd autenticitate și substanță.*

Lagardère — Cocoşatul sau Micul Parizian, fiul lui Lagardère --- eroi ai pasionantelor romane care au inspirat nenumărate ecranizări cu distribuţii celebre, pe multe meridiane ale lumii, cele mai strălucitoare fiind legate de magnificii Jean Marais. Pierre Blanchard, Rossano Brazzi...

Mulţi fii ai scriitorilor renumiţi au dus mai departe strălucirea înaintaşilor lor, dar niciunul nu a avut privilegiul lui Paul Féval-fiul de a fi creat o operă grandioasă, de o valoare care nu e cu nimic mai presus de cea a tatălui. Romanele sale s-au vîndut, numai în Franţa, în milioane de exemplare, dar au fost traduse în aproape toate ţările lumii.

EDITORUL

Franța lui Lagardère

(1682—1726)

1682 Lui Ludovic al XIV-lea (care domneşte începînd din 1651) i se acordă puterea de a exercita „dreptul regal“ asupra întregii Franţe. În urma unui protest anglo-olandez, Franţa încetează asediul Luxembourg-ului. 58.000 de hughenoţi acceptă să se convertească. Înfiinţarea Academiei regale din Nîmes. Fîntînile de la Versailles sînt alimentate cu ajutorul unei roţi mari denumită „Maşina din Marly“. Lulli compune opera *Perseu*. **Naşterea lui Lagardère.**

1683 Spania declară război Franţei. Moare Colbert. Lully compune opera *Phaéton*.

1684 Franţa invadează Ţările-de-Jos spaniole. Pace temporară cu Spania la Ratisbone. Căsătoria secretă a lui Ludovic al XIV-lea cu doamna de Maintenon. Încercări de convertire a protestan-

ţilor. Revoltă în Cèvennes. Lully: opera *Amadis din Galia*. Claude Perrault inventează o pompă de refulare.

1685 Revocarea Edictului din Nantes. Plecare masivă a protestanţilor. Francezii cuceresc Genova. Mansart realizează *Orangeria* la Versailles (152,40 m lungime). La Fontaine scrie *Philémon şi Baucis*.

1686 Se formează liga de la Augsbourg contra Franţei.

1687 Bossnet scrie *Discurs funebru peutru Prinţul de Condé (Oraison funèbre du Prince de Condé)*.

1688 Ludovic al XIV-lea porneşte invazia împotriva Palatinatului. La Bruyère scrie *Caracterele (Les Caractères)*.

1689 Ludovic al XIV-lea declară război Spaniei şi Angliei. Campania Palatinatului. Racine scrie *Esther*.

1690 Serie de victorii franceze. Furetière scrie *Dicţionarul universal (Dictionnaire universel)*.

1691 Francezii cuceresc Mons şi Nisa. Racine scrie *Athalie*.

1692 Înfrîngerea flotei franceze la La Hague.

1693 Reconcilierea lui Ludovic al XIV-lea cu papalitatea. Victorii maritime franceze. Mansart ridică cupola aurită de pe Hôtel des Invalides, la Paris.

1694 Continuarea războiului maritim. Prima ediţie a *Dicţionarului Academiei Franceze (Dictionnaire de l'Académie française)*.

1696 Tratatul de la Torino între Franţa şi Savoia.

1697 Tratatul de la Ryswick între Franţa şi Marea Alianţă. Charles Perrault scrie *Poveştile* sale *(Contes)*.

1698 Franţa, Anglia şi Provinciile-Unite îşi împart între ele imperiul spaniol.

1699 Îmblînzirea măsurilor luate împotriva protestanţilor. Fénélon scrie *Aventurile lui Telemac (Les Aventures de Télémaque).* **Începutul aventurilor lui Lagardère. Se refugiază în Spania, asumîndu-şi îngrijirea şi protecţia Aurorei de Nevers.**

1700 Al doilea tratat de împărţire în problema spaniolă.

1700 Philippe d'Anjou, nepot al lui Ludovic al XIV-lea, devine Filip al V-lea al Spaniei.

1702 Începutul războiului de succesiune în Spania. Revolta Camisarzilor. Instalarea francezilor în Alabama.

1704 Înfrîngerea francezilor de către englezi. Regnard scrie comedia *Nebunele îndrăgostite (Les Folles amoureuses).*

1706 Derută a francezilor la Ramillies. Începerea tratativelor de pace. Terminarea lucrărilor de construcţii la Hôtel des Invalides, la Paris.

1710 Eşecul tratativelor de pace. Expulzarea călugăriţelor de la Port-Royal.

1711 Moartea delfinului Louis şi a moştenitorului său, ducele de Bourgogne.

1712 Perioadă de pace între Franţa şi Anglia.

1713 Sfîrşitul războiului de succesiune din Spania, prin tratatul de la Utrecht.

1715 Moartea lui Ludovic al XIV-lea. Îi urmează la tron Ludovic al XV-lea. Minor, lasă regenţa ducelui d'Orléans. Lesage scoate jurnalul *Gil Blas* (pînă în 1735).

1716 John Law, exilat scoţian, înfiinţează Banca Generală din Paris.

1717 Tripla alianţă între Franţa, Olanda şi Anglia. Cardinalul de Retz îşi scrie *Memoriile.* Law

înfiinţează Compania franceză a Missisipi-ului, deţinînd monopolul comerţului cu Louisiana.

1718 Cvadrupla alianţă împotriva Spaniei. Voltaire scrie tragedia *Oedip*. Se construieşte palatul Elysée. Banca lui Law devine Banca Regală. Apariţia primelor bilete de bancă (bancnote).

1720 Regentul exilează la Pontoise Parlamentul din Paris. Se încheie pace cu Spania. Law, devenit controlor general, închide strada Quincampoix şi trebuie să scape prin fugă, La Paris, în urma unor revolte, Banca Regală îşi încetează plăţile: este faliment general.

1721 Marivaux scrie *Arlechin înfrumuseţat de dragoste (Arlequin poli par l'amour)*. Montesquieu scrie *Scrisorile persane (Lettres persanes)*.

1723 Majoratul lui Ludovic al XV-lea. **Lagardère care, în sfîrşit, şi-a învins duşmanii, se poate căsători cu Aurore de Nevers.**

1724 **Lagardère şi Aurore au un fiu, pe Philippe.**

1726 **Moartea lui Lagardère, atras într-o cursă.**

PARTEA ÎNTÎI

MOȘTENIREA FAMILIEI GUASTALLA

PARTEA ÎNTÎI

MOȘTENIREA FAMILIEI GUASTALLA

1 Strugurele tămîios

Săptămîna Paştilor a anului 1682 era pe sfîrşite. Frumoasele clopote din Guastalla[1] porniseră spre Roma, pentru a primi binecuvîntarea pontificală, iar copiii priveau curioşi la clopotniţele cetăţii ducale, întrebîndu-se dacă locuitoarele lor sonore cu îmbrăcămintea de argint sau de bronz luaseră, într-adevăr, drumul ciocîrliilor şi al porumbeilor.

Părinţii, fie că erau bogaţi, fie că erau săraci, spuneau, clătinînd din cap cu tristeţe:

— Măcar dacă, la întoarcere, n-ar trebui să sune de îngropăciune pentru monseniorul duce! Se zice că se va prăpădi curînd.

Aceia care, în seara respectivă, traversau piaţa Santa Croce[2] îşi făceau semnul crucii uitîndu-se la palatul ducal unde se stingea încet bunul şi bătrînul senior.

[1] *Guastalla:* oraş în Italia, situat pe rîul Pô, pe vremuri capitala unui ducat. (n.t.)

[2] *Santa Croce* (lb. italiană) = Sfînta Cruce. Numele pieţii era dat după biserica cu acelaşi nume aflată în piaţă. (n.t.)

Ultimele raze ale unui apus de soare primăvăratic colorau în trandafiriu faţada de marmură albă pe care nu o lumina încă nici o fereastră.

— Un tînăr a sosit adineauri din Franţa, afirmau unele persoane mai importante. Poate că este un medic de la Curte... La Versailles[1] sînt atîţia savanţi care au grijă de sănătatea Majestăţii sale Ludovic al XIV-lea[2]... Dacă ar reuşi să-l salveze şi pe mult-iubitul nostru suzeran?

Alţii îşi dădeau şi ei părerea:

— Este fiul ticălosului acela de domn de Peyrolles. E aidoma portretul acelui *birbante*[3]. Să-i ia dracu pe amîndoi!

Iar cumetrele intrau şi ele în vorbă:

— Se pare că, în port, şoarecii părăsesc corabia sortită naufragiului... Dimpotrivă, aşa cum toată lumea ştie, păsările de pradă dau năvală de îndată ce moare vreun animal... Peyrolles, vulturul ăla bătrîn, l-a chemat cu siguranţă pe fiu-său ca să ia parte la ospăţ! E semn că Moartea este pe-aproape!

[1] *Versailles:* Mică localitate la 23 km de Paris, unde se află palatul construit de Philibert le Roy, Le Vau, Mansart, d'Orbay, Hardouin-Mansart şi Gabriel şi decorat de Le Brun. Palatul este considerat una dintre capodoperele artei franceze. Grădinile au fost proiectate de Le Nôtre. A fost reşedinţa regilor Ludovic al XIV-lea, Ludovic al XV-lea, Ludovic al XVI-lea, Ludovic al XVIII-lea şi Carol al X-lea. (n.t.)

[2] *Ludovic al XIV-lea* — Cel Mare, supranumit Regele Soare (1632—1715), rege al Franţei între 1643—1715, fiu al lui Ludovic al XIII-lea şi al Anei de Austria. Îşi începe domnia după moartea lui Mazarin, consilier al Anei de Austria, care preluase regenţa. A fost încoronat la Reims în 1654 şi s-a căsătorit cu infanta Spaniei, Maria-Tereza. S-a înconjurat de miniştri destoinici, care au contribuit la un uriaş progres al Franţei, atît în domeniul economic, cît şi în cel financiar şi cel al justiţiei. A purtat multe războaie care au adus ţării glorie, dar au epuizat-o.

În 1682, regele s-a instalat definitiv la Versailles. Printre amantele sale se numără doamna de Montespan şi doamna de Maintenon. Cu aceasta a încheiat o căsătorie secretă, după moartea Mariei-Tereza. (n.t.)

[3] *Birbante* (lb. italiană) = derbedeu (n.t.)

Într-adevăr, după o despărţire de doisprezece ani, tatăl şi fiul se aflau reuniţi într-o încăpere frumoasă, situată la etajul al doilea al palatului ducal. Cu toată apăsarea zăpuşelii timpurii, uşile şi ferestrele erau închise, iar perdelele şi jaluzelele — trase. Cu fiecare minut ce trecea, umbra devenea mai adîncă, înghiţind patul cu coloane şi baldachin, dulapurile de abanos încrustat cu sidef, cele trei fotolii de stejar sculptat şi cufărul lung de lemn. De-abia se zărea luciul unei armuri florentine de cavaler din secolul al XV-lea, sclipirile unei minunate mese de fildeş şi strălucirea aurului din mozaicul pardoselii, ce reprezenta nişte crini heraldici montaţi în marmură neagră.

Antoine de Peyrolles era un lungan prostănac, cu pielea gălbejită, cu părul lipsit de luciu şi o privire vicleană. Avea o bărbie greoaie, cu falca masivă. Spada lată ce-i izbea pulpele încerca în zadar să arate c-ar fi un gentilom: înfăţişarea sa nu confirma deloc această pretenţie. Vesta lui fără mîneci, pantalonii bufanţi, strînşi sub genunchi, şi pălăria de fetru pe care şi-o aruncase pe masa de fildeş erau departe de a-l arăta ca pe un om de rang mare.

Măsurîndu-l încă o dată cu privirea, tatăl său se gîndi, dezamăgit: „Pute a tagmă de oameni ai legii! S-ar zice că-i un notar... Nici măcar atîta: un uşier!...“

De o jumătate de oră, César de Peyrolles, intendent şi om de încredere al ducelui de Guastalla, nu găsise nici douăzeci de cuvinte să-i adreseze unicei sale odrasle, în aşa hal îl dezamăgise aspectul acestuia. Se aştepta, oare, să vadă un tînăr blond cu înfăţişare de îngeraş sau un îndrăzneţ în stare să le înflăcăreze pe tinerele nebunatice? Nu se ştie...

Stînd pe un autentic scaun curul[1] pe care Părinţii Patriei romane tronaseră în împrejurări solemne, tatăl îşi privea fiul mergînd încolo şi încoace prin sala întunecoasă: semăna cu un schelet îmbrăcat în zdrenţe.

Aşa cum se întîmplă adesea — eterna poveste a paiului şi a bîrnei din ochi — César, plin de iluzii în legătură cu fizicul său, cel puţin în ceea ce priveşte aparenţa, nu realiza că fiul îi semăna de minune. Am văzut că oamenii din oraş fuseseră mai isteţi. Lăsînd la o parte vîrsta, precum şi vestimentaţia — căci bătrînul era îmbrăcat în satin cenuşiu şi purta încălţăminte din piele lustruită — Antoine arăta exact ca acel Peyrolles mîncat de molii care venise la Guastalla în urmă cu douăzeci de ani.

Antoine avea să împlinească şaptesprezece ani; era suplu şi foarte viguros, în ciuda slăbiciunii sale. Tatăl său se apropia de şaizeci de ani, dar părea să aibă mai mult. Cei care nu-l iubeau — şi erau o mulţime — spuneau în spatele lui: „Miroase a mort!“

César de Peyrolles abuzase prea mult de ceea ce Italia a produs întotdeauna cu generozitate: vin şi femei frumoase. Bea, fără a da bani, cele mai bune soiuri de vin pe care i le fura ducelui de Guastalla, iar slujba sa de factotum[2] îi permitea să facă presiuni asupra voinţei şi virtuţii fetiţelor. Cerea să fie plătit cu sărutări pentru impozitele datorate suzeranului.

Un atac de apoplexie l-a făcut să apeleze la reţetele şarlatanilor. A trebuit să-şi modereze pasiunile, renunţînd totodată la Bachus[3] şi la Venus[4]. Dar totul se plăteşte:

[1] *Scaun curul:* scaun din fildeş rezervat anumitor magistraţi romani. (n.t.)

[2] *Factotum* (din lb. latină: *facere* = face; *totum* = tot). Personaj secundar, care se ocupă cam de toate treburile într-o casă. (n.t.)

[3] *Bachus* (mitol.): nume dat de către romani lui Dionysos, zeul viţei de vie, fiu al lui Jupiter/Zeus şi al Semelei, divinitate romana. (n.t.)

[4] *Venus* (mitol.): divinitate romană, zeiţa dragostei, fiica lui Jupiter şi a Herei-Junona; corespunzătoare divinităţii greceşti Afrodita. (n.t.)

era deja prea tîrziu... Un al doilea atac l-a pus la pămînt. A scăpat şi de data aceasta, dar foarte slăbit. Şi atunci s-a gîndit la paternitatea lui şi l-a adus de la Paris pe acest fiu atît de neatrăgător.

Cu voce tare, pe un ton inexpresiv, i se adresă:

— Aşa încît ţi-am poruncit să părăseşti fără întîrziere colegiul. Iată-te aici: totul este în ordine.

Auzind aceste cuvinte, Antoine de Peyrolles tresări, îşi întrerupse brusc mersul maşinal încoace şi-ncolo şi se întoarse către bătrîn:

— Poftim?

— Ai dreptate, zise bolnavul, vorbeam pentru mine şi nu puteai să mă-nţelegi... Fiule, ia-ţi un scăunel şi vino să te aşezi lîngă mine. Timpul îmi este măsurat. Orice efort se poate solda cu o a treia congestie... Am fost prevenit că s-ar putea foarte bine ca aceasta să nu mă ierte... Aşa că voi vorbi scurt, fără înconjur... Antoine, nu prea ai o înfăţişare plăcută... Eşti departe de a fi frumos... Dar de la mine — şi doar de la mine, căci maică-ta era destul de ştearsă — ai moştenit ceva mult mai bun decît nişte calităţi fizice, care sînt destinate să se micşoreze cu vîrsta. Eşti inteligent, foarte inteligent. Am deci motive să cred că nu împărtăşeşti prejudecăţile castei noastre... că puţin îţi pasă de ceea ce alţii denumesc, în prostie, onoare... şi că ştii cît de mult rău îi pot face scrupulele unui gentilom lipsit de sprijin şi neînzestrat cu bani...

— Tată, declară Antoine, iată regula mea de comportament: „Cînd te numeşti Peyrolles, mai întîi de toate nu trebuie să fii un amărît!“ Eşti mulţumit?

— Bravo! exclamă bătrînul. Încep să mă recunosc în tine! Este, într-adevăr, o deviză înţeleaptă! De altminteri, informările foarte detaliate pe care mi le trimiteau profesorii tăi îţi lăudau simţul practic. O să facem ceva din tine, fiule. Dar, înainte de orice, ştii care este

situaţia noastră reală? Nu trebuie să-ţi mai spun că ne tragem dintr-o familie gasconă de viţă bună, dar că sîntem săraci lipiţi pămîntului. Aşa încît, pentru a-şi duce traiul, ultimii din neamul Peyrolles trebuie să-şi vîndă serviciile unor seniori mai puţin lipsiţi de arginţi... Unii şi-au închinat spada regelui Franţei, fără a se alege decît cu lovituri, răni, boli şi alte lucruri drăgălaşe... Ajung să moară cu rangul de locotenent sau căpitan... Aşa ceva te tentează, domnule? Răspunde!

— Nu sînt un ciung, iar profesorii de scrimă de la colegiul Beauvais[1] afirmă că sînt departe de a fi un novice în mînuirea spadei... Dar tot ce este în legătură cu armele cu tăiş îmi repugnă destul de mult. După mine, un gentilom, dacă are minte, trebuie să renunţe la aceste mijloace perimate...

César încuviinţă:

— Totdeauna am fost de părerea asta. Şi tocmai de aceea, încă din tinereţe, mi-am asigurat existenţa cu ajutorul talentelor mele intelectuale. În mod logic, ar fi trebuit să adun o avere... Dar, din păcate, sînt departe de aşa ceva! Ducele de Guastalla este unul dintre cei mai bogaţi prinţi din Italia. În afara patrimoniului său ereditar, posedă domenii imense în Sicilia; are bani investiţi în porturile din Genova şi din Veneţia. Din nefericire, este un om virtuos.

Bătrînul făcu o pauză, îşi mîngîie bărbia, apoi arătă cu mîna dreaptă spre armura ce stătea de pază între cele două ferestre:

— Cavalerul acesta îmi păstrează micile mele economii... Este îndesat cu monede de aur pînă la genunchi... Dar asta e puţin, prea puţin. Aş fi vrut să-ţi las mai mult, fiule, dar n-am reuşit mai bine... Ducele nu a iubit-o decît pe soţia sa. Nu s-a atins de zaruri, nici de cărţile de joc. S-a îmbrăcat fără fast. A dorit

[1] *Colegiul Beauvais:* astăzi Şcoala Politehnică. (n.t.)

pacea. A făcut dreptate tuturor, cu strictețe. Ce să storci de la un astfel de om?

Unul după celălalt, tatăl şi fiul oftară din rărunchi. În cele din urmă, César continuă:

— Sînt ani şi ani de zile de cînd îndur acest supliciu îngrozitor: să văd curgîndu-mi la picioare rîul Pactole[1] şi să nu pot scoate decît cîteva pepite! Uneori, noaptea, mă trezesc cuprins de furie! Cînd am venit la Guastalla îmi făurisem un vis atît de frumos! Gloria familiei de Gonzague nu-mi era necunoscută. Puteam să spun cu precizie defectele şi calităţile fiecărui membru al acestei case princiare... Întreaga graţie, întreg farmecul, toată semeţia, toată dîrzenia, toată nebunia marilor seniori meridionali se regăsesc unite în aceşti Gonzague... Îmi închipuiam că toţi erau fastuoşi. Înţelegi, copile, vederea Italiei mă făcuse să-mi pierd minţile, pe mine, care trăisem cu mălai şi castane în biata noastră Gascogne[2] şi care mă tîrîsem prin Paris îmbrăcat cu veste peticite. Lumina de aici, florile, femeile drăguţe, gentilomii culţi şi pricepîndu-se la muzică, fastuoşi şi corupţi, atmosfera asta de dragoste, bogăţia de comori artistice, palatele şi bisericile astea din marmură de mai multe culori...

— Credeai, tată, că te-ai şi îmbogăţit? îl întrerupse Antoine. Te înţeleg, pentru că şi eu am trăit aceeaşi speranţă cînd am trecut prin Torino, Florenţa, Peruzia şi Parma şi printr-atîtea alte cetăţi vesele şi pline de strălucire.

— Vei fi mai norocos ca mine, de asta să nu te-ndoieşti. Ţi-am deschis drumul spre bogăţie. Cît despre mine, voi muri în curînd; mi-au trebuit mai bine de cincisprezece ani de privaţiuni, de viclenii josnice,

[1] *Pactole:* rîu mic în Lydia (Grecia antică), afluent al rîului Hermos. Apele sale rostogolesc pepite de aur. (n.t.)

[2] *Gascogne:* regiune din sudul Franţei, întinzîndu-se între munţii Pirinei, Atlantic şi rîul Garonne; fost ducat. Despre locuitorii săi se spune că sînt lăudăroşi şi fanfaroni. (n.t.)

de minciuni epuizante şi de calcule mîrşave ca să strîng un pic de aur. Nu poţi stoarce sînge dintr-o piatră; nu poţi să scoţi bani de la un prinţ care dispreţuieşte femeile tinere, care respectă bunul altuia şi care vrea să fie tatăl şi binefăcătorul vasalilor săi.

Plictisit, Antoine se ridică, lovi cu piciorul scăunelul, răsturnîndu-l, şi exclamă:

— Şi pentru a-mi oferi succesiunea asta amărîtă m-ai făcut să părăsesc în grabă muntele Sainte-Geneviève, să străbat ţinuturile Champagne, Bourgogne, Bresse, Savoie, să trec Alpii înzăpeziţi şi, pe un cal prăpădit, să vin...

Se sugruma de furie. Fu nevoit să tacă.

Departe de a se formaliza, bătrînul se bucură. Îşi recunoştea în fine propria lui fire. Îşi frecă mulţumit mîinile cu vene noduroase.

Deodată, foarte palid, se ridică în picioare, făcu doi paşi şi strigă:

— Nenorocitule! Opreşte-te!

Antoine tocmai zărise pe masa de fildeş, pe care se afla pălăria lui mototolită, o cupă mare de Boemia care conţinea — pe mai multe etaje — nişte ciorchini de struguri tămîioşi, dintre care-l alesese pe cel mai mare şi mai copt.

— Ce te-a apucat? întrebă, întorcîndu-se spre înalta siluetă paternă.

Pe un ton foarte blînd, César îl sfătui:

— Lasă strugurele acela. Este noapte. S-ar putea să nimereşti, din nebăgare de seamă, un anumit ciorchine, cu adevărat cel mai îmbietor: cel mai auriu... da, foarte îmbietor!

— Ei, şi? Desigur îl păstrai pentru dumneata... În acest caz, te rog să mă ierţi.

Pe acelaşi ton plin de bunătate, bătrînul explică, în timp ce se reaşeza:

— Strugurii aceştia tămîioşi au fost aduşi din Sicilia... Sînt păstraţi cu o grijă plină de gelozie... Este singura nebunie a monseniorului duce... Şi, încă, nu acceptă să mănînce decît ciorchinii care par să fi strîns în ei lumina acelor pămînturi binecuvîntate, mereu însorite,

Antoine se răsuci pe călcîie şi se apropie de tatăl său:

— Pe scurt, îl otrăveşti? întrebă, într-un suflu.

Urmă o clipă de tăcere pe care o întrerupse, totuşi, glasul înfundat al lui César:

— Monseniorul duce de Guastalla îşi pierde puterile, de pe o zi pe alta, încă de acum doi ani... În vîrstă doar de o jumătate de secol, acest prinţ excelent pare mai debil chiar decît mine... Deoarece boala lui necunoscută datează din ziua în care şi-a pierdut soţia mult-iubită, este convins că durerea, tristeţea şi regre-tul îl conduc încet spre mormînt şi-şi acceptă destinul. Doi oameni cunosc adevărul: tatăl tău şi monseniorul prinţ Charles-Ferdinand de Gonzague, duce de Mantua... Înţelegi acum de ce te-am făcut să vii aici, de ce ţi-am spus, adineauri, că ţi-am deschis calea spre bogăţie?

Antoine luă mîna părintelui său şi-i spuse simplu:

— Mulţumesc!

Pactul era încheiat.

— În starea de sănătate în care mă aflu, reluă firul vorbei César, eram dator să te avertizez. Unde mă voi afla mîine, poate chiar la noapte? Singura soluţie era să te convoc fără întîrziere. Există lucruri pe care nu le poţi scrie, comisioane pentru care nu te poţi încrede în nimeni... Acestea sînt...

— Secrete de familie, încuviinţă Antoine.

— Secrete triple, întări factotum-ul ducelui de Guastalla. În mîinile tale, fiule, se află acum destinele a trei familii: Gonzague, Peyrolles şi Lagardère...

— Cea din urmă e mai puțin ilustră...

— Să sperăm că va rămîne obscură. Este un neam de viteji, cam nebuni, dar în stare de cele mai uimitoare fapte de îndată ce țin în mînă o sabie. Cei din neamul Lagardère sînt, ca și noi, niște gasconi — gasconi din regiunea Béarn. Sînt lipsiți de parale, dar totuși nu chiar așa ca cei din familia Peyrolles. Mulțumită ție, nu se vor îmbogăți!

De cînd obținuse complicitatea odraslei sale, bătrînul ticălos abandonase — după cum vedem — felul mai ceremonios și distant în care i se adresa. Își trase sufletul și continuă, cu ochi strălucitori:

— Ca să poți culege fructele calculelor, ostenelilor și trudei mele, este necesar să știi cîteva lucruri. Ducele de Guastalla va deceda fără a lăsa copii de parte bărbătească. Din căsătoria sa cu Luisa de Spoleto, a avut două fiice — de altfel, foarte frumoase — una blondă și alta brună, două gemene... Cea blondă, care a văzut lumina zilei puțin înaintea celei brune, este cea mai în vîrstă, după cum se obișnuiește. Se numește Doria. S-a căsătorit cu un mic senior francez, care era în trecere prin cetatea noastră și care se numește René de Lagardère. O căsătorie fără minte, o căsătorie din dragoste... La scurt timp după prostia Doriei, sora mai mică, Vincenta, s-a lăsat cucerită de farmecul atrăgător dar înșelător al vărului său, Charles-Ferdinand al IV-lea, duce de Mantua.

— Și urmează ca eu să lucrez pentru acest prinț amabil? întrebă Antoine. Căci pentru el ai *accelerat* moartea ducelui de Guastalla, nu-i așa?

— Este adevărat, fiule, pentru el.

— În dubla lui calitate de ginere și de văr, Charles Ferdinand al IV-lea urmează să moștenească titlurile de noblețe, demnitățile și bogățiile familiei Guastalla? Nu este nici o îndoială în privința asta, nu?

— *Chi lo sa?*[1] răspunse bătrînul.

Îndoiala exprimată de César îl făcu pe fiul său să se înfurie imediat:

— Cum? strigă. Dumneata eşti cel pe care l-am auzit, dumneata, factotum-ul, omul de încredere, *alter-ego*[2]-ul monseniorului? Aşadar ţi-a ascuns intenţiile sale testamentare? Şi, dacă da, n-ai fost în stare să zădărnicești precauţiile luate de el sau de către alţii?

— În problema asta, mărturisi ruşinat César, stăpînul meu a reuşit să dejoace toate indiscreţiile, chiar şi pe cele — ca a mea, în primul rînd — care poartă masca devotamentului celui mai vechi şi mai perfect. Nimeni nu cunoaşte dispoziţiile pe care le-a putut lăsa în scris. Nimeni nu ştie măcar dacă există un testament! Îţi închipui că primul meu gest a fost să-i trag de limbă pe cei doi notari existenţi în ducat. În zadar a curs aurul, în cascade sonore, pe biroul acestor scribi juridici. Mi-au jurat în faţa Madonei că n-au primit din partea suzeranului lor nici o dispoziţie în această problemă. Cred că sînt sinceri.

Antoine interveni cu o observaţie:

— Poate că vulpea bătrînă o fi încredinţat testamentul împăratului?

Pentru a doua oară, César murmură:

— *Chi lo sa?*

Tînărul bătu cu piciorul în pardoseală, nerăbdător:

— Dar, în sfîrşit — se încăpăţînă — trăieşti în apropierea ducelui. Este imposibil să nu ai o părere, să zicem chiar o presimţire în legătură cu viitorul pe care-l pregăteşte pentru ducatul său, cu felul în care vrea să-şi folosească bogăţiile fabuloase!

— Şi, totuşi, asta este situaţia. De altminteri, dacă ducele de Mantua ar fi sigur că este legatarul universal

[1] *Chi lo sa?* (lb. italiană) = Cine poate şti? (n.t.)

[2] *Alter-ego* (lb. latină) = un alt eu al cuiva. (n.t.).

al socrului şi vărului său, n-ar fi atît de grăbit să-l vadă întins pe lespezile de la Santa-Croce. Perspectiva acestei moşteniri i-ar deschide pungile care deocamdată se închid pentru el. Nimeni n-ar refuza să-l împrumute — cu o dobîndă mare, se-nţelege — pe viitorul duce de Guastalla, căci aici bogăţia se reînnoieşte încontinuu, datorită corăbiilor de negutători din Veneţia şi din Genova.

— Nu-mi vine să cred că stăpînul dumitale ar îndrăzni să-l dezmoştenească pe un om din neamul său, în profitul unui oarecare gentilom străin, aşa cum este acel René de Lagardère! exclamă Antoine.

Şi, în sprijinul tezei sale, aduse argumentul dreptului feudal. Acel ducat al Italiei fusese creat de împăratul Germaniei şi era, deci, parte din Sfîntul Imperiu. Făcînd testament în favoarea unui senior francez, supus al regelui Franţei, ducele ar da naştere unor probleme diplomatice delicate.

Tatăl său fu de acord cu acestea, dar adăugă, ca o concluzie:

— Uiţi, fiule, că în spatele domnului de Lagardère s-ar afla Ludovic al XIV-lea, şi-l cunoşti îndeajuns de bine pe acest cap încoronat pentru a şti cît este de lacom de glorie. Faptul de a apăra drepturile unui nobil provincial gascon ar însemna, pentru suveran, să pună piciorul în Italia — ceea ce nu i-ar displace deloc. Aşa că vezi: discuţia nu foloseşte la nimic. Bezna nu se limpezeşte!

— Fie precum spui! După părerea dumitale, ducele este pierdut?

— Nu este nici o îndoială, Antoine.

— Crezi c-o să mai dureze mult?

— Maximum o lună.

— Am, deci, timp să acţionez.

La auzul acestor vorbe, bătrînul simţi admiraţie pentru odraslă.

— Ce-ai de gînd să faci? îl întrebă.

— Să mă duc la Mantua. Să cîştig încrederea deplină a lui Charles-Ferdinand de Mantua şi, în înţelegere cu el, să iau astfel de măsuri încît viitorul acestui prinţ să fie bine asigurat, orice s-ar întîmpla!

— Ai un plan? Dă-mi amănunte...

— De-abia este schiţat. Aşteaptă să mi se coacă gîndurile, ca un ciorchine de strugure tămîios la soare. Pentru că veni vorba, nu ai nici o teamă în legătură cu... în fine, cu accelerarea?... Acum cîţiva ani, la Paris, marchiza de Brinvilliers, manevrînd prea multe substanţe toxice, n-a reuşit — în pofida rangului şi a relaţiilor sale — să scape de justiţie. A fost supusă unui interogatoriu sub tortură. I s-a tăiat gîtul. Trupul i-a fost ars în piaţa Grève, cenuşa i-a fost împrăştiată...

Cézar ridică din umeri:

— Cine se lasă prins îşi merită soarta! Marchiza ta a acţionat cu o imprudenţă copilărească: nu dai şoricioacă la atîţia oameni! Linişteşte-te, strugurele tămîios aranjat după metoda Peyrolles constituie un mijloc elegant şi discret de a te scăpa de aproapele tău.

— Nu ştiam că ai talente atît de preţioase, tată, mărturisi Antoine.

Dar César recunoscu, modest, că nu el inventase reţeta. O aflase de la ducele de Mantua. Acesta, care era un om foarte citit, descoperise formula într-o hîrţoagă ce intrase în posesia lui odată cu unele arhive ale familiei de Medici[1].

[1] *Familia de Medici:* familie ce a domnit în Florenţa şi ai cărei membri mai importanţi au fost: Cosimo Bătrînul (1389—1464); Lorenzo Magnificul (1469—1492), protector al artelor; Lorenzo al II-lea, duce de Urbino (1492—1519), tatăl Ecaterinei de Medici, etc. Aceasta din urmă s-a căsătorit cu Henric al II-lea si a fost mama lui Francisc al II-lea, a lui Carol al IX-lea, şi a lui Henric al II-lea, fiind regentă pe durata minorităţii acestuia. A dus o politică abilă, nedîndu-se la o parte de la a folosi în mod frecvent otrava pentru a-şi atinge scopurile. A fost instigatoarea masacrului din noaptea Sfîntului Bartolomeu. (n.t.)

Aflînd acestea, fostul elev al colegiului din Beauvais exclamă:

— În acest caz, sînt liniştit. Otrava familiei Medici este atît de extraordinară, încît rezultatele ei, deşi strălucitoare, sînt puse la îndoială chiar şi de către istorici.

— Ce vrei să spui? vru să ştie bătrînul.

— Ei, tată! se înfurie Antoine, ai uitat că acea Ecaterina de Medici era regină a Franţei în ziua în care Jeanne d'Albret, mama tînărului Henric de Navarra, a murit la Paris, cu puţin înainte de Sfîntul Bartolomeu[1]? Ţi-a ieşit din memorie că frumoasa Gabrielle D'Estrées şi-a dat duhul, într-un moment foarte potrivit, la italianul Zamet, tocmai cînd Veşnicul Galant[2] urma să se căsătorească cu ea şi că, nu mult după aceea, Maria de Medici[3] a urcat pe tronul lui Ludovic cel Sfînt[4]?

[1] *Sfîntul Bartolomeu*: sărbătoarea sfîntului cu acest nume (23 august 1572) a marcat masacrul nocturn al protestanţilor, executat din ordinul lui Carol al IX-lea, instigat de Ecaterina de Medici şi de ducii de Guise. (n.t.)

[2] *Veşnicul Galant* (în lb. franceză: *le Vert-Galant): d*enumire ce se aplică unui om cu veşnice înclinaţii spre dragoste şi care a fost folosită, în mod special, pentru a-l desemna pe Henric al IV-lea, renumit pentru numeroasele sale aventuri galante. (n.t.)

[3] *Maria de Medici* (1573—1642): fiica lui François I, regină a Franţei prin căsătoria sa cu Henric al IV-lea (1600). La moartea regelui (1610) a fost recunoscută regentă de către Parlament, i-a demis pe miniştrii lui Henric al IV-lea, şi-a căsătorit fiul — Ludovic al XIII-lea — cu infanta Spaniei, Ana de Austria, şi a rămas atotputernică pînă în 1617, cînd a început lupta pentru tron cu fiul său. A reuşit să-l convingă pe acesta să-l numească prim-ministru pe Richelieu, dar a murit în exil. (n.t.)

[4] *Ludovic cel Sfînt* sau Ludovic al IX-lea (1214—1270), rege al Franţei între 1226—1270, fiu al lui Ludovic al VIII-lea şi al lui Blanche de Castillia. A reorganizat statul şi justiţia şi a întărit autoritatea regală. A pus să se construiască biserica Sainte-Chapelle şi Sorbona. A participat la cea de a opta cruciadă şi a plecat spre Tunisia cu speranţa de a duce acolo creştinismul, dar abia ajuns în faţa Cartaginei, a murit de ciumă. Pentru integritatea şi pioşenia lui a fost sanctificat. (n.t.)

Factotum-ul ducelui de Guastalla zîmbi plin de mîndrie. Era mulțumit de ce făcuse și încîntat de fiul său.

— Să revenim la strugurii noștri, zise după un moment de tăcere. De doi ani încoace injectez o doză slabă de *apă de moștenire* în mîncărurile preferate ale domnului și stăpînului meu... Prea puțin pentru a ucide repede și, totuși, prea mult pentru a-l lăsa în putere chiar și pe cel mai viguros om. Antoine, ai fi putut mînca strugurele acela pîrguit fără să te simți rău... dar dacă în fiecare zi ai fi supus efectelor drogului, forțele ți-ar pieri încetul cu încetul... Trebuie să-ți spun că, la insistențele mele repetate, monseniorul a consimțit să se lase îngrijit de niște medici italieni, unguri, germani... Ba chiar am adus eu însumi niște vraci de la Paris și niște savanți chinezi.

— Joci tare!

— Sînt, mai ales, prudent! Charles-Ferdinand știe asta prea bine și-mi aprobă încetineala. Așadar, viața se scurge încet din trupul, odinioară puternic, al ultimului reprezentant al ramurii Gonzague-Guastalla. El nu suferă. Mintea i-a rămas limpede. Are un somn bun. Mănîncă cu poftă. Este un om, fiule, care se va sfîrși, în curînd, așa cum a trăit: ca un principe înțelept și un foarte bun creștin. Domnul să-i primească sufletul!

Nu este bine, mai ales cînd ai vîrsta lui César, să vorbești prea mult despre Moarte. Ea are auzul foarte fin.

Chiar în acea noapte, tînărul Peyrolles, care dormea în aripa stîngă a palatului, fu trezit de un servitor.

— Tatăl dumneavoastră se simte foarte rău!

Vestea mai mult îl sîcîi decît îl neliniști pe Antoine. Se îmbrăcă în grabă, gîndind:

— Oare mă voi procopsi atît de repede cu succesiunea tatălui meu? La activ: cîteva monede de aur... la pasiv: povestea asta de otrăvire şi de moştenire... să încercăm să transformăm pasivul în activ!

Tînărul gascon îşi găsi tatăl în îngrijirea unui medic al ducelui de Guastalla. Camera era într-o dezordine de nedescris. Doctorul lua sînge muribundului; nişte servitoare trebăluiau prin preajmă, altele, în genunchi, cu o lumînare în mînă, stăteau în jurul capelanului palatului care, cu glas tare, spunea rugăciunile pentru cei în agonie.

— Domnule, i se adresă omul bisericii — era un frate aparţinînd Ordinului Terţilor[1] — luaţi această lumînare şi rugaţi-vă împreună cu noi. Este cel mai bun lucru pe care-l puteţi face pentru acest suflet care-şi va lua zborul... Fie ca Domnul să-l primească în împărăţia sa! *Orate, fratres!*[2]

La rîndul lui, doctorul — apropiindu-se de Antoine pentru a-şi spăla mîinile într-un lighean — îl luă de o parte şi-i spuse cu glas scăzut:

— Acest demn *frater*[3] are dreptate. Domnul de Peyrolles nu va ieşi din comă decît pentru a intra în eternitate... Îngrijirile mele sînt inutile. Mă voi duce să mă culc... Sluga dumitale, domnule, sluga!

Antoine îl apucă de mînecă, spre a-l reţine:

— Agonia va dura mult?

— Cîteva ore, poate o zi...

Bătrînul îşi dădu sufletul la ora la care soarele reîntinerit mîngîia cu razele sale clopotniţele din Guastalla. Inima fiului era tot atît de rece ca şi cadavrul tatălui.

[1] *Ordinul Terţilor* (în lb. franceză = *Tiers Ordre*): Asociaţie de credincioşi care, continuînd să trăiască printre laici, sînt afiliaţi unui ordin religios. (n.t.)

[2] *Orate, fratres!* (lb. latină) = Rugaţi-vă, fraţilor! (n.t.)

[3] *Frater* (lb. latină) = frate (n.t.)

Antoine îl cunoscuse puţin. Chiar dacă l-ar fi trebuit să-l cunoască mai des, tot n-ar fi vărsat nici o lacrimă. Era un tînăr insensibil la orice altceva decît la propriile sale interese materiale. Pentru moment, afacerea cu moştenirea ducală îi acapara întreaga atenţie.

— Oricum — trase el concluzia, în timp ce o *camerina*[1] îmbrăca mortul — tata mi-a făcut semn la momentul potrivit. Dac-ar mai fi trecut douăsprezece ore, m-aş fi pomenit în faţa unui gentilom de ceară cu prea puţine înclinaţii spre confidenţe... Acum ştiu ce trebuie să fac pentru a-mi asigura avuţia.

Acesta a fost discursul funebru al penultimului membru al familiei de Peyrolles. Deseori copiii pe care-i ai sînt cei pe care-i meriţi.

Puţin mai tîrziu, mimînd durerea filială, cu o batistă pe ochi, orfanul se rugă să i se permită să rămînă puţin singur, spre a se reculege. Atît capelanul cît şi servitorii se înclinară cu respect în faţa lui.

Nemernicul alergă imediat la armura florentină, deşurubă genunchereie, scoase apărătorile picioarelor şi-şi afundă mîna dreaptă, plin de voioşie.

— Aur! sughiţă, aur!

Curînd, pe masa de fildeş se îngrămădiră florini[2] împodobiţi cu ordinul Florenţei şi chipul sfîntului Ioan Botezătorul, patronul acestei minunate cetăţi, monede genoveze, ludovici[3] noi-nouţi, purtînd efigia lui Henric al IV-lea, a lui Ludovic al XIII-lea şi a Marelui Rege[4], taleri[5] imperiali şi kreuzeri[6] austrieci...

[1] *Camerina* (lb. italiană) = cameristă (n.t.)

[2] *Florin*: monedă bătută la Florenţa. (n.t.)

[3] *Ludovic:* veche monedă de aur franceză, purtînd efigia lui Ludovic al XIII-lea şi a succesorilor săi şi valorînd 24 livre. (n.t.)

[4] *Marele Rege:* denumire dată lui Ludovic al XIV-lea. (n.t.)

[5] *Taler imperial:* Veche monedă de argint prusacă. (n.t.)

[6] *Kreuzer:* veche monedă divizionară din Austro-Ungaria. (n.t.)

Studentul parizian nu mai văzuse niciodată pînă acum atîtea monede. Rămăsese cu gura căscată de uimire. Plăcerea i se mai domoli totuşi cînd începu să numere acest izvor de aur.

— Răposatul taică-meu avea dreptate, mîrîi. E cam slăbuţ. Este chiar foarte slab dacă te gîndeşti la cît de scandalos de mult timp i-a trebuit ca să extragă nişte pepite din izvorul strălucitor al averii ducale: douăzeci de mii de livre[1]... Ptiu! Micuţul meu Peyrolles, va trebui să te descurci mai bine, dacă vrei să intri în pielea unui mare senior iubit şi, totodată, temut... Vezi tu, autorul vieţii tale era un om prea scrupulos şi temător...

După ce făcu aceste reflecţii, Antoine adună ducaţii[2], ludovicii, florinii şi talerii şi-i îndesă în buzunare, zîmbind:

— Îngreunat de bani... şi uşurat de griji... iată secretul fericirii oamenilor!

Puse la loc jambierele armurii de cavaler, înşurubă genunchii de fier şi se instală pe un fotoliu la capătul patului mortuar, şoptindu-şi:

— Acum, să pregătim viitorul.

De opt zile, ducele de Guastalla nu-şi mai părăsise patul. Se simţea extrem de slăbit şi nu mai avea nici o iluzie cu privire la soarta sa. Inima lui bună se întristă aflînd sfîrşitul factotum-ului său, a cărui ticăloşie n-o bănuise niciodată. I se făcu milă, gîndindu-se că tînărul Antoine devenise orfan chiar în ziua sosirii sale la

[1] *Livră:* monedă a cărei valoare a variat în funcţie de epoci şi de loc şi care a fost înlocuită de franc// denumire dată uneori francului şi în zilele noastre, cînd se vorbeşte despre venituri. (n.t.)

[2] *Ducat:* veche monedă, în general din aur, a cărei valoare era diferită în diverse ţări. Primii ducaţi au fost bătuţi la Veneţia în secolul al XIII-lea. (n.t.).

palat și, ca urmare, un ofițer din paza sa veni să-l salute pe tînărul Peyrolles, spunîndu-i din partea muribundului:

— Domnul și stăpînul meu mă trimite spre a vă înștiința că dacă nu aveți nici o situație, să nu vă faceți griji. Se vor da ordine pentru ca, orice s-ar întîmpla, viitorul dumneavoastră să fie asigurat la Guastalla, ținîndu-se seama de serviciile răposatului dumneavoastră tată. Monseniorul duce dorește să treacă asupra dumneavoastră întregul interes pe care-l purta defunctului. Funeraliile vor fi pline de solemnitate. Senioria Sa va avea grijă de asta.

Peyrolles făcu o plecăciune, jucă nițel teatru cu batista și declară pe un ton foarte îndurerat și smiorcăindu-se:

— Bunătatea monseniorului mă onorează... dar înainte de a-i accepta mărinimia, am de plătit o datorie... Respectarea unui legămînt mă obligă să mă duc la Assisi... Cu îngăduința Senioriei Sale, imediat ce-mi voi îndeplini ultimele îndatoriri față de mult-iubitul meu tată — aici dădu drumul unui hohot de plîns foarte reușit — mă voi achita, domnule, de o promisiune făcută Sfîntului Francisc și Sfintei Clara: cu picioarele goale și cu o frînghie la gît, voi urca povîrnișul muntelui Subasio, spre a mă duce să mă rog la mormîntul acestor doi eroi ai milei creștine...

Cînd i se aduse răspunsul individului, bătrînul duce simți că s-a lămurit:

— Ce inimă nobilă! exclamă.

Și, ca urmare, dădu noi porunci. La întoarcerea tînărului, i se va asigura succesiunea slujbei tatălui său pe lîngă Senioria Sa.

— Sînt convins, adăugă prințul, că de îndată ce voi zăcea lîngă iubita mea soție, moștenitorul meu nu va trece nici în privința aceasta peste ultimele mele dorințe.

Nimeni nu îndrăzni să spună nimic. Dar toţi gîndiră: „Dacă Charles-Ferdinand devine stăpîn aici, va face exact dimpotrivă! Dumnezeu să ne păzească de un astfel de senior.“

La întoarcerea de la biserica Santo Paulo, unde se cimentau lespezile deasupra cavoului tatălui său, Antoine de Peyrolles se simţea mulţumit de propria-i persoană.

„Graţie flerului meu“, gîndea, „am mizat pe două cărţi... Şi încă ce cărţi! Dacă ducele de Mantua îl va moşteni pe nobilul şi bogatul său socru, îmi va fi în mare măsură dator pentru acest fericit eveniment... Da, da, chiar aşa, într-o mare măsură... N-am găsit eu oare, în patrimoniul meu, printre alte lucruri, o oarecare fiolă conţinînd o anumită mixtură? Oare nu devotamentul deplin pe care-l port intereselor lui Charles-Ferdinand al IV-lea este cel care m-a împiedicat să-i povestesc ducelui de Guastalla prin ce concurs de împrejurări am descoperit, în palatul său, *apa de moştenire* a familiei de Medici? Dar să presupunem că prinţul de Gonzague mă respinge... Că, încredinţat de faptul că socrul şi vărul său este în agonie, ar uita ceea ce îi datorează mortului care zace la Santo Paulo şi fiului său Antoine... Numitul Antoine revine la Guastalla. Se bucură de simpatia muribundului: nu degeaba se întoarce de la Assisi, unde a făcut un pelerinaj spre a se ruga pentru el! Hotărît lucru, ideea asta cu vizita la mormintele Sfîntului Francisc şi Sfintei Clara este genială, genială!“

Gîndind astfel, Peyrolles folosi un pretext de-a scăpa de societatea oamenilor din casa ducală, care-l înconjurau plini de compasiune şi — încrezîndu-se în steaua lui — se îndreptă spre cartierele cele mai sărăcăcioase ale oraşului.

Ajunse în curînd într-un adevărat labirint de străduţe înguste, murdare, urît mirositoare, în care se vedeau rufe puse la uscat în ferestre. Nişte copii, frumoşi ca nişte îngeri, se jucau în pîrîiaşul ce curgea pe mijlocul străzii. Fete tinere, cu chipuri serafice, trăncăneau, făcînd ochi dulci trecătorilor. Derbedei, cu frunţile încruntate, dădeau tîrcoale.

Gasconul îşi pipăi spada. Se servea foarte bine de ea cînd era cazul, dar, din instinct, detesta mînuirea tăişurilor. Era un individ şiret şi prudent.

Zări o *trattoria*[1] şi se hotărî:

— Să intrăm aici. Vorbesc de minune limba lui Dante[2]. Dracu nu mi-ar fi prieten, dacă n-aş găsi aici ceea ce caut.

2 Ideile lui Peyrolles

Pe timp îndelungat, Mantua[3] a fost unul dintre cele mai importante oraşe ale Italiei. Acolo s-a născut Virgiliu[4]. Locuitorii săi au fost întotdeauna oameni iscusiţi. Unele fabrici de stofe şi

[1] *Trattoria* (lb. italiană) = cîrciumă. (n.t.)

[2] *Dante Alighieri* (1265—1321): poet italian, născut la Florenţa. A jucat un rol politic în cetatea sa. Multe din operele lui — sonete şi cîntece de dragoste — sînt închinate iubitei (Beatrice Portinari). Autor al *Divinei Comedii*, Este considerat părintele poeziei italiene. (n.t.)

[3] *Mantua* (în lb. italiană: *Mantova*): oraş în Italia, regiunea Lombardia. Episcopat. Conţine un palat ducal datînd din secolul al XII-lea. Centru comercial şi industrial. A fost cucerit de Napoleon Bonaparte în 1797. (n.t.)

[4] *Virgiliu* (Publius Virgilius Maro) (70—19 î.e.n.) poet latin, născut la Andes, lîngă Mantua. De origine modestă, a făcut studii la Milano şi la Roma, împrietenindu-se cu Mecena şi Horaţiu. A scris *Georgicele* şi *Eneida*, pe care n-a terminat-o. Geniul său a avut o mare influenţă asupra literaturii latine şi asupra tuturor literaturilor occidentale, iar în jurul său s-au creat o mulţime de legende. (n.t.)

de frînghii, unele imprimerii şi rafinării de salpetru, care îl îmbogăţesc şi în zilele noastre, datează de foarte multă vreme.

Acest oraş aparţinea familiei de Gonzague încă din 1328 şi o dusese, ca atare, foarte bine, pînă la suirea pe tronul ducal al lui Charles-Ferdinand al IV-lea, care ne interesează şi spre care se grăbea tînărul Peyrolles.

Dacă vreţi să aveţi o idee despre ceea ce au fost cei din familia Gonzague din Mantua, duceţi-vă să visaţi în Biserica Santa-Maria-delle-Grazie. Le veţi admira acolo mormintele demne de regi.

Castelul lor, numit Palazzo del Té, construit de către Jules Romain[1] — prieten şi totodată discipol al lui Rafael[2] — este o adevărată minune. Romain a fost atît un bun pictor, cît şi un bun arhitect. Dacă nu l-ar fi îndrăgit aşa de mult pe Rafael, Papa i-ar fi încredinţat lui lucrările de la Sfîntul Petru şi de la Vatican.

Dar degeaba locuia Charles Ferdinand pe domeniile strămoşilor săi, degeaba trăia într-un decor fastuos: se simţea înconjurat de mizerie şi pîndit de creditori. Desigur, nu te puteai duce cu portărei la un prinţ de Gonzague, scoţîndu-i bunurile la vînzare în piaţa publică, dar nimeni nu se simţea silit să accepte să-i avanseze bani sau să-i acorde un credit îndelungat. Nu li se fac împrumuturi decît bogaţilor, şi de doi sau trei ani, ducele de Mantua nu mai era bogat.

[1] *J. Romain:* numele sub care este cunoscut în Franţa Giulio Pipi de Januzzi zis „Romano", pictor italian, născut la Roma (1492 sau 1499—1548). Elev al lui Rafael, celebru mai ales pentru a fi construit Palazzo del Té (Palatul Ceaiului) la Mantua. (n.t.)

[2] *Rafael* (Raffaelo Santi sau Sanzio): pictor italian, născut la Urbino (1482—1520). Elev al lui Perugino, a lucrat la Perugia, Florenţa, Roma, şi a fost arhitect şi conducător al lucrărilor de construcţii la curtea papei Julius al II-lea şi Leon al X-lea. Pictura sa se caracterizează printr-un desen foarte pur şi un colorit delicat. Deşi a murit tînăr, a lăsat o serie de capodopere, mai ales cu teme religioase. (n.t.)

— *La mattina una messetta, l'apodinar una basseta, e la notte una donnetta*[1], repeta cu plăcere ducele de Mantua.

Ceea ce vrea să însemne cu aproximaţie: „De dimineaţă, o liturghie; după-amiaza, jocul, iar seara, dragostea". Gonzague urmase cu scrupulozitate această voioasă regulă a vieţii de sorginte veneţiană.

Era un senior foarte amabil şi foarte generos. De cum intrase în posesia moştenirii paterne, cheltuise fără milă din cuferele palatului. Nimic nu i se părea prea scump sau prea frumos. Firea fericită a lui Charles-Ferdinand şi uşurinţa cu care risipea florinii deveniră curînd celebre în Italia. Foarte repede, generosul duce de Mantua fu înconjurat de o curte aproape regală.

Seniori hazlii sau înfometaţi, ghicitori, bufoni, actriţe, spadasini, alchimişti, pictori în căutare de zugrăvit fresce, sculptori căutînd comenzi de busturi sau de statui, muzicieni doritori să scrie opere, dansatori şi dansatoare gata să se întreacă pe sine, fără a mai număra — aşa cum se poate bănui — femei ce se vindeau pe bani, soţi ce se complăceau şi tinere domnişoare ce căutau un admirator bogat şi generos: toţi aceştia alcătuiră societatea obişnuită a lui Charles-Ferdinand al IV-lea.

Toţi îl distrau, îl tămîiau, mînc.u, beau şi făceau dragoste pe cheltuiala lui, şi prindeau din zbor aurul risipit cu frumoasele lui mîini princiare. Aşa încît Mantua deveni cel mai plăcut oraş din Europa. Pe lîngă el, curtea lui Ludovic al XIV-lea ar fi părut tristă. Se desfăşurau aici petreceri fără sfîrşit, printre melodii cîntate la mandolină, spectacole de balet, focuri de artificii şi, mai ales, scurte intrigi galante — cel puţin în anturajul cel mai apropiat al Senioriei Sale.

În alte privinţe, lucrurile stăteau cu totul altfel. Niciodată, de cînd se putea ţine minte, vreun Gonzague

n-a făcut să se nască atîta ură prin administraţia sa. Oamenii sărmani îl blestemau pe cel de acum. Magistraţii şi negustorii îi doreau moartea, fiindcă sub domnia lui impozitele şi taxele se măriseră îngrozitor de mult. Preoţii sau călugării criticau sever scandalurile vieţii sale particulare, legăturile ce stîrneau vîlvă şi, mai ales, orgiile nocturne care făceau să răsune întregul oraş. Femeile cinstite îl urau pentru jignirea pe care, prin purtarea sa, i-o aducea zilnic prinţesei Vincenta, soţia lui, fiica cea bună a ducelui de Guastalla.

Biata Vincenta! Cu siguranţă nu merita să fie tratată în felul acesta!

Cînd împlinise şaisprezece ani şi era pură ca o rochiţa rîndunicii de pe cîmpie, fusese impresionată de curtea arzătoare pe care i-o făcea vărul său Charles-Ferdinand. Şi asta cu atît mai mult cu cît o vedea pe Doria, sora ei geamănă, nebună de fericire ascultînd suspinele unui tînăr senior din Franţa, René de Lagardère. Cele două perechi s-au căsătorit în aceeaşi zi.

În această problemă, Vincenta fu surdă la sfaturile tatălui său, care nu vedea cu ochi buni acea unire. Cusururile şi viciile ducelui de Mantua îi erau cunoscute. Fata preferă însă să adopte părerile optimiste ale mamei sale:

— Gonzague este un tînăr nebunatic pe care dragostea îl va metamorfoza! Cum ar putea el să reziste la atîta graţie, înţelepciune, tinereţe şi frumu-seţe castă? Vei fi îngerul lui păzitor.

Sărmana şi generoasa ducesă îşi închipuia că Vincenta îşi va domina soţul şi-l va aduce pe calea cea bună, singura care asigură fericirea, orice-ar gîndi unii oameni.

Ducesa, ca şi soţul său de altfel, nu cunoştea secretul lui Charles-Ferdinand: el o iubea de doi ani pe Doria.

O iubea atîta cît poate iubi un om ca el. Fata cea blondă îi aţîţa senzualitatea. Ar fi vrut s-o smulgă dintre

ai săi, s-o ia cu sine ca pe o pradă minunată şi s-o facă jucăria sa.

Dar această superbă fiinţă, parcă plămădită din crini, trandafiri şi aur, se îndrăgostise de Lagardère, care era totuşi un senior de rang foarte mărunt, ceea ce-l înfurie de două ori mai mult pe ducele de Mantua.

Nu numai că prin această căsătorie vedea că i se răpeşte femeia dorită, dar se mai şi temea ca ducele să nu-şi facă testamentul în favoarea soţilor Lagardère. O singură apărare era posibilă: să se căsătorească cu Vincenta de Guastalla, şi încă imediat!

Aceasta îşi pierdu repede iluziile de fericire. După cîteva zile de plăceri trupeşti, petrecute lîngă acea copilă tînără, proaspătă şi nevinovată, Charles-Ferdinand a abandonat-o... Bineînţeles că a făcut asta într-o manieră elegantă, fiind un gentilom foarte politicos şi amabil. În public, se purta cu cel mai mare respect faţă de doamna ducesă de Mantua. Părea că-i îndeplineşte pînă şi cele mai mici dorinţe, şi era tare grijuliu. Dar seara nu o mai întovărăşea în acea cameră aurită în care Vincenta crezuse că va închide *Dragostea...*

Ducesa era o mare doamnă. Nimic nu se schimbă în purtarea sa. Se putea crede că era fericită... Îşi păstra secretul. Ba chiar, în faţa tatălui şi a mamei sale, se prefăcu a fi o soţie căreia i se îndeplinesc toate dorinţele. Moartea mamei, lunga agonie a tatălui, o convinseră că era de datoria ei să le ascundă adevărul. Îşi purtă crucea în tăcere.

Pe drumul care duce de la Guastalla la Mantua, Peyrolles află toate acestea, puţin cîte puţin, de la cei patru valeţi înarmaţi care-l însoţeau. Mergeau în lungul

văii rîului Mincio, care izvorăşte din lacul Garda, formează lacul Mantua şi sfîrşeşte prin a se vărsa în fluviul Pô. Ca şi acum, traseul era, şi în acele vremuri, splendid. Drumul, foarte umblat, nu prezenta nici un pericol. Dar Peyrolles al nostru transporta cu sine averea părintească şi simţea în spinare frigul morţii la gîndul că ar putea fi atacat şi prădat.

Nu-i displăcea nici să se arate în Mantua cu o suită, ca un senior de oarecare importanţă. Nu fără dreptate, îşi spusese: „Sînt foarte tînăr, sînt un străin... Îngîmfatul Gonzague ar putea să fie îndemnat să mă dispreţuiască dacă mă înfăţişez ca un cavaler sărăntoc."

Aşa că *bravii*[1] lui aveau o înfăţişare arătoasă şi călăreau cai frumoşi. La *trattoria* la care trăsese după funerariile tatălui său, ex-studentul de la colegiul din Beauvais fusese iute reperat. Nici un oraş italian nu ducea lipsă, pe atunci, de băieţi nobili gata să-şi închirieze pumnalul — sau, dacă trebuia, spada — celui care dispunea de argumente cu zornăit de bani.

În aceeaşi seară, Peyrolles le devenise şef acelor patru spadasini frumoşi. Cu inima strînsă, cu lacrimi în ochi, desfăcuse baierele pungii. „Trebuie să faci ceea ce este necesar", îşi spunea, văzînd cum îl părăsesc acei cîţiva ludovici de aur.

De altminteri, vanitatea lui repara oarecum rănile arzătoare suferite de zgîrcenia sa. Gusta plăcerea de a comanda şi de a produce impresie.

Pe drum, într-un *albergo*[2], cu vinul pe masă, Peyrolles se purtă ca un stăpîn bun şi-şi trase de limbă oamenii. Derbedeii cunoşteau toate casele nobile din peninsulă şi, datorită meseriei lor, nu ignorau nici un scandal, nici o bîrfă.

[1] *Bravo* (pl. bràvi) (lb. italiană): bandit în slujba cuiva. (n.t.)
[2] *Albergo* (lb. italiană) = han (n.t.)

— Ce vor golanii ăştia? întrebă ducele de Mantua, văzîndu-i pe Peyrolles şi pe fanfaronii săi intrînd călare în curtea palatului. Cum îndrăznesc să pătrundă aici?

În acea zi era foarte prost dispus. Prin ducat umblau tot felul de vorbe. Se spunea că negustorii şi burghezii din Mantua, săturîndu-se să li se tot pună taxe succesive, complotau să invadeze Palazzo del Té şi să-şi arunce suzeranul pe fereastră. Unii spioni adăugau detalii groaznice — adevărate sau false.

„O fi vreo delegaţie pe care haimanalele alea îndrăznesc să mi-o trimită?“ se gîndea cu mînie ducele.

Întîmplător se afla singur în dormitorul său, în care sperase să poată găsi un somn care-l ocolea de mai multe zile.

În curte, Peyrolles, plin de noblеţe, aşteptă ca unul dintre acoliţii săi să descalece pentru a-l imita şi a-i încredinţa căpăstrul calului său alb. După aceea, chemă printr-un semn un alt valet, ce se învîrtea, încolo şi-ncoace, la soare.

— Psstt! secătură, vino aici!

Şi, cu dezinvoltură, îi porunci servitorului ce venise în fugă:

— Du-te şi spune-i stăpînului tău că domnul de Peyrolles doreşte să-i vorbească despre o problemă urgentă şi gravă... Accentuez: urgentă şi gravă!

Încunoştinţat, Charles-Ferdinand îşi încruntă sprîncenele negre, parcă desenate cu pensula:

— Ce-mi tot înşiraţi? Ticălosul ăla de Peyrolles nu face parte din cei patru!

Se duse la fereastră.

— *Per Baccho!*[1] bombăni, zărindu-l pe ex-studentul îmbrăcat în negru — ăsta seamănă tare bine cu facto-

[1] *Per Baccho!* (lb. italiană) = Pe Bachus! (n.t.)

tum-ul nobilului meu văr. Şi, totuşi, nu este el! Ce-o mai fi şi cu şarada asta?

La Mantua nu se aflase încă de sfîrşitul rapid al bătrînului.

De obicei, prinţul era politeţea întruchipată. Dar, am mai spus-o, în acea zi se simţea într-o dispoziţie de cîine.

„Vin să-ncerce să-mi stoarcă ceva bani!“, trase concluzia, în sinea lui. „Intendentul socrului meu vrea să mă şantajeze.“

Şi, brusc mîniat, strigă:

— Du-te de-i spune pramatiei ăleia să-şi ia tălpăşiţa. Nu-l cunosc! Să se care de-aici!

Servitorul se întoarse la Peyrolles. Un italian, chiar şi cînd nu este prea cult, nu poate să nu se achite cu diplomaţie de o însărcinare atît de brutală. Priceput să răsucească frazele şi comediant înnăscut, valetul folosi, aşadar, perifraze foarte politicoase pentru a explica hotărîrea de a nu-l primi, pe care trebuia s-o transmită.

Dar asta nu păru să-l descurajeze pe tînăr. Observase că servitorul, în timp ce vorbea, se tot uita către o anumită fereastră deschisă: în mod evident, cea a încăperii în care se afla stăpînul său.

— Prietene, i se adresă calm, asta se datorează cine ştie cărei neînţelegeri... Senioria Sa nu are cunoştinţă de faptul că eu sînt fiul — vai, orfanul! — unuia dintre cei mai buni prieteni ai săi... Spune-mi, te rog...

Şi arătă cu mîna dreaptă fereastra către care se tot zgîia omul, cît vorbise.

— Monseniorul duce este acolo, nu-i aşa? E singur? Da... Cu o tînără doamnă, poate? Nu... Atunci este perfect! În acest caz îi voi trimite pe loc, Ilustrei şi Graţioasei Sale Seniorii, un obiect ce-mi poate da crezare în faţa Sa...

Şi, cu aceste vorbe, în faţa valetului uimit şi a „gentilomilor casei sale“, care priveau nepăsători, caraghiosul scoase din oblîncul şeii un pachetel înfăşurat în cîrpe, pe care-l desfăcu cu o grijă maternă.

— Iată obiectul, spuse zîmbind.

Era un ciorchine de strugure tămîios...

O clipă mai tîrziu, Charles-Ferdinand al IV-lea auzea un zgomot uşor, privea, făcea o strîmbătură, pălea, alerga la fereastră, se apleca în afară şi-i striga călătorului învesmîntat în negru:

— Urcă! Te aştept, prietene!

Cu toată încrederea extraordinară pe care o avea în propriile-i talente, tînărul Peyrolles se simţi intimidat văzîndu-l pe ducele de Mantua care, răsturnat într-un fotoliu, stînd picior peste picior şi cu capul puţin dat pe spate, îl privea apropiindu-se, cu o semeţie şi cu un dispreţ de neînchipuit.

Charles-Ferdinand al IV-lea era într-o ţinută de casă şi, totuşi, eleganţa sa ieşea în evidenţă, puţin cam efeminată, desigur, dar rafinată. Frumosul său cap palid, cu gît delicat, era avantajat de dantelele care-i înconjurau chipul, ca pe al unei *donnetta*[1]; mîinile lui, ieşind dintre dantele veneţiene, ar fi făcut-o invidioasă şi pe o regină; părul — atît de negru încît părea albăstrui — nu aştepta decît cîteva cîrlionţări cu fierul pentru a deveni o perucă de ceremonii. Ochii săi catifelaţi, alungiţi, mobili sub mătasea genelor frumoase, aminteau de culoarea castanei de India. În ei luceau paiete de aur.

[1] *Donnetta* (lb. italiană) = domnişoară. (n.t.)

Mîndria, un oarecare dar de a juca teatru şi o voinţă de fier se vădeau din atitudinea acestui prinţ, din sprîncenele bine desenate, arcuite, din nasul său ca un cioc de vultur, din mobilitatea trăsăturilor şi din subţirimea buzelor lui prea roşii.

Deşi avea o slabă experienţă în cunoaşterea oamenilor, vizitatorul nu se lăsă înşelat:

„Un cavaler frumos, dar un stăpîn nu prea comod...“

Fără a clipi, Gonzague îl lăsă pe tînăr să înainteze, curbat în două, măturînd covorul cu pana pălăriei şi încercînd să vorbească:

— Monseniore... eu sînt... al Senioriei Voastre...

Îl măsură cu privirea, de la călcîiul ghetei pînă-n creştetul capului şi nu crezu că trebuie să-şi ascundă o mică strîmbătură. Cu siguranţă, gîndea:

„Un lungan lipsit de farmec... Gentilom... atît de puţin pe cît e cu putinţă... Fierul care-i atîrnă la şold ar putea fi o frigare... În băiatul ăsta slab este ceva de lacheu şi de avocat, de diacon şi de magistru... Pute a urzeală de intrigi!“

Fără a-i arăta vreun scaun, soţul Vincentei îl întrebă pe tînăr, cu un ton plictisit:

— Ce vrei de la mine, băiete? Nu ţi s-a spus că nu mă simt bine?

Lui Peyrolles, primirea i se părea cam rece. Cu spinarea curbată, nu îndrăznea să-l contemple pe marele senior aşa cum ar fi dorit. Dar, la doi paşi de fotoliul ducal, zări ciorchinele de strugure, pe jumătate strivit. Asta îl făcu să-şi recapete curajul. La urma urmei, Charles-Ferdinand n-avea decît să ia atitudini olimpiene, tot la mîna lui Antoine era!

— Monseniore, zise cu glas scăzut, doar dorinţa de a apăra interesele unui prinţ atît de mare poate fi

învinuită... Dacă am fost indiscret forţînd uşa Senioriei Voastre...

— Ai fost, remarcă ducele, pe un ton sec.

— Monseniorul să mă ierte!

Spunînd acestea, Peyrolles se aplecă iute, luă strugurele tămîios şi spuse, ca într-o doară:

— Am fost foarte mirat, sosind la Guastalla, să văd struguri atît de frumoşi pe masa monseniorului duce — aibă-l Domnul în paza sa! Mă întrebam cum se pot obţine aceste bogate daruri ale verii în săptămîna Paştilor? Fiola aceasta mi-a dat cheia enigmei... O restitui nobilului duce!

Şi scoase din buzunar sticluţa ce conţinea otrava familiei de Medici.

Gonzague se făcu foarte palid, dar se limită la a-şi descrucişa picioarele şi la a privi mai atent chipul lui Peyrolles. Nefiindu-i cunoscută moartea complicelui său, începu să studieze diferite ipoteze. Se afla oare în faţa unui ticălos de prima clasă care reuşise să pună mîna pe groaznicul său secret, sau a unui devotat fanatic al lui Peyrolles, trimis aici pentru a-i stoarce o avere? Declară cu nepăsare:

— Prietene, comoara ducilor de Mantua este, deocamdată, destul de înglodată în datorii... Dar cei care ar avea ideea nebunească de a veni să-l sîcîie cît de puţin pe prinţul de Gonzague, Charles-Ferdinand al IV-lea, n-ar mai trebui decît să se pregătească de moarte... Ai înţeles?

Peyrolles zîmbi şi replică:

— Mi-am luat precauţiile necesare. Înainte de a veni aici pentru a-i oferi Monseniorului serviciile mele, fiul nobilului şi regretatului meu părinte a depus la un notar din Guastalla o scrisoare sigilată aşa cum se cuvine, care se referă la cultura strugurelui tămîios,

precum și la o oarecare sticluță foarte potrivită pentru pîrguirea frumoșilor ciorchini din Sicilia...

Aruncă pe covor fiola pe care o ținuse în mîna înmănușată și izbucni în rîs:

— Sticla asta, monseniore, nu conține decît *aqua simplex*![1]

„Ia te uită!“ gîndi ducele fără a se emoționa peste măsură. „Iată totuși un băiat cu resurse. Precauția n-a fost de disprețuit.“

Atunci, mîna cea nepăsătoare îi arătă un scaun tînărului Peyrolles, care se felicită: „Îmi acordă o avansare. Uite unde ajungi datorită studiilor temeinice!“

— Tocmai ai vorbit despre „regretatul“ dumitale tată, remarcă Charles-Ferdinand, după o tăcere pe care tînărul Peyrolles nu îndrăzni s-o întrerupă. Oare i s-a întîmplat o nenorocire domnului intendent al socrului și vărului meu de Guastalla?

— Vai! de ieri zace sub o lespede din transeptul bisericii Santo Paulo... Cel mai bun dintre părinți, monseniore, simțindu-se condamnat, mă chemase în mare grabă... Chiar în noaptea sosirii mele la Guastalla, o congestie cerebrală l-a doborît... În nenorocirea mea, am putut avea, mulțumită Cerului, această consolare: tatăl meu a avut timp să-mi vorbească despre interesele stăpînului său... despre speranțele legitime nutrite de Seniqria Voastră...

— Ceea ce îi aparține lui Gonzague — spuse tăios ducele, căruia îi năvălise sîngele în obraji — trebuie să-i revină lui Gonzague, după cum este și drept!

— După cum este și drept! întări Peyrolles.

Din acea clipă, semețul Charles-Ferdinand deveni cu totul altul. Perspectiva de a intra în posesia bunurilor

[1] *Aqua simplex* (lb. latină) = apă simplă (n.t.)

fabuloase ale rudei sale părea să-l biciuiască. Se ridică, se apropie de tînăr, care imediat sări în picioare, şi îi întinse mîna dreaptă:

— Prin tatăl dumitale, prietene — spuse cu o emoţie adevărată sau falsă — pierd un aliat preţios... Dar, slavă Domnului! mi se pare că, în ciuda tinereţii dumitale, poate chiar datorită ei, îl vei putea înlocui, şi nu-i imposibil nici să-l întreci, nu-i aşa?

— Monseniore, răspunse Peyrolles cu o îndrăzneală extraordinară, aceasta este convingerea mea intimă...

Se duse apoi să închidă fereastra, se asigură că perdelele acopereau uşile, din precauţie le ridică să se încredinţeze că nu era nimeni ascuns acolo şi, în cele din urmă, se postă în faţa lui Charles-Ferdinand şi-i şopti:

— Ducele de Guastalla se stinge. În mai puţin de o lună se va duce să doarmă la Santa-Croce... Să profităm de acest scurt răgaz care ne este acordat. Tatăl meu îşi avea ideile lui; le cunosc pe ale domniei voastre, monseniore. Şi unele şi altele au cîte ceva bun... Îngăduiţi-mi să vi le expun pe ale mele.

3 O căsnicie fericită

Mai în amonte de Lourdes, valea torentului Pau este mărginită mai întîi de nişte dealuri line, între care se întind văile Lavedan[1]-ului. Apoi, la confluenţa acestui torent şi a celui din Cuaterets[2], încep să se ridice înălţimi mai

[1] *Lavedan:* ţinut din munţii Pirinei. (n.t.)
[2] *Cauterets:* comună în munţii Pirinei, situată pe teritoriul Cauterets. (n.t.)

abrupte. Unele depăşesc trei mii de metri şi-şi scaldă în azur zăpezile veşnice.

Localitatea Angelès-Gazost se află în punctul în care se ating aceste două regiuni.

În vremurile în care se întîmplau evenimentele pe care le istorisim, Angelès putea fi considerat drept un loc uitat de Dumnezeu, aflat la capătul pămîntului.

Într-un astfel de loc te simţi cel mai bine cînd iubeşti şi eşti iubit. Nu le fie cu supărare scepticilor, dar adevărata fericire le scapă celor care caută satisfacţii bazate pe vanitate. O cunosc doar perechile care ştiu să trăiască cu dragoste şi cu apă proaspătă.

René de Lagardère şi soţia sa se hrăneau în felul acesta, adăugînd la acest meniu, cam simpluţ, şi multe castane.

Fără dragoste, cum ar fi venit aici o italiancă, tînără, foarte frumoasă şi de viţă princiară? Doria de Gonzague de Guastalla trăise mai bine de cincisprezece ani în bogăţie şi lux, înconjurată de servitori, îmbrăcată într-atît de elegant, încît nici regina Ungariei, nici împărăteasa Germaniei nu erau gătite ca ea. Băuse din cupe de argint aurit, călărise pe armăsari de rasă, frecventase seniori parfumaţi, primise omagiile unor cardinali şi văzuse prinţi cerîndu-i mîna ca pe o comoară fără de seamăn.

Acum, locuia în ferma strămoşească a familiei Lagardère.

Era o locuinţă seniorială de ţară, fără nici o pretenţie. Turnul şi porumbarul său erau singurele elemente arhitectonice care-i afirmau demnitatea. Construită dintr-un tuf aurit de soare, acoperită cu ţigle, dar împodobită cu viţă de vie, cu caprifoi şi cu iasomie, clădirea lăsa să pătrundă valuri de lumină şi, de la ferestrele sale, se putea vedea o priveliştе grandioasă

sau înduioşătoare, după multiplele capricii ale vremii, ale orei din zi sau ale anotimpului.

Doamna de Lagardère petrecea acolo zile fericite. Se mulţumea să domnească, binevoitoare şi zîmbitoare, peste două servitoare bearneze[1], o cameristă — devotata Suzon Bernard — şi trei slujitori: de picior[2], de călărie sau argaţi, după împrejurări. Pentru a o face pe blonda şi strălucitoarea fiică a ducelui de Guastalla să cînte întreaga zi, era de ajuns ca, la trezire, soţul ei s-o ia în braţe şoptindu-i, extaziat:

— Doria, Doria, iubita mea de aur![3]

Dragostea se aseamănă cu vîntul, care suflă acolo unde are chef. René de Lagardère nu trebuise decît, pur şi simplu, să se arate pentru a cuceri inima tinerei prinţese. Era un gentilom din Pirinei, bine legat, spătos dar totodată delicat, cu ochi albaştri, de un albastru de oţel ca apele torentului Auzun. Avea o înfăţişare mîndră şi putea rivaliza cu mulţi seniori din Italia. Cu toate acestea, eleganţa lui, spre deosebire de cea a ducelui de Mantua, respingea orice moliciune, orice feminitate: o eleganţă foarte franceză, stil Henric al IV-lea. Oare ea o sedusese pe Doria? Nu se ştie. Îndrăgostitul cel mai incurabil sau femeia cea mai îndrăgostită nu-şi poate niciodată expune motivele alegerii sale.

Cînd părăsise, cu soţia sa la braţ, palatul ducal din Guastalla, René putuse spune, asemeni cuceritorului galilor: „Am venit, am văzut, am învins“[4]. O scurtă

[1] *Bearneză*: persoană feminină originară din Béarn — regiune aflată în Pirineii de Jos. (n.t.)

[2] *Slujitor de picior:* servitor care, de obicei, îşi însoţeşte stăpînul. (n.t.)

[3] *Doria, Doria, iubita mea de aur!:* joc de cuvinte, căci în limba italiană "de aur" se spune *d'oro.* (n.t.)

[4] *„Am venit, am văzut, am învins“* (din lb. latină: *„Veni, vidi, vici“*): cuvinte celebre prin care Julius Cezar a anunţat Senatului victoria asupra regelui Pontului. (n.t.)

perioadă de timp, imensa lui fericire l-a înspăimîntat. Se temuse, pentru soţia lui, de smulgerea din mediul obişnuit, de monotonia traiului de la ţară. Dar Doria mai întîi rîsese de spaimele sale, iar apoi îl liniştise cu cuvinte pline de dragoste arzătoare:

— Indiferent unde, indiferent cum, dar cu tine, *caro mio*[1]*!*

Timpul nu adusese nici măcar umbra unei dezmînţiri a acestor cuvinte. Pentru Doria, soţul său era întregul univers; îi era de ajuns să fie alături de el pentru a fi fericită că trăieşte.

Într-o zi, la cîteva săptămîni după sosirea lor la Argelès, René de Lagardère, admirînd o dată mai mult neasemuita frumuseţe a soţiei sale, îi propuse cu tandreţe:

— Vrei ca înaintea sosirii iernii să facem o călătorie?... O călătorie minunată? N-ai fi încîntată să vezi Versailles-ul şi să fii primită la curte? Dacă rangul tău nu ţi-ar asigura aceste prerogative, ştii, draga mea, că un Lagardère are dreptul de a urca în caleştile regelui? Familia mea nu are titluri nobiliare, dar se trage dintr-un vechi neam de cavaleri, şi asta este de ajuns. Şi, în afară de asta, am fost cadet în compania de muşchetari a domnului d'Artagnan.

Doria ridică uşor din umeri. În timp ce visul — deseori irealizabil — al atîtor femei din Franţa, ba chiar din Europa, era de a fi prezentate la Versailles, pe sora Vincentei aşa ceva prea puţin o interesa. Ea îşi iubea bărbatul şi se simţea foarte bine la ea acasă.

Dar René de Lagardère nu se dădu bătut. Fără a avea mare ambiţie pentru el, o avea totuşi pentru Doria. Îşi dorea un titlu de conte, pentru ca soţia sa să nu fie doar

[1] *Caro mio* (lb. italiană): dragul meu (n.t.)

doamna de Lagardère. Pe ascuns, scrise deci unor prieteni care tot bîntuiau pe la Ochiul de Bou[1], lăsînd pe mai tîrziu un demers personal pe lîngă Regele Soare.

Peste cîteva zile, într-o dimineaţă senină, Doria — îmbujorată de emoţie şi de bucurie — şoptea la urechea iubitului său un mare, un foarte mare secret: familia de Lagardère nu se va stinge... Un fiu avea s-o continue. Fermecătoarea blondă era sigură că va fi un fiu!

René îi împărtăşi bucuria, dar, începînd din acel moment, îl cuprinseră grijile. În el, tatăl de familie venea să-l înlocuiască pe tînărul căsătorit, nebun de dragoste. Încerca să pătrundă întunericul viitorului. Un fiu? Va trebuie să-l crească în mod demn, să-l trimită la colegii, să-l prezinte la Curte şi — dacă voiau să-l vadă reuşind — să-i cumpere o companie sau un regiment[2]. O fiică? problema ar fi şi mai greu de rezolvat din cauza zestrei...

Şi abia atunci îşi dădu seama René de Lagardère de mediocritatea în care trăia. Pînă în acea clipă, extazul dragostei parcă îi legase ochii... Văzu că nu prea are bani. Îşi privi conacul acela fără fast, domeniul său în care micile drepturi senioriale abia dacă îi asigurau un trai decent, privi şi rochiile simple pe care le purta draga lui Doria, şi ţinutul acela îndepărtat, fără mari resurse...

Dar — se va obiecta — desigur că fiica celui mai bogat senior din Italia nu părăsise palatul ducal din Guastalla fără nici un ban? Din păcate, da! Faptul ar părea greu de crezut, dar în ziua în care René de Lagardère îşi dăduse seama că o iubeşte pe Doria, îşi spusese:

[1] *Ochiul de Bou:* fereastră rotundă, la un pod sau în partea triunghiulară a unui fronton. Acest element arhitectonic a fost utilizat în palatul Versailles, la care face referire autorul, printr-o figură de stil. (n.t.)

[2] Referire la un obicei din acea epocă, potrivit căruia militarii de carieră trebuiau să plătească o taxă pentru ocuparea unui post de ofiţer. (n.t.)

— Nu am nimic decît spada mea. Ea are totul! Dacă o cer în căsătorie, nimeni nu va crede că o iubesc. Aş fi luat drept un josnic vînător de zestre! Aşa ceva nu vreau!

Hotărîrea îi fusese promptă.

A doua zi în zori, încăleca, fără măcar a-şi fi luat rămas bun de la gazde. Voia să fugă, ca un hoţ; să fugă de priveliştea acelei fiice de prinţ care niciodată nu va putea fi a sa. Niciodată!

Dar dragostea o ţinuse trează pe blonda soră a Vincentei şi se ştie că, atunci cînd iubesc, şi cele mai pure fete devin viclene. Rezemată în coate la balconul de marmură al *loggiei*[1] sale, cu frumosul său păr despletit, Doria surprinsese pregătirile de plecare ale tînărului gentilom provincial francez şi citise îndată în inima lui ca într-o carte deschisă.

Chemase o *camerina* care-i era foarte devotată şi-i ordonase, arătîndu-i-l pe cavalerul care-şi inspecta harnaşamentul:

— Du-te şi spune-i că-i poruncesc să rămînă aici, pentru că vreau să fiu soţia lui!

René îi dăduse ascultare, furios şi încruntat.

Peste o oră, cu o îndrăzneală cu adevărat princiară, Doria îl convoca la ea, în prezenţa Vincentei, şi-i spunea:

— Domnule de Lagardère, aţi avea pretenţia ca eu să-i cer tatălui meu, ducele de Guastalla, mîna dumneavoastră? Răspundeţi. Voi face aşa cum doriţi căci, trebuie să ştiţi, nu mă voi putea căsători niciodată cu un alt bărbat decît cu dumneavoastră.

Vincenta se prefăcuse atunci că priveşte ceva în curtea palatului, căci geamăna sa se repezise să-l îmbrăţişeze pe tînăr.

[1] *Loggia* (arhit.) (lb. italiană) = portic, loggia (n.t.)

Dar Lagardère, stăpînindu-şi emoţia, reuşise să-şi exprime scrupulele de om cinstit.

— Foarte bine, răspunsese Doria, dacă banii mei vă încurcă, nu-mi voi lua de aici decît rochia de mireasă şi bijuteriile mele de fată, dacă totuşi sînteţi de acord cu asta.

„Cu asta“ pretenţiosul gentilom gascon putuse fi de acord.

Ducele şi ducesa de Guastalla au fost foarte miraţi cînd în faţa lor au apărut René şi Doria, ţinîndu-se de mînă; au fost şi mai uimiţi auzindu-i afirmînd că nu cereau altceva decît îngăduinţa de a fi fericiţi, cît mai curînd posibil.

În zadar s-a declarat ducesa convinsă de dezinteresul lui René, în zadar a insistat să-l facă să accepte, dacă nu o zestre, măcar o sumă frumoasă „cu titlu de avans din moştenire“, cum spun oamenii legii. Îndrăgostitul a rămas inflexibil: nu voia să ia cu sine de la Guastalla decît pe blonda sa cucerire, în rochie de mireasă.

Totuşi, fără ştirea domnului şi stăpînului său, aceasta ascunsese în bagajele sale, purtate de nişte catîri, nu numai colierele, broşele şi inelele ei de fată, ci şi o oarecare sumă de ducaţi, florini, ludovici şi ţechini[1], ca urmare a insistenţelor mamei sale.

Cei doi Lagardère aveau să-şi dea seama în curînd că acea mică comoară îşi avea utilitatea ei.

Presimţirea n-o înşelase pe tînăra femeie. Născu un băiat. Îi dădu numele de Henri, mai întîi pentru că amintirea Veşnicului-Galant rămăsese vie în întreaga Gascogne, apoi pentru că acesta era numele de botez al bunicului său, ducele de Guastalla şi, în sfîrşit, pentru

[1] *Ţechin:* monedă de aur, cu valoare variabilă, utilizată pe vremuri în diverse state italiene sau din Orient. (n.t.)

că un Lagardère a fost însoţitorul şi secretarul „Regelui cu Găina în Oală“[1]. Evenimentul a fost sărbătorit. Toată nobilimea din ţinut a venit să bea vinul de Jurançon şi să mănînce puii gătiţi *à la béarnaise*.

Cu acest prilej, nişte rude îndepărtate se crezură îndreptăţite să-i pună întrebări lui René de Lagardère. Ştiau în ce condiţii se căsătorise şi-i socoteau purtarea încăpăţînată, dar cam prostească. Unul dintre ei se făcu interpretul celorlalţi:

— Iată-te, îi spuse lui René, procopsit cu o odraslă care promite să fie un bun bearnez. A moştenit cu siguranţă calităţile neamului său: veselie, eroism... dar asta nu este de ajuns în vremurile pe care le trăim. Trebuie să ai avere! Am vrea să aflăm că viitorul tînărului Henri va fi asigurat de moştenirea familiei Guastalla, despre care se vorbeşte c-ar fi fabuloasă...

— Drept să vă spun, replică fără înconjur tînărul, habar n-am, şi sînt îndeajuns de înţelept încît să nu contez pe pantofii rămaşi de la un mort[2].

Şi deoarece se insista — mai mult din afecţiune decît din curiozitate — răspunse:

— Dispoziţiile testamentare ale ducelui, socrul meu, zac sub nişte văluri groase pe care nimeni nu le-a ridicat.

Şi adăugă, lăsînd astfel să se vadă străfundurile inimii sale generoase şi loiale:

— Fără o nedreptate strigătoare la cer, averea unui Gonzague nu poate trece într-o familie străină. Trebuie să-i revină ducelui de Mantua, cumnatul meu, căpetenia

[1] *Regele cu găina în Oală:* referire la Henric al IV-lea, care voia ca fiecare supus al său să-şi poată fierbe în oala de supă o găină, măcar duminica. (n.t.)

[2] *A conta pe pantofii rămaşi de la un mort* (în lb. franceză: *compter sur les souliers d'un mort*) = expresie echivalentă în lb. română cu: a vinde pielea ursului din pădure. (n.t.)

ramurii existente a familiei de Gonzague. Vincenta trebuie să fie principala beneficiară a mărinimiei paterne.

La vremea aceea — şi, din păcate, şi în continuare — René nu cunoştea ticăloşia lui Charles-Ferdinand al IV-lea, deoarece Vincenta, care întreţinea o corespondenţă susţinută cu sora sa geamănă, păstra secretă durerea sa, într-atît de tare îi era firea.

Prin ea s-a aflat, la conacul Lagardère, despre moartea ducesei de Guastalla, apoi despre boala care-l măcina pe soţul acesteia şi, în sfîrşit, despre slaba speranţă ce exista, în anturajul ducal, de a-l păstra încă mult timp în viaţă pe acel bun senior.

Doria vru să pornească la drum spre a-l îmbrăţişa pentru ultima oară pe tatăl său, dar boala — o febră cumplită — o reţinu în valea Argelès. Cînd, în ciuda doctorilor şarlatani, se însănătoşi, un plic trimis de Charles-Ferdinand o făcu să renunţe la pioasa sa intenţie.

Într-un stil foarte drăguţ şi afectuos, ducele de Mantua îi spunea cumnatei sale cam aşa ceva:

«Probabil că Vincenta ţi-a adus la cunoştinţă că starea venerabilului duce, socrul şi vărul meu, lasă să se întrevadă un sfîrşit fatal. Pentru a te scuti de frămîntări inutile, desigur că ea a înfrumuseţat puţin adevărul. Ţi-l datorez totuşi, dragă Doria, căci ai putea fi tentată să întreprinzi o călătorie lungă, o deplasare foarte costisitoare... Ar fi în zadar şi ar greva în mod inutil finanţele voastre. Mult iubitul nostru senior a căzut în boala copilăriei. Nu mai recunoaşte pe nimeni, nici măcar pe Vincenta. După părerea mea, acest spectacol ţi-ar produce o mare durere, fără a-l reconforta pe iubitul nostru bolnav.»

René de Lagardère şi soţia sa nu se îndoiră nici o clipă de afirmaţiile ducelui de Mantua. Dimpotrivă, îi

fură recunoscători că se gîndise să-i scutească de nişte cheltuieli foarte mari.

Peste cîteva luni, Suzon Bernard, camerista — aproape prietena — Doriei, fu nevoită să se scoale în miez de noapte, să-şi pună la repezeală o pelerină şi nişte papuci. Cineva bătea la poarta conacului şi un glas puternic şi aspru pronunţa aceste cuvinte, aproape groaznice:

— În numele regelui!

După ce frecase amnarul şi aprinsese o luminare a cărei flacără o apăra cu mîna, femeia deschise uşa întărită cu bare de fier şi zări un gentilom care descălecase şi-şi legase calul de un inel fixat în zidul conacului.

— Iertaţi-mă, domnişoară, că am întrerupt într-un mod atît de violent somnul unei persoane aşa de drăgălaşe... niciodată n-aş fi făcut aşa ceva de bunăvoie! Dar vedeţi în faţa dumneavoastră un ostaş care are o misiune din partea domnului conte d'Arcachon...

Domnul conte d'Arcachon era guvernatorul Bearn-ului, atotputernicul şi amabilul reprezentant la Pau al lui Ludovic al XIV-lea.

Suzon făcu o reverenţă foarte reuşită, îşi arătă frumoşii dinţişori, strecură o privire galeşă mesagerului şi-l pofti să intre împreună cu ea în sala de jos a conacului. Ca în multe case de la ţară, aceasta era o încăpere mare, care servea totodată de bucătărie şi de sufragerie.

— Nu ştiu, domnişoară, îi spuse soldatul, de ce domnul guvernator m-a trimis aici, lăsînd baltă toate treburile. Trebuie să fie vorba de ceva foarte important.

Şi, arătîndu-i un plic sigilat, adăugă:

— Vreţi să-mi faceţi plăcerea să înmînaţi asta domnului de Lagardère... cred că trebuie să aştept răspunsul său...

Doria şi René fuseseră treziţi de loviturile în poartă. Instinctiv, bărbatul sărise din pat, îşi pusese pantalonii şi-şi luase spada.

La lumina sfeşnicului purtat de Suzon, tinerii soţi citiseră mesajul. Acesta consta în zece rînduri, scrise chiar de mîna domnului d'Arcachon. Guvernatorul îl ruga pe domnul de Lagardère să binevoiască să vină fără întîrziere la Pau, spre a i se aduce la cunoştinţă un mesaj foarte important, care îl privea.

În Europa era pace. Nu putea fi vorba, deci, de a-l sluji pe rege în armată. Nu aveau nici un proces. Nu-şi cunoşteau nici un duşman. Oare ce dorea domnul guvernator? În zadar se întrebau Doria şi soţul său.

După cîteva minute de gîndire, tînăra femeie spuse, foarte palidă:

— A murit tatăl meu!

— Dar, în acest caz, de ce m-ar convoca domnul d'Arcachon la Pau? Decesul acesta nu-l priveşte deloc. Şi cum l-ar fi aflat?

— Îţi repet că tata a murit! se încăpăţînă Doria, cu ochii în lacrimi.

Renè de Lagardère era un om cu decizii rapide. Îi spuse lui Suzon:

— Drăguţo, du-te să-l previi pe trimisul domnului conte d'Arcachon că-l voi însoţi la Pau chiar acum. În timp ce mă voi echipa, dă ordine să i se aducă acestui gentilom mîncare şi băutură. Cît despre mine, nu deranja pe nimeni. Mă descurc singur.

Peste o jumătate de oră, domnul de Fauvaz — aşa se numea mesagerul — şi René de Lagardère călătoreau în galop pe drumul spre Pau, trecînd printr-o ceaţă îngheţată venită din munţii învecinaţi. Domnul de Fauvaz nu ştia nimic. Ar fi vrut să poată satisface curiozitatea legitimă a tovarăşului său.

— Nu pot — trase el concluzia — decît să vă spun atîta, ceea ce este foarte puţin: domnul conte d'Arcachon a redactat scrisoarea pe care v-am adus-o imediat după primirea curierului de la Versailles. Mă aflam tocmai atunci în biroul său. Vestea trebuie să fie bună, căci în timp ce vă scria, acest domn atît de cumsecade avea pe buze un zîmbet larg, şi ştiţi că este destul de zgîrcit cu zîmbetele...

4 O lovitură de forţă

François-Charles Henri, prinţ de Gonzague şi duce de Guastalla, era pe moarte... Otrava familiei Medici îşi îndeplinise cumplita sa acţiune de substanţă toxică lentă şi sigură. Tatăl Doriei şi al Vincentei se stingea aproximativ la timpul prevăzut, cu mintea sănătoasă dar cu trupul din ce în ce mai vlăguit.

Să nu invidiem soarta prinţilor din vremurile de odinioară. Sclavi ai destinelor lor, constrînşi să facă paradă, să-şi ascundă inima, erau datori să moară în public. Aşa făcu şi ducele Guastalla.

După ce discutase cu duhovnicul său, porunci să se deschidă amîndoi batanţii uşilor încăperii imense în care se pregătea să-i înapoieze lui Dumnezeu sufletul său cel fără de păcate.

Se aştepta acel moment solemn. În saloanele aurite, în anticamere, pe coridoare, se înghesuiau o mulţime de oameni.

Mai întîi intrară, ţinîndu-se de mînă, Charles-Ferdinand al IV-lea şi mereu frumoasa Vincenta. În spatele lor înaintară principalii lor ofiţeri şi cei ai muribundului, în ordinea stabilită de etichetă; apoi apărură doamnele răposatei ducese de Guastalla, cele ale Vincentei, cele care o slujiseră pe Doria. Pe urmă fu rîndul căpitanilor, al stegarilor, al gorniştilor, al guvernatorului oraşului, al judecătorilor, al notarilor şi al celor mai importanţi burghezi din ducat.

Clerul intră printr-o uşă specială.

În sfîrşit se prezentară şi oamenii din popor. Puteai fi sigur că împărtăşeau durerea vizibilă a Vincentei. Cei care nu reuşiseră să-şi găsească un loc, îngenuncheară pe scări, pe coridoare; se vedeau chiar femei şi bărbaţi prosternaţi în piaţa din faţa palatului, rugîndu-se cu voce tare. Clopotul de moarte începu să zguduie sveltele clopotniţe de marmură.

Ducele, foarte calm, stătea pe patul său cu baldachin împodobit cu pămătufuri de pene albe, instalat pe o estradă acoperită cu catifea vişinie. Privirea sa limpede era aţintită asupra mulţimii.

Vincenta venise să îngenuncheze lîngă tatăl său şi-şi sprijinea fruntea pe mîna albă a muribundului. Soţul ei rămăsese în picioare, lîngă ea. Comediant înnăscut, mima de minune sentimente pe care nu le cunoştea. Gîndul îi era în altă parte: îl urmărea pe tînărul ticălos care îi succedase lui César de Peyrolles. Nimeni nu-i remarca neatenţia, într-atît de adîncă era emoţia tuturor.

Vocea muribundului se înălţă:

— Copiii mei, mor iubindu-vă, aşa cum am trăit întotdeauna... Cel pe care l-am ales, şi l-am ales bine

pentru a mă înlocui, vă va iubi la fel... știu că este bun și drept... În acest fel, veți avea mereu un tată...

Vocea i se înecă într-un gîfîit:

— Un tată... un prieten...

Charles-Ferdinand, cu gîtul întins, cu privirea fixă, cu inima bătîndu-i, ca un nebun, aştepta ca muribundul să-şi precizeze ultimele dorinţe. Dar Moartea punea încălţări de marmură, mănuşi de plumb şi cuirasă de gheaţă celui pe care avea să-l ia. Facuse un efort de neînchipuit pentru a vorbi. Încercă să mai spună cîteva vorbe, dar abia putu fi auzit horcăind:

— Soţia mea... soţia mea.. vă va spune!

Îşi înclină capul spre dreapta, pe una din perne. Totul se sfîrşise.

Maestrul de ceremonii înaintă, dar un gest filial al Vincentei fu mai iute decît el: ducesa de Mantua închise ochii tatălui său şi îi puse pe frunte o sărutare de adio.

Vestea cea tristă zbură din gură în gură. Curseră lacrimi. Apoi toţi se întrebară, repetînd ultimele cuvinte ale răposatului duce: „Soţia mea vă va spune!“. Ce voise să zică? Cum ar fi putut moarta să facă ştiute dorinţele celui care i se alăturase în ţara umbrelor?

Dar în curînd oamenii încetară să se mai gîndească la această enigmă, pentru a-şi comunica o informaţie uimitoare:

— Nu se mai poate nici ieşi, nici intra... Porţile oraşului sînt păzite...

Unii adăugau chiar detalii demne de crezare:

— Ostaşi din cavaleria uşoară şi-au montat tabăra nu departe de ziduri!

Se văzură lucruri şi mai ciudate. De-abia îşi dăduse duhul ducele de Guastalla, că nişte bărbaţi înarmaţi cu sulițe şi muschete, iviţi nu se ştie de unde, se instalau unii în corpul de gardă, alţii în sala armurilor, ba unii chiar în saloanele de recepţie.

Nepăsător, stînd încă în picioare lîngă Vincenta care plîngea, ducele de Mantua, poate puţin palid, rămăsese în locul pe care i-l indica gradul de rudenie.

Antoine de Peyrolles acţiona!

Tînăra javră, cu veşminte bogate, echipat tot astfel şi urmat de spadasinii pe care-i racolase în ziua funerariilor tatălui său, mergea încolo şi-ncoace prin oraş, dînd ordine soldaţilor apăruţi ca prin minune. Nu este nimeni mai obraznic decît o secătură care crede că a reuşit să facă avere. Antoine nu binevoia să răspundă la nici o întrebare. Îşi posta oamenii într-un loc sau într-altul şi nici măcar nu se uita la gentilomii care îndrăzneau să-l întrebe ceva.

Cu toate acestea, în timp ce se fudulea în curtea palatului ducal, contemplînd cu mîndrie şase tunuri aduse acolo prin grija sa, văzu că vine spre el guvernatorul oraşului. După duce, acesta era cel mai puternic personaj al locurilor. Şef suprem al justiţiei, numit de notabilităţile din Guastalla, el ar fi trebuit să exercite puterea supremă în aşteptarea desemnării noului suveran al ducatului.

— Prietene — zise, luînd de căpăstru calul lui Antoine — se pare că dumneata comanzi aceşti războinici?

— Într-adevăr, de mine ascultă, se înduplecă individul să răspundă.

— În numele cui?

— Din ordinul Împăratului, ducatul este pus sub sechestru!

Guvernatorul îşi încleştă pumnii şi se gîndi: „Dacă aş fi prevăzut o asemenea lovitură de forţă, aş fi adunat garda orăşenească.“

Un notabil îl sfătui:

— Trebuie să apelaţi la monseniorul duce de Mantua... Nu se poate...

Dar guvernatorul îl luă binişor de braţ şi scuipă pe jos, în semn de dispreţ.

În acea seară, în timp ce frumoasa şi pioasa Vincenta, după ce trimisese un curier către sora sa Doria, se încăpăţîna să rămînă lîngă corpul neînsufleţit al tatălui său, Charles-Ferdinand al IV-lea lua masa, într-un birou, în tovărăşia lui Peyrolles.

Se felicitau.

— Aşa-i că aveam dreptate, monseniore, să vă recomand utilizarea manierei forte? întreba Antoine. Nimeni n-a îndrăznit să mişte în oraş. Moştenirea vă aparţine!

Charles-Ferdinand nu se simţea deloc liniştit în urma acestui act de forţă şi de îndrăzneală.

— Mă frămîntă testamentul ăla, mărturisi. De ce atîtea mistere, dacă, aşa cum se cuvine, prin căsătorie şi prin calitatea mea de văr, eu devin duce de Guastalla?

Dar Peyrolles vedea totul în culori trandafirii:

— Pînă una-alta, monseniore, chiar în noaptea asta nişte oameni siguri de-ai mei vor transporta la Mantua anumite cufere, sub supravegherea mea... Acolo se află comorile defunctului — Dumnezeu să-l ierte! Acele comori conţin aur şi pietre scumpe, valorînd mai multe milioane, după cîte se ştie!

— Evident, încuviinţă Gonzague, încă îngrijorat, este un noroc... Sînt departe de a dispreţui această

avere. Sînt departe şi de a fi ingrat, şi-ţi vei primi tu partea ta, în lingouri, monede sau diamante... Dar dacă într-o bună zi va trebui s-o dau înapoi?

— Cui? Nu sînteţi de acord cu Majestatea Sa Împăratul?

— Există şi altă Majestate, a cărui reşedinţă se află la Versailles... dacă afurisitul ăla de Lagardère este moştenitorul socrului meu, Ludovic cel Mare îl va sprijini pe minusculul nobil de ţară din Gascogne, dracu' să-l ia!

Peyrolles îşi umplu paharul, îl goli şi întrebă, făcînd cu ochiul:

— Dar, dacă familia lui Lagardère s-ar stinge, ar mai exista şi atunci un obstacol între moştenirea neamului Guastalla şi Senioria Voastră?

— Nici unul. Vincenta ar deveni unica moştenitoare, fără vreo contestare posibilă.

— Pe cinstea mea, trase concluzia tînărul, nu văd de ce strugurele muscat ar fi mai inofensiv în Dordogne[1] decît în Guastalla?

A doua zi, potrivit regulamentelor în vigoare, guvernatorul Guastallei se duse la biserica Santa-Croce spre a asista la deschiderea mormîntului în care se odihnea ducesa şi unde urma să fie depus corpul soţului său.

Mormîntul era un splendid monument din marmură albă, reprezentînd un pat de gală pe care zăcea întinsă, cu mîinile încrucişate şi cu picioarele alăturate, statuia defunctei. Lîngă ea fusese pregătit locul pentru statuia

[1] *Dordogne:* departament în sud-vestul Franţei, în apropiere de Gascogne. (n.t.)

ducelui. Sculptorul, prevăzător, cioplise chiar o pernă, dintr-un cipolin[1] translucid.

Nici nu trebuia să te gîndeşti să deplasezi acea piatră funerară, grea şi aproape regească. Aşa încît, pentru a avea acces la cavou, lucrătorii desfăcură doar cîteva lespezi. Îl lăsară un timp să se aeriseaască, apoi se instală o scară, după care doi valeţi purtînd torţe coborîră, urmaţi de guvernator, de doi judecători, de maestrul de ceremonii şi de căpitanul gărzilor — despre acesta ştiindu-se bine că era omul ducelui de Mantua. Antoine de Peyrolles îl reprezenta pe prinţ.

Cînd priviră racla ducesei, aşezată pe nişte console de marmură neagră, un strigăt general se făcu auzit, în ciuda respectului datorat acestui locaş de repaos:

— Testamentul!

Peyrolles înaintă, îngrijorat.

Un sul de plumb fusese pus pe sicriu, un sul care purta sigilii de ceară neagră. Aşa se explicau ultimele cuvinte ale lui François-Charles-Henri de Gonzague, duce de Guastalla: „Soţia mea vă va spune...“

Neîndrăznind să se încreadă în cei din jurul său, prinţul pusese el însuşi acel tub de metal în cavoul funebru, cu prilejul ultimei vizite pe care o făcuse rămăşiţelor soţiei sale mult iubite.

— Domnule — spuse guvernatorul îmbrîncindu-l pe tînărul Peyrolles care deja se repezise, fără ruşine, să pună mîna pe preţiosul document — aveţi răbdare să-mi îndeplinesc îndatoririle funcţiei mele. Nimeni nu mă poate înlocui în această problemă.

Luă sulul şi-l arătă tuturor:

— Domnilor, sînteţi martorii mei... După cîte se pare, acest tub conţine ultimele dorinţe ale suveranului pe care-l plîngem. Îl încredinţez în mîinile judecătorilor...

[1] *Cipolin:* rocă metamorfică, constituită dintr-o marmură ce încorporează diverse minerale cristalizate. (n.t.)

Două ore mai tîrziu, în sala tronului din palatul ducal, în faţa tuturor celor care au dorit să asiste la acea ceremonie importantă, doi notari ducali se instalară — unul la dreapta, celălalt la stînga guvernatorului — în faţa unei spelndide mese din lazurit[1] pe care toţi puteau vedea, între două sfeşnice, tubul de plumb devenit deja faimos în oraş.

Sigiliile fură rupte, tubul — deşurubat, şi guvernatorul, în picioare, în emoţia generală, scoase din el un pergament.

Nici Vincenta, nici Charles-Ferdinand nu se aflau acolo; prima — din delicateţe, celălalt — din mîndrie. Dar Antoine de Peyrolles, cu un aer arogant, stătea foarte aproape de masă.

Testamentul ducelui era teribil de lung. Vom scuti pe cititor de detaliile plictisitoare: sfaturi înţelepte date viitorului suveran al Guastallei, cuvinte de iubire către Doria şi Vincenta, dorinţa de a se face mereu slujbe religioase şi liturghii, moşteniri lăsate bisericilor din oraş, donaţii către mănăstiri, milostenii pentru săraci...

Peyrolles se frămînta de nerăbdare. Speranţa îi era totuşi destul de slabă. Şi, deodată, simţi un şoc la inimă, auzindu-l pe guvernator pronunţînd clar cuvintele:

„Vreau ca suveranitatea ducatului să-i fie încredinţată fiicei mele Doria, pe care soţul său, domnul de Lagardère, va binevoi s-o consoleze în această împrejurare. De la susnumita Doria, fiica mea, senioria Guastallei va trebui să revină copiilor săi. Fie ca blestemul divin să-i ajungă, iar eu îi chem în faţa Domnului pe toţi cei sau pe toate cele care ar încerca să ridice vreun obstacol în faţa îndeplinirii voinţei mele princiare.“

[1] *Lazurit* (lapis-lazuli sau lazurit): piatră fină de un albastru azuriu care este, de fapt, un silicat de aluminiu şi sodiu, conţinînd şi sulf; este folosit ca piatră semipreţioasă. (n.t.)

Nu se putea exprima mai clar o dorinţă.

Cît despre Vincenta, tatăl său îi lăsa moştenire o rentă foarte mare, dar cu titlu de proprietate personală, neputînd fi cedată sau luată de către altul. Nu se făcea nici o referire la soţul său.

Liniştea de moarte era grăitoare. Prinţul de Gonzague nici măcar nu figura printre nenumăraţii legatari.

Există un principiu juridic intangibil, prin care asasinul este împiedicat să moştenească bunurile victimei sale.

Antoine părăsi imediat locul, dar nu fără a gîndi:

„Dreptul este una; forma — alta; iar abilitatea este şi ea ceva.“

Dar, deodată, se opri brusc:

„Testamentul ducal a fost redactat într-un moment în care răposatul meu tată mai trăia încă, şi pe vremea în care se bucura de toată încrederea stăpînului său. Şi, totuşi, numele de César de Peyrolles nu figurează în el... Asta să-ţi fie de învăţătură, dragul meu Antoine... Slujindu-ţi stăpînul, să nu uiţi niciodată să te serveşti pe tine însuţi.“

Ducele de Mantua s-a prefăcut că suportă bine lucrurile; cel puţin în public. Deznădejdea lui mînioasă nu s-a manifestat prin strigăte, blesteme şi gesturi violente decît în prezenţa lui Peyrolles. Jură să extermine neamul Lagardère.

Seara, a fost nevoit să prezideze cina de doliu, stînd în faţa soţiei sale, şi se achită de această îndatorire cu tact şi demnitate. Cînd rămase singur cu Vincenta, aceasta îi spuse:

— Dacă în astfel de împrejurări m-aş putea bucura, m-aş fi bucurat de dispoziţiile testamèntare luate de către regretatul meu părinte... Draga mea Doria a făcut o căsătorie fără interese materiale. Desigur, dragostea o răsplăteşte, dar — totuşi — trăieşte modest, într-un

ţinut pierdut, şi a născut şi un fiu. Va veni să locuiască la Guastalla, unde va domni spre binele tuturor.

Gonzague se înclină:

— Mă alătur, doamnă, acestor cuvinte. Satisfacţia dumitale este şi a mea. Voinţa răposatului vostru tată îmi va fi întotdeauna sacră.

— Cît despre renta pe care mi-a lăsat-o, continuă îndurerata soţie, ce să fac cu ea altceva decît să ţi-o dau? Eu am foarte puţine trebuinţe.

Charles-Ferdinand luă mîna nevestei sale şi o sărută fără a rosti nici un cuvînt.

Vincenta continuă:

— O voi înştiinţa pe Doria despre averea ce-i revine... Voi scrie chiar acum o scrisoare lungă. Un gentilom al Casei mele o va duce mîine...

Peste zece minute, ducele de Mantua intra la Peyrolles în cameră şi-i spunea:

— Un mesager va pleca mîine spre Argelès, unde locuiesc blestemaţii de Làgardère. Îl vei pune sub urmărire. Nu trebuie să treacă Alpii. În apropiere de Modane încep să curgă nişte torente... Este un ţinut favorabil accidentelor... Un călăreţ poate avea o cădere mortală. S-a-nţeles?

5 Bunul plac al regelui

Nu se poate spune că palatul din Pau ar avea o înfăţişare măreaţă, dar este plin de farmec, construit dintr-o piatră care nu s-a înnegrit. Nu poate fi comparat cu splendidele reşedinţe de pe valea Loirei, cu fortăreţele din Languedoc sau cu vechile

locuinţe feudale din Bretagne. Datează din secolul al XV-lea.

Într-adevăr, în acea epocă a fost înălţat, din ordinul lui Gaston Phoebus de Foix[1], pe amplasamentul unui castel-fortăreaţă construit în secolul al X-lea de către un viconte de Béarn.

În acel castel aştepta contele d'Arcachon, guvernatorul Béarn-ului, sosirea soţului blondei Doria.

Acea provincie constituia o perlă frumoasă în coroana Franţei. Romanii, după ce cu greu o cuceriseră, o denumiseră *Beharnum;* după ei, a căzut pradă barbarilor, veniţi în valuri nenumărate. În 1920, bearnezii, rămaşi fără seniori, au făcut un plebiscit prin care s-au declarat supuşi ai contelui de Foix. Căsătoria unei fiice aparţinînd acestei case de nobili a adus Béarn-ul familiei d'Albret, iar Jeanne d'Albret, soţia lui Antoine de Bourbon, regele Navarrei, a fost mama lui Henric al IV-lea...

Béarn-ul s-a unit cu Franţa în 1594, dar edictul de încorporare nu a fost semnat decît în 1620, de către Ludovic al XIII-lea. Iată pentru ce Regele-Soare strălucea pe munţii Pirinei.

Sosiseră zorii unei noi zile cînd René de Lagardère şi domnul de Fauvaz — gentilom savoiard[2], precum se vede după numele său — zăriră turnurile gemene între care se deschide poarta principală a castelului şi marele donjon pătrat şi crenelat care domină întreaga clădire.

După cum se ştie, Ludovic al XIV-lea îşi făcea conştiincios meseria de rege. Era extrem de exigent în a cere miniştrilor săi şi tuturor celor care-l reprezentau să facă acelaşi lucru. Şi acesta era motivul pentru care

[1] *Gaston de Foix*, supranumit *Phoebus* (1331—1391): conte de Foix şi viconte de Béarn. Om de litere, a întreţinut la Orthez o curte fastuoasă. Bunurile şi le-a lăsat moştenire regelui Franţei. (n.t.)

[2] *Savoiard:* locuitor al provinciei franceze Savoie. (n.t.)

contele d'Arcachon se smulgea din moliciunea patului la ora la care soarele de-abia mijea la orizont. Fu încunoştinţat de sosirea lui René de Lagardère şi, ca un om bine-crescut, porunci să i se ofere mîncare şi băutură şi posibilitatea de a repara dezordinea îmbrăcăminţii, datorată călătoriei sale călare şi nocturne.

Puţin mai tîrziu, îl primea într-un cabinet mare şi luminos, de unde se zăreau mantiile de hermină sclipitoare ale Pirineilor.

— Domnule, i se adresă vizitatorului, după ce îi arătase un scaun, sînt foarte onorat de faptul că trebuie să mă ocup de această problemă. Ea este extrem de importantă pentru interesele statului...

Şi, deoarece René de Lagardère căsca nişte ochi foarte miraţi, guvernatorul scotoci printre hîrtiile de pe masa sa şi scoase, plin de respect, un manuscris.

— Majestatea Sa s-a ostenit să-mi scrie în legătură cu aceasta... declară el.

Şi intră într-o serie de explicaţii lungi, pe care ne vom mărgini a le rezuma.

Răposatul duce de Guastalla, om foarte subtil sub o aparenţă de bonomie, ghicise — la puţine zile după căsătoria Vincentei cu Charles-Ferdinand al IV-lea — adevăratul caracter al ginerelui său. Îşi dăduse seama de situaţia nefericită a fiicei sale. Ca un prinţ ce se îngrijea de viitorul ducatului Guastalla, îşi spusese că ducele de Mantua nu trebuia cu nici un chip să-i urmeze pe tronul ducal.

Cititorul cunoaşte precauţia — cam macabră — pe care muribundul o luase pentru ca testamentul să nu-i fie subtilizat. Neîncrederea ducelui de Guastalla îl făcu să dorească mai mult: o dublură a actului care-i stabilea ultimele dorinţe, semnat şi datat după toate regulile, fusese expediat imediat la Versailles. O scrisoare însoţea

documentul. Ludovic al XIV-lea află în felul acesta că, imediat după moartea testamentarului, René de Lagardère avea să fie — în numele soţiei sale Doria — investit cu suveranitatea ducatului; în plus, Marele Rege avea să fie încunoştinţat, printr-un mesager, despre sfîrşitul ducelui.

Astfel, degeaba luase Peyrolles măsuri pentru ca gentilomul trimis surorii sale de către ducesa de Mantua să fie înjunghiat, iar scrisoarea pe care o purta nefericitul să fie distrusă... În timp ce omul de încredere al brunei Vincenta era ucis mişeleşte, unul din pajii ducelui de Guastalla pornea în grabă spre nord, trecea Alpii prin zăpadă, pe la Mont-Cénis, ajungea la Chambery şi acolo se suia într-o trăsură de poştă spre a ajunge, fără întîrziere, la Versailles.

În clipa în care René de Lagardère afla sfîrşitul socrului său, acesta zăcea deja de şase săptămîni sub marmura bisericii Santa-Croce.

Soţul Doriei mai află o mulţime de lucruri de la contele d'Arcachon.

Ludovic al XIV-lea considera că este primul dintre francezi. Tot ceea ce avea legătură cu supuşii săi îi era scump şi sacru. Aşa încît scrisese că, potrivit „bunului său plac" — aceasta era formula oficială în acele vremuri — „dragul şi iubitul domn de Lagardère" era numit de acum înainte duce de Mantua. Şi Marele Rege adăuga că se va afla alături de René pentru a-i păstra drepturile şi spre a-l apăra împotriva tuturor, chiar şi cu ajutorul armelor, dacă, într-o zi, acest lucru ar fi necesar.

— Domnule — spuse atunci contele d'Arcachon, zîmbind — poate că se va da foc Europei pentru a vi se înlesni să vă fierbeţi un ou?

René zîmbi şi el:

— Domnule guvernator, în urmă cu cîteva luni puţin îmi păsa de oul acela fiert. Dar mi-am găsit fericirea în dragoste şi într-un trai modest, căci — fără a vrea să-i supăr pe cei ambiţioşi şi pe cei dornici de măreţie — în modestie rezidă satisfacţia profundă a inimii şi a minţii. Dar, acum, problema mi se prezintă sub un alt aspect. Sînt tată, domnule conte! Fiul meu, Henri, care este ultimul din neamul Lagardère, are dreptul la acest ducat. Şi în numele lui îl accept.

Contele d'Arcachon se înclină.

— În acest caz, domnule, binevoiţi să aveţi amabilitatea de a semna această *mărturisire*.

O *mărturisire* era un act autentic prin care un nobil se recunoştea a fi omul unui senior sau al regelui. Din acest act decurgeau unele angajamente reciproce. Astfel, Lagardère recunoştea că-i datorează ducatul său regelui Franţei, iar acesta se angaja să-i asigure posibilitatea de a se bucura de el în pace.

Aşa cum prea bine spusese domnul d'Arcachon, exista riscul declanşării unui război în legătură cu moştenirea familiei Guastalla.

Dar nu izbucni nici un război, căci împăratul Germaniei, care de curînd fusese bătut măr, nu se gîndea să mai aibă de-a face cu regèle Franţei. În schimb, îl sfătui pe ducele de Mantua să înceapă un proces, în care îl susţinu prin banii săi.

Charles-Ferdinand al IV-lea revendică, în faţa Parlamentului de la Paris, drepturile soţiei sale şi ale membrilor familiei lui, ca trăgîndu-se din sîngele familiei de Gonzague.

Asupra modestei locuinţe a soţilor Lagardère începu să plouă cu hîrtii. La cea dintîi care sosi, adusă de aprod, René se văită:

— Cum să facem ca să acceptăm lupta? Va trebui să întocmim un dosar, să luăm un avocat... Şi noi nu avem decît exact strictul necesar pentru trai.

Blonda fiică a ducelui de Gonzague nu rezistă plăcerii de a-şi tachina soţul:

— Şi dacă l-aş fi ascultat pînă la capăt pe mîndrul meu gascon?

— Ce vrei să spui, dragă?

— Uite ce este, iubitule: voiai să mă ai doar pe mine, fără zestre... am cedat. Nu voiai să-mi iau nici măcar bijuteriile mele de fată... am refuzat. Astăzi, dragul meu, mulţumită acestor bijuterii, avem puterea de a rezista, pe căi legale, împotriva pretenţiilor cumnatului nostru, sau mai curînd ale împăratului Germaniei.

După cum se va vedea, Doria nu-l cunoştea pe Charles-Ferdinand al IV-lea, duce de Mantua.

O scrisoare a acestuia, concepută de conivenţă cu Antoine de Peyrolles, contribui să întărească şi mai mult eroarea pe care o făcea generoasa familie din Pirinei şi deveni sursa unei întregi serii de necazuri.

În acea scrisoare, Gonzague se scuza că nu putuse să le scrie bunelor sale rude din Franţa imediat după decesul ducelui de Guastalla. Punea această întîrziere pe seama unei boli a soţiei sale. În realitate, aceasta se retrăsese la Assisi, unde trăia ca laică admisă în mănăstirea Santo Damiano, închinîndu-şi lui Dumnezeu tinereţea dispreţuită de singurul bărbat pe care-l îndrăgise în viaţă.

Cît despre lovitura de forţă care adusese ducatul în posesia sa, o atribuia ambiţiei fără stavilă a Împăratului. Şi oare nu acesta era suzeranul său pentru ducatul Mantua?

Tot Împăratului îi revenea responsabilitatea procesului înaintat Parlamentului.

El, Gonzague, se sinchisea prea puţin de toate acestea. Nu poseda deja Mantua?

De altminteri, era un om de inimă. La el, afecţiunea trecea înainte de orice. Avea intenţia să le-o dovedească foarte curînd rudelor sale gascone. Intenţiona să vină să le viziteze.

Spre nenorocirea lor, cei doi Lagardère îl crezură şi de data aceasta. Ticălosul exprima atît de bine propriile lor sentimente curate şi cinstite!

„Bunul plac“ al Majestăţii sale nu fu lipsit de influenţă asupra rezultatului rapid al procesului început. La conacul Lagardère fu văzut revenind bunul domn de Fauvaz, al cărui chip simpatic strălucea de mulţumire.

— Partidă cîştigată! strigă cu toată puterea, aruncînd unui valet căpăstrul calului său.

Era şi timpul! În ajun vînduseră unui argintar, venit de la Pau special pentru a încheia acea afacere atît de bună, cea din urmă bijuterie a Doriei-çelei-aurite!

Auzindu-l pe mesagerul contelui d'Arcachon proclamînd vestea cea bună, soţii — la etajul întîi al conacului — se îmbrăţişară.

— Salvaţi! îşi spuneau, amestecînd rîsul cu plînsul — moştenirea micuţului nostru Henriot este salvată! Va fi duce în Italia şi mareşal în Franţa. Regele îi va spune: „vere!“, iar istoria îl va cita sub numele de Lagardère şi de Guastalla.

Ce măreţe sînt visurile de viitor pe care le fac părinţii lîngă leagănul copilaşului lor! Dar cum se înverşunează viaţa, cîteodată, să le răstoarne planurile!

Oare Henri de Lagardère avea să primească totul de-a gata, şi singurul său necaz va fi acela de-a îmbătrîni, văzînd cum îi cresc averile şi demnitatea?

Rolul nostru de analist cinstit ne obligă la sinceritate; eroii noştri, chiar şi cei mai simpatici, sînt nişte fiinţe omeneşti; ca atare, ei au şi defecte.

Să recunoaştem, aşadar, cinstit că, în acea zi, mesajul adus de domnul de Fauvez din partea guvernatorului fu prilej de a face o petrecere — astăzi se spune „a trage un chef".

René de Lagardère se duse să cheme cîţiva vecini, în vreme ce strălucitoarea Doria, pe care bucuria o înfrumuseţa şi mai mult, se îndrepta spre bucătărie gîndindu-se la meniuri savante. Nişte pui şi gîşte — zburătoare nevinovate — şi un purceluş zdravăn şi rozaliu fură victimele acestor sărbătoriri gascone şi cîmpeneşti.

6 Bucuriile vieţii de familie

Pe vremuri era ca şi acum: veştile proaste nu cunoşteau obstacole şi mergeau repede. Un curier fu trimis către Charles-Ferdinand de Gonzague şi, străbătînd ca fulgerul etapele dintre locurile de schimbare a cailor, îi aduse — proaspătă — următoarea informaţie:

„Marea Cameră a Parlamentului din Paris a declarat valabil testamentul ultimului duce de Guastalla. René de Lagardère şi soţia sa vor merge să intre în posesia moştenirii lor."

Antoine de Peyrolles fu cel care-l primi pe mesagerul venit din Franţa. Îi ascunse acestuia bucuria, cît şi dezamăgirea sa. Căci, aflînd despre pierderea procesului

intentat de către stăpînul său, noul factotum al foarte provizoriului duce de Guastalla încercă aceste două sentimente, într-o doză aproximativ egală. Calculul său era următorul: „Cu Gonzague moştenitor, Gonzague bogat, Gonzague posedînd titluri de noblețe şi bunuri, ce-ar deveni amicul Antoine, fiul domnului César? Dar cu un Gonzague dezmoştenit, un Gonzague sărac, un Gonzague lipsit de speranțe, ce n-ar putea deveni foarte interesanta odraslă a lui Peyrolles?“

În zilele ce urmaseră loviturii de forță pe care o recomandase, individul se pricepuse să stoarcă profituri de pe urma evenimentelor.

În fapt, magnificul duce de Mantua, apărat — din fericire pentru el — de cavaleria uşoară şi de mercenarii Împăratului, preluase puterea după moartea socrului său.

În realitate, ex-studentul parizian guverna în numele lui, şi încă în mod dur. Niciodată nu fuseseră exploatați în aşa hal ca acum bieții oameni din Guastalla — nobili, clerici, burghezi, negustori sau sărmani oameni de rînd: pur şi simplu erau storşi de aur.

În umbra răcoroasă a palatelor sau a bisericilor se urzea o conspirație pentru răsturnarea despotului celui nou şi ilegal. gentilomii din Mantua urmau să dea o mînă de ajutor la treaba asta.

Este uşor de închipuit că Peyrolles, acționînd în numele şi în locul stăpînului său, nu muncea nici din pur devotament, nici de dragul puterii. Fura în fiecare zi finanțele ducale, şi armura cavalerului, ce stătea încă în picioare în camera în care murise César, conținea acum galbeni pînă la jumătate din înălțimea apărătorilor de coapse.

Scăpat de prezența Vincentei — fantomă neagră şi mută cu chip de madonă — ducele ducea o viață de

petreceri în palatul Guastalla. Mesele se ţineau lanţ, şedinţele de *bassette*[1] urmau celor de *lansquenet*[2]. Sălile somptuoase, cabinetele şi camerele care fuseseră martore ale vieţii cinstite şi austere a răposatului duce răsunau acum de viori, dansuri şi certuri femeieşti. Căci acolo locuiau o grămadă de fete frumoase, atrase, ca de un magnet, de aurul ce curgea în valuri.

Peyrolles, în calitatea sa de om ce se ocupă de toate treburile, avea — aşa cum se exprima, destul de urît, el însuşi — „prilejuri". Nici gînd să uite tradiţiile paterne, decît că le aplica fără a fi nici lacom, nici beţivan; iar frumoasele plăteau în natură.

Ticălosul răscolea toate aceste amintiri, gîndindu-se la curierul venit de la Paris. „Căci astea sînt nişte amintiri", îşi zicea. „Mîine toate îmi vor părea un vis frumos de viaţă uşoară şi de amoruri rapide! Va trebui să restabilesc situaţia prin orice mijloace şi să mă arăt în ochii semeţului Gonzague mai indispensabil ca niciodată!"

Planurile zbirului erau făcute de cîteva săptămîni bune. Nu-i mai rămînea decît să-l pună la curent pe Charles-Ferdinand al IV-lea.

Antoine de Peyrolles se execută fără prea mare entuziasm. Spinarea lui slabă se aplecă. Se temu pentru cea mai puţin nobilă parte a sa. Ducele, mai ales cînd era sub influenţa vinului, îşi lăsa destul de uşor mîinile şi picioarele să ia cuvîntul, dacă ne putem exprima astfel.

Aşadar, se afla tocmai în toiul un ei petreceri cînd, ca urmare a dreptului pe care-l dădeau funcţiile sale

[1] *Bassette:* joc de cărţi de origine italiană, care se juca între un bancher şi patru jucători. (n.t.)

[2] *Lansquenet:* joc de cărţi de origine germană. (n.t.)

de factotum, Antoine de Peyrolles apăru fără a se fi făcut anunţat. În tovărăşia a doi tineri prieteni şi a patru frumoase domnişoare, Charles-Ferdinand onora totodată frumuseţea blondă a vecinei sale şi vinul adus din Champagne.

— Ce veşti ţi-au dat îndrăzneala, rege al secăturilor, prinţ, al pramatiilor, de a veni să mă deranjezi aici? exclamă supărat.

— Monseniore, se bîlbîi lunganul, trebuie... se cuvine... este necesar să vă vorbesc între patru ochi... Chestiunea e gravă!

— *Per Baccho*! bombăni ducele, iată o obrăznicie care cere o ciomăgeală! Nu vezi, puşlama nenorocită, mai întîi, că nu acum este momentul pentru treburi serioase, şi apoi, că nu am deloc secrete faţă de prietenii mei?

Este drept că ţinuta mesenilor era îndeajuns de neglijentă pentru a confirma ultima frază a nedemnului soţ al Vicentei, iar Peyrolles putea arunca priviri ipocrite spre dezordinea galantă a doamnelor ameţite de băutură.

Dar cel care le strica buna dispoziţie ţinea cu tot dinadinsul să-i şi supere în acea seară.

— Senioria Sa — insistă — s-ar supăra pe mine dacă i-aş ascunde mai mult timp adevărul. Procesul monseniorului a fost pierdut!

Peyrolles nu văzuse bastonul ducelui de Mantua, pus lîngă mîna lui dreaptă, pe braţul fotoliului, şi nici nu avusese grijă să stea la o distanţă respectabilă...

Mînia îl făcuse pe duce să sară în picioare, cu faţa albă ca varul; nările îi erau lipite şi-şi muşca buzele strînse; se înarmă brusc cu bastonul, care mîngîie spinarea factotum-ului, stîrnind rîsul ascuţit al domnişoarelor.

— Prostule! mojicule! urla Charles-Ferdinand, lovindu-l întruna pe Antoine.

Mînia i se potoli cînd bastonul se făcu ţăndări. Ameţit de băutură, începu să sughiţe de rîs, înveselit:

— Asta m-a răcorit!

Şi le explică invitaţilor săi:

— Îmi închipuiam că-i ciomăgeam pe avocaţii ăia de la Parlamentul din Paris!

Apoi i se adresă lui Peyrolles:

— Stricăciunile vestimentare vor fi reparate. Le vei include pe toate în socoteală.

Unele fiinţe pot fi bătute şi să fie mulţumite. E şi cazul individului nostru. Nu avea să uite să includă în nota de plată pagubele făcute de stăpînul său atît pielii, cît şi vestei sale.

Zîmbitor, ducele se întoarse la locul său, îşi turnă şampanie şi declară:

— E o porcărie, dragi prieteni. Nemernicul ăsta tocmai m-a anunţat că testamentul regretatului duce a fost recunoscut valabil de către magistraţii regelui

. auziră exclamaţii de protest.

Ducele le potoli fierberea printr-un gest nobil:

— Nimic nu este pierdut pînă cînd nu vom şti ce gîndeşte Împăratul despre toate astea. Şi, cu acestea, să bem, să facem dragoste, să cîntăm!

Şi, cu un gest elegant, îi făcu semn lui Peyrolles, să plece.

Peste cîteva ore, acesta fu trezit din somn de către un trimis al lui Charles-Ferdinand al IV-lea. Se sculă, se îmbrăcă în grabă şi se duse în camera ducală.

Gonzague nici măcar nu se culcase.

Se dezmeticise din beţie, redevenise un om politic şi, îngrijorat, măsura cu paşi mari încăperea luxoasă în care ducele de Guastalla îşi dăduse ultima suflare.

— Micul meu Peyrolles, îi zise, sînt prins într-un impas... Hotărîrea judecătorilor parizieni nu poate face obiectul unui apel. Împăratul se teme cumplit de regele Franţei. A putut să-mi împrumute trupe atîta vreme cît afacerea era neclară. Acum, după ce s-a dat o decizie judecătorească, îşi va retrage mercenarii şi cavaleria uşoară, pentru a nu risca un *casus belli*[1] de temut.

Peyrolles încuviinţă, lugubru:

— În spatele lungilor robe parlamentare se află Ludovic al XIV-lea... Spada lui străluceşte alături de balanţele lor[2]... Prezenţa trupelor imperiale în aceste locuri o va atrage cu siguranţă pe cea a dragonilor[3] şi a husarilor[4] Majestăţii sale Creştine...

Ducele de Mantua veni aproape de tot de factotum-ul său.

— Între mine şi moştenirea Guastalla se află trei fiinţe: René, Doria şi fiul lor Henri... Ce zici?

Antoine zîmbi sinistru:

— *Apa de moştenire*, monseniore, ar putea foarte bine... să înece acest trio gascon!

Gonzague dădu din cap.

— M-am informat. Familia Lagardère trăieşte înconjurată de oameni simpli şi credincioşi. Aş jura că nici unul dintre ei n-ar vrea să manipuleze otrava celor din neamul Medici... De altfel, guvernatorul din Pau, contele D'Arcachon, este cu ochii pe conacul din

[1] *Casus belli* (lb. latină) = caz de război (n.t.)

[2] *Balanţele lor:* autorul face referire la balanţa care simbolizează corectitudinea cu care justiţia cîntăreşte dreptatea. Această virtute este adesea reprezentată de o femeie cu ochii legaţi, ţinînd în mînă o balanţă. (n.t.)

[3] *Dragon:* soldat dintr-un corp militar de cavalerie creat în secolul al XIV-lea, pentru a lupta fie călare, fie pe jos. (n.t.)

[4] *Husar:* soldat dintr-un corp militar de cavalerie uşoară, creat în secolul al XVII-lea şi a cărui uniformă a fost împrumutată, la început, de la unguri. (n.t.)

Pirinei. Cea mai mică imprudenţă mi-ar aduce pieirea. În acest caz, nici chiar în Italia n-aş putea scăpa de justiţia regelui de Bourbon.

Urmă o lungă tăcere.

În sfîrşit, Antoine şopti cu un glas foarte dulce:

— O sfătuiesc pe Senioria Voastră să se ducă să guste din bucuriile vieţii de familie.

Gonzague îşi luă precauţii. Anunţă prin crainici publici, ba chiar ordonă să se afişeze hotărîrea judecătorească ce-l deposeda. Fără a înceta să le arate tuturor un chip insolent şi radios, el înmînă guvernatorului din Guastalla, într-o şedinţă publică şi solemnă, împuternicirile de suveran, în aşteptarea „fericitei întoarceri a mult-iubitului nostru cumnat René de Lagardère şi a foarte dragei noastre verişoare şi cumnate Doria", după cum se exprimă chiar el, cu glas tare.

A doua zi, dădu ordin de plecare trupelor imperiale şi se duse să le salute.

În ziua următoare, părăsi Guastalla: foarte rece, călare, în fruntea celor din Casa sa, printre strigătele de bucurie ale poporului, scăpat în sfîrşit de acest stăpîn rău. Trebuie să spunem că pe spinarea catîrilor sau a măgarilor din escortă nu se vedea nici un cufăr plin cu aur. Gonzague pleca cu mîinile goale.

Dar, pe lîngă faptul că — aşa cum ştim — Peyrolles avusese grijă, chiar imediat după moartea ducelui de Guastalla, să trimită noaptea, spre Mantua, lăzi cu monede şi cu pietre scumpe, fiecare gentilom din suita princiară se simţea îngreunat de florini, ducaţi şi ludovici. Şi totul era luat de la Lagardère.

Cîteva zile mai tîrziu se aflară intenţiile lui Charles-Ferdinand al IV-lea: avea de gînd să meargă în Franţa,

să locuiască un timp la Versailles şi, deoarece rangul său i-o permitea, să fie primit de către Marele Rege şi să-i propună o tranzacţie onorabilă în legătură cu ducatul Guastalla.

Senioria Sa avea planul său, pe care-l făcu public: ducele credea că doar un italian poate să-şi exercite puterile de suveranitate pe peninsulă. Îşi propunea ca, avînd acordul Majestăţii Sale Creştine, să dea familiei Lagardère mari compensaţii băneşti.

Familia Lagardère — foarte veche şi cunoscută ca fiind foarte onorabilă — ar putea fi dotată cu un ducat în Franţa.

Gonzague le spusese mai multora:

— În Franţa nu există prinţi, decît cei de sînge regal. Dar unele familii sînt princiare, în calitate de străini. Cei din neamul Mortemart sînt prinţi de Tonnay-Charente; Courtenay — prinţi de Bauffremont; Mouchy — prinţi de Poix; Gramont — prinţi de Bidache, şi alţii la fel. Nu m-aş opune de fel ca titlul suveran al verei mele Doria să fie recunoscut în Franţa. Ar exista astfel ducele de Lagardère, al cărui fiu mai mare, Henri, ar fi duce de Guastalla.

Această atitudine fu apreciată ca fiind cavalerească. În curînd, reuşi să-i recîştige lui Charles-Ferdinand multe simpatii în ambele ducate.

Chiar şi soţia sa, retrasă la mănăstirea Santo Damiano, avu extrema bunătate de a-l felicita. Găsea că soluţia este elegantă, menajînd totodată interesele lui Gonzague şi pe cele ale lui Lagardère.

Cînd primi scrisoarea ei, ducele de Mantua îşi frecă mîinile şi-i spuse lui Peyrolles:

— Treburile se aranjează. Cînd ne vom înapoia, vom domni cu aprobarea generală. Acum, nimic nu ne mai împiedică să plecăm în Gascogne, ca să trăim în familie...

Din motive de economie, prinţul nu voi să ia cu sine decît puţini oameni. Ţinuturile pe care urmau să le străbată nu erau prea sigure. La ce bun să se încurce cu o suită costisitoare?

Într-o dimineaţă de vară, sub cerul de azur limpede al Italiei, porniră aşadar, fără fast, Charles-Ferdinand, factotum-ul său şi patru gentilomi cu înfăţişare plăcută. Aceşti patru erau cei recrutaţi de Antoine de Peyrolles în ziua morţii lui César. Se puteau bizui pe derbedeii aceia.

Mica trupă se îndreptă spre nord. Se opri pentru scurt timp la Assisi — pelerinaj neînsemnat, unde Gonzague îşi cantonă oamenii în sat, în timp ce el însuşi se maimuţărea prin biserici şi-i făcea o vizită Vincentei. Simţea că va avea nevoie de creditul acelei sfinte.

Şi aşa se întîmplă că bruna fiică a ducelui de Guastalla îşi văzu soţul îngenunchind în faţa ei şi cerîndu-i iertare pentru greşelile atît de grave de care se făcuse vinovat faţă de ea.

Biata femeie fu mişcată. Declară că-l iartă. Îl făcu să se ridice, apoi îl întrebă:

— Nu te duci s-o saluţi pe Doria şi să-l săruţi pe fiul lor Henri?

— Aşa intenţionez, afirmă Charles-Ferdinand, dar la întoarcerea mea de la Versailles, după ce Majestatea Sa va consimţi să aranjeze lucrurile. Aş vrea să mă înfăţişez ca un mesager al bucuriei. Acum, zise, după ce se prefăcuse că se gîndeşte, poate c-ar fi mai bine să mă duc direct la Argelès? Nu crezi că s-ar cuveni să mă înţeleg mai întîi cu rudele şi aliaţii noştri?

Vincenta îl aprobă cu căldură.

Cînd coborî din nou povîrnişurile muntelui Subasio, era încîntat:

— Chiar ea m-a sfătuit să mă duc să-i vizitez sora, îi povesti lui Peyrolles. Aşadar, toţi pionii se rînduiesc de minune pe tabla noastră de şah.

Într-o luminoasă după-amiază, în munţii Pirinei, doi călăreţi învesmîntaţi şi echipaţi foarte elegant veniră să bată la poarta conacului Lagardère. Unul din ei îi aruncă lui Suzon Bernard, care venise să deschidă, cîteva vorbe pronunţate cu îngîmfare:

— Charles-Ferdinand, duce de Mantua.

Basca[1] cea drăguţă făcu mai curînd un plonjon decît o reverenţă, ceea ce aduse un zîmbet larg pe faţa lui Antoine de Peyrolles.

O clipă mai tîrziu, în salonul foarte modest al locuinţei strămoşeşti, René şi Doris se pomeneau strînşi cu dragoste în braţele cumnatului şi vărului lor.

— Ah! spunea acesta, ce fericire să-ţi revezi nişte rude atît de dragi! Degeaba se vorbeşte rău despre familie, ea este singura care oferă inimilor delicate plăcerile cele mai curate.

Şi multe fură îmbrăţişările pentru René şi nenumărate drăgălăşeniile pentru Doria!

Henri fu adus de către o doică din partea locului. Şi atunci, bucuria vizitatorului păru să se mărească de o sută de ori. Cu o emoţie foarte bine simulată, luă copilaşul din braţele servitoarei, îl legănă, îl acoperi cu sărutări şi declară:

— Iată consolarea mea vie! În lipsa moştenitorului pe care draga mea Vincenta nu mi l-a putut da, am cel puţin bucuria de a şti că, atunci cînd voi zăcea sub lespede, ducatul Mantua va fi reprezentat cu demnitate.

— Ce spui? de-abia putu rosti Doria, ai cărei ochi se deschiseră larg.

[1] *Bască:* locuitoare a ţinutului bascilor, care se întinde pe cei doi versanţi ai Pirineilor occidentali, spre Franţa şi spre Spania. Locuitorii ţinutului vorbesc o limbă aparte, diferită de cea a ţărilor învecinate. (n.t.)

Charles-Ferdinand ridică din umeri:

— Cui aţi vrea să-i las moştenire patrimoniul meu? Lui Philippe de Gonzague, vărul meu atît de îndepărtat şi care trăieşte în Franţa? Este de multe ori milionar! Nu se complace decît în tovărăşia celor doi prieteni ai săi, Philippe, duce d'Orléans, şi Philippe, duce de Nevers; aceşti doi prinţi, dintre care unul este nepotul regelui, i-ar asigura — chiar şi ei singuri — averea şi viitorul, dacă ar avea nevoie. Moştenitorul meu cel mai apropiat şi cel mai drag, să ştii, Doria, că este mucosul ăsta!

René şi soţia lui se priviră, adînc mişcaţi. Oare visau? Oare de-acum înainte vor străluci zile de glorie şi de dragoste?

7 Slăbiciunile lui Suzon

René şi Doria ştiau, din multe exemple, că problemele băneşti dau naştere la certuri, chiar la ură. Cîteodată, ele fac să apară duşmănii de neîmpăcat între soţi şi soţii, între mame şi copiii lor, între fraţi şi surori. În urma unor certuri între moştenitori au izbucnit războaie.

René era frămîntat de un scrupul:

— Dragul meu Gonzague, îi zise, mă tem că nu ai fost informat despre...

Charles-Ferdinand îşi lărgi buzele într-un zîmbet de mare senior. Îi înapoie doicii copilul, îşi netezi cu un bobîrnac jaboul de dantelă, se aşează, punîndu-şi picior peste picior, şi declară, cu dezinvoltură:

— Faci aluzie la procesul acela? O nimica toată pentru mine! Ducelui de Mantua puţin îi pasă de ducatul Guastallei!

Şi, cu o expresie plictisită, le explică rudelor sale:

— Dacă ar fi fost după mine, niciodată n-aş fi consimţit să mă opun dispoziţiilor date de mult-iubitul tău tată, dragă Doria... Dar Împăratul ţinea să rămînă supremul suzeran al ducatului de Guastalla, aşa cum este şi pentru ducatul de Mantua. Poate aţi aflat măsu- rile luate de dînsul?

— Nu, zise Doria.

— Nu, confirmă René.

Gonzague îşi scoase tabachera, luă cîteva fire de tutun de Spania, îl trase pe nas şi spuse:

— Împăratul a pus sub sechestru Guastalla imediat după ce nefericitul meu socru şi-a dat ultima suflare... Credeam că Vincenta v-a informat despre toate lucrurile astea? Mi-au fost cît se poate de neplăcute. A trebuit să preiau puterea; am fost constrîns şi silit să intentez o acţiune judecătorească... Nu mi s-a dat dreptate! Mă vedeţi încîntat de asta! Cît despre rest, dacă vreţi, vom vorbi mai tîrziu, în mod afectuos, în familie. Pentru moment, lăsaţi-mi plăcerea de a mă afla printre voi!

Şi adăugă, învăluind-o pe Doria într-o privire din care nu lipsea vechea dorinţă, dar pe care se pricepu s-o ascundă de minune:

— Verişoară, eşti ca întotdeauna de o frumuseţe princiară! Mi se pare că timpul n-a făcut decît să-ţi mărească farmecele.

Ce comediant genial era acest Gonzague de Mantua! Ar fi întrecut şi pe cei mai celebri actori din epoca sa!

Nici o clipă părinţii lui Henriot nu i-au pus la îndoială sinceritatea. Nu numai că-l crezură sincer dezinteresat faţă de fabuloasa moştenire a familiei Guastalla, dar nici măcar nu se mirară văzîndu-l că trăieşte atît de bucuros lîngă ei, în acel ţinut minunat, dar departe de lume.

Charles-Ferdinand părea încîntat.

Peyrolles era şi mai şi.

Suzon Bernard, zglobia brunetă cu ten de iasomie, avea o fire care se aprindea uşor. Cu toate că se apropia de patruzeci de ani, suporta cu greu celibatul. Nedemnul Peyrolles profită de situaţie. Aşa slăbănog şi jigărit cum era, pentru Suzon, care era izolată în acel conac, el păru imediat să aibă chipul lui Cupidon, fiul lui Venus. Nu trebui decît să apară. Victoria i-a fost uşoară. Şi i-a fost cu atît mai lesnicioasă, cu cît ticălosul, nu prea sigur pe avantajele sale fizice, îndrăzni — în timp ce-i făcea curte — să se arate într-o lumină mai bună:

— Eu sînt „o conştiinţă", îi zise; am defectul — sau calitatea — de a fi un gentilom scrupulos... sînt un creştin fervent... Adorabilă Suzon, îţi dau cuvîntul meu. Vei fi, dacă vrei să consimţi, doamna Antoine de Peyrolles!

Biata fată s-ar fi hotărît şi pentru mai puţin decît atît. Se simţi uluită de perspectiva de a fi în sfîrşit luată de soţie şi onorată. Cu începere din acea clipă, uşa camerei sale nu mai fu încuiată, ci pur şi simplu împinsă...

Într-o noapte, Suzon nu-şi găsea somnul. Cu ochii larg deschişi, se gîndea — în lumina sidefie a lunii — la plăcerea ei prezentă şi la fericirea pe care o aştepta de la viaţă. Nu punea la îndoială promisiunile matrimoniale ale celui care dormea buştean alături de ea.

„Peste cîteva săptămîni voi fi măritată. Îl voi urma pe Antoine peste tot, la Versailles, la Mantua... Ah! să trăiesc în Italia!"

Deodată tresări: Peyrolles visa. Vorbea tare, cu o voce lipsită de intonaţie.

„Oare evocă dragostea noastră?"

Ciuli urechea, amuzată şi curioasă. Dar, în curînd, trăsăturile i se înăspriră şi se adînciră; inima îi fu cuprinsă de spaimă. Individul nu vorbea despre mîngîieri. Buzele sale lăsau să-i scape cuvinte neclare... Din cînd în cînd, Suzon Bernard putea înţelege totuşi cîteva vorbe.

— Ah! gemu, este groaznic! groaznic!

În tot acel haos de fraze trunchiate, nefericita bearneză auzea repetîndu-se expresii ca acestea: „Otrăvire... moştenire... moartea lentă a bătrînului duce... să scăpăm de Lagardère... avere imensă... *apa de moştenire*... Am putea simula un accident în munţi...“

Cît timp vorbi cel ce dormea? Poate cîteva minute? Lui Suzon i se păru că durează ore întregi. Era udă leoarcă de transpiraţie. Se sufoca.

Bărbatul care dormea acolo era oare un otrăvitor, un asasin, josnicul complice al ducelui de Mantua? Urzeau oare ceva împotriva familiei de Lagardère? Bearneza nu se putea decide dacă să creadă asemenea ticăloşii. Dar nu-şi mai găsi liniştea.

Cînd Antoine Peyrolles se trezi, se văzu singur; se miră, se întinse, căscă şi-şi spuse: „După cîte mi se pare, uite-o că s-a sculat încă din zori... Afurisita e foarte drăguţă... Păcat că va trebui să renunţ la ea aşa brusc! Mi-ar fi plăcut să-mi ţin legămîntul de a mă căsători cu ea. Merită o prostie ca asta! Dar serviciul domnului de Gonzague trebuie să treacă mai înainte de orice, micuţul meu Antoine!“

În timp ce zbirul monologa în acest fel, biata Suzon, mai tulburată ca niciodată, îşi oferea trupul înfierbîntat răcorii dimineţii şi se gîndea, privind cum aurora îmbrăca în purpură înălţimile. Se întreba, frîngîndu-şi mîinile, care îi era datoria? Să se ducă la doamna de Lagardère şi să-i spună tot — asta i se părea foarte simplu! Dar mai întîi ar trebui să-i mărturisească în ce împrejurări

auzise vorbele spuse de factotum-ul lui Charles-Ferdinand. Dar Doria de Lagardère, foarte pioasă, nu glumea la capitolul virtuţii femeieşti, ca de altfel nici cu privire la cea a bărbaţilor. Mama lui Henri nu accepta decît servitori cu o reputaţie excelentă. La prima purtare greşită, îi concedia după ce-i mustra.

„A-i spune tot", se văicărea Suzon frîngîndu-şi mîinile, „ar însemna mai întîi să-şi piardă încrederea în mine! Şi doar Dumnezeu ştie că îi sînt devotată pînă la moarte!"

Frămîntîndu-se mai mult, nefericita ajunse să gîndească astfel: „De altminteri, oare doamna de Lagardère mă va crede? Cum să iei în seamă un coşmar? Şi pe urmă, cum să îndrăznesc să acuz, ţinînd seama de rudenie, un om aşa cum este ducele de Mantua?"

Îl revedea în închipuire, atît de simplu, atît de amabil şi de elegant totodată, împărtăşind viaţa modestă şi zilele liniştite ce se scurgeau aici. Cum să-l acuze că l-a otrăvit pe ducele de Guastalla şi că se gîndeşte să trimită *ad patres*[1] întreaga familie Lagardère?

„Nu! hotărît lucru", trase ea concluzia, „nu pot deschide gura în legătură cu asta!"

Degeaba încercă Suzon Bernard să facă pe şireata şi, sub masca dragostei, să afle secretul lui Antoine de Peyrolles. Individul nu era lipsit de viclenie. Întrebat de către bearneză — curiozitate tipic feminină, după cum mărturisi ea — cu privire la viaţa sa din trecut, mai ales de cînd sosise la Guastalla, demna odraslă a lui César prezentă faptele într-un mod atît de îndemînatic şi de firesc, încît reuşi s-o păcălească pe fată. Ba chiar, aceasta sfîrşi prin se felicita că nu ascultase de primul ei imbold. Se mulţumi doar să-i spună zbirului:

[1] *A trimite ad patres* (*ad patres* însemnînd, în limba latină: *la părinţi)* = a trimite pe lumea cealaltă, a face de petrecanie, a ucide. (n.t.)

— Ţi se întîmplă, dragul meu iubit, să vorbeşti în somn... Şi atunci spui nişte lucruri... nişte lucruri surprinzătoare!

În sinea sa, Peyrolles se îngrozi: „Ce-oi fi putut să povestesc?“

Totuşi, nu lăsă să i se ghicească spaima, ci-i răspunse lui Suzon ridicînd din umeri:

— Ştiu! Mă bîntuie şi mă chinuie nişte vise absurde. De obicei sînt nişte coşmaruri triste şi sîngeroase.

Şi, după o lungă tăcere, adăugă:

— Pumnale... otrăvuri... morminte... Toate acestea revin mereu, din noaptea tragică în care, sosind la Guastalla pentru a răspunde chemării tatălui meu iubit, am avut disperarea de a-l vedea sfîrşindu-se în braţele mele!

Oftă adînc şi se prefăcu a-şi şterge lacrimile.

— Era singura mea iubire pe pămînt, singura mea rudă, singurul sprijin! Din fericire, te-am întîlnit, adorabilă Suzon, *carissima mia!*[1] Ce m-aş face, în această vale a plîngerii, fără tandreţea şi fără frumuseţea ta?

Cu începere de atunci, bearneza îşi recăpătă liniştea sufletească, şi chiar îi venea să rîdă amintindu-şi de noaptea albă în care auzise cuvintele oribile scăpînd de pe buzele celui pe care-l credea logodnicul ei.

De altfel, Suzon constata că, pe zi ce trecea, intimitatea dintre cei doi Lagardère şi strălucitoarea lor rudă creştea. Într-o zi, pe cînd trebăluia în jurul Doriei, îngrijindu-se de toaleta ei matinală, aceasta — care îi acorda o încredere totală — începu să-i spună, visătoare:

— Nu ştiu ce hotărîre să iau... Iubitul meu soţ, ca şi mine, se luptă cu nehotărîrea... Este destul de dureros. Poate că bunul tău simţ bearnez m-ar putea scoate din încurcătură?

[1] *Carissima mia!* (lb. italiană): mult iubita mea! (n.t.)

— Sînt cu toată inima alături de doamna, se grăbi să răspundă *camerina*. Cum pot să-i fiu de folos?

În vreme ce-şi peria uşor frumosul păr însorit, Doria îi zise:

— Este vorba de viitorul fiului meu... După cum ştii, Suzon, în mod legitim mi s-a atribuit ducatul de Guastalla, şi nu trebuie decît să ne ostenim să ne ducem acolo, pentru a ne bucura de averea noastră... Dar — şi asta este ceea ce ne opreşte — dragul duce de Mantua ne-a propus un *modus vivendi*... Un fel de a ne aranja, dacă vrei să-i spunem aşa. Din spirit de familie, el regretă puţin, văzînd că acel ducat bogat trece în nişte mîini care nu sînt italiene... Şi nici eu nu m-aş trage din sîngele princiar al neamului de Gonzague, dacă n-aş împărtăşi, într-o oarecare măsură, felul său de a vedea...

— Doar că, o întrerupse Suzon, doamna este şi mama micuţului Henri de Lagardère...

— Şi tocmai din această cauză ezit.

— O cunosc pe doamna. Nu se poate gîndi să-l păgubească pe fiul său drag, pe nevinovatul acesta!

— Nu este vorba de a-l lipsi de ceea ce constituie dreptul său. Vărul meu de Gonzague ne propune o tranzacţie... cordială, amicală... Cu consimţămîntul regelui, ar fi duce de Mantua şi de Guastalla. I-ar da soţului meu o sumă mare, iar în continuare, o rentă serioasă. Cu această avere, René ar putea deveni duce de Lagardère şi pair[1] al Franţei, iar Henriot al nostru ar fi prinţ de Guastalla.

— Păi aşa ar fi perfect! exclamă Suzon, entuziasmată.

Doria clătină negativ frumosul său cap blond, apoi suspină:

— Mă frămînt mai ales ca soţie şi ca mamă... Regele Franţei este antrenat adesea în războaie, în timp

[1] *Pair* (se pronunţă *per*): a. mare vasal al regelui Franţei; b. (în Anglia): membru al Camerei Lorzilor. (n.t.)

ce Italia rămîne liniştită, în pace. Tu Suzon, nu cunoşti sîngele celor din familia Lagardère! Cînd ţin spada în mînă, aceşti bărbaţi devin demoni de vitejie! Ei provoacă moartea, cu rîsul pe buze, cu fulgere în ochi şi cu sfidarea pe chip. În ziua în care soţul meu va fi duce, va comanda un regiment şi se va termina cu viaţa noastră atît de fericită aici. Vom locui la Paris, la Versailles, sau într-un oraş de frontieră, în nordul mohorît şi ceţos! Mă înfior doar cînd mă gîndesc! Şi, cînd voi sfîrşi de tremurat pentru soţul meu, va trebui să mă tem pentru fiul meu!

— În cazul ăsta, îşi dădu cu părerea Suzon, doamna să-şi asculte pur şi simplu imboldul inimii, căci, într-adevăr, cei pe care îi îndrăgeşte vor fi mai puţin ameninţaţi în Italia decît în Franţa.

— Ah! se văită Doria, gîndeşti bine, Suzon, dar totuşi n-aş vrea să-i pricinuiesc o durere ducelui de Mantua.

În noaptea următoare, camerista cea brună, neînchipuindu-şi că face ceva rău, îi repetă această conversaţie factotum-ului. Acesta se prefăcu a nu fi deloc interesat, ba chiar păru că flecăreala logodnicei sale îl plictiseşte:

— La dracu' cu trăncăneala femeiască! mai bine sărută-mă, pisicuţa mea neagră!

A doua zi îl luă de o parte pe stăpînul său, spre a-i relata toate acestea.

— Lucrurile merg de minune, se bucură Gonzague. Dar, totuşi, mă plictisesc de moarte aici, îmi vine să înnebunesc! Cum am reuşit să mă abţin, timp de două săptămîni nesfîrşite, între bădăranul ăsta de René, proasta de cumnată-mea şi insuportabilul mormoloc, nepotul meu Henri?

Își puse mîna dreaptă pe umărul factotum-ului său și-i zise:

— Te vei duce la Pau, chipurile pentru a-mi cumpăra niște mărunțișuri. Vei face cumpărăturile necesare... Vei avea grijă să te faci văzut în oraș, căci trebuie să prevedem totul... De exemplu, să ridici tonul... Ai putea să-l bați pe vreun bădăran într-o prăvălie, spunînd tare că ești omul meu, al ducelui de Mantua. Dar să dispari apoi iute.

— Spre a mă duce unde, monseniore?

Gonzague îi arătă valea Pierrefitte, acoperită de nori negri:

— Acolo, pe înălțimile munților. Ia cu tine mult aur... Am destul!... Dincolo de Cauterets vei găsi cu siguranță niște băieți viguroși, trăind în afara legii, atît spanioli cît și francezi... bandiți sau contrabandiști... Nu prea sînt obișnuiți să vadă ludovici... Fii prudent! Nu uita că oamenii ăștia sînt mîndri; ai grijă să nu cumva să-i umilești. Ei se învoiesc să asasineze, dar țin să fie stimați, chiar onorați. Pregătește-te. Vei pleca în curînd. Absența ta va dura trei zile. Cînd te vei întoarce, eu voi fi pus la cale totul. Le vei spune *bravi*-lor pe care-i vei aduna că momentul acțiunii este apropiat.

8 Cum a moștenit Gonzague

Vorbele pe care Doria de Lagardère le spusese lui Suzon Bernard și pe care aceasta le repetase cu nevinovăție celui ce pretindea că-i este logodnic slujiră de minune planurilor ducelui de Mantua, infamului Charles-Ferdinand. Din acea clipă, el văzuse precizîndu-se viitorul.

Deseori, în timp ce-l săruta pe micul Henri, i se întîmpla să ofteze, murmurînd frînturi de fraze de felul acesta:

— Biet îngeraş! Cînd mă gîndesc că ambiţia nemărginită a unui rege... Ce dureros este să te gîndeşti că... ah! războaiele astea nesfîrşite!... Vezi, să trăieşti! Asta e fericirea cea mai mare!... Dumnezeu să te apere, nepoate, să nu cunoşti ororile războiului! Dar tu aparţii regelui!

René simţea că fierbe. Îşi iubea fiul, ba mai mult, îl adora. Dar era om al spadei. În vine îi curgea un sînge fierbinte. După părerea lui, destinul unui Lagardère consta nu numai în a purta spada, ci şi în a o face să strălucească în soare. Atîţia bărbaţi ce purtaseră numele lui se războiseră sau muriseră pe un cîmp de bătălie, încît gîndul că fiul său va sfîrşi astfel îi părea, desigur, dureros, dar, la urma urmei, aşa era firesc. Se gîndea: „Charles Ferdinand este un prinţ încîntător. Dar, ca toţi cei din ţara sa, e un soldat de paradă. Spada lui crede că şi-a făcut întreaga datorie dacă a strălucit sub lustrele unui palat. Un Lagardère este cu totul altfel!“

Dar soţia sa, prin însăşi firea ei, gîndea diferit. În închipuirea acesteia se preciza viziunea unui cîmp de bătălie, la căderea serii, înroşit de sînge, tot atît cît şi de apusul soarelui. Printre morţii îngheţaţi şi printre răniţii ce-şi chemau mama, credea că-l vede pe Henri, iubita sa comoară, zăcînd palid, cu jaboul înroşit, avîndu-şi alături calul, care-şi apleca spre el capul. Şi atunci ofta: „Ah! ar fi mai bine să devină duce de Guastalla, decît prinţ şi fiu de pair în Franţa! Nu vreau să mi-l ucidă!“

Cel care a învins a fost glasul iubirii materne. Îl luă de o parte pe cumnatul său şi-i făcu următoarea propunere:

— Să ne inversăm planurile. Soţul meu şi cu mine îţi abandonăm titlul şi drepturile pe care ni le-a

recunoscut Parlamentul din Paris. Dumneata eşti duce creditar de Guastalla. René şi cu mine vom locui acolo, împreună cu Henri. Ne vei plăti o rentă mare, pentru ca fiul nostru să fie bogat. Acest lucru îl pretind! Deoarece — după cum spui — iubita mea soră, Vincenta, nu-ţi poate da un moştenitor, vei face testament în favoarea nepotului dumitale. Ce crezi despre această propunere, prietene?

Ce credea Charles-Ferdinand al IV-lea? Era încîntat, este clar. Tranzacţia propusă de Doria mulţumea pe toată lumea. Dar ce va spune regele?

— Va trebui ca Majestatea Sa să se încline în faţa acestei tranzacţii amiabile, declară blonda Doria. De altminteri, orice s-ar spune, Ludovic al XIV-lea nu caută orbeşte războiul. Nu face nimic fără motiv. Dacă ridică armele, o face pentru a-şi apăra regatul sau supuşii. Desigur nu ţine morţiş să se ocupe de treburile Italiei.

Gonzague avu o ultimă obiecţie:

— Ce-o să zică René?

Prinţesa cea aurită începu să rîdă. Ştia că este idolatrizată. Soţul său va aprecia totul.

Chiar în acea seară, ca o diplomată abilă — deoarece era o fiică a Evei — Doria de Lagardère îi vorbi soţului său şi nu-i fu deloc greu să-l convingă că ideea aceea minunată era de fapt a lui. René nu dorea decît fericirea alor săi. În plus, tranzacţia cu ducele de Mantua i se părea excelentă. Soţia sa îşi va regăsi frumoasa ţară natală, rangul, prietenii şi rudele; amîndoi vor îmbătrîni în linişte, fără spaime, siguri că-şi vor vedea fiul scutit de războaie şi bucurîndu-se de fabuloasa avere a ducilor de Guastalla.

A doua zi, cei doi părinţi se aşezau la o masă şi, folosind sfaturile ex-studentului Antoine de Peyrolles,

redactau împreună ciorna consimţământului pe care Gonzague avea să-l supună aprobării Regelui-Soare. Cînd sfîrşiră treaba, îşi puseră în josul documentului semnăturile şi sigiliile.

În acea seară, Gonzague intră în camera factotum-ului său. Cu un zîmbet sinistru, îi întinse documentul şi-i zise:

— Citeşte asta încă o dată, maestre al vicleniilor, şi, făcînd o plecăciune adîncă, mărturiseşte că ai găsit pe unul şi mai viclean decît tine!

Secătura se execută, îndoindu-se aşa de mult încît riscă un lumbago, apoi înapoie ducelui pergamentul:

— Monseniore, mă recunosc învins. Dar mă întreb ce anume, în toată afacerea asta, este mai demn de admirat: iscusinţa domniei-voastre, sau simplitatea sufletului nobilelor dumneavoastră rude.

Gonzague se felicită:

— Mi-am dat toată silinţa. Este o operă de artă.

— O capodoperă, întări pramatia. Cu documentul ăsta în buzunar, puteţi să vă bateţi joc de orice urmărire, de orice suspiciune!

Dar prinţul îi întoarse spatele.

— Eşti bun doar să forţezi uşi gata deschise, îi zise, dispreţuitor. Restul se-nţelege de la sine!

Era gata să plece, plin de mîndrie, cînd Peyrolles îl reţinu. Ticălosul ţinea cu adevărat la Suzon. Întrebă, timid şi precaut:

— Monseniore, deoarece iscusinţa dumneavoastră genială a izbutit să rezolve problema, fiindcă cei doi Lagardère au ajuns să renunţe ei înşişi, în scris, la ducatul Guastalla, de ce să persistaţi în a vrea... în fine... ca...

Charles-Ferdinand se porni pe rîs. Îşi apropie chipul îngîmfat de faţa factotum-ului şi-i şopti:

— N-ai citit bine, sau n-ai reţinut? Prin act, mă angajez la rîndul meu să le plătesc acestor Lagardère o rentă aproape regească; promit să las moştenire drepturile mele ducale odraslei acestui neam de nobili provinciali. Crezi că aş consacra cu dragă inimă jumătate din veniturile mele acestor oameni şi că aş consimţi să mă mulţumesc cu o porţie care să-mi asigure traiul? Aşa de puţin mă cunoşti? Mucosul ăsta gascon n-o să fie niciodată duce de Guastalla! Mă voi scăpa de Vincenta, fie prin anularea căsătoriei, fie în alt mod... Mă voi căsători cu o prinţesă în genul verişoarei mele, o blondă, pe gustul meu, şi care să-mi aducă o avere imensă!

Peyrolles mai făcu o plecăciune foarte adîncă.

— Înţeleg, zise, că slujesc cauza unui mare prinţ, care ştie să vadă departe. În orice caz, cred că nimic nu s-a schimbat în planurile noastre, monseniore?

— Nimic!

Cu aceste cuvinte, Gonzague puse capăt convorbirii şi se întoarse la el în cameră. Gîndea: „E bine că sfîrşitul e pe-aproape. Simt că înnebunesc în intimitatea Doriei... Ah! ce păcat că nu pot să-i lichidez soţul şi fiul, rezervîndu-mi totuşi această pradă splendidă!“

Două zile mai tîrziu, ducele de Mantua şi Antoine de Peyrolles încălecau, sub privirea înduioşată şi umedă a lui Suzon Bernard, ascunsă în spatele perdelelor unei ferestre.

Plecau, chipurile, la Versailles.

René se oferise să-i conducă o bucată de drum, dar Charles-Ferdinand protestase:

— Nici să nu te gîndeşti! Trebuie să fii rezonabil. Chiar de mîine va trebui să porneşti la un drum lung.

Trebuie să fii odihnit şi bine-dispus. Cine ştie ce evenimente neprevăzute îţi rezervă acest drum, în nişte regiuni muntoase? Adio, René, să ne îmbrăţişăm!

Doria îşi întinse obrajii spre vărul şi cumnatul său, dar spre mirarea ei, acesta se mulţumi să-i sărute mîna.

Pe drum, prinţul îi spuse lui Peyrolles:

— N-am avut inima s-o sărut... N-am încetat s-o iubesc. Ah! nu voi avea linişte şi odihnă decît cînd va fi moartă. Abia atunci nu mă voi mai gîndi la ea.

Urmînd sfaturile ducelui de Mantua, René şi Doria de Lagardère porniră călare, urmaţi de o litieră trasă de catîri şi în care se afla Henri, încredinţat îngrijirilor lui Suzon Bernard, îndreptîndu-se spre Port-Vendres. Acolo urmau să găsească o corabie ce-i va duce la Livorno. Din acel oraş, vor pleca spre Guastalla, trecînd prin Bologna, Madera, Reggio şi Parma. Cunoşteau acest itinerar. Era cel al călătoriei lor de nuntă.

În acea epocă, securitatea călătorilor era foarte relativă, mai ales departe de marile centre. Şi de aceea René de Lagardère angajase trei bearnezi zdraveni, vechi soldaţi ai regelui, adevăraţi Hercule, şi care purtau un pistol sub pelerină şi o spadă ce se izbea de crupa cailor lor. Erau oameni din ţinut. Devotamentul lor nu putea fi pus la îndoială.

Doria, atît din capriciu cît şi pentru comoditate, se îmbrăcase în straie masculine şi călărea bărbăteşte. Rîse de bucurie, ca o sfidare:

— Dacă ni se va căuta ceartă, îţi voi dovedi, dragă René, că soţia ta va şti să-şi spună cuvîntul în încăierare.

Suzon cînta vechi melodii bearneze, pentru a-şi potoli melancolia. Se gîndea la logodnicul său. Era bucuroasă de acea călătorie şi, mai ales, la gîndul de a locui la

Guastalla, unde, peste cîteva săptămîni, se va celebra unirea sa cu Antoine de Peyrolles. Îl binecuvînta pe ducele de Mantua. El era acela care, printr-o supremă eleganţă, ţinuse să-şi ştie rudele la Guastalla, intrate în drepturile legale, bucurîndu-se de ducatul lor, în timp ce el va fi oaspete la Versailles. În felul acesta, avea să fie mai uşor ascultat de către mîndrul rege de Bourbon. Va putea să-i spună: „Sentinţa judecătorească a fost executată. Restul depinde de Majestatea Voastră. În plus, iată proiectul de acord pe care Lagardère şi cu mine îl supunem ratificării Majestăţii Voastre."

În munţi, noaptea se lasă mai repede decît oriunde în altă parte. Culmi înalte, devenite vineţii, ascund soarele. O ceaţă foarte groasă urcă din văi, de unde se aud fierbînd torente turbate.

O furtună ameninţă să izbucnească: se simte în apăsarea aerului; se ghiceşte după culoarea de sulf pe care au căpătat-o norii pogorîţi din ceruri.

Încetul cu încetul, aceştia continuă să coboare, ca şi cum ar vrea să se împreune cu ceaţa de pe pămînt. Peste o oră, totul se încheie. Drumul dispare. Trebuie să te opreşti.

Cei trei bearnezi îl consultă din privire pe René, care călăreşte în dreapta litierei:

— Trebuie să mergem mai departe?

Tînărul cumpăneşte situaţia. Lourdes, unde cu siguranţă vor găsi, dacă nu un han, măcar o cameră pentru femei şi pentru copil, se află la încă două ore de mers. Dar pe munte trebuie să te temi de furtună, din cauza trăsnetului. Chiar dacă nu omoară direct, el doboară copaci sau face să cadă pietre.

În timp ce se gîndeşte, un ţipăt groaznic izbucneşte, strident, un ţipăt de femeie:

— René! Ajutor! Salvează-mă!

Dacă tatăl micului Henriot avea — la fel ca mulţi îndrăgostiţi — tendinţa supărătoare de a vedea totul, aşa cum se spune,. „prin ochii soţiei sale“, era totuşi una dintre cele mai de temut spade din Europa.

Gonzague nu ignora acest lucru. Cîndva, la Guastalla, îl înfruntase pe gascon în dueluri de curtoazie. Şi experienţa îl făcuse să se decidă să angajeze pe cei patru *bravi* recrutaţi de către factotum-ul său, chiar în seara zilei în care fusese înmormîntat César.

Indivizii aceia îl costau mult pe nobilul duce. Le plăceau caii frumoşi şi costumele elegante. Pretindeau o soldă mare, erau buni gentilomi. Nu permiteau să fie bruftuluiţi. Dar erau lacomi de încăierări cu sabia şi, poate, cei mai buni duelişti din întreaga peninsulă italică. Nici o lovitură de spadă nu le era necunoscută.

Fiind „oameni de onoare“, înfruntau dificultăţile. Pentru nimic în lume n-ar fi îndreptat pistolul împotriva unui om înarmat cu o spadă îngustă. Te puteai bizui pe discreţia lor.

În vreme ce Charles-Ferdinand al IV-lea făcea uz, la conacul Lagardère, de maniere princiare, şi-şi urzea planul ucigaş, aceşti criminali plătiţi se plictiseau de moarte în valea Pierrefitte. Regretau plăcuta viaţă italienească, uşoară şi veselă, cînd una sau două crime la cîte două săptămîni îi permiteau unui purtător de *espada*[1] să bea pe săturate, să joace *bassette*, să placă fetelor şi să locuiască la o *trattoria* onorabilă, pe scurt

1 *Espada* (lb. spaniolă) = spadă (n.t.)

să săvîrșească cele șapte păcate capitale, asistînd totodată, cu punctualitate, la sfînta liturghie.

Era timpul ca Peyrolles să vină să le dea un semn: se gîndeau tocmai să-și calce angajamentul și să se întoarcă în patrie. Cincisprezece zile de inactivitate îi demoralizaseră, după cum pretindeau.

Pramatia îi consolă.

— Ora se apropie, le zise. Stăpînul mă trimite la voi. Odată treaba făcută, vă plătesc ce vi se cuvine și fiecăruia din voi nu-i mai rămîne de făcut decît un singur lucru: să-și ia tălpășița în mare viteză. Fiți încredințați că atunci cînd se va întoarce la Guastalla, Senioria Sa nu va uita serviciile făcute, chiar dacă le-a plătit.

Bravii se entuziasmară.

Călăriră în grup, pe poteci de munte în stare să-i producă ameteală și unui catîr. Un contrabandist și un ocnaș evadat, obișnuiți cu locurile, slujiră drept ghizi trupei cu intenții criminale.

La Lourdes[1] îi întîlniră, instalați într-o tabără în pădure, pe oamenii recrutați de Peyrolles cu cîteva zile mai înainte. Aceștia nu voiau să fie văzuți în satul sărăcăcios, în infimul orășel care cu vremea avea să ajungă marea cetate mistică franceză. Justiția regelui le rezerva prea multe surprize neplăcute unor ticăloși ca ei.

Erau zece la număr — zece fețe de brute cu ochi reci, dar cu fălci bestiale. Cu un cuțit lung în centură, cu o flintă pe umăr, cu o praștie — armă silențioasă și sigură — în buzunar, ei ar fi fost în stare, datorită musculaturii, să doboare un taur cu o lovitură de pumn. Pentru Peyrolles, se echipaseră cu tot armamentul

[1] *Lourdes:* actuala capitală a provinciei franceze Hautes-Pycénées, situată pe torentul Pau. Mare loc de pelerinaj consacrat Sfintei Fecioare, care se spune că și-ar fi făcut de mai multe ori apariția (1858) într-o grotă locală, devenită celebră. (n.t.)

posibil. Deoarece lunganul acesta plătea bine şi cu bani gheaţă, trebuia să meriţi cu adevărat acei bani.

Au dormit în pădure. Fiecare s-a înfăşurat în pelerină. *Bravii* — oameni cu obiceiuri mai rafinate — ocărau zadarnic condiţiile vitrege pe care erau siliţi să le îndure. Tremurau.

În zori, Peyrolles îşi adună toţi oamenii şi le zise cu gravitate:

— Vom coborî spre Lourdes în mici grupuri separate. Vom prînzi. Îndestulaţi, ne vom regăsi aici, cel mai tîrziu peste două ore. Să fim prudenţi.

În sat îl recunoscură uşor pe Gonzague, sub deghizarea sa. Prinţul purta şuba îmblănită a unui cioban. Dar nu-şi putea ascunde nici statura înaltă, nici înfăţişarea măreaţă, nici mîinile sale patriciene.

Charles-Ferdinand era nervos şi foarte palid.

— Vor fi aici pentru etapa de noapte, dacă nu-i oprim, declară.

Peyrolles îi văzu mîinile tremurînd. Îndrăzni să remarce:

— Păreţi emoţionat, monseniore?

— Poate că sînt! replică ducele de Mantua, cu obişnuita-i semeţie. Dar nu voi mai fi, atunci cînd va trebui să acţionez. Vom porni în întîmpinarea lor!

Fu rîndul factotum-ului să tremure. Nu era partizanul unui atac în plină zi, la drumul mare. Ar putea fi văzuţi, auziţi... Se temea de secure.

— Şi dacă, printr-o întîmplare pe care trebuie s-o prevedem, li s-ar sări în ajutor? Ce-am păţi noi, monseniore? Crimă capitală!

Prinţul fu nevoit să-i accepte planul. Vor merge în întîmpinarea grupului lui Lagardère, dar pe potecile de munte. De acolo li se va înfăţişa panorama întregului peisaj. Vor vedea dacă pot ataca mica ceată fără prea mari riscuri.

Cu un ceas înainte de apusul soarelui, un contrabandist cu vedere pătrunzătoare îi semnală pe călători şi-l preveni pe Peyrolles:

— A sosit momentul — acum sau niciodată. Furtuna nu va izbucni în acea vale, dar o va umple de ceaţă... Să coborîm... n-aude-n-a-vede. Sînt ai noştri! Sînt ca şi morţi!

Rolurile fuseseră distribuite de mult. Bandiţii munteni trebuiau să se ocupe de escortă; spadasinii şi-l rezervau pe René de Lagardère, în timp ce, cu măşti de catifea neagră, ducele şi Peyrolles vor aştepta, gata să dea noi ordine sau să acţioneze, dacă ar fi necesar.

Consemnul era ferm: „Nici o milă! Să fie ucişi repede!“

„Logodnicul“ lui Suzon clănţănea din dinţi, tot repetîndu-şi acest ordin atroce. Şi-o reamintea pe bruna şi incandescenta sa prietenă... Dar sa gîndea şi la tot ce ar fi putut povesti acea *camerina* — care-i dăduse dovezi atît de grăitoare ale dragostei ei — dacă ar fi scăpat din măcel. Vedea aievea un Peyrolles punîndu-şi capul pe buştean, în curtea castelului de la Pau... Un puternic ghiont dat de Charles-Ferdinand îl făcu să tresară, alungîndu-i acea vedenie puţin îmbucurătoare.

Atacul începuse.

Mica trupă, abia ivită din ceaţă, fusese asaltată pe tăcute.

René de Legardère, cu capul plecat, se gîndea înainte de a răspunde întrebării puse de cei trei foşti soldaţi ai regelui. Nu văzu năvala celor zece munteni.

Ţipătul soţiei sale îl alarmă:

— René! Ajutor! Salvează-mă!

Fusese atacată de cei patru *bravi* care o luaseră drept soţul său, datorită îmbrăcăminţii de cavaler.

Curajoasa făptură îşi trase imediat spada. Se duela cu ştiinţă şi cu sînge rece. Moştenitoarea familiei

Gonzague apăra viaţa fiului său, în acelaşi timp cu propria-i existenţă. În vreme ce încrucişa fierul, striga:

— Mizerabililor! Asasinilor!

Peyrolles şi Charles-Ferdinand se aflau în faţa lui René. Acesta îi atacă: spada îi zbură din mînă secăturii; ducele fu îmbrîncit de calul soţului Doriei, care-l înţepa dureros cu pintenii. Atunci, René făcu înconjurul litierei, în care Suzon Bernard scotea ţipete de spaimă.

Ducele de Mantua avea dreptate să se teamă de cumnatul său. De-abia venise în contact lama sa cu cele patru spade ascuţite ce-i erau aţintite spre piept, că un *bravo* căzu, cu gîtul străpuns. Un altul nu-şi datoră salvarea decît unei sărituri în lături, mai curînd un adevărat salt de ied, după moda din ţara sa.

Dar ceilalţi, maeştri în materie de arme, nu se descurajau pentru atît de puţin. Erau îndrăzneţi. Cercul de oţel se strîngea în jurul lui René şi al Doriei.

Viteaza femeie nu uitase deloc lecţiile de scrimă primite în palatul tatălui său. Îşi silea adversarul să se dea înapoi, căci acesta, nefiind călare, era într-o inferioritate atît de evidentă, încît Gonzague atinse braţul lui Peyrolles şi-i spuse:

— Caii... Cu pistolul!

Ticălosul se execută. Luă o armă, o ridică şi trase bine. Cei doi cai se prăbuşiră brusc. Dar călăreţii lor nu fuseseră luaţi prin surprindere.

Prevăzuseră căderea nobilelor animale — nimerite în ochi, fulgerate — şi strigătul războinic al neamului său izbucni în mod instinctiv din pieptul soţului Doriei:

— Lagardère! Lagardère!

Lupta continuă, în ceaţa îngroşată. Bravii se retrăgeau, împinşi de spadele soţilor, şi fără îndoială că — în ciuda vicleniilor şi loviturilor lor mişeleşti — ar fi ajuns să muşte ţărîna, dacă nu le-ar fi venit în ajutor muntenii angajaţi de Peyrolles.

Aceştia terminaseră în nici cinci minute cu cei trei foşti soldaţi ai regelui. Fusese mai curînd un masacru decît o luptă după toate regulile, într-atît de inegală era confruntarea. Vitejii fuseseră doborîţi sau spintecaţi.

Atunci, ghidaţi de strigătele lui René, cei zece coloşi se iviră din ceaţa gălbuie.

Doria, izbită cu pumnul, căzu la pămînt şi fu străpunsă cu lovituri de pumnal. O spadă spaniolă se înfipse între omoplaţii lui René, nu mai înainte ca el să fi reuşit să-l ucidă pe unul dintre cei care avuseseră imprudenţa de a-l ataca din faţă.

Acum, părinţii micului Henriot nu mai mişcau. Trăsăturile lor, crispate în timpul luptei, căpătau culoarea şi liniştea morţii. Totul se sfîrşise.

Imobil, ducele de Mantua privea. Se gîndea, cu răceală: „Mai rămîne un moştenitor".

Şi se uita la litieră, de unde răzbăteau, fără-ncetare, ţipetele lui Suzon.

— Peyrolles! chemă ducele.

— Monseniore? răspunse celălalt, alb ca varul.

Charles-Ferdinand îşi scoase sabia:

— Trebuie să-i ucizi!

— Cum?! se bîlbîi factotum-ul, care n-avea curaj.

— Pe amîndoi, preciză Gonzague strîngînd cu atîta putere braţul lui Antoine încît acesta nu-şi putu reţine un ţipăt de durere, şi adăugă cu violenţă: — Imbecilule! Vrei, aşadar, ca mărturia fetei ăsteia să servească la tăierea gîturilor noastre?!

Îl înşfăcă de guler şi-l zgudui:

— Du-te! Îţi poruncesc!

Peyrolles se îndepărtă, clătinîndu-se ca un om ameţit de băutură. Cu toată răcoarea ceţei, spinarea îi şiroia de transpiraţie...

9 Tinereţea lui Henriot

A doua zi, în zori, un soare trandafiriu lumina peisajul montan dezbrăcat de ceţuri. Un ciobanul din Verdalle, pe nume Pierre Bernac, călare pe un catîr foarte sonor datorită clinche- tului clopoţeilor ce-l împodobeau după moda spaniolă, pornea pe drumul regal spre Pau, după ce traversase Lourdes. Cînta.

Dar cam la patru leghe[1] de orăşel, lipsa lui de griji se topi brusc. Drumul era blocat de nişte cadavre: trupuri deja înţepenite; cinci călăreţi zăceau în sînge... doi cai erau răsturnaţi, morţi, cu picioarele în sus.

— Sfîntă-Fecioară! strigă Pierre Bernac făcîndu-şi semnul crucii, în timp ce catîrul său refuza să mai înainteze, simţind mirosul morţii.

Ciobanul zări şi o litieră, pusă pe pămînt şi de la care fuseseră deshămaţi caii. O speranţă se născu în inima acelui om cumsecade.

„Poate că-i pot salva pe sărmanii oameni?“

Descălecă, îşi legă animalul de trunchiul unui mesteacăn şi se apropie să cerceteze cîmpul de bătălie, cu inima strînsă şi cu ochii în lacrimi.

Dar vai! Nu-i trebui mult să constate că cele cinci trupuri culcate în drum nu mai dădeau semne de viaţă. Aplecîndu-se asupra unui cadavru, Pierre Bernac nu-şi putu opri lacrimile:

— O femeie... şi încă foarte tînără... şi atît de frumoasă!

[1] *Leghe:* veche măsură de lungime variabilă; leghea kilometrică = 4 km; leghea marină = 5,556 km; leghea poştală = 3,898 km; leghea de pămînt = 4,445 km. (n.t.)

Era Doria de Lagardère. Buclele ei blonde erau răvăşite şi ochii — larg deschişi. În mîna dreaptă ţinea spada înroşită de sînge. Marmura morţii îi dădea o frumuseţe atît de supraomenească, încît inima ciobanului se strînse:

— Parc-ar fi o sfîntă... o martiră creştină, asemănătoare celor despre care vorbeşte domnul părinte. Ah! Vai nouă!

Îngenunche şi buzele lui şoptiră o rugăciune. După ce cinsti în acest fel victimele, Pierre Bernac se ridică, întărit sufleteşte.

„Hai să mergem la litieră", îşi spuse. „Poate că în ea se mai află cineva în viaţă?"

Şi dădu la o parte perdelele. Înăuntru se afla Suzon, albă ca varul. Spada care-o rănise îi rămăsese înfiptă în umărul stîng. Lîngă ea, un copilaş splendid dormea buştean, obosit poate după o noapte întreagă în care plînsese şi ţipase.

— Un înger... şopti ciobanul. Fără îndoială e copilul doamnei cu părul de aur... Iar bruneta asta trebuie să fie doamna ei de companie?

Pierre atinse obrazul lui Suzon, apoi gîtul. Îşi strecură mîna sub corsaj.

— Trăieşte! Îi bate inima! exclamă.

În munţii lui era considerat ca un tămăduitor, poate mai mult ca un fel de vrăjitor, deşi el tăgăduia din răsputeri. Se pricepea foarte bine la unele practici asemănătoare celor pe care astăzi le numim medicină curentă. Răni, cucuie, luxaţii şi fracturi — toate acestea nu aveau secrete pentru el, datorită experienţei sale.

Cercetă spada înfiptă în carnea tinerei femei şi zîmbi:

— O simplă înţepătură... O să vindecăm asta.

Peste puţin, arma era smulsă şi plosca plină cu rachiu de melasă, dragă oricărui cioban, era pusă între

buzele lui Suzon Bernard. Întăritorul o făcu să-şi vină în simţire. Deschise ochii şi-l zări pe cioban, un om zdravăn cu părul roşu.

— Nu mă omorî! Milă! Îndurare! se rugă, împreunînd mîinile.

Oare vedea ea ochii albaştri, cinstiţi, ai lui Pierre? Continuă, ca ieşită din minţi:

— Antoine! Ah! trădător mizerabil, blestemat să fii!

„Asta e datorită febrei", îşi spuse ciobanul. „Trebuia, desigur, să mă aştept la aşa ceva, după toată bătălia şi după rana pe care a primit-o; o să-i venim de hac!"

Henri se trezise şi plîngea. Ca întotdeauna, chemarea copilului, a micuţei fiinţe dezarmate, mişcă sensibilitatea feminină, şi Suzon Bernard uită de ea pentru a nu se mai gîndi decît la copil. Ca în extaz, şopti:

— Nu l-au omorît! Mulţumescu-ţi ţie, Doamne!

O clipă mai tîrziu, era afară din litieră, în picioare, sprijinită de braţul puternic al lui Pierre Bernac. Privea cumplitul spectacol.

— Ce s-a-ntîmplat? întrebă ciobanul.

Suzon se înfioră din creştet pînă-n tălpi, apoi îşi acoperi chipul cu mîinile:

— Au făcut aşa ceva? gemu. Ce îngrozitor! Din păcate, visul era realitate! Ah! dac-aş fi ştiut!

— Ce vis? se miră roşcatul.

— Nu poţi înţelege.

Apoi bearneza deveni umilă:

— Dacă în pieptul dumitale bate o inimă de creştin, salvează-ne, prietene! ai milă de acest copil!

— Puteţi fi sigură de devotamentul meu, dar, totuşi, aş vrea să ştiu...

— Mai tîrziu, o să-ţi spun mai tîrziu!

— Dar cei de la jandarmeria călare vor vrea să afle...

— Nu trebuie! Să fugim repede!

— Şi totuşi? se încăpăţînă ciobanul.

Atunci Suzon îi apucă mîinile:

— Viaţa acestui copil depinde de tăcerea noastră... Eu nu ştiu nimic! Dumneata habar n-ai! Dacă vorbim, îţi jur pe viaţa mea veşnică: mîine sau peste şase luni, peste doi ani sau peste zece, îl vor asasina!...

Pierre Bernac nu părea prea convins. Acea întîmplare sîngeroasă îi depăşea înţelegerea. Se scărpina în cap, spunîndu-şi; „Astea sînt treburi între nobili... Un biet om de rînd nu cîştigă niciodată nimic dacă se amestecă în lucruri dintr-astea... Ce-ar fi s-o şterg?“

Intuiţia feminină îi fu de folos *camerinei:* citi gîndurile omului. Mîna ei strînse laba păroasă a lui Pierre Bernac. Îl imploră, patetică:

— Numai dumneata poţi salva zilele acestui nevinovat... Ai un catîr: mă voi urca pe el cu copilaşul în braţe... Ne vei conduce acolo sus, spre culmi... în locuri în care nu se duc mai marii lumii acesteia, nici asasinii! N-o să-ţi facem greutăţi, zău aşa! O să ne facem mici de tot. O să ne mulţumim cu orice, ţi-o jur. Îţi voi fi servitoare... şi chiar...

Ochii ei negri se făcură mai dulci.

— Voi fi femeia dumitale, dacă o să mă vrei... Ce n-aş face pentru orfanul ăsta?

Bărbatul ridică din umeri şi-şi luă o expresie morocănoasă. În inima necioplitului acestuia incult era mai multă noblеţe şi eleganţă decît în cea a unui duce de Mantua sau a unui Antoine de Peyrolles. Promisiunea lui Suzon îi şoca conştiinţa. Îi răspunse bodogănind:

— Prea multe vorbe! Nu e nevoie de toate astea! Luaţi micuţul şi... la drum!

Şi părăsiră drumul regal, pentru a merge pe poteci abrupte de catîri, care şerpuiau către zăpezile veşnice şi sclipitoare.

După ce dăduseră lovitura, Gonzague şi ai săi se risipiseră. *Bravii* se îndreptară spre Saint-Guadens, cu gînd să ajungă la Carcassonne prin Toulouse. Trebuiau să evite drumurile des circulate. Unuia dintre aceşti spadasini i se străpunsese gîtul, ceilalţi, chiar dacă nu erau într-o stare tot atît de proastă, aveau totuşi răni serioase. Îşi vor aminti de Lagardère. Se duseră să fie pansaţi la o mănăstire singuratică.

Dac-ar fi fost să-i crezi — aşa cum pretindeau a fi: oameni rafinaţi şi de onoare — rănile lor le căpătaseră ca urmare a unei certi după o masă copioasă stropită cu prea mult vin...

— Avem sîngele fierbinte şi o fire iute, per *Baccho*, aşa încît...

Călugării i-au crezut. Plăteau bine, se arătau a fi foarte credincioşi... Ce să ceri mai mult din partea unor gentilomi italieni atît de cumsecade?

Trăind departe de lume, monahii n-au bănuit niciodată nimic. Zvonul despre măcelul de la Lourdes nici n-a ajuns vreodată în pustietatea lor montană.

Cît despre contrabandiştii plătiţi de Peyrolles, aceştia păreau să aibă darul de a dispare în văile ceţoase...

Ducele şi factotum-ul său îşi omorîră caii forţîndu-i să alerge cît mai repede. Cumpărară alţii la Tarbes şi ajunseră la Auch. Acolo urcară într-o trăsură de poştă, aroganţi şi încîntaţi.

La ordinele stăpînului său, Peyrolles jefuise victimele de tot ce avuseseră valoros. Profit dublu...

Cînd oamenii din Lourdes descoperiră trupurile, Pierre Bernac şi cei pe care-i proteja se aflau deja departe... Un jandarm constată că buzunarele şi pungile erau goale. Aşadar fusese un jaf. Se întreprinse o anchetă.

Guvernatorul din Pau interveni şi el, dar trebui să o închidă, din lipsă de indicii. Măcelul fu pus pe seama unor bandiţi, a unor tîlhari sau a contrabandiştilor.

René, soţia sa şi cei trei nefericiţi bearnezi au fost înmormîntaţi cu solemnitate la Argelès. Contele d'Arcachon a prezidat acea sumbră ceremonie. Era mai degrabă îngrijorat, decît trist. Se întreba: „Ce-au devenit micul Henriot şi însoţitoarea doamnei de Lagardère? De ce oare au fost răpiţi?"

De îndată ce se întoarse la Pau, făcu un raport lung destinat regelui Franţei. Şi însuşi Ludovic al XIV-lea fu cel prin care Charles-Ferdinand al IV-lea, duce de Mantua, află tragedia de la Lourdes, într-una din dimineţile în care se desfăşura ceremonialul trezirii regelui Franţei, în prezenţa curtenilor săi.

Ducele fu văzut plîngînd, fapt care emoţionă Curtea.

Două zile mai tîrziu, în biserica Saint-Louis, curtenii asistau la un solemn serviciu funebru, în memoria lui Lagardère. Apoi Gonzague, în haine de doliu, veni să-şi ia rămas bun de la Majestatea Sa. Declară că intenţionează să se înapoieze la Mantua. Mai tîrziu, va reveni în Franţa, pentru a-şi căuta el însuşi nepotul.

Între timp, dăduse ordine şi trimisese o scrisoare lungă contelui d'Arcachon.

Nu vorbi nimănui despre moştenirea familiei Guastalla. A doua zi după sosirea sa la Versailles, Peyrolles înmînase unuia dintre principalii slujbaşi ai lui Colbert[1] ciorna de acord purtînd semnătura lui René şi a Doriei. Gonzague avea acoperire...

[1] *Colbert* (Jean-Baptiste) (1619—1683): Om de stat francez. Recomandat lui Ludovic al XIV-lea de către Mazarin, a devenit controlor al finanţelor, apoi secretar de stat al Casei Regale, ajungînd să se ocupe de toate domeniile administraţiei publice, reorganizîndu-le şi făcîndu-le înfloritoare. Este fondatorul Academiei de Ştiinţe şi al Observatorului. (n.t.)

Justiţia îşi pune mereu această întrebare: „Cine trage foloase de pe urma crimei comise?“

De ce ar fi fost suspectat ducele de Mantua, de vreme ce litigiul fusese închis?

Aflînd că printre cadavre nu fuseseră găsiţi nici Henri, nici Suzon, Charles-Ferdinand aproape că-l strînse de gît pe Antoine.

Secătura se apără cum putu, verde de spaimă. Se aruncă în genunchi:

— Îi jur Senioriei Voastre că am străpuns cu sabia şi pe servitoare, şi pe copil! Cu siguranţă femeia e în agonie pe undeva, pe la pădurari sau la ciobani. În orice caz, monseniore, niciodată nu va îndrăzni să povestească ce-a văzut!

— De ce? tună ducele.

— Pentru că, ridicînd spada asupra ei, i-am spus ce trebuia spre a o teroriza definitiv.

Charles-Ferdinand n-a putut să scoată mai multe de la Peyrolles. În momentul respectiv, acesta nu îndrăznise să-i ucidă pe Suzon şi pe copil. Acum se felicita, căci considera că situaţia lui era excelentă: „Îl am la mînă pe semeţul Gonzague. Nu se va despărţi niciodată de mine, complicele lui. Întotdeauna îi va fi teamă de mărturia mea. Cît va trăi, se va teme mereu de revenirea subită a acelui orfan!“

Demnul fiu al lui César otrăvitorul nu se înşela afirmîndu-i lui Charles-Ferdinand al IV-lea că Suzon Bernard va tăcea. O ameninţase înfingîndu-i spada în umăr.

Am văzut că femeia refuzase să-l informeze pe Pierre Bernac. De altminteri, acel om atît de bun nici n-avea

nevoie să ştie mai multe pentru a-i salva, pe ea şi pe copilaş.

Ciobanul cel roşcat locuia într-o cocioabă, pe culmile ce dominau localitatea Lourdes. Acolo îşi conduse protejaţii. În aerul acela pur, aveau o singurătate deplină, siguranţă şi sănătate.

Cu unsorile munteanului, rana bearnezei s-a vindecat foarte repede; tînăra femeie care, de altfel, era foarte curajoasă, uită repede de sine, pentru a veghea asupra lui Henri, rămas orfan din ajun.

Fu hrănit cu lapte de capră, apoi cu brînză, cu pîine neagră şi cu castane, iar Suzon, încîntată, avea presimţirea că micuţul va deveni un bărbat puternic.

Vremea trecea... Pierre Bernac, care pînă atunci trăise singuratic pe munţii înalţi din Verdalle, începu să aprecieze prezenţa blîndă a acelei femei brune şi a copilului. Viaţa lui căpăta un rost. Îşi preschimbă cocioaba într-o căsuţă acoperită cu paie. De pe buze începură să i se audă cîntece.

Într-o zi, îi ceru mîna lui Suzon:

— Am putea trăi ca soţ şi soţie... Mi se pare c-ar fi bine?

Zîmbitoare şi emoţionată, ea-i răspunse:

— Îţi voi fi tovarăşă de viaţă, dacă vrei, pentru că eşti un om cinstit. Dar nu pot dispune de libertatea mea.

Şi, deoarece ciobanul căsca nişte ochi miraţi, Suzon îi explică, în parte, lucrurile:

— De acum înainte, întreaga mea viaţă îi aparţine băieţelului. Îi datorez asta. Oarecum din vina mea a rămas orfan.

Pierre Bernac se învoi. În mod instinctiv, se temea de complicaţii şi de necazuri.

Viaţa se organiză într-o monotonie care nu era lipsită de farmec.

Într-o zi, Pierre Bernac declară autorităţilor satului că găsise în zăpadă o femeie şi un copil de parte bărbătească, pe jumătate morţi. Mai multe nu ştia: necunoscuta îşi pierduse memoria în urma primejdiilor prin care trecuse.

Preotul veni la căsuţă. Pe vremea aceea căpeteniile religioase ale parohiilor îndeplineau şi funcţia de ofiţer al stării civile; ei ţineau registrele de naşteri, de căsătorii şi de decese. Se interesă cu blîndeţe de felul cum stăteau lucrurile.

Suzon îşi jucă de minune rolul: nu-şi aducea aminte de evenimentele anterioare accidentului de pe munte. Spuse:

— Mă numesc Mariette; iar pe el îl cheamă Louis.

Bunul preot nu putu scoate mai mult. După ce se întoarse la presbiteriu, scrise — aşa cum era de datoria lui — către jandarmerie. La rîndul său acesta înaintă un raport contelui d'Arcachon.

Guvernatorul nu se gîndi nici o clipă că Mariette şi Louis ar fi putut fi camerista şi fiul Doriei. De altminteri, chiar în aceeaşi zi el a fost numit guvernator în Provence, aşa că afacerea a rămas în stadiul acela. Situaţia nu avea nimic extraordinar. În timpul iernii, înălţimile munţilor erau martore ale atîtor drame!

Într-o zi de vară, strălucind de lumină, în timp ce Pierre Bernac îşi păzea turmele pe fundul văii, un călăreţ apăru în faţa casei ciobanului şi Suzon scoase un ţipăt:

— Peyrolles!

El era. Descălecă şi o readuse în simţiri pe femeia care leşinase.

— Vin ca prieten... încercă el, mai întîi, s-o liniştească... Eu... Suzon... inima mea...

Dar ea îl respinse:

— Asasinule! Mă umpli de groază!

— Uşurel, frumoaso!

— Cară-te, banditule!

Îi apucă încheieturile mîinilor:

— O să taci odată?! Nu sînt nici asasin, nici bandit, ţi-o jur, Suzon. Nu eu am ordonat măcelul. Cînd mi s-a poruncit să te ucid, n-am dat ascultare — şi l-am cruţat şi pe copil. Nu-i adevărat? Îndrăzneşte să spui că mint, hai, îndrăzneşte!

Femeia trebui să admită că aşa era. Atunci pramatia îi explică:

— Stăpînul meu, ducele de Mantua, vă crede morţi, pe micuţ şi pe tine. Am profitat de un concediu, obţinut cu greu, pentru a-ţi spune asta: Viaţa voastră, a amîndurora, depinde de muţenia ta. Înţelegi? Pentru totdeauna! Henri nu trebuie să afle niciodată că este fiul lui René de Lagardère şi moştenitorul ducatului de Guastalla! Dac-ar afla, n-ar mai avea de trăit nici o săptămînă!

Suzon îşi adună forţele pentru a replica:

— A venit preotul... I-am spus că, în urma unui accident pe munte, am uitat totul despre viaţa mea anterioară...

— Lăudabilă idee! bombăni factotum-ul. Dar prenumele voastre ar putea trezi bănuiala că...

— M-am gîndit la asta! Eu mă numesc Mariette, iar el — Louis... Asta-i tot ce ştiu. Copilul a fost înscris de către preot sub numele de Louis Verdalle, născut din mamă şi tată necunoscuţi...

Peyrolles îi aruncă o privire rea. Uitase tot despre idila lor, despre dragostea desfrînată. Era măcar în stare să îndrăgească pe cineva?

— Fii mereu atentă! îi mai spuse, încălecînd.

În aceeaşi seară se duse la Charles-Ferdinand care, în veşminte modeste, îl aştepta la Lourdes, nu fără îngrijorare. În văzul şi cu ştirea tuturor, el pretindea

că-şi caută nepotul. Raportul zbirului îi umplu inima de mulţumire. Îl bătu pe umăr:

— Treburile se aranjează cum nu se poate mai bine. Niciodată fata asta n-o să dea în vileag adevărul. Vreme de cîteva zile, vom continua să ne prefacem că scotocim ţinutul, apoi vom pleca spre Italia, cu o trăsură de poştă. Este sigur, pramatie, că moştenirea familiei Guastalla mi-a revenit mie!

Trecură anii. Pierre Bernac muri sub o avalanşă, în decembrie.

Atunci, preotul din Verdalle deschise pentru *Mariette* şi *Louis* uşa presbiteriului său. Cea dintîi deveni servitoarea lui, iar băieţelul — elev, un elev extraordinar de precoce şi de isteţ.

Domnul prelat, numit jupînul de Trènes, fusese ofiţer pe vremea cînd Mazarin[1] intervenea în Războiul de Treizeci de Ani[2]. Era, totodată, un distins umanist. Rămas văduv de timpuriu, se scîrbise de lumea acesta, intrase în cler şi obţinuse acea parohie de la capătul pămîntului. Fiind deja aproape de ceruri, domnul de Trènes nu se simţea bine decît printre muntenii cei cumsecade. Era parohul zăpezilor.

[1] *Mazarin* (Jules) (1602—1661): prelat şi om de stat francez, de origine italiană. Richelieu la ajutat să ajungă cardinal şi, înainte de moarte, l-a recomandat lui Ludovic al XIII-lea. Mazarin a cîştigst încrederea regentei Ana de Austria şi, pînă la moarte, a rămas stăpînul absolut al regatului. A încheiat *Războiul de Treizeci de Ani* prin tratatele de la Westfalia.(1648), dar nepopularitatea sa a declanşat *Fronda*. După moartea sa, palatul Mazarin a devenit Biblioteca Regală. (n.t.)

[2] *Războiul de Treizeci de Ani* (1618—1648): Ultimul conflict între catolici şi protestanţi, fiind, în realitate, o serie de războaie purtate pe teritoriul german, dar în care Suedia, Franţa şi Spania au jucat un rol tot atît de important ca şi cel al statelor germane. În 1644 s-a hotărît ca Franţa să negocieze cu împăratul german, iar acesta din urmă să trateze cu Suedia. Tratatele de la Westfalia n-au putut fi semnate definitiv decît în 1648. (n.t.)

Henri, tot îndopîndu-se cu greaca şi latina, cu istorie şi geografie, căpătase deja o subtilitate a spiritului. Ca recompensă a uimitoarei sale sîrguinţe la învăţătură, îl împingea pe preceptorul său benevol pe calea amintirilor:

— Mi se pare, domnule paroh, că acum cîteva seri îmi spuneaţi că Marele Condé[1], trecînd pe lîngă dumneavoastră în timpul bătăliei de la Rocroi, spusese că...

Atunci prelatul dispărea în faţa fostului gentilom şi glasul îi devenea mai puternic, înspăimîntînd-o pe Suzon Bernard care cîrpea rufe sau lustruia modesta argintărie împodobită cu armoarii a stăpînului său.

Ochii copilului sclipeau, în vreme ce asculta belicoasele aduceri aminte. Cuvintele *spadă, duel, confruntare,* păreau să-l umple de bucurie. Strîngea pumnii şi buzele. Preotul, furat cu totul de visurile sale, nu băga deloc de seamă, dar ex-însoţitoarea Doriei se gîndea: „Sfîntă Fecioară! În vinele lui fierbe sîngele nobililor săi strămoşi. Iar domnul de Trènes i-l răscoleşte!“

Oare acel sînge vorbea chiar atît de tare pe cît credea Suzon? Fără îndoială! Băieţelul era obsedat de numele său de botez. Bunul bătrîn îl înscrisese la catehism sub numele de Louis Verdalle, dar nu acceptase să-l mintă:

— Dragul meu Louis, nu se ştie al cui fiu eşti!... Mariette a suferit cîndva, într-un accident, un asemenea şoc, încît din acel moment memoria ei a fost distrusă... Este o boală pe care savanţii o denumesc amnezie şi nu-i cunosc remediul. S-ar putea vindeca dintr-o dată, aşa cum a şi apărut... Şi atunci, această fată, atît de bună, îşi va reaminti.

Henri răspunse doar atît:

[1] *Condé* (Ludovic al II-lea, prinţ de) (1621—1686): unul dintre cei mai mari generali din timpul domniei lui Ludovic al XIV-lea. Foarte de tînăr s-a remarcat în victoriile de la Rocroi, Fribourg, Nordlingen şi Lens. După ce s-a implicat în tulburările Frondei şi după ce s-a aliat, pentru o vreme, cu spaniolii, i s-a luat comanda trupelor, fiindu-i redată cu prilejul Tratatului Pirineilor (1659); S-a distins şi în multe alte războaie. (n.t.)

— În actele mele ar fi trebuit să scrieţi Louis *de* Verdalle.

Omul bisericii zîmbi, dar nu răspunse. Ghicea că elevul său, aşa de bine dotat, atît de entuziasmat de faptele războinice, era de viţă nobilă. Dar îşi spunea, cu prudenţă: ,,N-ar însemna să-i fac un serviciu prea bun, dacă l-aş întări în această credinţă. N-are nici un ban, nici o avere. După ce eu voi dispărea — şi asta se poate întîmpla de pe o zi pe alta — nimeni nu-l va apăra. Să-l lăsăm mai bine într-o necunoaştere plină de modestie.“

Într-o dimineaţă, Suzon Bernard nevăzîndu-şi stăpînul venind, ca de obicei, să-i ureze ziua bună înainte de a pleca să ţină slujba, crezu că s-a îmbolnăvit. Ciocăni la uşă. Neauzind nici un răspuns, îndrăzni să deschidă... Preotul murise, aşa cum adoarme un copil. Pe buzele sale mai flutura un zîmbet blînd.

Henri şi Suzon îşi pierduseră protectorul. Pe cine să se sprijine, în satul acela ascuns în munţi? Bearneza simţi că inima i se strînge de spaimă. Era foarte bine că şi-l luase în seamă pe Henri, dar cum să-l hrănească? Se gîndea ea, Suzon, să se întoarcă spre localităţile mai puţin izolate din Verdalle, dar îşi zicea, nu fără dreptate: ,,Ar fi de ajuns o întîmplare ca eu să fiu recunoscută drept *camerina* răposatei doamne de Lagardère... Şi de aici pînă la a ghici adevărul în ceea ce-l priveşte pe micuţ nu este decît un pas. Şi atunci Peyrolles şi ducele de Mantua l-ar asasina! Unde aş putea să-mi fac, fără primejdie, singura meserie pe care o cunosc: aceea de servitoare?“

Dar în timp ce ea se frămînta în felul acesta, Henri se afla, împreună cu alţi ştrengari de vîrsta lui, la un

sfert de leghe de Verdalle, unde admirau o tabără de saltimbanci.

Aceştia îşi pregăteau supa, pe un cîmp rezervat ţiganilor nomazi,

În aceeaşi seară, Henri se duse la Suzon:

— M-am hotărît ca de acum înainte să-mi cîştig pîinea, ca şi pe a dumitale, îi spuse. M-au angajat nişte dansatori pe sîrmă. Vom pleca de îndată ce domnul preot se va odihni în pămîntul sfînt al cimitirului. Pregăteşte-te!

Vă gîndiţi poate că bearneza a protestat? Ba deloc! Tînărul Henri îi era stăpîn. Recunoştea în el calităţi extraordinare pentru vîrsta lui: seriozitate, ştiinţă, sînge rece, îndrăzneală şi încă multe altele.

Micul Lagardère zîmbi mulţumit, văzînd că ordinele nu-i erau discutate. Şi consimţi să dea explicaţii.

— Sînt cel mai puternic băiat din ţinut, şi cel mai îndemînatic. Am pus deseori prinsoare cu ciobanii. Am cîştigat întotdeauna: la alergare, la înot, la căţărat, la ridicarea greutăţilor, la sărituri; cel care cîştigă de departe este cel care, aici, este numit Louis. Îi întrec în toate şi la toate pe băieţii mai mari!

Suzon îşi înclină capul. Băiatul spunea adevărul: din punct de vedere al forţei fizice, era regele tineretului bearnez.

Strengarul continuă:

— Mi-am arătat talentele lui Pablo, mai-marele taberei de saltimbanci. S-a declarat mulţumit. Dac-ar fi să-l crezi, sub îndrumarea sa aş deveni ceea ce el numeşte *un fenomen*... Ca echilibrist? Ca luptător? Ca „om fără oase“? Încă nu ştie. Dar eu cred că mai tîrziu cu spada în mînă mă voi face remarcat. Vom trăi şi vom vedea! Pînă atunci, iată-ne scăpaţi din încurcătură. Eu voi avea grijă de tine. Vom avea locuinţa şi hrana asigurate. Asta înseamnă mult!

10 În căutarea unui nume

Trupa lui Pablo urcă spre nord. Din motive necunoscute, şeful acesteia dorea să ajungă în Flandra[1], trecînd prin capitală, poate chiar prin Versailles.

Banda lui Pablo era destul de ciudată. Cuprindea, în afara şefului — un lungan tuciuriu, cu părul negru ca pana corbului, cu ochi catifelaţi şi alungiţi —, pe soţia sa, o cumătră enormă, mustăcioasă şi plîngăcioasă, care-şi petrecea timpul văitîndu-se că se plictisea şi că se săturase, precum şi o jumătate de duzină de băieţi şi fete, frumoşi ca nişte îngeri, dintre care cel mai mic avea zece ani, iar cel mai în vîrstă — optsprezece, ce alcătuiau — înainte de sosirea lui Henri şi a lui Suzon — grosul trupei. Toţi aceştia cîntau cîntece ciudate, mergeau pe frînghia întinsă, înghiţeau săbii şi flăcări, dansau, preziceau viitorul. Se ştie că din cauza moravurilor foarte libere ale actriţelor şi puţin şi ca urmare a prejudecăţilor — fiecare epocă le are pe ale sale — oamenii de teatru erau rău văzuţi de către persoanele cu principii severe şi de către oamenii bisericii. Aceştia refuzau să-i înmormînteze în pămînt sfinţit.

Aşa încît, dacă în provincie erau dispreţuite trupele teatrale, ce să mai spui de puternica repulsie pe care o inspirau saltimbancii?

Erau aplaudaţi, li se aruncau cîţiva bănuţi, dar autorităţile sătesti le impuneau să-şi instaleze tabăra

[1] *Flandra:* regiune parţial în Franţa, parţial în Belgia, la Marea Nordului, cu relief de cîmpie favorabil culturilor agricole. În decursul istoriei, a aparţinut unor duci francezi, apoi unor duci germani. În secolul al XII-lea o parte a revenit Franţei, restul trecînd la Austria şi împărtăşind soarta Belgiei. (n.t.)

departe de localităţi. În realitate, această neîncredere nu era lipsită de motive bine întemeiate. Rareori trecerea nomazilor nu era însoţită de diverse fapte reprobabile. Unii dintre aceşti *ţigani,* cum li se spunea, fie că erau din Spania, din Boemia sau din Italia, furau copii. Incendii de hambare sau de clăi de fîn, dispariţii de animale sau de păsări: acestea erau amintirile pe care în mod obişnuit le lăsau în urma lor.

Cei inculţi sau superstiţioşi susţineau şi că fac farmece oamenilor şi animalelor, sau că otrăvesc fîntînile.

Tribul lui Pablo — o rară excepţie de la regulă — era cinstit şi se întreţinea, foarte modest, din munca sa. Henri fu încîntat să constate acest lucru. N-ar fi putut rămîne printre oameni care trăiesc din furtişaguri pe seama ţăranilor.

Conchita, nevasta şefului, îl învăţă pe băiat arta de a ghici în cărţi şi de a citi viitorul în palma creştinilor.

Pablo făcu din el un echilibrist remarcabil şi-l învăţă să execute o serie de mişcări, încît, în scurt, timp, reuşi să facă tot ce dorea cu trupul său. Henri putea fi văzut micşorîndu-se, chircindu-se, îndoindu-şi în aşa hal coloana vertebrală, încît în locul unui copil viguros de zece ani, credeai că-ţi apare-n faţă, deodată, un cocoşat slăbănog şi strîmb.

Alfonso, fiul mai mare al lui Pablo, îl învăţă arta de a-şi preface glasul, cu o bucăţică de lemn vîrîtă sub limbă sau între gingii şi obraji.

Concepcion — pentru public, pentru cei apropiaţi: Conchita, o fată blondă şi înaltă, balerina trupei, şi care se apropia de şaisprezece ani — îi dezvălui celui care ignora că este moştenitorul ducilor de Guastalla misterele şi bucuriile dansului.

Cînd erau singuri, ea îi mîngîia obrajii, suspinînd languros:

— Ah! ce de nefericite o să faci, cînd vei fi bărbat!

Henri se minuna de asemenea cuvinte. Răspundea, în vreme ce-n ochi îi scăpărau fulgere:

— Nefericite? Nu vreau! Dimpotrivă, mă voi purta astfel încît să apăr pe cei care suferă, îi voi proteja pe cei persecutaţi, pe cei mici, pe cei părăsiţi!

Avea presimţirea generosului şi fulgurantului său destin.

Conchita era singura care se bucura de un privilegiu ciudat: acela de a-l tutui pe Henri, pe care toţi îl numeau Louis. Ceilalţi, chiar şi Pablo, îi ziceau: „domnul Louis". Oare ceva neînţeles le spunea acestor oameni săraci dar foarte cumsecade că băiatul nu era din rasa lor, că le era superior, atît prin suflet cît şi prin minte, şi că-l aştepta un viitor minunat, după nesfîrşite peripeţii?

Uneori, după ce-şi încheia ziua, după ce făcuse pe clovnul, pe echilibristul sau pe dansatorul în faţa unui public de ţărani, Henri cădea pe gînduri... Lungită lîngă un foc de tabără, înfăşurată în zdrenţe, familia Pablo dormea. Privind flăcările jucăuşe, suflînd din cînd în cînd spre a le înteţi, băiatul îşi spunea: „În curînd voi avea o meserie. Voi fi în stare să cîştig eu însumi bani. Trebuie să-i asigur doamnei Bernard" — aşa îi spunea lui Suzon — „zile liniştite. A avut grijă de mine cînd eram mic, aşa că îi datorez asta. Îmi voi plăti această datorie sfîntă."

Şi îşi mai spunea: „Îmi mai lipsesc două talente: acela de a învinge cu armele orice adversar, şi de a reuşi exerciţii de călărie de înaltă şcoală: spada, calul! Acestea sînt visurile mele! Răbdare! Va veni şi rîndul lor."

Dar mai ales un gînd frămînta mintea orfanului, un gînd sfredelitor, care nu se lăsa îndepărtat niciodată: „Nu

mă numesc nici Louis, nici Verdalle. Doamna Bernard are un secret. Mi-l va spune vreodată?“

Într-o noapte, pe malurile Loirei, în timp ce luna arginta fluviul lat pe care se vedeau insule de nisip, asemănătoare cu niște crocodili adormiți la suprafața apei, băiatul și mama sa adoptivă — care nu reușiseră să adoarmă, din cauza zăpușelii nopții de vară — se plimbau, nu departe de tabără, urmîndu-și fiecare firul gîndurilor.

— Doamnă Bernard — zise deodată Henri, cu un glas grav și înduioșător — spune-mi, te rog, numele strămoșilor mei.

Bearneza tresări. De pe vremea tragediei de la Lourdes, era de o nervozitate teribilă. Șocul psihic îi distrusese sănătatea. Cu toate îngrijirile și bunătatea lui Pierre Bernac, în ciuda vieții sănătoase și a aerului curat de pe culmi, fosta cameristă a Doriei îmbătrînise foarte repede. În părul său negru se zăreau deja fire albe. Moartea prelatului o doborîse, și acum cea care îi vorbea lui Henri de Lagardère era o femeie bătrînă. Întrebarea aceasta la care se aștepta, pe care o prevăzuse încă demult, nu o luă pe nepregătite. Ca o adevărată fiică a Evei, răspunse prin ocolișuri:

— Nu-mi mai amintesc!

Băiatul ridică din umeri:

— Răposatul preot din Verdalle îmi explicase, într-adevăr, că în urma unui accident petrecut în munți, ți-ai pierdut memoria evenimentelor dinainte de acea dramă... Am crezut asta multă vreme. Acum, nu mai pot s-o cred!

— Cum, domnule Henri, se prefăcu Suzon că se indignează, îndrăznești să te îndoiești de cuvîntul unui om sfînt?

— De-al său? Nu! El a fost de bună credință. Nu-ți pun la îndoială afecțiunea, doamnă Bernard, continuă

Henri cu acelaşi glas impresionant, dar simt că, din anumite motive, te temi să spui ceea ce ştii! Aşa este?

Atunci, răscolită, bearneza luă mîinile protejatului său şi-i şopti:

— Ei bine, da! Există un mister. Există un secret. Inteligenţa dumitale precoce nu te înşeală! De altminteri, cînd sîntem între noi, îţi spun *domnule Henri* şi nu *domnule Louis*.

— Ah! exclamă triumfător curajosul copil, recunoşti? Hai, încă un efort! Vreau să-mi cunosc adevăratul meu nume! Vorbeşte!

— Dacă ţi-l voi spune, vei fi omorît!

— De cine?

— De cei a căror ură ne urmăreşte din umbră.

— Îi voi desfide! Îi voi ucide!

— Mai tîrziu, de va vrea Dumnezeu. Deocamdată, eşti prea mic.

Henri începu să bată din picior, nerăbdător:

— Prea mic! Să ştii, doamnă Bernard, că nu mă tem de nimeni!

— Sînt datoare să mă tem pentru dumneata!

Urmă o tăcere.

— Sînt nobil, ţăran sau orăşean? întrebă, după un timp, băiatul.

— Altă dată îţi voi spune! Altă dată! În noaptea asta ai milă de mine! Simt că mă sufoc!

Era adevărat. Cu blîndeţe, Henri o readuse lîngă foc pe mama sa adoptivă şi o îngriji. Se gîndea: „Sînt om al spadei! Sîngele meu îmi strigă acest lucru!“

Nu fără o oarecare plăcere aflase Suzon că trupa comandată de Pablo va merge la Paris şi că, dacă paza oraşului nu se va opune, va sta acolo cîtva timp.

De ce? Pentru că se întîmpla următorul lucru: ea avea în Henri o încredere fără margini. Se gîndea că, ajuns la vîrsta bărbăţiei, fiul lui René şi al Doriei va fi, cu siguranţă, în stare să-şi recîştige numele şi moştenirea strămoşilor. Va deveni o fiinţă excepţională, aproape supraomenească. Oare nu era deja un copil extraordinar, trăind laolaltă cu nişte saltimbanci, cîştigîndu-şi pîinea datorită lor şi reuşind să obţină din partea lor — fără a le cere — semne de respect, de curtenie, cu atît mai remarcabile cu cît membrii trupei erau inculţi, grosolani, ba chiar brutali?

„Am eu dreptul", îşi spunea bearneza, „să păstrez pentru mine ceea ce ştiu? Da... Peyrolles... ducele de Mantua... supravegherea aceasta ocultă... Toate astea îmi dau motive serioase de temere... Dar există un Dumnezeu... Pot surveni evenimente pe care le va conduce mîna Providenţei..."

Cînd gîndurile o purtau pe calea aceasta, Suzon rămînea cufundată în reflecţii adînci şi ajungea de fiecare dată la aceeaşi concluzie: „Cred că într-o bună zi voi vorbi. Dar ce dovezi să-i dau? Henri mă va crede pe cuvînt. Mă va crede, cu atît mai mult cu cît vocea sîngelui se trezeşte în el adesea... Dar ceilalţi vor fi mai puţin încrezători. Autorităţile vor pretinde dovezi... Iar eu n-am nimic, nici o hîrtie, nici măcar un inel cu armoarii, care să dovedească adevărul celor ce le voi jura. Cine din Argelès va recunoaşte în bătrîna care-am devenit, pe zglobia şi bruna *camerina* a doamnei de Lagardère? O mulţime de oameni se află în cimitir... au trecut deja nouă ani... De altminteri, prinţul de Gonzague, odiosul Charles-Ferdinand al IV-lea, va fi prevenit. Va fi citat la bară. Ce voi face eu, săraca de mine, în faţa unui senior atît de bogat şi de puternic?"

Suzon îşi păstra o oarecare speranţă. Auzise spunîndu-se, de către René de Lagardère, că bunicul

său, secretar intim al lui Henric al IV-lea, poseda o casă proprie, denumită Palatul Lagardère, situată la colțul străzii Saint-Honoré cu strada Saint-Thomas-du-Louvre. Cititorii se vor putea orienta dacă le spunem că acel palat s-ar afla astăzi cam în locul în care se înalță primăria arondismentului I, din care s-a încercat să se facă o copie a bisericii Saint-Germain-l'Auxerrois.

Speranțele doamnei Bernard fură înșelate. Îndată ce trupa lui Pablo ajunse la Paris, bătrîna, cu un chip care tînărului Henri îi păru ciudat, îl luă de mînă și, nu fără a cere foarte des trecătorilor lămuriri cu privire la drum — căci tribul își instalase tabăra pe o pajiște aparținînd călugărilor abației Sfîntul Victor — ajunse pe strada Poissy, nu departe de actuala Hală de Vinuri, și se îndreptă către Cité[1]. Băiatul o urma, cu o uimire plină de încîntare. Se gîndea: „Parisul reprezintă o încercare serioasă, dar voi reuși să-l cuceresc!"

Suzon fu învățată să meargă prin piața Maubert, strada Galande, strada Saint-Jacques; să treacă printr-o fortăreață numită *Petit-Châtelet*[2], care apăra intrarea pe podul Petit-Pont, pe vremea aceea încărcat de case construite din lemn; apoi porni pe strada Lanterne, traversă podul Notre-Dame și se rătăci, pierdută.

[1] *Cité* lb. franceză) = Cetatea: denumire dată părții mai vechi a unor orașe, cea din jurul principalei catedrale (de pildă: *City*, la Londra). *La Cité* din Paris cuprinde insula de pe Sena, *l'Ile de la Cité*, pe care se află catedrala Notre-Dame. (n.t.)

[2] *Petit-Châtelet:* nume dat uneia dintre cele două fortărețe ale Parisului: *Le Grand* (Marele) și *le Petit (Micul) Châtelet*. Prima, demolată în 1802, se afla pe malul drept al Senei și era sediul tribunalului penal și al jandarmeriei din Paris. Cea de-a doua, situată vis-a-vis, pe malul celălalt, servea drept închisoare și a fost dărîmată în 1782. (n.t.)

I se spuse să coboare pe strada Gesvres, în lungul Senei, care are şi astăzi un chei ce-i poartă numele; apoi să urmeze Valèe de Misère[1], cheiul Mégisserie şi cheiul *de l'Ecole*[2]. Văzu Luvrul[3] şi-şi făcu semnul crucii. Acolo, mai mult decît la Versailles, se afla simbolul puterii regale.

Strada Saint-Thomas-du-Louvre nu era departe de acolo. Un călugăr capucin o lămuri pe Suzon, care întrebase:

— Bunul meu părinte, vreţi să-mi arătaţi palatul Lagardère?

Era prima dată cînd Henri auzea acel nume. Înălţă capul, o privi pe Suzon Bernard şi zise:

— Lagardère[4]? Sună bine... garda... garda regelui... muşchetarii... mînerul unei spade... a lua poziţia de gardă... Da, iată un nume frumos...

Bătrîna se înroşi şi-şi lăsă capul în jos.

Din păcate, capucinul nu putu să le arate decît nişte ruine. Palatul strămoşilor nu mai era decît o dărîmătură. Mai rezistase doar o parte dintr-un turn, care avusese probabil o înfăţişare măreaţă. Trebuia să renunţe la a găsi în acele ruine ceva care să-i fie de folos lui Henri.

[1] *Vallée de Mis*ère (în lb. franceză) = *Valea Mizeriei:* stradă şi vechi cartier în Paris, cu o proastă reputaţie. (n.t.)

[2] *Cheiul de l'Ecole* (lb. franceză) = Cheiul Şcolii. (n.t.)

[3] Luvrul (Palatul Luvru): fostă reşedinţă regală, contruită, sub diverse domnii, între anii 1204—1857, de arhitecţi celebri dintre care amintim pe P. Lescaut, Le Vau, Fontaine, Visconti, Lefuel. O parte din faţadă a fost decorată de Jean Goujon. În 1793 a devenit muzeu, adăpostind una dintre cele mai bogate colecţii de artă din lume. Recent (1987), în curtea Luvrului a fost înălţată o construcţie modernă, din metal şi sticlă: Piramida Luvrului. (n.t.)

[4] *Lagardère:* numele acesta conţine grupul de litere *garde,* care în limba franceză constituie un cuvînt însemnînd: gardă, pază, precum şi mîner de spadă. (n.t.)

Dar de ce fusese lăsată în paragină acea proprietate? Un bătrîn vînzător de mărunţişuri le explică, puţin mai tîrziu:

— Acum cîţiva ani, a venit aci un prinţ italian, împreună cu un lungan. Se pare că acest palat îi revenise, prin moştenire. N-a vrut să-l păstreze. Ce-ar fi făcut cu el, de vreme ce era duce acolo, în peninsula lui? A vîndut la mezat tot ce conţinea casa: mobile, lenjerie, chiar şi oalele şi cratiţele din bucătărie. Pe astea le-am cumpărat eu!... Palatul a fost scos la licitaţie. Nimeni n-a vrut să-l cumpere. Data de pe vremea regelui Henric al III-lea. Înţelegeţi, ar fi trebuit să reconstruieşti totul din nou. Dezamăgit, prinţul a plecat.

Doamna Bernard oftă, gîndind:

„Iată toată moştenirea lui Henriot!“

Pe bătrînă şi pe copil îi aşteptau încercări grele. Cînd, după ce se rătăciseră de mai multe ori, au regăsit pajiştea Sfîntul-Victor, au constatat cu jale absenţa familiei Pablo.

Un ştrengar le povesti:

— Se pare că n-aveau dreptul să-şi instaleze tabăra în Paris. Un sergent călare i-a văzut şi s-a răstit la ei: „Ştergeţi-o, şi *presto subito*[1]!“

Bătrîna plînse, în timp ce băiatul îşi încleşta pumnii. Cum o să se descurce acum, spre a-şi cîştiga hrana zilnică? Unde vor dormi?

— Şterge-ţi lacrimile, doamnă Bernard, îi zise Henri. Sînt aici! Le vom rezolva pe toate! Să ştii că nu te voi părăsi niciodată! Mă pricep să muncesc!

[1] *Presto subito!* (lb. italiană) = Repede, imediat! (n.t.)

Pentru că venise noaptea — din fericire o noapte de vară — dormiră pe pajişte, sub cerul liber.

În zori, nişte cerşetori i-au condus la Abaţie, unde se împărţea nevoiaşilor supă, pîine şi slănină.

„Un Lagardère!“ se văita în sinea ei bearneza, văzîndu-l pe Henri mîncînd alături de schilozi, de orbi, de sărăntoci şi de borfaşi.

Trecu pe-acolo un călugăr bătrîn, îl văzu pe băiat şi se înduioşă. Răspunsurile ce le primi la întrebările sale îl uimiră peste măsură:

— Dar tu ştii latina, copile dragă!

Dacă Henri ar fi vrut, ar fi rămas la călugări. Dar mirosi primejdia: „Vor face din mine un monah.“ Îi mulţumi foarte politicos călugărului, dar îi respinse oferta.

— Sîntem în încurcătură astăzi, părinte, însă eu am o meserie. Mîine vom avea pîine!

Cînd se văzură afară, doamna Bernard îl mustră puţin.

— Viitorul meu nu este printre prea-fericiţi. Eu sînt om al spadei! replică Henri.

Femeia tăcu şi tremură. Dar după ce reflectă, se gîndi că Providenţa era, cu siguranţă, cea care-l ghida pe copil.

Se refugiară în turnul din palatul Lagardère.

Henri se aruncă în apă, de pe Pont-Neuf[1], ca să culeagă în Sena bănuţii pe care-i zvîrleau trecătorii.

Doamna Bernard vîndu — sub bolta palatului Montesquieu — plăcinte făcute cu smîntînă, făină, brînză, ouă, unt şi zahăr.

Îndurară mizeria. Henri şi bătrîna lui mamă adoptivă cunoscură chinurile foamei şi frigul nopţilor. Aşa ceva nu se uită niciodată.

[1] *Pont-Neuf* (lb. franceză) = Podul-Nou: Celebru pod din Paris, construit între 1578 şi 1607, în partea de vest a oraşului vechi (Cité), de către Germain Pilon. Vreme îndelungată pe el s-au aflat prăvălii şi tarabe; constituia un centru de distracţii populare ale vechiului Paris. În capul podului se înălţa statuia lui Henric al IV-lea. (n.t.)

11 Tîrgul de Angajări

În acea strălucitoare zi de 3 mai 1692, Pont-Neuf şi împrejurimile sale exprimau voioşia generală. Într-adevăr, de zeci de ani acolo se ţinea un tîrg permanent. Obişnuinţa împingea mulţimea într-acolo. După ce-şi pierdeau vremea cu nimicuri pe pod, oamenii se răspîndeau în piaţa Dauphine şi chiar şi pe cheiurile malului drept, acolo unde se întindea ceea ce se numea *Vallée de Misère.*

Acesta era un cartier ciudat, plin de zdrenţăroşi şi de borfaşi, ce păreau ieşiţi dintr-o gravură în aqua-forte a lui Jacques Callot[2] — al dracului de pitoresc, dar urît mirositor, sordid, sumbru, dubios.

În Parisul puţin asanat şi înnobilat al lui Henric al IV-lea şi al lui Ludovic al XIII-lea, cartierul acesta constituia o moştenire a ceea ce era mai rău în Evul Mediu, cu negii şi lepra sa. Case cu turnuri se învecinau cu cocioabe strîmbe şi dărăpănate, cu cîrciumi dubioase şi cu palate senioriale în ruină sau părăsite. Această „insuliţă insalubră" — cum se spune astăzi — forma un fel de dreptunghi mărginit la nord de strada Saint-Germain-l'Auxerrois, la sud, de cheiurile de l'Ecole şi Ferraille, la est de Grand-Châtelet, iar la vest, de Luvru.

În acea primăvară a anului 1692, mulţumită marionetelor, cîntăreţilor, vînzătorilor de leacuri concepute de şarlatani, şi mai ales unei barăci noi — *Teatrul Minunilor* —, Pont-Neuf redevenise un loc de spectacole

[1] *Jacques Callot:* gravor şi pictor francez (1592—1635). Talent îndrăzneţ, fecund şi plin de fantezie, mare maestru în aqua-forte. A lucrat mult în Italia şi în Lorraine. (n.t.)

gratuite şi permanente pentru pierde-vară şi pentru provinciali şi, mai ales, un fel de paradis terestru pentru obişnuiţii locului.

Mişuna acolo o faună ciudată şi neliniştitoare: tîrîie-spadă, hoţi de buzunare, docheri, pungaşi din cheiul pentru fîn, pasageri clandestini, zdrenţăroşi, falşi epileptici, cerşetori plini de răni, schilozi dubioşi, cocoşaţi şi orbi de contrabandă.

Toţi aceştia ieşeau din cartierul Vallée de Misère, îndeosebi din faimoasa Curte Grobier, cartierul general al plevei, veritabilă Curte a Miracolelor[1].

Toţi aceştia „munceau" pe Pont-Neuf şi în împrejurimile lui pînă la căderea serii.

Această armată a furtului şi a cerşetoriei găsea acolo, pe pod, pe spadasinii veniţi, ca de obicei, la *Tîrgul Angajărilor*. Aceştia — oameni gata de orice — se arătau a fi amabilitatea şi discreţia întruchipate.

Contra unei plăţi cinstite, puteai găsi o spadă gata să traverseze un burdihan. Un viteaz, înarmat cu o bîtă noduroasă, se oferea să calmeze un gelos, să cotonogească un rival sau să „mîngîie" un vecin urîcios. Un colos, folosindu-şi mîinile goale, se lăuda că poate trimite *ad patres* pe orice creştin ce i-ar fi desemnat de către cineva care dorea să devină moştenitor.

Fiecare dintre aceşti ucigaşi plătiţi aştepta — potrivit costumului, genului şi talentelor sale — pe clienţii nobili, pe doamna de rang, pe burghezul veninos, pe adoratorul respins sau pe şcolarul chiulangiu.

În acea zi, fericirea părea să cadă din cer pentru fiecare, ca mana biblică[2].

[1] *Curtea Miracolelor:* vechi cartier rău famat al Parisului (secolul al XIII-lea), populat de cerşetori şi falşi schilozi; descris de V. Hugo în romanul „*Notre-Dame de Paris*". Era situat în actualul cartier al Halelor. (n.t.)

[2] *Mana biblică:* hrană miraculoasă pe care Dumnezeu a trimis-o din cer israeliţilor. în timp ce străbăteau deşertul pentru a ajunge în ţara făgăduinţei. (n.t.)

Publicul se înghesuia peste tot, încîntat, permiţînd histrionilor şi hoţilor de buzunare să-şi asigure cîştigul zilei. La rîndul lor, îndatoritorii cavaleri, mîndri împărţitori ai justiţiei, nu păreau să se plîngă de mușteriii prăvăliilor.

Între timp, prin acea mulţime voioasă, sub soarele primăvăratic, un tînăr de vreo treizeci de ani se prezenta cu o înfăţişare cam necăjită. Era frumos, cu umeri laţi şi cu mijlocul subţire. Mersul denota o îmbinare între suplețe şi forţă. Avea ochi de un albastru închis, foarte blînzi şi părul brun. Pe buza superioară, roşie şi umflată, se răsucea o mustăcioară aurie şi obraznică.

Femeile îl priveau cu simpatie, căci, în mod vizibil, suferea din cauza unei nefericiri nemeritate. Purta uniforma — foarte uzată — a companiilor libere[1]. O spadă grea şi lungă i se ciocnea de pulpe.

Dacă vreun locuitor din Niort sau din întreaga regiune ce se întinde între acest oraş şi La Rochelle s-ar fi aflat prin preajmă, mare i-ar fi fost mirarea de a-l vedea echipat astfel pe ultimul născut al unei familii nobile din acea zonă: Olivier de Sauves.

De ce oare cei ce căutau spade bune la toate, *bravi* cu experienţă, nu se adresau niciodată acestui tînăr? Se simţeau, poate, jenaţi de cinstea ce i se citea în priviri, de felul său mîndru de a ridica bărbia, sau poate de degetele sale fine, lungi şi albe — mîinile unui om de rang? Poate că indiferenţa sau teama „clienţilor" provenea de la altceva?

Trebuie să mărturisim: omul acesta, care căuta să-şi închirieze spada, făcea — în acele locuri rău famate — un lucru foarte ciudat pentru cineva care încerca să exercite meseria de *bravo:* ţinea de mînă o fetiţă!

[1] *Companie liberă* (în lb. franceză: *compagnie franche*): denumire dată, în trecut, unei trupe neregulate, neîncorporate în nici un regiment. (n.t.)

Aceasta îl numea ,,tăticul meu". Amîndoi îşi ziceau unul altuia ,,dumneata", ca oamenii născuţi într-o familie bună. Copila se numea ,,Armelle".

Armelle putea să aibă opt-nouă ani. Era o mică blondină cu ochi căprui, cu ten de floare. Glasul îi răsuna cristalin şi fără nici o notă falsă. Rochia şi boneta arătau că provin de la o croitoreasă bună, dar pînza din care erau făcute şi panglicile lor, chiar dacă nu erau dezonorate de nici o pată, erau în mod vizibil foarte uzate.

În privirea ei nevinovată, fetiţa avea ceva foarte înduioşător, o expresie de tristeţe şi de mirare:

,,Ce-am făcut oare, tata şi cu mine" — părea să se întrebe — ,,ca să devenim atît de nefericiţi?! Sîntem pedepsiţi? Dar pentru ce? Tăticul meu este aşa de drăguţ, de corect, de drept! Niciodată n-a făcut rău nimănui. De ce i se răspunde mereu «*nu*», atunci cînd cere pîine pentru mine?"

O spaimă cumplită îi strîngea inimioara: ,,Vom mînca, oare, în seara asta?"

Simţea o durere care o împungea în capul pieptului, ca şi cum o gheară i-ar fi scormonit carnea. Picioruşele îşi pierdeau vlaga. Trebuia să-şi strîngă tot curajul şi să-şi încleşteze bine dinţii pentru a nu-i mărturisi tatălui ei: ,,Nu mai pot, aşa de tare mi-e foame! Lasă-mă singură şi mergi mai departe."

Armelle avea toate motivele să se simtă obosită. Pe lîngă epuizarea datorată lipsei de hrană, ea mergea de mai bine de trei ore. Fără a-şi da seama de efortul cerut din partea acelui trup de copil, sau pentru că nu avea de ales, tatăl său nu înceta, într-adevăr, să-şi tîrască pantofii scîlciaţi între Pont-Neuf şi cheiul de l'Ecole, între strada des Trois-Maries şi Pont-au-Change, un pod care, în acele vremuri, era încărcat de case.

Tot acel spectacol era privit de fetiţă cu ochi măriţi de interes. Mulţimea care mişuna, barăcile, acrobaţiile îi plăceau. Erau *viaţă*. O făceau să-şi uite suferinţa.

De acolo puteai vedea întregul Paris, cu mulţimea sa de turle, dintre care multe au dispărut. În faţa turnurilor medievale ale Palatului de Justiţie se înălţa turnul de la Grand-Châtelet. Cetatea *(La Cité)* era plină de case cu foişoare şi sfinţită de o mulţime de biserici vechi. Fluviul căra pe vremea aceea „trăsuri de apă", în care se înghesuiau călători sau mărfuri; era plin de bărci şi de buşteni plutitori, legaţi în lanţ.

„*La Samaritaine*"[1], totodată pompă de incendiu şi fîntînă, atrăgea privirile prin eleganţa şi mecanismele sale hidraulice.

Dar, mai mult decît toate acestea, ceea ce atrăgea atenţia Armellei erau nişte strigăte şi rîsete care proveneau de la o mică scenă de bîlci din piaţa Dauphine şi al cărei afiş, puternic luminat, anunţa următorul program îmbietor:

TEATRUL MINUNILOR

Astăzi, spectacol nemaivăzut!

Domnul Plouff, *omul cel mai îndemînatic, cel mai caraghios din lume, în exerciţiile sale care au obţinut aplauzele Înălţimii Sale Marele Senior.*

Mama Toutou, *care cîntăreşte 220 livre*[2]*, îmblînzitoare de animale, se oferă să lupte împotriva a trei bărbaţi deodată.*

Şi ***Micul Parizian,*** *tînăr fenomen, contorsionist, fără rival în toate exerciţiile*

[1] *La Samaritaine:* vechea pompă hidraulică, construită în 1603 pe Pont-Neuf din ordinul lui Henric al IV-lea, pentru a alimenta cu apă palatul regelui. Era decorată cu statuile lui Isus şi a Samaritencei, de unde i se trage numele. *(Samariteanca:* femeie din Samaria, pe care Christos a convins-o să-i îmbrăţişeze doctrina, vorbindu-i lîngă fîntîna lui Iacob) (n.t.)

[2] *Livră:* veche unitate de măsură pentru greutăţi, în valoare diferită în diverse ţări. În Franţa valora 489,5 g. (n.t.)

de forță, de gimnastică și de echilibristică. Figurile pe care le realizează te fac să te înfiori. Doamnelor prea sensibile li se recomandă să nu deschidă decît un ochi!

Cu mînuța ei voluntară, copila sfîrși prin a-l trage pe tatăl său, care părea din ce în ce mai întunecat.

Armelle fu uluită de acrobațiile executate cu o vioiciune îndrăcită. În timp ce tatăl său, Olivier de Sauves, o ținea în brațe, pentru a vedea peste mulțimea de capete, copila întruchipa imaginea unei fericiri depline. Nicicînd nu văzuse ceva atît de frumos!

Indiferent la bucuria fiicei sale, sîcîit de caraghioslîcurile saltimbancilor, Olivier nu întîrzie să bombăne:

— Să nu mai stăm aici. Îmi pierd timpul. Pînă diseară, trebuie să găsesc un adăpost și să cumpăr pîine.

— Oh! tăticule, îl imploră blonda copilă, lasă-mă să mai rîd un pic! Ești atît de trist... Uită-te și tu, asta o să te distreze!

Și, arătînd cu degețelul trandafiriu către estradă, continuă, cu ochii strălucitori de plăcere:

— Uite! Uite! Vezi ce amuzanți sînt! Știi, ăla mare și plin tot de făină este domnul Plouff! Adineauri i s-a spus numele. Dar cel mai mult îmi place elevul lui. îl cheamă Henri, sau „Micul Parizian". Ce bun tovarăș de joacă ar fi!

Continuînd să gîndească cu glas tare, era pe punctul de a evoca vremurile fericite în care ea, fiică de gentilom de la țară, se juca cu copii de vîrsta ei, sub meri, în iarba înaltă smălțuită cu floarea-paștelui și cu părăluțe. Teama de a spori tristețea tatălui o făcu să se oprească. La ce bun să-i reamintească trecutul acela atît de plăcut? Oare acum era momentul să revadă, ca într-un vis, feliile mari de pîine neagră unse cu unt,

ulcelele cu lapte cald, mîncărurile gustoase de toate felurile, fermele arendate ale tatălui, mirosind a staul?

Tăcerea fiicei sale nu-l împiedică pe Olivier să schiţeze un zîmbet amar. Se gîndi, greşind totuşi: „Fericită vîrstă, la care uiţi atît de repede mizeria prezentului!“

Cu toate acestea, privirea lui obosită şi lipsită de vioiciune ascultă invitaţia Armellei. Nu-i plăcu deloc acel „Mic Parizian“. Ce era comic în a vedea un băieţel viguros de doisprezece ani, transformîndu-se deodată într-un cocoşat? Cu toate acestea, în inima lui Olivier de Sauves duioşia paternă era trează. Îşi spuse: „Să mai am puţină răbdare. S-o las pe draga mea micuţă să se distreze după placul inimii. Tot admirînd clovneriile astea, uită că posteşte!“

Pe gene îi sclipiră lacrimi. Le şterse repede, ca şi cum i-ar fi fost ruşine de slăbiciunea lui. Aşa că nu văzu că elevul domnului Plouff devenise conştient de interesul pasionat pe care i-l arăta Armelle. Uimit, pentru o clipă, în faţa acestei tinere admiratoare ale cărei bucle erau aurite de soare, îşi reveni repede şi spuse cu glas scăzut:

— Ce drăguţă este! Aşa-mi închipuiesc eu îngerii. Parc-ar avea capul împodobit cu flori aurii...

Se dădu peste cap, salută, zîmbi şi — îndrăzneţ — trimise spre Armelle o sărutare teatrală.

Fetiţa n-avu timp să se simtă ofensată sau flatată. O mişcare violentă tocmai se produsese în mulţime. Olivier se pomeni prins într-un vîrtej şi antrenat către statuia lui Henric al IV-lea.

— Hoţul! Pungaşul! striga un burghez gras şi cu părul roşu, care tocmai fusese prădat.

În jurul său, vreo sută de indivizi cu înfăţişare ce nu inspira încredere îi ţineau isonul şi se indignau, plini de virtute.

— Haide, zise Olivier de Sauves, profitînd de prilej pentru a termina cu saltimbancii atît de captivanţi pentru fiica sa, să reluăm contactul cu viaţa, draga mea micuţă.

O lăsă jos pe pămînt şi o luă de mînă. Armelle suspină. Regreta minunatele acrobaţii. Se gîndea la omagiul „Micului Parizian". Stomacul o făcea să sufere groaznic şi tot nu îndrăznea să-i spună asta tatălui.

Dar o doamnă elegantă, venită acolo cu siguranţă pentru o întlnire galantă, poruncise să i se oprească trăsura. Coborînd, se pomeni nas în nas cu tatăl şi copila.

Mulţimea care se îmbulzea îi imobiliză timp de o clipă pe toţi trei. Se schimbară priviri. Armelle zîmbi la vederea tinerei doamne şi a rochiei sale minunate. Olivier roşi uşor şi-şi întoarse ochii. Cît despre frumoasa privilegiată a sorţii, la vederea celor doi amăriţi simţi strîngîndu-i-se inima de femeie, de mamă poate?

„Sărmani oameni", gîndi. „Sînt sigură că n-au mîncat nimic! Blondina pare că doar printr-o minune se mai ţine pe picioare. Şi cît de decentă le este sărăcia!"

Intuind cît se poate de corect că nu se află în prezenţa unor cerşetori obişnuiţi, şopti, aproape intimidată:

— Iată ceva pentru tine, micuţo...

Mîna ei dreaptă oferea o pungă foarte durdulie. Dar gestul rămase neterminat... Fără a se fi consultat, Olivier de Sauves şi fiica sa se dădeau înapoi, cu obrajii îmbujoraţi de ruşine.

— Doamnă, zise tînărul, scoţîndu-şi pălăria decolorată, noi nu cerem de pomană!

Apoi o trase repede pe Armelle în mijlocul mulţimii pestriţe. Coborîră pe Pont-Neuf spre cartierul Vallée de Misère, urcară din nou cîţiva paşi pe strada Trois-Maries, cotiră la dreapta pe strada Saint-Germain-l'Auxerrois, coborînd apoi pe sordida stradă Ballu. După ce trecuseră

de zgomotoasa cîrciumă *La Vițelul care suge*[1], merseră în lungul tristei·fațade a palatului Cinq-Mars, părăsit după supliciul lui Henri d'Effiat, favoritul regal, conspirator şi trădător al patriei sale. În continuarea acestui palat şi împrejmuind cheiul Ferraille se înălța un zid fără ferestre.

Olivier nu vedea nimic din toate acestea. Nu privea decît în el însuşi.

„Ce mîndrie prostească!" se mustra. „Ar fi trebuit să refuz cu mai puțină grabă şi semeție darul acelei persoane miloase... Aş fi putut să-i spun... să-i explic... Oare ghinionul continuu m-a făcut să-mi pierd darul vorbirii? Cu siguranță ar fi acceptat, pentru Armelle, să ne ajute... Dacă mîinile noastre nu-i puteau primi banii, poate c-ar fi putut să ne ofere creditul său? Aş accepta să fiu majordom, portar, rîndaş, chiar şi lacheu, numai s-o pot hrăni, îmbrăca şi adăposti pe biata mea copilă!... Lacheu, domnul Olivier de Sauves? Dar nu sînt chiar oricine! Bunicul meu se afla la Ivry, iar tatăl meu — la Rocroi! Lacheu — eu, un gentilom onorabil din Vendée? Dar vai! măcar pentru astăzi, ar fi fost mai bine să fiu un valet sătul, decît un senior mort de foame!"

12 Zîna Choquette

Dacă frumosul tîrîie-spadă ar fi fost mai puțin tulburat de melancolia sa, dacă s-ar fi uitat în jur, aşa cum făcea Armelle, în timp ce mergeau în lungul străzii Ballu, cu greu ar fi putut să nu remarce un chip cunoscut.

[1] *La Vițelul care Suge* = în lb. franceză în original: *Le Veau-qui-tette*. (n.t.)

Într-adevăr, pe faţada palatului Cinq-Mars — mereu închis ermetic şi părînd părăsit — se deschisese o fereastră şi pe pervaz îşi sprijinise coatele o femeie tînără, bogat înveşmîntată.

De la palatul Soubise (astăzi acolo se află Arhivele) pînă la poarta Buci şi de la Butte des Moulins[1] pînă la Ave-Maria, Doamna Myrtille avea o reputaţie de mare abilitate. Într-un fel, era regina din Vallée de Misère, dominînd pe cei mari şi pe cei mici, cînd prin flacăra vrăjită a ochilor săi catifelaţi, cînd prin cruzimea rece a privirii sale poruncitoare. Ca şi Ianus[2], ea avea două feţe, sub frumuseţea ei de obicei rea. Posedînd cufere pline de aur, Doamna Myrtille conducea pe faţă şi cu semeţie, cu pricepere şi cu fermitate, cîrciuma *La-Viţelul-care-Suge.* Clientela sa, alcătuită din spadasini, dar mai ales din indivizi gata de orice fărădelege, o bănuiau c-ar avea şi alte mijloace. În acel mediu era supranumită, în secret, „Zîna Choquette“[3].

Cît despre domnul Nicolas de la Reynie, acesta ştia mai multe. Dar ceea ce cunoştea era puţin. Doar registrul de la Châtelet îi dăduse amănunte: „*Myrtille Grimpart, soţia lui Godefroy Coquebar*“, acesta fiind numele întreg al doamnei.

Numit locotenent-general de poliţie în 1667, de către însuşi Ludovic al XIV-lea, domnul de la Reynie o bănuia pe Myrtille de diferite fapte rele, chiar şi de crime. Aşa încît de mai multe ori comandase, în persoană, descinderi la *Viţelul-care-Suge.* Şi asta, fără a obţine nici un

[1] *Butte des Moulins* (lb. franceză) = Colina Morilor. (n.t.)

[2] *Ianus* (mitol.): Unul din vechii zei ai Romei, reprezentat cu două chipuri opuse, semn al cunoaşterii trecutului şi viitorului. Era zeul uşilor, avînd ca şi ele două feţe. La Roma templul său era deschis doar în vreme de război. Prima lună a anului — ianuarie — şi-a primit numele după al său. (n.t.)

[3] *Choquette* (din lb. franceză, în traducere liberă): *Spăimîntoasa.* (n.t.)

rezultat, căci nu cunoştea existenţa unor pasaje bine ascunse, care puneau cîrciuma în legătură cu palatul Cinq-Mars şi pe acesta din urmă cu casa nelocuită de la colţul cheiului Ferraille.

Zărindu-l pe Olivier de Sauves, stăpîna cîrciumii nu vru la început să-şi creadă ochilor, care erau totuşi foarte buni. Aşa că primul său gest fusese o ridicare din umeri.

— Mi se năzare! Un asemenea om nu poate bîntui un astfel de loc, mai ales îmbrăcat în halul ăsta!

Totuşi, nu se înşela. Acolo, la douăzeci de paşi depărtare, se afla eroul unicului şi scurtului său roman de dragoste. Inima sa îi afirma acest lucru, grăbindu-se să bată cu o iuţeală atît de dureroasă, încît fu nevoită să-şi ducă mîna sub sînul stîng, şoptind cu un glas abia auzit:

— El? El? Olivier al meu?

Ultimul său gest fu dictat de obişnuita-i prudenţă. Se dădu iute înapoi, închise fereastra şi se ascunse în spatele unei perdele. Dar, totuşi, curînd se convinse: Olivier îşi păstra calmul său dezamăgit, resemnarea adîncă şi nu vedea nimic. Părea că nu este pe lumea asta. Liniştită, Doamna Myrtille se felicită: „Nu m-a zărit... Ăsta-i un noroc! Ce înfăţişare caraghioasă, tristă şi obosită! Dacă nu şi-ar întinde muşchii picioarelor şi nu şi-ar înălţa capul, ar semăna cu unul dintre supuşii mei din Curtea Grobier... Cum a putut să decadă în asemenea hal?“

Experienţa avea s-o facă să ghicească repede adevărul: „A venit aici în speranţa de a-şi închiria cuiva spada. E clar ca lumina zilei că crapă de foame! Un Olivier de Sauves trebuie să fi ajuns într-adevăr la capătul resurselor pentru a bîntui prin Tîrgul de Angajări!“

Un zîmbet încreţea chipul de înger rău al neobişnuitei comerciante cînd, deodată, constată prezenţa Armellei, ascunsă pînă atunci vederii sale datorită micimii ei, pierdută în acel perpetuu du-te-vino al trecătorilor

zdrenţăroşi. Atunci trăsăturile i se înăspriră: ,,Fiica lui! E fiica lui! De altfel, este copia vie, portretul blestematei aceleia de Françoise de Rumelle... rivala pe care am urît-o odinioară! Ce s-o fi întîmplat cu fata aia lungă, cu păr auriu şi ochi luminoşi? Trebuie să fi murit, dacă Olivier îşi tîrăşte fata pe-aici! Să fie văduv? Şi ea — orfană? Oare iadul a vrut să mă răzbune?“

Fu străbătută de un tremur nervos; rupse, cu un gest scurt, un lănţişor de aur şi zise, cu jumătate de glas: ,,Slab rezultat; asta-i încă prea puţin! Nu i-am văzut suferind. Este un spectacol pentru gusturi rafinate... Şi n-am, oare, mjiloace pentru a mi-l oferi?“

Buza superioară i se ridică într-un rînjet, ca aceea a animalelor carnivore care simt mirosul prăzii. ,,Ha! Ha!“ rîse, revanşa mea, deşi tîrzie, nu va fi mai puţin plăcută. Acest frumos şi dispreţuitor Olivier îmi va plăti curînd ceea ce-mi datorează! Îl voi face să sufere, în orgoliul său de nobil, ca şi în inima lui de tată. Asta o să mă despăgubească pentru dezamăgirea şi pentru dragostea mea dispreţuită! Răzbunarea este un fel de mîncare fără pereche!

Înaltă, brună, admirabil proporţionată, acea femeie de douăzeci şi şase de ani putea fi considerată o făptură minunată. Se mîndrea cu o piele ca de iasomie. Mîinile şi picioarele ei ar fi făcut-o invidioasă şi pe o ducesă.

Dar, am spus-o, Doamna Myrtille inspira mai adesea teamă decît admiraţie. Se datora oare acest fapt înfăţişării sale generale, foarte semeţe, vocii sale aspre şi autoritare, sau durităţii nemiloase a ochilor ei negri? Adevărul este că era considerată mai mult de temut decît frumoasă.

Purta veşminte somptuoase, demne de a fi purtate la Versailles: fustă din damasc cu volane plisate, corp încorsetat ca al unei destrăbălate. Părul, coafat în mai multe etaje, proclama ştiinţa unui frizer cu adevărat artist. Pe pieptul său se înnoda o cravată din dantelă,

aranjată neglijent şi care peste trei luni avea să devină la modă sub denumirea de *Steinkerque*. Pe degete îi străluceau bijuterii minunate. Mult prea multe: o femeie cu gust n-ar fi fost atît de împodobită. Nepăsătoare, ea declara cu glas tare:

— Sînt nişte nimicuri... fleacuri... sticlă colorată... perle false!

Dar minţea. Toate acestea reprezentau mai mult de un milion!

Doamnul de la Reynie bănuia. Şi de aceea era atît de dornic să afle adevărata origine a acelei averi...

Să revenim la sentimentele care frămîntau străfundurile inimii doamnei din momentul în care îi zărise pe tată şi pe fetiţă şi să dăm cheia enigmei acestei inimi.

Myrtille văzuse lumina zilei într-un loc prea puţin atrăgător: închisoarea Conciergerie din Noirt. Acesta era numele dat enormului turn — ultim vestigiu al unui castel al conţilor de Poitiers, unde s-a născut nepoata lui Agrippa d'Aubigné, cunoscută mai întîi sub numele de „Doamna Scarron" şi intrată în marea istorie sub titlul de „marchiza de Maintenon[1]".

Domnul Jules Grimpart era paznicul turnului, transformat pe atunci în închisoare. Trăia cinstit cu soţia lui, Bertrande, o bună creştină, şi cu unica lor copilă, Myrtille, pe care viitoarea mare marchiză binevoise s-o ţină în cristelniţă, după ce fusese ea însăşi botezată.

[1] *Marchiza de Maintenon* (1635—1719): nobilă crescută în credinţa calvină şi convertită mai tîrziu la catolicism; căsătorită mai întîi cu poetul Scarron şi rămasă văduvă, a primit sarcina de a se ocupa de educaţia copiilor lui Ludovic al XIV-lea. După moartea Mariei-Tereza, s-a căsătorit în secret cu Ludovic, asupra căruia a exercitat o puternică influenţă, mai ales în domeniul religios. La moartea regelui (1715) s-a retras la Casa Saint-Cyr, pe care o fondase pentru educaţia tinerelor nobile şi sărace (vezi şi nota 1 de la pag. ...). (n.t.)

Într-o zi, tînărul Olivier de Sauves, senior al unor ferme arendate din Niort, își pierdea vremea plimbîndu-se, după ce prînzise în oraș. O zări pe fata „portarului“ prin preajma tîrgului. I se păru seducătoare. Mica „cerberă“[1] îl consideră irezistibil. Își zîmbiră. Gînguriră... Olvier reveni... Se vorbi despre logodnă...

Moartea subită a Bertrandei schimbă serios planurile. Ținută pînă atunci în frîu prin vigilența maternă, tînăra fată dădu la iveală o fire foarte liberă. Fu văzută în tovărășia unor persoane puțin recomandabile.

Domnul de Sauves află despre aceste escapade. Corect, cu principii rigide, trimise un prieten s-o avertizeze pe logodnica sa: de acum încolo, el nu mai putea da curs speranțelor ei. Ceru să i se înapoieze inelul simbolic.

Myrtille resimți o cruntă dezamăgire, care se transformă într-o ură de nestins, cînd află vestea căsătoriei lui Olivier.

Acesta se însura, din dragoste, cu una dintre cele mai frumoase domnișoare din împrejurimi: Françoise de Rumelle, o locuitoare din ținuturile mlăștinoase din regiunea Poitou, unde drumurile sînt înlocuite de ape curgătoare. Era săracă la fel ca el, dar părul său luminos, ochii albaștri și cinstea ei constituiau zestrea cea mai de invidiat.

Trecuseră zece ani... Aceștia schimbaseră viața Myrtillei, fără a o face să-l uite pe Olivier. Fata cea părăsită se căsători cu un cîrciumar din Niort, aspru, prefăcut și abil, pe nume Godefroy Coquebar. Fără a se iubi, se înțeleseră bine în menaj, uniți fiind în dorința de a vedea umplîndu-li-se punga. Godefroy, meșter la vorbă, le spunea glume clienților. Myrtille, cu ochiadele

[1] *Cerberă:* feminin al cuvîntului *Cerber* — numele cîinelui monstruos, cu trei capete, care, potrivit mitologiei romane, păzea intrarea în Infern. Numele a căpătat, cu timpul, sensul de paznic. (n.t.)

şi zîmbetele ei, îi reţinea. Se bea tare şi îndelung. În felul acesta strînseseră bani şi veniseră la Paris, unde cumpăraseră cîrciuma *La Viţelul-care-Suge.*

La puţin timp după aceea, soţul drăguţei brunete dispăru de pe firmament. Ea nu păru nici mai puţin veselă, nici mai puţin semeaţă. Celor care întrebau, le răspunse cu dezinvoltură:

— Soţul meu călătoreşte pe mări îndepărtate.

În curînd, toţi — începînd cu principala interesată — începură să-i uite existenţa.

Cu toată purtarea trufaşă a doamnei, unii încercară s-o consoleze. Fură respinşi cu fermitate; alţii primiră palme, chiar şi ghionţi. Frumoasa era ireproşabilă.

13 Cîrciuma *La Viţelul-care-Suge*

După ce răscolise cenuşa amintirilor sale încă arzătoare, Doamna Myrtille îşi părăsi postul de observaţie şi făcu cîţiva paşi prin încăpere.

Camera era unul din fostele saloane ale aceluia care fusese frumosul Henri Coiffier de Ruzé d'Effiat, marchiz de Cinq-Mars, favoritul lui Ludovic al XIII-lea şi duşmanul de moarte al puternicului Cardinal-Duce. Cu oglinzile sale înalte, cu căminul din marmură albă, acea încăpere alcătuia un cadru demn de o femeie elegantă. Zîna Choquette a derbedeilor ticăloşi din cîrciuma învecinată făcuse din ea dormitorul său — o casetă de bijuterii în alb şi albastru, în care era reunit un mobilier ales, din lemn aurit.

„Pe toţi dracii!" exclamă, admirîndu-se într-o oglindă veneţiană — „acum e vorba să nu lăsăm să ne

scape puișorul! Noaptea nu va întîrzia să se lase și s-ar putea să dispară pentru totdeauna. Trebuie să-l capturez chiar acum.“

Acestea fiind zise, Doamna Myrtille deschise ușa camerei și coborî pe o scară frumoasă, din piatră albă și cu balustradă din fier forjat. Ajungînd la parterul palatului, în loc să iasă în curte, deschise o poartă tăiată de curînd în piatra zidului din partea dreaptă.

Decorul se schimbă imediat. Gata cu amintirile aristocratice, cu festoanele, cu plantele ornamentale! Doamna se pomeni într-o încăpere destul de întunecoasă, care primea lumină doar dintr-o curticică, printr-o deschidere îngustă apărată cu bare de fier cu țepi forjați la cald și cu dinți ca de fierăstrău. Picioarele ei, cu încălțări fine, se afundară într-un pămînt umed. Era una dintre pivnițele cîrciumii a cărei intrare se afla în colțul străzii Ballu cu Saint-Germain-l'Auxerrois, și în care se păstrau butoaiele și sticlele goale. Uneori, peste noapte, erau culcați acolo bețivii cunoscuți ca atare și mai ales ca buni clienți.

Doamna Myrtille bătu din palme, strigînd:

— Hei! oamenii mei! Jugan! La Balafre![1] Vino aici, Joël! Și tu, l'Estafé[2]!

Un zgomot de scăunele răsturnate, de înjurături, de teci de spadă și de ghete grele se făcu îndată auzit, împreună cu niște mormăituri: „Zîna Choquette!“

— Iată-ne! răsunară simultan, ca un tunet, o voce de bariton și una de tenor.

O ușă fu trîntită, lăsînd să pătrundă în pivniță puțină lumină și fum de tutun, apoi se închise cu zgomot. Doi vlăjgani stăteau plini de respect în fața „patroanei“ *Vițelului-care-Suge*.

[1] *La Balafre* (lb. franceză) = Cicatricea. (n.t.)
[2] *L'Estafé* (lb. franceză) = Crestatul. (n.t.)

Erau oamenii ei de încredere, furnizorii şi spadasinii ei. Cel mai tînăr — cel mai înalt şi totodată cel mai puternic — era de origine bretonă. Se numea Joël de Jugan şi pretindea că este gentilom. La cei şaptesprezece ani ai săi părea de treizeci, atît de formidabilă era statura cu care fusese înzestrat de natură.

Tovarăşul său, l'Estafé, numit aşa din cauza cicatricei care i se întîndea, subţire şi purpurie, de la tîmpla dreaptă pînă la urechea stîngă, avea douăzeci de ani. Slăbiciunea înşela asupra forţei sale reale.

Ca de obicei, amîndoi se bîţîiau pe picioare, ca nişte animale plantigrade, şi, cu mîna pe mînerul spadei, stăteau la dispoziţia bunului plac al patroanei. Aceasta nu-i lăsă să aştepte. Îi descrise pe Olivier şi pe Armelle, apoi, arătînd strada cu degetul, le porunci:

— Îmi trebuie amîndoi, aici! Imediat, hai!

Bravii se plecară în semn de ascultare.

— Nu, se răzgîndi Zîna Choquette, nu e nevoie de doi oameni. Statura şi înfăţişarea ta, Joël, ar putea s-o sperie pe fetiţă. Tatăl său ar putea refuza să te însoţească... Este încă lumină, aşa că nu se poate folosi forţa. Crestatul va merge singur.

Şi, înaintînd spre el, îl apucă de umăr şi-i şopti la ureche:

— Uite cum trebuie să procedezi...

...Cinci minte mai tîrziu, Olivier de Sauves, urmărit de răuvoitor, revenea să-şi sprijine coatele pe parapetul podului, între chei şi pompa hidraulică Samaritaine. După ce-o aşează pe Armelle, văzu postîndu-i-se în faţă un lungan rîzăreţ, care-şi scoase pălăria. Omul părea să cunoască bunele maniere. Purta o spadă... Îmbrăcămintea lui, nici mizeră, nici spilcuită, nu trezea neîncrederea. Cicatricea care-i masca faţa îl califica drept un om al spadei. Aşa că-l lăsă să vorbească:

— Domnule, începu Crestatul, încercînd să aibă o înfăţişare plăcută, sînt argatul unei mari doamne. Dînsa v-a remarcat şi vă vrea binele. Dacă acceptaţi s-o slujiţi, este gata să se arate generoasă...

O speranţă licări în sufletul lui Olivier. „Este, fără îndoială, femeia aceea elegantă şi tînără care, adineauri, nu departe de aici, a vrut să-şi dăruiască punga copilei mele...“ îşi spuse.

Crestatul continuă, insinuant şi cu glas mieros:

— Sînteţi dispus să fiţi folositor?

— Mă aflu aici în acest scop, răspunse cu sinceritate tatăl Armellei.

Bravo-ul Zînei Choquette făcu o plecăciune plină de graţie, ba chiar îi surîse copilei.

— În acest caz, zise în cele din urmă, daţi-vă osteneala de a mă însoţi. Cea care m-a trimis la dumneavoastră este bună, frumoasă şi de viţă nobilă. Afacerile se tratează prost cînd eşti cu stomacul gol... Dînsa ştie acest lucru... Burta înfometată...[1] cunoaşteţi zicala. Aşa că mai întîi o să vă duc să luaţi masa.

— Şi fetiţa mea? obiectă Olivier, neîndrăznind încă să-şi creadă urechilor.

— Dacă această delicioasă micuţă este a dumneavoastră, replică derbedeul adoptînd stilul nobil, va beneficia pe deplin de mărinimia promisă.

Aceste cuvinte atît de simple avură darul de a face să se aprindă în sufletul înnegurat al lui Olivier o rază de bucurie. Credincios fiind, îşi îndreptă privirile spre cer, căutîndu-l pe Dumnezeu în azur, ca pentru a-i mulţumi. Un plînset îi strînse gîtlejul.

— Fiica mea va mînca! exclamă cu imensă voioşie. Va mînca!

[1] *Burta înfometată...:* Începutul unei zicale fraceze: *Ventre affamé n'a point d'oreilles* = Burta înfometată n-are urechi. (n.t.)

Nu se mai gîndea la el, la acea gheară înfiptă în epigastrul său, la genunchii lui înmuiați. Nu se mai gîndea nici la prețul cu care va trebui să plătească această fericire: să-și vadă minunea blondă în sfîrșit sătulă, culcată într-un pat, într-un pat adevărat, cu cearșafuri și cuvertură.

De altminteri. fusese cuprins de un blînd optimism: de ce să suspecteze intențiile unei tinere doamne de rang nobil, atît de distinsă și atît de milostivă? Căci credea, în continuare, că are de-a face cu simpatica necunoscută de pe Pont-Neuf.

Luînd mînuța fetiței pe care această propunere o încînta, străbătu mulțimea în urma ghidului său, revenind în lungul cheiului Ferraille și cotind la stînga, pe strada Ballu.

— Vă conduc, declară cu amabilitate slujbașul Doamnei Myrtille, la cîrciuma *La Viţelul-care-Suge.*

Ochii albaștri ai tatălui Armellei exprimară o oarecare uimire.

— Acolo o voi vedea pe stăpîna dumitale?

— Nu! exclamă Crestatul, de o mie de ori nu! Acea doamnă nobilă și cinstită nu poate să se arate într-un astfel de loc... Nu v-am spus? Dînsa vrea mai întîi să mîncați.. Și, mă rog frumos, unde poți să te ghiftuiești, dacă nu într-o cîrciumă?

— Așa este.

Acum Armelle mergea țopăind și ochii ei căprui reflectau veselia. Oare nu peste puțin se va așeza la masă, împreună cu tăticul ei drag, în fața unor mîncăruri gustoase? Se lingea pe buze dinainte. Supă! Așa ceva i se părea de necrezut, miraculos! De săptămîni întregi nu mai băuse decît apa fîntînilor, nu mai mîncase decît pîine uscată și resturi de mîncare, la birturi în aer liber.

„Dacă s-ar putea să-l văd apărînd, în această casă, pe „Micul Parizian““ — se gîndea — „asta ar fi ca un

desert formidabil! Dacă s-ar întîmpla o asemenea minune, diseară aş fi foarte mulţmită de ziua asta!"

Tatăl şi copila intrară în vizuina Zînei Choquette ca într-un vis... Semiîntunericul le păru o lumină puternică. Nu văzură nici sala afumată, cu grinzi aparente şi negre de funingine, nici mesele lungi şi jegoase, la care se înghesuiau clienţi beţi, nici numeroasele ulcele de vin sau de bere. Trăiau, halucinaţi, sub cumplita dictatură a stomacului chinuit de foame.

Dacă ar fi fost mai puţin epuizaţi, în stare să se bucure de toate facultăţile lor, de la primul pas i-ar fi respins acea atmosferă supraîncărcată şi otrăvită, străbătută de cacofoniile băutorilor pe jumătate beţi, de exclamaţiile disperate sau furioase ale jucătorilor şi, acoperind totul, de chemările, strigătele şi ameninţările bătăuşilor.

Triumfînd asupra mirosurilor de tutun, de diverse băuturi, de transpiraţie umană şi de piele prost argăsită, care făceau ca atmosfera să fie scîrboasă, un delicat parfum de friptură de pasăre venea să le gîdile nările.

Amîndoi simţiră o uşoară ameţeală. Parcă nu mai aveau picioare. Dacă Crestatul — zîmbind zeflemitor, pe tăcute — nu le-ar fi arătat în fundul încăperii o masă şi două scaune fără spătar, poate c-ar fi căzut din picioare, într-atît de crudă şi dulce totodată li se părea acea aromă.

Imediat după ce-i instalase pe noii veniţi, lunganul îşi făcu loc cu coatele şi o chemă pe o fată grasă, neîngrijită, roşcată şi chioară:

— Hei, Marion, grăbeşte-te!

Şi deoarece ea bombănea, încărcată cu farfurii şi căni din cositor, o apucă de fustă şi-i suflă în faţă:

— Nu mai fă mutre! Ăştia sînt invitaţi ai Zînei Choquette!

Şi din acea clipă, fu ca o vrăjitoare!

Roşcata se porni pe treabă. Avea zece mîini, zece picioare! Cît ai clipi din ochi, tatăl şi fiica văzură apărînd o masă plină, ca pentru nişte prinţi — cel puţin aşa îşi închipuiau bieţii oameni. Se ivi un castron de pămînt ars, plin cu supă, însoţit de un urcior cu vin de Suresnes şi de păhărele.

— Mănîncă, Armelle! îi spunea Olivier, cu lacrimi mari de bucurie, ce-i curgeau pe chipul destins.

Fără a fi văzută, mulţumită unui dispozitiv special, Doamna Myrtille observa scena cu ochi de gheaţă. Cămara învecinată cu dormitorul său permitea să se vadă, printr-un „spion“[1] tăiat în zidul palatului Cinq-Mars, ceea ce se petrecea la *Viţelul-care-Suge*, în sala de la parter.

Instalîndu-i pe Olivier şi pe Armelle în acea încăpere, Crestatul — ajutor şiret al stăpînei sale — îi plasase în zona în care aceasta putea exercita o supraveghere neştiută.

— Ha! Ha! rîse răutăcios patroana, a cărei vedere era foarte bună. Mirosul supei cu brînză este de ajuns pentru a-i face pe oamenii noştri să se smiorcăie? Erau la post, e cît se poate de evident! Cu ce rapiditate înfulecă! Desigur că Olivier o binecuvîntează pe „nobila doamnă“ depre care i-a vorbit Crestatul. Puşlamaua o să se dezmeticească iute!

Dar un gînd îngrijorător o sîcîia: „I-am înhăţat. Dar ce-o să fac cu ei? Rămîne de văzut... Aici, vreau să spun în subsoluri şi în „cuptorul“ pe care domnii de la Châtelet îl ignoră, am posibilitatea să-mi pregătesc în amănunt răzbunarea...“

[1] *Spion:* oficiu foarte mic, prin care se poate privi fără a fi văzut din partea cealaltă a unui perete. (n.t)

Un rîs plin de răutate îi schimonosi faţa: „Dacă l-aş supune, rînd pe rînd, la tortura pregătitoare şi tortura prealabilă? Posed aici toate instrumentele necesare suplicierii. Nu am oare o *capră* — armăsarul acela de lemn cu o spinare tăioasă — pe care drăgălaşul domn de Sauves ar fi legat, potrivit obiceiurilor străvechi, cu greutăţi la mîini şi la picioare?... Dispun şi de o *gheată* — instrument remarcabil pentru a-l face să moară lent şi pe cel mai zdravăn bărbat din lume, după ce i-a zdrobit picioarele... Crestatul şi Joël sînt foarte buni la umplerea pacienţilor cu apă clocotită, cu ajutorul unei pîlnii, şi se amuză foarte tare turnînd cu picătura plumb topit pe carnea vie.... Aceste petreceri li se par prea rare... Iată că vor avea de ce să se bucure!“

Ura ei se ospăta cu imagini oribile: Armelle, asistînd la tortura savantă a tatălui şi martoră a lentei sale agonii.

„Dar dac-aş inversa rolurile?“ se întrebă„*distrîn-du-mă* mai întîi cu blondina aia plăpîndă?“

Un incident violent, care se desfăşura în sala cîrciumii, interveni îndepărtînd gîndurile brunei soţii a lui Godefroy Coquebar, alungîndu-i hidoasele planuri.

Prin „spionul“ de care-şi lipise ochiul, văzu pe unul dintre spadasinii din Tîrgul de Angajări — un Hercule blond şi rozuliu, unul dintre puţinii bărbaţi ce-ar fi putut îndrăzni să-l privească în faţă pe Joël de Jugan — ridicîndu-se de la masă, ştergîndu-şi cu dosul mînecii mustaţa umezită de bere, şi trecînd pe lîngă Armelle pe care o trase de păr, fără îndoială din cauza bunei dispoziţii şi a băuturii excesive.

Ca să păleascâ, să-şi strîngă buzele, să-l fulgere cu privirea pe lungan, să se ridice, să mearga spre el, să-l apuce de guler şi să-i aplice pe obrazul drept o palmă ce răsună ca o lovitură de tun — pentru toate acestea Olivier de Sauves nu avu nevoie nici de treizeci de secunde.

Imediat, în atmosfera înceţoşată a cîrciumii, se porni o hărmălaie formidabilă. Tot ceea ce alcătuia drăgălaşa clientelă a speluncii fu în picioare, urcîndu-se pe scaune sau pe mese.

Văzînd acestea, doamna Myrtille făcu o strîmbătură şi gîndi: „Olivier şi-a semnat sentinţa de moarte. Bărbatul căruia i-a lăsat un semn cu dreapta lui este, poate, spada cea mai iscusită din Paris. Trebuie să vii direct din mlaştinile regiunii Poitiers, ca să îndrăzneşti să-l pălmuieşti pe Marcel de Remaille, şeful necontestat al experţilor în spada îngustă, spintecătorul diabolic care a primit porecla de *Asasinul!*"

Şi, constatînd în ce măsură gestul tatălui Armellei agita adunarea, deja îndeajuns de ameţită de vin, zise cu voce înăbuşită:

— Admiţînd imposibilul — Olivier în stare să-i dea o lecţie profesionistului ăstuia — zece spade s-ar ridica spre a-l pedepsi. Te pomeneşti că mi se fură răzbunarea?!

Era cît pe-aci să strige, să-şi avertizeze oamenii, cînd uimirea o ţintui locului:

Olivier de Sauves şi Marcel de Remaille, cu ajutorul complicităţii aproape automate a asistenţei, se aflau acum faţă-n faţă, pe teren liber, ca într-o sală de lupte. În comparaţie cu adversarul său, tatăl Armellei, în ciuda staturii sale care era totuşi mult peste medie, părea un omuleţ, un pigmeu. Arma brutei ucigaşe îl ameninţa de sus în jos, ca sabia lui Damocles[1].

Spre marea surpriză a Doamnei Myrtille şi a multor altora, departe de a bate în retragere în faţa acestor atacuri verticale, Olivier înainta, înainta întruna, curajos şi încăpăţînat, ţinînd cu sabia pieptul adversarului.

[1] *Damocles:* curtean al lui Denys Bătrînul (secolul al IV-lea î.e.n.). Pentru a-l face să înţeleagă cît de fragilă este fericirea tiranilor, în cursul unui banchet Denys a atîrnat deasupra capului lui Damocles o sabie grea, suspendată cu un fir din păr de cal. (n.t.)

Acesta, înnebunit de furie şi de orgoliu, ori de cîte ori fanda adînc, atingea pardoseala exact în locul în care stătuse Olivier cu o clipă mai devreme. Împins în cele din urmă pînă la peretele pătat de salpetru, fu nevoit să înţeleagă că-i sunase ceasul, căci de trei ori vîrful spadei adverse zgîriase vesta sa din piele de bou.

Dar, uimire! Fără îndoială că tînărul nu dorea moartea formidabilului Marcel de Remaille, căci se mulţumi să-l înghesuie în zid şi să-l silească să stea acolo, vîrful sabiei ameninţînd să-i străpungă inima.

Gîfîind, mulţimea îl privea pe uriaşul palid, cu ochii daţi peste cap, cu fruntea îmbrobonată de transpiraţie. Aşa cum presimţise Doamna Myrtille, oamenii simţeau ca pe o jignire proprie afrontul adus spadasinului.

Nepăsător la primejdie, sau poate ignorînd-o, Olivier — după ce se bucurase timp de vreo trei minute de triumful său — încetă uşoara apăsare pe pieptul învinsului, îşi vîrî spada în teacă, ridică din umeri şi dădu să se întoarcă la locul său.

După mişcarea buzelor lui, Doamna Myrtille crezu a înţelege că aruncase cîteva fraze insultătoare.

Zarva furtunoasă reîncepu. Douăzeci de săbii se iviră ca prin minune. Armelle — care pînă atunci fusese foarte cuminte, atentă la spectacol şi, în mod evident, calmă, căci era obişnuită cu astfel de întîlniri — păli îngrozitor şi-şi împreună mînuţele. Probabil că se ruga... Un cerc de fier îl înconjura acum pe tatăl său care continua să fie calm şi surîzător.

Dinţii patroanei *Viţelului-care-Suge* scrîşniră.

— O să mi-l omoare? Ce fac Joël şi Crestatul, indivizii ăştia buni de streang?

Contrar prudenţei sale obişnuite, era pe punctul de a-şi părăsi postul de observaţie, spre a coborî o scară secretă şi a se azvîrli în încăierarea fascinantă şi cumplită, cînd se linişti:

— Ah! bine! Foarte bine!

Cu spada în mînă, Olivier de Sauves devenise un adevărat demon... Cercul de fier se lărgi, se frînse... Unele săbii fură făcute să se încline, altele zburară care încotro... Un spadasin îşi duse mîinile la pîntece, un altul îşi frecă umărul, un neamţ cu părul roşu vărsă sînge, îşi scuipă dinţii... Fu miraculos şi nu dură decăt cîteva secunde. S-ar fi zis că este o vrăjitorie!

Drumul redevenise liber. Liniştit, cu o expresie tristă şi blîndă, Olivier se reîntoarse la masa sa, ca şi cum nu i-ar fi fost deloc teamă de urmările acestei încăierări... Îşi luă paharul, îl ciocni rîzînd de cel al fiicei sale, îl dădu pe gît şi-şi reluă pîinea şi cuţitul... De altminteri, bretonul şi omul cu cicatricea tocmai apăruseră, cu arma în mînă.

„E un personaj extraordinar“, gîndi Doamna Myrtille. „Unul care riscă totul, aşa cum ne trebuie! Sînge rece, decizie rapidă, curaj care înfruntă orice, îndemînare — nimic nu-i lipseşte. Ar fi mare păcat să mă lipsesc de serviciile unui asemenea om în stare să înfrunte nişte adversari herculeeni. Poate, şi trebuie să devină un şef... un stăpîn!

Făcu un calcul mental rapid. Şi, ca o comerciantă ce era, asta nu dură mult.

— Valorează o avere, ticălosul!

Şi ajungînd la această concluzie, îşi părăsi postul de observaţie, trecu prin cămara întunecoasă şi se reîntoarse în fostul salon al marchizului de Cinq-Mars. Acolo, o servitoare tocmai aprindea lumînările unui lampadar de cristal.

— Este în ordine, îi spuse cu glasul său de gheaţă. Poţi pleca.

Timp de o clipă rămase în picioare în mijlocul încăperii luxoase, cu o cută de îngîndurare pe frunte.

Sigur! Îi părea rău să renunțe la răzbunarea împotriva lui Olivier de Sauves, la torturarea lui, în prezența ei, de către călăii săi personali! Cu siguranță s-ar fi delectat să vadă curgînd sîngele orgoliosului acela, să audă sfîrîindu-i carnea. Imposibil! Interesul striga în ea cu un glas mult mai puternic. Trebuia să renunțe la toate astea. Revanșa ei lua o altă formă.

Se așeză în fața măsuței sale de toaletă, se aplecă și se admiră în oglindă.

„*Dac-aș vrea*“, se gîndi zîmbind, „ce ușor mi-ar fi să-l recuceresc, să-l fac sclavul meu. Dar, gata! La ce bun? Acum mi-au trecut prostiile astea. Dragostea nu mă mai interesează! Banii! bijuteriile! Asta da! Iată ceea ce merită. Cînd voi fi cîștigat o avere mare, voi cumpăra o funcție publică pentru Godefroy, o funcție care să-i confere noblețe. Atunci îi voi strivi pe toți, și mai ales pe toate, cu bogăția și cu frumusețea mea! Ăsta reprezintă un scop! Pentru asta merită să trăiești!“

Deschise cîteva sertare, din care scoase niște ustensile de toaletă și produse de machiaj. Olivier nu trebuia s-o recunoască în Doamna Myrtille pe copila „portarului“ din Niort. Așa că șmechera făcu apel la întregul ei talent pentru a-și modifica chipul, parodiind opera Creatorului și îmbătrînindu-l, pentru un timp...

În fapt, reuși să se metamorfozeze într-un mod surprinzător. În acea femeie de cincizeci de ani, cu pielea proaspătă sub părul cărunt, gentilomul din Vendée n-ar fi putut absolut deloc să-și regăsească fosta logodnică.

Își chemă camerista.

— Gertraud! Trimite-i vorbă Crestatului să vină la mine cu „comisionul“. Sînt pregătită!

Cinci minute mai tîrziu, individul se prezenta, cu gura lărgită într-un zîmbet pînă la urechi, în fața

mesei la care tatăl şi fiica, sătui, fericiţi, se priveau cu tandreţe. Nu mai rămăsese nimic din răfuiala recentă, ca urmare a unui inspecţii pe care Joël şi tovarăşul său o făcuseră pe îndelete şi cu atenţie. Fiecare cunoştea acum voinţa Zînei Choquette: nici o picătură de sînge! Umilitul Hercule se dusese să bea în altă parte. Ceilalţi se apucaseră iar de zaruri, cărţi şi păhărele, căci stăpînirea de sine a lui Olivier de Sauves reuşise să-i scutească adversarii de răni grave.

După ce se asigurase că invitatul „*nobilei sale stăpîne*" nu era deloc nemulţumit de mîncare, declară:

— Sînt însărcinat, domnule, să vă conduc în faţa celei care v-a ales...

Olivier se ridică îndată în picioare şi făcu o plecăciune plină de curtoazie:

— Iată-mă cu totul la dispoziţia sa.

Apoi, privindu-şi fiica al cărei cap blond începea să se aplece către masă, întrebă:

— Şi Armelle a mea?

— Tinereţea asta? se prefăcu spadasinul că se înduioşează. Nu vă faceţi deloc griji, domnul meu. Am primit ordin să mi-o iau în seamă. În timp ce veţi discuta treburi serioase cu stăpîna mea — şi a dumneavoastră — o voi încredinţa pe drăguţa aceasta unei *camerina.*

Coborînd glasul, adăugă:

— Cea care vă poartă un viu interes locuieşte în palatul Cinq-Mars. Veţi putea petrece noaptea acolo. După ce veţi termina audienţa, vă veţi găsi fiica dormind ca un îngeraş într-o încăpere alăturată camerei dumneavoastră.

— Fie!

Imaginea fermecătoarei necunoscute de pe Pont-Neuf, împrospătată şi de bunătatea recentului ospăţ, continua să umple mintea tînărului bărbat, liniştindu-i inima de

părinte. Se gîndi, plin de fericire: „Poate că zilele negre s-au sfîrşit... Se pare că ghinionul s-a săturat să ne chinuie fără răgaz".

O sărută pe frunte pe Armelle, zicîndu-i:

— Pe curînd, comoara mea... Să fii cuminte. Vei fi condusă la nani-nani. Voi veni la tine peste puţin.

Apoi, Crestatul o opri în trecere pe grasa şi roşcata Marion şi-i şopti:

— Ocupă-te de sfrijitură.

Tatăl şi fiica se sărutară, în timp ce pramatia mîrîia:

— Să ne grăbim! Veţi avea tot timpul sî vă frecaţi mutrele, în camera voastră!

Şi adăugă, cu un humor negru:

— Nu s-ar zice că este o despărţire eternă?

14 Micul Parizian

Înserarea începea să-şi arunce vălurile peste Pont-Neuf. Era închiderea obligatorie a tuturor spectacolelor şi atracţiilor, căci plimbăreţii, curioşii şi credulii se grăbeau să fugă din aceste locuri mai înainte de a se face întuneric beznă. Chiar şi pungaşii se întorceau la Curtea Grobier, să-şi găsească acolo raţia zilnică de mîncare.

Unii dintre ei, mai puţin zoriţi, dădeau tîrcoale în jurul *Viţelului-care-Suge* sau al altor spelunci, în căutarea unei lovituri de dat sau a vreunui cîştig mărunt neprevăzut. Doar domnii spadasini se retrăgeau cu o încetineală plină de demnitate.

Deoarece ziua nu fusese bună, la *Teatrul Minunilor* nasurile tuturor se lungeau, ca pentru a-l imita în mod

inconştient pe cel al directoarei, Mama Toutou[1]. Aceasta era o femeie trupeşă de patruzeci de ani, cu o fire veselă, faţa ei, mereu rîzăreaţă, puţin cam prea urîtă, purta urme de frumuseţe. Numele său adevărat era Rosa Técla. Întîmplarea făcînd-o să rămînă fată bătrînă, îşi răspîndea întreaga afecţiune sufletească asupra tovarăşilor vieţii sale rătăcitoare, fie ei oameni sau animale.

Specialitatea ei era de a dresa cîini, de unde i se trăgea şi porecla.

Printr-una din ferestrele domiciliului montat pe roate, alăturat *teatrului*, ar fi putut fi văzută silueta atletică a Rosei, stînd la o masă în faţa asociatului său, domnul Plouff, amîndoi fiind ocupaţi cu socotitul.

— Putem afirma că astăzi n-am cîştigat nimic! spuse, cu melancolie, Mama Toutou. Şi totuşi, fiecare s-a depăşit pe sine. Rareori te-am văzut, domnule Plouff, reuşind sărituri mai grozave!

Un oftat al numitului Plouff, pe adevăratul său nume Isidore, făcu ecoul suspinului Mamei Toutou.

Domnul Isidore era lung ca o zi de post. Alături de Rose Técla juca rolul de paiaţă — de *clovn*, cum se spune astăzi. Rămăsese îmbrăcat cu incredibilul său costum de spectacol şi cu chipul încă pudrat şi fardat.

— Elevii dumitale canini — zice cu glas plîngăreţ — au lucrat minunat... Iar Henri, steaua noastră, marele nostru favorit, „*Micul Parizian*“, a reuşit să se autodepăşească... Şi toate astea, în zadar!

Şi amîndoi începură să se văicărească:

— Mergem drept înainte spre faliment. Totul se duce de rîpă. Şi totuşi, asocierea cu „Micul Parizian“ miraculosul „om fără oase“, inegalabil în a face o

[1] *Mama Toutou* (lb. franceză): Mama Căţeluş. (n.t.)

reclamă sforăitoare, cocoşat neprevăzut şi subit, reuşise să ne aducă afacerile pe un drum bun... Dar...

— Dar ne lipseşte ceva, zise Mama Toutou.

— Ghicesc ce... elementul graţios, reprezentat numai prin dumneata, Rose.

— Chiar aşa, declară directoarea. Pentru a emoţiona publicul, ar trebui...

— Ceea ce posedă baraca lui Madam Annie... Asta face încasări maxime! Ea triumfă, iar noi pierim... Ah! dac-am avea un spiriduş, o zînă, sînt convins că Fortuna[1] ar veni să ne surîdă!

Imediat după încheierea paradei, cel pe care Mama Toutou şi domnul Plouff îl numeau cînd Henri, cînd „Micul Parizian“, se retrăsese în colţişorul său personal. Voia să-şi schimbe ţinuta şi să se ducă să ia puţin aer curat, înainte de culcare.

O simplă cîrpă întinsă despărţea „apartamentul“ său de încăperea cu folosinţă multiplă a patronilor săi, cea în care socoteau, pe măsuţa din lemn de brad, cîştigul zilei. Aşa încît le auzi vorbele. Cînd Mama Toutou şi asociatul său îşi exprimară regretul că nu aveau în trupă o fetiţă, inima băiatului se strînse în mod ciudat. Imediat i se păru că o revede, cocoţată pe umerii unui lungan cu înfăţişare jigărită, pe acea fetiţă cu chipul de înger, cu păr strălucitor ca aurul, acea apariţie plină de o graţie fragilă şi de bucurie nevinovată, căreia îi trimisese o sărutare teatrală.

Apoi izbucni în rîs, mustrîndu-se pentru asemenea înduioşare. O mucoasă necunoscută să-l emoţioneze?... Doar nu era bolnav!

— Hai! Afară!

Părăsi fără zgomot rulota, crezînd că n-a fost văzut de nimeni. Totuşi, o umbră feminină îi bară drumul, pe negîndite:

[1] *Fortuna* (mitol.): divinitate romană, zeiţa norocului şi a întîmplării. (n.t.)

— Mai ales să nu faci imprudenţe, domnule Henri, îl imploră o voce umilă, cu accente foarte duioase.

— Ah! dumneata eşti, doamnă Bernard? zise plimbăreţul, sărutînd-o pe noua-sosită. Nu-ţi face griji pentru mine. Ştii că nu mă tem nici de Dumnezeu, nici de diavol: de unul pentru că este plămădit din bunătate, iar de celălalt, pe cinstea mea, pentru că am atîta şiretenie, încît aş putea să-i vînd şi lui. Pe curînd!

Dispăru în direcţia uneia dintre porţile Parisului, *Porte Buci*, în timp ce doamna Bernard clătina din cap.

Această doamnă Bernard era servitoarea lui Henri. O servitoare benevolă. L-am auzit: îi spunea „doamnă", ca şi cum ar fi vrut să-i ignore condiţia socială. Ba încă, uneori, îi spunea: „Mama Bernard.

Patronii *Teatrului Minunilor* nu ştiau nimic despre nici unul din aceste personaje. Se mărgineau să le respecte mult şi să le iubească şi mai mult. Într-o zi li se prezentase un băieţel cu înfăţişare hotărîtă, însoţit de o femeie de vreo şaizeci de ani. Omuleţul spusese:

— Mă numesc Henri... Iat-o pe doamna Bernard. Dînsa îşi închină existenţa spre a mă servi. Nu cere nimic, deoarece eu lucrez pentru dînsa. Ştie să coasă, să brodeze şi găteşte de minune. Nu veţi regreta niciodată că aţi primit-o. Cît despre mine, iată talentele mele...

Făcuse o serie de exerciţii acrobatice atît de extraordinare, atît de uimitoare şi de vertiginoase, încît doamna Rose Técla şi domnul Isidore au fost cuceriţi. Pe loc, entuziasmaţi, semnaseră contractul de angajare al ciudatei perechi.

Henri avea doisprezece ani. Era un copil blond şi cu pielea trandafirie, extraordinar de vioi, puternic, cu mişcări degajate, îndrăzneţ. Privirea lui cînd te înspăimînta, cînd te fermeca. Fusese văzut făcîndu-i să dea înapoi pe nişte adulţi. Putea desfide pe orice acrobat

din bîlciuri. Prin cutezanţa lui, îi făcea să tremure pe călăreţii de elită. În jurul său, ostaşii începuseră să viseze cu voce tare:

— Pe cinstea mea! Cînd micuţul acesta va putea să ţină o spadă, nu-i va fi bine celui care-ar vrea să-i bareze drumul!

Se arunca în apă complet îmbrăcat. S-a aflat că trupul său părea să-l asculte, să crească, să se micşoreze, să devină cocoşat sau cu picioarele strîmbe şi cu genunchii apropiaţi; trupul lui chircit îşi putea recăpăta brusc, ca un resort eliberat, întreaga vigoare tinerească.

Avea o fire combativă. Vorbea puţin. Rareori era surprins visînd. Îi plăcea mai mult să acţioneze... Şi de aceea, în timp ce mergea, se gîndea la problema ridicată de doamna Rose Técla şi de domnul Isidor.

Se îndreptau spre ruină... Era nevoie de o fetiţă...

Deodată se opri chiar în mijlocul străzii Fossés-Saint-Germain (devenită mai tîrziu strada de l'Ancienne-Comédie), în faţa cafenelei Procope, înfinţată cu trei ani mai înainte:

Ce s-o fi întîmplat cu melancolicul tîrîie-spadă şi cu madona în miniatură? Ah! dacă mi-aş fi dat ascultare sentimentelor, dac-aş fi fost liber să-i urmez! Acum cred că este prea tîrziu... Infecta aia de Vallée de Misére i-a înghiţit, desigur... Unde s-ar putea duce, dacă nu în locurile acelea blestemate? Încăierările prin care am trecut m-au maturizat de timpuriu şi ştiu să citesc o mulţime de lucruri pe chipurile oamenilor... Aceştia doi sînt urmăriţi de ghinion! Şi dacă, totuşi, aş încerca să-i regăsesc? Cine ştie? Poate că salvarea se află acolo, pentru Mama Toutou, pentru Plouff şi pentru acea copilă, ea însăşi nefericită? Îmi amintesc chipul ei palid şi ochii încercănaţi, arzînd de febră... Tatăl său părea să fie la capătul speranţelor.... Sînt convins că

foamea le chinuia măruntaiele! Of! cînd te gîndeşti că poate n-au mîncat nimic în seara asta! Bieţii oameni! Cu noi, şi-ar avea asigurată măcar hrana zilnică!"

Îşi aduse singur o obiecţie, dar o rezolvă repede: „Dar eu? Nu sînt şi eu un bun gentilom? O voi dovedi, cînd va sosi vremea, pe cinstea mea! Dar, aşa cum spunea domnul preot, *primo vivere* — viaţa înainte de orice!"

Şi, hotărîndu-se: „Trebuie să-i găsesc!"

Făcînd imediat cale-întoarsă, străbătu din nou întregul pod şi intră în încurcătura urît mirositoare şi neagră a străduţelor ce coboară dinspre Saint-Germain-l'Auxerrois spre cheiul Ferraille.

Oare ce spera să regăsească în acel labirint sordid, în cloaca aceea în care rarele felinare inventate de domnul de la Reynie incomodau vederea, fără a micşora umbra?

Multor oameni cu inimă curajoasă şi asiguraţi de prezenţa prietenoasă a unei spade le-ar fi displăcut să se hazardeze în acea Vallée de Misére, în care ofiţerilor de poliţie nu le plăcea deloc să se arate.

Acolo, mai mult decît în alte locuri, imediat după apusul soarelui viaţa omului nu mai ţinea decît de un fir.

Rondurile de pază aveau rezultate slabe, pentru că erau făcute cu prea mare regularitate, la ore dinainte ştiute, pe itinerarii fixe. Cel mai bine era să nu rişti să ieşi afară noaptea.

Tînărul Henri părea că nu se sinchiseşte de întîlniri neplăcute. Ştia că este agil. Cunoştea şi anumite lovituri cu piciorul, care-ţi întind imediat la pămînt chiar şi pe cel mai puternic duşman.

Fără a se fi lăudat doamnei Bernard, de două sau de trei ori îi făcuse deja să muşte ţărîna pe nişte borfaşi, nişte banditi, care-l luaseră drept o pradă uşoară.

Acum mergea încet, cu paşi siguri, cu ochiul la pîndă, cu urechea atentă. Uneori deschidea uşa vreunei

cîrciumi urît mirositoare, fără a-i păsa de injurii sau de ameninţări. Păstrase în amintire trăsăturile nefericitului care voia să-şi închirieze spada, tatăl îngerului auriu pe care-l căuta. Dar nu vedea nicăieri acel chip înduioşător.

Întîmplarea îl făcu să ajungă, în plimbarea sa, pe strada Ballu. Fu intrigat de prima clădire pe care o văzu pe partea stîngă, la colţul cheiului Ferraille. Era cubică şi parcă oarbă, fără ferestre... I se păru — sau poate era o iluzie? — că aude nişte paşi, înjurături, o busculadă în spatele misterioaselor ziduri negre. Apoi palatul Cinq-Mars, ferecat cu străşnicie, îi atrase şi el atenţia: „De ce toate aceste precauţii?“

Presimţea că acolo se petrec tranzacţii dubioase, fapte întunecate, tot ceea ce firea sa dreaptă şi nobilă bănuia fără a putea preciza prea bine.

Cînd, în cele din urmă, ajunse, visător, la colţul străzii Saint-Germain-l'Auxerrois, făcu un salt brusc, un adevărat salt de fiară surprinsă în jungla natală, şi se ascunse într-un ungher.

Uşa cîrciumii *La Viţelul-care-Suge* se deschisese cu violenţă, lăsînd să răzbată în intersecţia lugubră lumina lumînărilor din speluncă şi zgomotul unor glasuri de derbedei.

Ascunzîndu-se aşa cum făcuse, Henri ascultase de un fel de imbold propriu temperamentului său: era *„la vînătoare“*. Un fleac îl punea în alertă... Gesturile îi precedau gîndul.

Din colţul său văzu doi oameni ieşind din locaşul bahic şi criminal. Primul, de talie mijlocie — era Crestatul — purta sub braţ un pachet lunguieţ. Celălalt, Joël de Jugan, ţinea în mînă o spadă.

Închizînd cu o lovitură de picior uşa cîrciumii, colosul breton şi acolitul său se îndreptară spre strada Trois-Maries, uitîndu-se prudent în stînga şi-n dreapta. Apoi cotiră la stînga, mergînd spre Pont-Neuf.

Intrigat, Micul Parizian începu să-i urmărească: ,,Ce lovitură or fi punînd la cale? Nu le-am văzut trăsăturile decît la lumina palidă a unui felinar, şi totuşi ştiu de pe-acum că ăştia sînt nişte candidaţi la spînzurătoare.“

Joël de Jugan şi l'Estafé trecură de pompa de apă Samaritaine, ai cărei stîlpi făceau să clipocească apa rapidă a Senei, crescută în urma unei viituri recente.

Noaptea se lăsase ca un giulgiu peste întreaga fire. Locurile erau pustii.

Henri, mergînd ghemuit, făcîndu-se nevăzut, se strecurase pe lîngă ziduri, gata la nevoie să se confunde cu ele. După ce trecuse de Samaritaine, se opri brusc, imitîndu-i pe cei doi pe care-i urmărea de zece minute. Îşi spunea: ,,Banditii ăştia n-au venit aici degeaba... Să le cad în spinare ca trăsnetul? Luîndu-i prin surprindere, socotesc c-aş putea să pun mîna pe coletul suspect pe care-l cară lunganul, şi să mă pot lămuri! Pachetul ăsta mi se pare...“

N-avu timp să-şi încheie gîndul. Ajuns la prima arcadă, adică exact la mijlocul primului braţ al podului, Crestatul făcuse un gest — acela de a arunca ceva peste parapetul din dreapta...

Se auzi un ,,pleosc“ sinistru.

— Seară plăcută! rîse Joël. Călătorie sprîncenată!

— Şi complimente acasă! salută Crestatul.

Aşteptară cîteva secunde, îşi strînseră mîna şi se pregăteau să plece, mulţumiţi de ei înşişi, cînd bretonul îl apucă de braţ pe tovarăşul său şi-l întrebă, emoţionat:

— Sfinte Doamne! Ai auzit?

— Da, mărturisi celălalt, cam neliniştit...

— Şi totuşi, n-ai aruncat decît un...

— Pachet?.. Da... unul singur... Atunci?

Se aplecă peste parapet, încercînd să scurteze bezna, dar numai auzul îi ghidă.

— Înoată cineva... zise l'Estafé.

— Oho! bombăni Joël, strîngînd mînerul spadei, îl voi face să plătească scump pe acest pescuit, pe cel care...

— Ştii să înoţi? întrebă celălalt.

— Pe dracu', sigur că da, afirmă Joël. Cînd eram puşti, în Armor, eram tot timpul vîrît în mare.

— Ai noroc, ripostă tovarăşul lui. Eu sînt aidoma unui cîine de plumb. Şi-i păcat!

— Povestea nu s-a încheiat!.. Dacă va trebui, o să sar în apă... Pînă atunci, să-l sîcîim.

Şi, arătînd un morman de pietre, bretonul propuse:

— Să deschidem ochii... Vreau să zic, să ciulim urechea! Iată cu ce putem trimite la fund raţa îndeajuns de nebună pentru a se amesteca în treburile noastre.

O clipă mai tîrziu, amîndoi începură să bombardeze fluviul cu pietre. Nu vedeau nimic, dar auzeau apa ţîşnind, clipocind, despicîndu-se sub efectul înotătorului. Auzeau chiar pe cineva respirînd puternic, egal, cu uşurinţă.

Fără îndoială c-ar fi reuşit să-l atingă pe Henri, poate chiar să-l rănească — căci cititorii au ghicit probabil fapta eroică a băiatului — dacă la urechea fină a Crestatului n-ar fi ajuns deodată un zgomot de ghete şi de săbii:

— Paza!... Să schimbăm metoda!

15 Luptă în Sena

Văzînd aspectul pachetului purtat de lungan, tînărul fenomen de la *Teatrul Minunilor* se gîndise imediat: „Este vorba de un trup omenesc — mort sau viu... Şi e un corp mic.. Poate al unui copil?“

O inimă generoasă şi plină de milă bătea deja în trupùl tînăr al lui Henri. Astfel încît, atunci cînd îl văzu pe cel mai scund dintre bandiţi aruncînd în fluviu ciudatul colet, gîndul că s-ar putea să nu pescuiască decît un cadavru nu-l opri. Se căţără pe parapet şi plonjă cu hotărîre în fluviul întunecat.

Cînd reveni la suprafaţă, la o depărtare de cîţiva stînjeni[1], coletul tocmai apăruse la suprafaţă, înainte de a se cufunda din nou.

Henri făcu un efort, aproape că ajunse la obiectul căutat, şi era cît pe-aci să-l apuce, cînd nişte pietroaie aruncate de sus de pe pod de către *bravii* Doamnei Myrtille produseră jerbe de apă care-l orbiră pentru o clipă.

Cînd reuşi să redeschidă ochii, nu mai văzu coletul pe care se străduise să-l pescuiască. Probabil că acesta fusese prins şi antrenat de un vîrtej al fluviului.

Plonjă cam la întîmplare în cerneala aceea neagră. Nu peste mult timp, degetele sale întîlniră ceva mătăsos.

— Nişte bucle! Acum n-o să-i mai dau drumul!

Reveni la suprafaţă, remorcînd ceea ce credea că este un cadavru.

Aruncarea cu pietre încetase. Reuşi, aşadar, să se agaţe de unul dintre pilonii pompei Samaritaine, să-şi recapete suflul şi să încerce să vadă dacă salvase o fiinţă vie sau dacă, pur şi simplu, avea să-i permită unui creştin să se odihnească în pămînt sfinţit.

— O fetiţă! şopti cu un glas înăbuşit de emoţie. Bineînţeles! trebuia să bănuiesc, cînd am simţit în mînă coama asta fină... Oare mai trăieşte? Da, inima îi bate... destul de slab... Dar bate! Trebuie să mă grăbesc să-mi desăvîrşesc opera.

O clipă fu tentat să urce pe malul drept al fluviului. Acesta era foarte aproape de actualul său refugiu, dar

[1] *Stînjen:* veche unitate de măsură a lungimilor, echivalînd cu 1,949 m. (n.t.)

gîndindu-se mai bine, fu îndemnat la prudenţă: „Blestemaţii care au încercat s-o înece pe această nevinovată şi, apoi, să mă omoare în mod laş, au ghicit poate că infamia nu le-a reuşit. Deveniţi neîncrezători, probabil că acum stau la pîndă pe mal... Ah! n-aş şovăi nici o secundă să-i înfrunt, dac-aş avea trei sau patru ani mai mult şi dac-aş purta o spadă! La drept vorbind, l-aş putea adormi pe unul din ei cu o lovitură de călcîi în coşul pieptului... Ar fi o treabă de copil... Dar mai este şi celălalt... Şi, mai ales, trebuie să ţin seamă de copilă... Ce s-ar întîmpla cu ea, dac-aş fi rănit sau chiar numai ameţit? Haide, băiete, lasă-l de data aceasta pe Lagardère să cedeze tentaţiei efortului minim.“

Vorbindu-şi astfel, împreună mîinile fetiţei în mîna sa stîngă şi, strecurîndu-şi capul printre cele două braţe astfel încît să-i poarte bine în spinare trupul, se lăsă fără zgomot în apă şi se pregătea să taie curentul spre a trece pe sub arcadă, cînd un corp negru, căzînd cu zgomot în faţa lui, îl obligă să facă un salt îndărăt.

Ce se întîmplase? Auzind sosirea rondului de pază, care înainta spre Colegiul Celor Patru Naţiuni, urmînd să se angajeze pe pod, bretonul îşi avertizase tovarăşul:

— Atenţie! uite-i pe sergenţi! Coboară pe scară şi urmează cursul apei, pe mal, apoi ia o barcă spre a-mi veni în ajutor, dacă va fi nevoie. Eu o să sar în apă, să pescuiesc pescuitorul.

Iată pentru ce Henri fusese nevoit să se lase purtat de curent, împreună cu povara lui. Căderea pe care o auzise era a unui corp, aşa încît ştiind că are un singur urmăritor, nu avea decît o temere: să nu fie atacat atunci cînd va trebui s-o susţină deasupra apei pe înecata sa, ceea ce l-ar fi pus într-o situaţie de inferioritate. Aşa că se lăsa purtat de firul apei, înotînd oblic pentru

a încerca să urce pe malul stîng mai înainte de a ajunge la Pont-Royal[1], care era încă foarte departe.

Tocmai trecuse de vechiul castel Nesle, cînd i se păru că vede o umbră întunecată alergînd pe prundişul Luvrului. Totodată, şi pe aceeaşi parte, ghici la suprafaţa apei şi venind în dreptul său un fel de bilă. „Pe aici nu sînt balize“ — se gîndi — „trebuie să fie un cap.“

Într-adevăr, crezu că aude o respiraţie... Drace!... Privi spre stînga şi zări alungindu-se o formă întunecată, nemişcată, care depăşea cu puţin nivelul fluviului. Se apropie de ea şi o pipăi cu ezitare. „Este o estacadă!“

De fapt, era o plută de buşteni, ancorată acolo, în mijlocul apei. Nu-i trebui mult timp să se lămurească, aşa că, după ce descoperi un fel de gheretă goală care probabil că-i servise vreunui marinar, aşeză în ea copila — încă leşinată — şi se îndepărtă de plută, gata de luptă.

Era şi timpul. Dacă ar fi existat o iluminare cît de mică, sau dacă o rază de lună ar fi reuşit să răzbată printre norii opaci, ar fi trecut imediat în apărare, dar era înconjurat de o beznă totală. Cu toate acestea, ochilor săi obişnuiţi încetul cu încetul cu acea obscuritate, li se păru că revăd bila remarcată cu o clipă mai înainte. Cînd încercă s-o evite, bila dispăru. Apoi, instantaneu, îşi simţi ambele picioare prinse ca într-o menghine şi fu nevoit să se scufunde, fiind tras în jos de o greutate mare.

În ciuda forţei şi abilităţii sale, bietul copil, dus cu forţa spre fund, avu o clipă de groază. Cum să facă să scape din strînsoarea adversarului? Care, la urma urmelor, era un bărbat, un bărbat robust, părînd a fi familiarizat cu toate chiţibuşurile naţaţiei...

Iar el — după căutările pe care le făcuse pe fundul acelor ape vijelioase, după pescuitul său miraculos şi după repetarea plonjoanelor, împreună cu domnişoara cea fără cunoştinţă, încercînd să scape de lapidare şi

[1] *Pont-Royal* (lb. franceză) = Podul Regal. (n.t.)

să cîştige teren în faţa adversarului înverşunat — el era epuizat.

Cu o tenacitate plină de curaj, de care nu l-ai fi putut crede în stare pe un băiat atît de tînăr, Henri îşi scutură cu disperare piciorul drept, reuşind să şi-l elibereze, în vreme ce celălalt rămăsese prins ca într-un instrument de tortură. Dar ambele mîini ale lui Henri era libere. Avînd grijă să-şi economisească respiraţia, avu o surpriză plăcută cînd îşi dădu seama de eforturile pe care le făcea acum duşmanul său pentru a ajunge la suprafaţă ca să poată respira.

Atunci, bucuros, reveni dintr-un salt la suprafaţă, păstrînd poziţia verticală, asfel încît să-şi menţină adversarul în elementul asfixiant. Calculase bine. Degetele încleştate în jurul gleznei sale se dèsfăcură.

Cînd reuşi să iasă la aer, Joël de Jugan aspiră cît putu, chemă în ajutor silueta tulbure de pe mal şi se lăsă dus de valul tumultuos. Acea fugă către Pont-Royal nu putea fi pe placul lui Henri. Nu trebuia să-i permită îndepărtarea de terenul de luptă. Şi asta, din două motive: în primul rînd, pentru că trebuia să revină cît mai repede la fetiţă; apoi, fiindcă era obligat să încheie lupta odată pentru totdeauna, astfel încît să nu rişte o reluare a ofensivei. I se păruse că ghiceşte silueta unui complice în căutarea unei bărci.

Era important să nu-i permită banditului să scape, ci să termine cu el pe loc. Aşadar, plonjă în apa vijelioasă spre a-i tăia retragerea. Celălalt îl lovi în frunte. Deşi parţial orbit, îşi înfipse puternic degetele în părul pe care-l simţi trecîndu-i sub mînă.

Lupta reîncepu, sălbatică, înverşunată; din fericire pentru micul saltimbanc, primul atac nu-i fusese favorabil banditului lui Myrtille. Silit să se susţină la suprafaţă, îi fu imposibil să-şi folosească braţele pentru a se opune pumnişorului de fier al exasperatului salvator.

Acesta îi izbi cu atîta furie bărbia, încît îşi pierdu cunoştinţa şi se duse la fund, chiar în clipa în care o bărcuţă se desprindea de la malul Luvrului.

Cu toată oboseala sa, Henri nu se gîndi deloc să se odihnească. N-avea timp de aşa ceva. Înotă pînă la pluta de buşteni, se săltă deasupra, regăsi ghereta, o luă pe fetiţa încă adormită, traversă din trei sărituri butucii legaţi şi se aruncă din nou în apă, spre ajunge la mal în locul în care astăzi Pont-des-Arts[1] dă acces spre palatul Mazarin, în spatele zidului cheiului.

De îndată ce puse piciorul pe pămînt uscat, fără să-şi ia răgazul de a răsufla, alergă spre piaţa Dauphine, strîngînd tare la piept, spre a o-ncălzi, pe cea pe care o smulsese morţii de mai multe ori.

La *Teatrul Minunilor* toţi terminaseră de mult cina. Mama Toutou, domnul Plouff şi doamna Bernard se priveau în tăcere şi cu tristeţe. Stăteau în jurul mesei de brad pe care rămăsese neatinsă porţia Micului Parizian: un castron cu supă călduţă, un codru de pîine neagră şi un hering...

O lumînare lumina scena.

— Isuse! strigă doamna Bernard, cînd îşi văzu intrînd brusc tînărul stăpîn, şiroind de apă. Ce ţi s-a întîmplat, domnule Henri?... Umpli de apă duşumeaua...

Apoi zări în braţele Micului Parizian un trup de fetiţă şi, pentru un timp, îşi pierdu uzul vorbirii.

— Repede! porunci scurt Henri. Grăbiţi-vă! Ocupaţi-vă de micuţă! Schimbaţi-i hainele, încălziţi-o!

— E moartă! se văită domnul Plouff, înspăimîntat, văzînd-o nemişcată, palidă şi neînsufleţită.

[1] *Pont-des-Arts* (lb. franceză) = Podul Artelor. (n.t.)

— Nu, domnule Isidore, replică tînărul salvator, dar trebuie să primească rapid îngrijiri, dacă nu vreţi s-o vedeţi dîndu-şi sufletul!

Deşi doamna Bernard nu mai dispunea de mijloacele sale de oratorie, îşi păstrase capacitatea de a se devota. Cît ai clipi din ochi, îl eliberă pe Henri de povara sa şi dispăru cu ea în spatele unei pînze întinse ca o perdea.

Doamna Rose Técla, care pînă atunci rămăsese ţintuită de uimire, îşi regăsi graiul pentru a întreba:

— Dumnezeule din cer! Ce aventură! S-o fi întîmplat o tragedie?

— Da, Mamă Toutou, ba chiar una a dracului! o să vă povestesc ceva mai tîrziu... Pentru moment, trebuie...

— În primul rînd să te usuci, apoi să mănînci, îl sfătui domnul Isidore.

— Nu, domnule Plouff. *Mai întîi* voi înhăma caii la rulotă şi...

— Ei na-ţi-o! exclamară, deodată, ambii asociaţi.

— Trebuie! insistă cu vioiciune Henri. Şi *presto*, vă rog! Arde!

— Bine! Bine! se învoi bunul mim. Mă ocup eu de asta. Dacă ţii neapărat, o să plecăm! Între timp, vezi un pic şi de dumneata. Eşti alb ca varul şi buzele îţi tremură.

— Şterge-o! decise la rîndul său femeia cea voinică, du-te să-ţi pui ceva uscat pe dumneata. Între timp, o să-ţi reîncălzesc mîncarea.

De data aceasta băiatul consimţi. Putea s-o facă deoarece domnul Plouff pregătea plecarea imediată a rulotei. Aşa că dispăru în spatele cîrpei care delimita proprietatea sa privată. În vreme ce se îmbrăca, explică:

— Mamă Toutou, m-am dus de trei ori pe fundul Senei, s-o caut pe cea care vă lipsea, apoi a trebuit s-o apăr împotriva unui rechin care voia s-o mănînce.

— Stai niţiel, nu te-nţeleg. Îmi lipsea cineva?

— Negreşit. Steaua dumneavoastră!

— Ai înnebunit? se revoltă directoarea.

— Niciodată n-am avut mintea mai întreagă!... Ascultaţi şi judecaţi: nişte ticăloşi au aruncat în rîu această biată copilă... Providenţa m-a scos în calea lor. Ea mi-a permis să acţionez cu fermitate şi m-a ajutat să ies învingător.. Aşadar, Providenţa are planurile sale, căci ştii bine, Mamă Toutou, că nu face nimic fără motiv.

— Aici îţi dau dreptate.

— Iar eu, la rîndul meu, ţi-o dau pe Mica Regină. Ea va umple golul din baraca noastră şi-i va aduce gloria... Eşti mulţumită?

— Ah! domnule Henri!...

— Vom trăi şi vom vedea!

O jumătate de oră mai tîrziu, îmbrăcat în haine calde, îndestulat cu supa şi cu heringul său, Micul Parizian se duse la doamna Bernard şi-i spuse:

— Aş putea totuşi să văd mutrişoara pacheţelului ud pe care l-am adus?

Buna bătrînă îl primi cu un zîmbet, luă un capăt de lumînare şi-l apropie de salteaua de paie pe care o culcase pe fetiţă.

— Ssst! recomandă. Nu-i tulbura somnul, domnule Henri! Cu siguranţă i s-a dat ceva... ştii, ceva care să-l facă pe un creştin să doarmă buştean.

— Un somnifer? Cred că ai dreptate, mamă Bernard, căci n-a ţipat deloc atunci cînd lunganul acela...

Se întrerupse brusc, rămînînd să contemple cu gura căscată fetiţa, şi-şi duse mîna la inimă...

Flăcăruia ţinută de doamna Bernard îi dezvăluise chipul de arhanghel şi părul de aur la care se gîndise întreaga după-amiază.

Fetiţa! se bîlbîi el, cu o sfîşietoare emoţie, fetiţa căreia i-am trimis o sărutare... Ea este! Ah! Domnul fie lăudat!

În ochi i se iviră lacrimi... Adineauri, vorbind cu doamna Rose Técla, evocase Providenţa, şi iată că Ea îl punea în faţa acestei madone de vitraliu, a cărei imagine nu încetase să-l urmărească. Se cufundă în visare...

Doamna Bernard murea de nerăbdare să întrerupă acel vis. Ca o adevărată fiică a Evei, dorea să afle explicaţia acelei enigme nocturne. Dar niciodată bătrîna n-ar fi îndrăznit să-i pună întrebări lui Henri. Îl servea, respectîndu-l, ca şi cum ar fi fost seniorul său. De la el îşi primea pîinea. De la el aştepta, tremurînd, cu temeri aproape materne, realizarea unui destin măreţ...

16 „Surioara“

A doua zi, trezindu-se de la prima sărutare a zorilor, Henri îşi făcu o toaletă rapidă, luă de pe masă o bucată de pîine şi, fără a trezi pe nimeni, fără măcar a stîrni lătratul vreunui cîine, reuşi — după obiceiul său — să iasă pe nesimţite din rulotă.

Către miezul nopţii, aceasta se oprise — la ordinul domnului Isidore — în marginea pădurii Vincennes[1], nu departe de satul cu acelaşi nume. Dacă frunzişul proaspăt era încă acoperit de ceaţa nopţii, o rază de

[1] *Pădurea Vincennes:* pădure aflată în sud-vestul Parisului. Fortăreaţa construită aici (1337—1370) a servit drept reşedinţă a regilor Franţei. (n.t.)

soare înroşea faţada severă a turnului construit de Carol al V-lea.

Acest spectacol îi plăcu tînărului „artist" al *Teatrului Minunilor*. Sufletului său independent, natura îi era mai dragă decît oraşul.

După ce făcuse pe iarbă o serie de exerciţii complicate cu scopul de se menţine în formă, şi după ce-i mîngîiase pe elevii Mamei Toutou, care în cele din urmă fuseseră treziţi de lumina zorilor, Henri începu să muşte, cu pofta caracteristică vîrstei sale, din codrul de pîine neagră ce constituia mîncarea lui de dimineaţă. Apoi se duse în pădure, unde cîntăreţii înaripaţi începeau să-şi reverse trilurile.

Ca multe fiinţe create pentru acţiune, combativul salvator obişnuia să cugete mai ales în timpul mersului, fără a şti că, în acest fel, aparţinea şcolii peripateticiene[1] fondate de ilustrul Aristotel[2].

Spre surprinderea lui, brusca intrare a fetiţei în viaţa sa îl răscolea. Avea deja pentru ea un sentiment tulburător, imperios... Era dragoste... Desigur, o dragoste de o precocitate şi de o esenţă destul de rare, neînchipuit de pură şi de dulce şi, totuşi, o dragoste omenească, capabilă — aşa cum vom vedea — să influenţeze pentru multă vreme caracterul şi întreaga viaţă a eroului nostru.

În acele momente, Henri se preocupa foarte puţin de impresiile pe care le resimţea; se străduia să caute raţiunea unui eveniment mai precis: „De ce voiau să

[1] Şcoala peripateticiană: sistem filozofic ale cărui baze au fost puse de Aristotel. (n.t.)

[2] *Aristotel:* filozof grec (384—322 î.e.n.). născut în Macedonia. A fost preceptorul lui Alexandru-cel-Mare şi fondatorul şcolii peripateticiene. Sistemul său filozofic înfăţişează întreaga natură într-un imens efort de ridicare a materiei pînă la gîndire şi inteligenţă. Este fondatorul logicii formale.şi autorul a numeroase tratate de logică, politică, ştiinţe naturale şi fizică. (n.t.)

scape de nefericita asta? Pentru ce s-o arunce în Sena? Am fost urmărit în apă cu scopul de a o lichida pe ea? De altfel — şi lucrul acesta nu este mai puţin îngrijorător — ce s-a întîmplat cu tatăl ei?“

Gîndurile care îl frămîntau îi înfierbîntaseră capul. Cum să afle? Ah! îşi promitea să-i găsească pe ticăloşii aceia şi să-i pedepsească aşa cum meritau! Era cuprins de dorinţa arzătoare de a face dreptate. La gîndul că nu era încă decît un copil de doisprezece ani, ochii i se umpleau de lacrimi.

— Să acţionez! Să acţionez! spunea cu glas tare — iată dorinţa întregii mele fiinţe! Să fac să triumfe dreptatea, să apăr slăbiciunea, să protejez nevinovăţia; simt că acesta e ţelul vieţii mele! Este ca şi cum mi-aş fi trasat o sarcină! Cine mi-a încredinţat această operă? Un alt mister! În mod clar, mă izbesc mereu de acest cuvînt! Şi pînă la urmă, voi reuşi să sfîşii această perdea neagră! Voi trimite pe toate canaliile acelea la picioarele Judecătorului nostru al tuturor! O voi înapoia tatălui pe fetiţa aceasta, iar bucuria mea va fi să-i văd fericiţi!“

Gîndind astfel, Henri îşi reluase drumul înapoi. Curînd găsi donjonul regal, din piatră cenuşie, iar apoi tabăra în faţa căreia domnul Plouff mergea încolo şi-ncoace, cu capul plecat.

Văzîndu-l, Micului Parizian îi trecu prin minte un gînd ce nu era lipsit de maliţiozitate: „Bunului domn Isidore îi ies cu siguranţă peri albi! Îi displac profund incidentele, complicaţiile, grijile, tot ceea ce tulbură tîrîrea paşnică a zilelor...“

Într-adevăr, mimul avea o faţă răvăşită.

— Ce aventură! exclamă, văzîndu-l pe băiat că apare. Negreşit, n-aş putea să te învinuiesc, domnule Henri, că ai salvat-o pe tînăra persoană. Departe de mine asemenea gînd, şi fapta dumitale eroică mă umple de mîndrie. Nu mă supăr pe dumneata nici pentru că

mi-ai adus-o, dînd astfel dovadă că te încrezi în noblețea noastră sufletească... dar...

Un zîmbet grav, deloc caracteristic vîrstei sale, înflori pe chipul lui Henri.

— Cum se simte mica noastră regină? întrebă el simplu.

Domnul Plouff îşi înalţă braţele spre cer:

— De cînd s-a trezit, nu se opreşte din plîns!

— Şi nu-i firesc? observă Micul Parizian. Trebuie să fie speriată că s-a pomenit aici şi-l cheamă pe tatăl său... Puneţi-vă în locul ei.

— Într-adevăr... aşa este... e normal, bîlbîi asociatul Mamei Toutou.

De altfel, aceasta tocmai apăru, cu chipul îndurerat, şi explică:

— Ce nenorocire! Aş da nu ştiu cîte încasări medii pentru a putea să opresc aceste lacrimi şi să pun stavilă disperării copilei. Mi se sfîşie inima!

Şi, adresîndu-se domnului Plouff:

— Sufăr ca şi cum aş fi mama sărmanei micuţe.

Între timp, Micul Parizian se îndreptase către rulotă. În faţa perdelei de pînză ce constituia uşa, ceru îngăduinţa de a intra. Îi răspunse glasul doamnei Bernard:

— Sigur că da. Poate vei fi mai norocos decît noi, domnule Henri. S-ar spune că biata copilă nu vrea să fie consolată... Nu ascultă nimic şi de nimeni.

În clipa următoare, Henri se afla în prezenţa Armellei. Îngrijirile pricepute ale doamnei Bernard reparaseră stricăciunile vestimentare datorate apei. Fiica lui Olivier de Sauves, mîngîiată de o rază de soare, era îmbrăcată în rochiţa ei de pînză albă, uscată în timpul nopţii şi călcată în zori. Părul de culoarea mierii, pieptănat după moda vremii, strălucea ca un brocart în decorul acela mizerabil.

Armelle, culcată pe o rogojină, plîngea cu disperare, cu mîinile la ochi.

— Domnişoară, i se adresă Henri înghenunchind şi vorbindu-i cu un glas foarte blînd, nu trebuie să te necăjeşti aşa.. îţi vei strica ochişorii frumoşi şi asta o să-l îndurereze pe tăticul dumitale... Ce-o să spună cînd o să-şi vadă fata urîţită? Oare n-o va certa, aflînd de marea ei disperare?

La sunetul acelei voci cu intonaţii tandre, care-i vorbea despre speranţă, fetiţa îşi dădu la o parte degetele, să vadă cine vorbea astfel.

— Oh! exclamă între două hohote pe care nu le putu stîpîni, oh! Micul Parizian!

— Chiar el, declară Henri cu acelaşi glas, luînd cu o blîndă autoritate mînuţele Armellei şi îndepărtîndu-i-le de la ochi.

Şi inima i se umplu iarăşi de acea nouă dragoste pentru drăguţa spectatoare, cocoţată nu demult pe umerii tăticului său...

Lacrimile copilei reîncepură să curgă.

— Bietul meu tătic! Ieri credeam că sînt nefericită... şi totuşi eram împreună cu el! Acum nu-l voi mai vedea niciodată!

— Haide, haide, zise Henri, ştergînd cu batista lui obrajii şi pleoapele blondei fetiţe, te asigur că te înşeli... Îl vei revedea!

— A murit! protestă Armelle, cu ochii măriţi de groază. L-au omorît!

Întreg trupuşorul ei începu să tremure convulsiv.

Henri îi înconjură umerii cu braţul.

— Îţi promit să ţi-l înapoiez! o încredinţă pe un ton atît de ferm, atît de sigur, încît chiar şi doamna Bernard nu se putu împiedica să tresară. Se gîndea, mîndră şi totodată înspăimîntată: „E chiar în stare de aşa ceva!“

Era oare şi convingerea Armellei? O încredere nemărginită se năştea în ea, în sufletul ei, doar la simpla vedere a privirii serioase şi hotărîte a Micului Parizian. Cine poate şti? Fapt este că încetă să mai plîngă şi căscă gura, privind chipul acestui băieţel ciudat. Henri continuă, pe acelaşi ton:

— De vreme ce te-am salvat deja, de ce n-aş reuşi? Este mai puţin greu să intri la *Viţelul-care-Suge*, decît să te duci să faci, mai întîi, acrobaţii în vîrtejurile Senei cu apele în creştere, sub o grindină de pietre, apoi salturi de oaie epileptică.

Armelle îşi împreună mîinile. Înţelesese tot ce se întîmplase. Memoria, care pînă atunci îi fusese adormită datorită durerii, îi reda oribila senzaţie de sufocare şi de îngheţ.

— Da... şopti, eram moartă... rece, ţeapănă... nişte şerpi alunecau pe lîngă mine... Vai, ce frică mi-era... şi mai ales frig!

— Biata micuţă! suspină doamna Bernard.

— Şi cum? continuă Armelle, nişte oameni răi au vrut să mă înece?

— Da... dar eram eu acolo! zise Henri cu o emfază menită să impresioneze imaginaţia copilului. Atîta vreme cît voi fi aici, nimic nu te va ameninţa, domnişoară, nimic!

Socotise bine. Inima Armellei i se deschise. Intra în ea cu încredere şi recunoştinţă. Devenea fratele ales al micuţei sale protejate. Aceasta îi întinse mînuţa dreaptă cu o graţie drăgălaşă, apoi îi spuse, surîzînd printre lacrimi:

— Pentru dumneata voi fi întotdeauna Armelle... mica dumitale Armelle... pentru toată viaţa!

Henri luă mîna ce i se oferea şi, cu inima plină de bucurie, întrebă:

— Armelle... da... pentru mine... totdeauna... dar pentru ceilalţi? Armelle şi mai cum?

— Tăticul meu se numeşte Olivier de Sauves... este gentilom. Dar dumneata? Ştiu deja cum o să-ţi spun: Henri, nu-i aşa?

— Supranumit *Micul Parizian*... completă băiatul, pălind puţin.

— Henri şi mai cum?

Auzind această întrebare inevitabilă, doamna Bernard făcu un gest de spaimă, în vreme ce lui Henri i se lungea faţa. femeia se hotărî să vorbească:

— Cel care ţi-a salvat viaţa, Armelle, cel care-l va regăsi pe tatăl tău, este şi el de sînge nobil... Pentru moment, poartă numele unui palat în ruină, situat nu departe de aici... Lagardère... Dar este mai bine să nu facem să răsune prea tare numele acesta. Nişte duşmani puternici mă supraveghează... mi-au poruncit să păstrez tăcerea... Dar jur că în locul şi la momentul potrivit, Henri va afla totuşi numele strămoşilor săi.

În timp ce doamna Bernard vorbea, băiatul rămăsese tăcut, cu fruntea plecată. O puternică emoţie i se citea pe chip. Şi-o stăpîni, nu fără un mare efort şi, deoarece Armelle reîncepea să plîngă spunînd: „Tăticul meu a murit!“, afirmă, mîngîind buclele blonde ale fiicei lui Olivier de Sauves:

— Nu! Îţi afirm contrariul! Dar între timp, Armelle, trebuie să-mi spui tot ce ştii, chiar de la început. De ce te-a dus tatăl tău în cîrciuma aceea infectă?

Intraţi în vîrful picioarelor, doamna Técla şi domnul Isidore ascultară interogatoriul.

Cînd Armelle ajunse să vorbească despre l'Estafé, descriindu-i persoana dubioasă, Henri exclamă mînios:

— Asta e bruta care te purta sub braţ! Ah! n-o să-i uit pe asasinii aceştia! Voi face dreptate! Dar continuă, Armelle. Cel mai mic detaliu ne poate lămuri...

Armelle îi dădu ascultare. Povesti tot ce ştim: invitaţia făcută de Crestatul, intrarea în cîrciumă, masa cea minunată. Cînd ajunse la scena duelului dintre Marcel de Remaille şi Olivier, toţi fură uimiţi de atitudinea lui Henri.

Ochii lui aruncau fulgere, respiraţia îi era gîfîită şi se putea ghici că inima îi bătea foarte puternic.

Mama Toutou o privi pe doamna Bernard şi surprinse o clătinare tristă a capului. Toată lumea cunoştea teroarea bunei bătrîne: nu voia să-l vadă pe micul ei „domn Henri“ devenind un spadasin... ar fi dorit să-l vadă dedicîndu-se literelor, ştiinţelor, şi cucerind diplome, pergamente, bereta de doctor cîştigată în mod strălucit la Sorbona[1]. Era un vis prea frumos! Nişte încăierări, simpla istorisire despre duelul de onoare îl umpleau pe Micul Parizian de o bucurie sălbatică.

Henri confirmă temerile doamnei Bernard, spunîndu-i Armellei:

— Tatăl dumitale este un gentilom demn de invidiat! Am auzit vorbindu-se de acel mare spadasin, Remaille... Întinează meseria armelor, cea mai nobilă şi cea mai frumoasă dintre meserii. Ah! cînd voi fi mare!...

Apoi continuă să-i pună întrebări:

— Şi dumneata, Armelle? Îţi aminteşti unele detalii cu privire la răpirea dumitale?

— Îmi era somn... atît de somn! Cînd tata l-a urmat pe bărbatul cu cicatrice, m-am lăsat purtată pe braţele servitoarei roşcate — Marion, aşa i se zicea...

[1] *Sorbona* (lb. franceză: *la Sorbonne*): instituţie publică de învăţămînt superior, în Paris, reunind facultatea de litere şi ştiinţe umane, facultatea de ştiinţe, precum şi alte institute. A luat numele fondatorului său, Robert de Sorbon, care intenţionase să faciliteze studenţilor săraci studii teologice (1257). A devenit locul unor dezbateri ecleziastice, ostile iezuiţilor în secolul al XVI-lea, intervenind ca tribunal bisericesc pentru apărarea credinţei drepte. A fost reconstruită de Richelieu, al cărui cavou se află în capela sa. (n.t.)

— Marion? îşi notă Henri. Bine. O vom trage de limbă pe cumătra asta... Continuă, te rog.

— Asta-i tot. M-am trezit azi-dimineaţă, aici... Cum aş putea şti mai multe?

Henri înălţă din umeri:

— Atît tatăl cît şi copila au fost drogaţi, e clar ca lumina zilei. Micuţa, fiind mai slabă, a cedat prima. Ce scop urmăreau? De ce-au fost atraşi aceşti oameni cumsecade la *Vitelul-care-Suge?*

Domnul Isidore remarcă:

— Este unul dintre locurile cele mai rău famate din cartierul Vallée de Misère. Totuşi, cîrciuma asta nu are o reputaţie de speluncă unde ţi se taie beregata, ca atîtea altele. Bineînţeles că rişti să pierzi acolo la joc, cu ticăloşi îndemînatici care te-nşeală la zaruri şi la cărţi; ai şanse mari să fii jefuit, dar — cel puţin dacă mă iau după gura lumii — *vox populi, vox Dei*[1] — proprietara sa, Zîna Choquette, interzice vărsarea de sînge.

— Asta mă linişteşte, declară Micul Parizian. Cel puţin de-acum înainte nu mă mai chinuie gîndul că s-a-ntîmplat o tragedie. Nu, în mod sigur tatăl domnişoarei nu se află în primejdie de moarte.

Apoi îl întrebă pe clovn:

— Adineauri îmi ziceam că am auzit unele lucruri, în vreme ce-mi frămîntam creierii... Zadarnic încerc să-mi amintesc... Mi s-or fi şters amintirile? Poate n-am fost îndeajuns de atent? N-aţi putea să-mi împrospătaţi memoria, domnule Plouff? După cîte mi se pare, era vorba despre nişte răpiri de bărbaţi tineri şi curajoşi, destinaţi a fi transportaţi în Indiile Occidentale[2]?

[1] *Vox populi, vox Dei* (lb. latină) = Vocea poporului, vocea lui Dumnezeu: zicală potrivit căreia adevărul unui fapt, dreptatea unui lucru se stabileşte cu acordul unanim al celor mulţi. (n.t.)

[2] *Indiile Occidentale:* nume dat Americii de către Cristofor Columb, care crezuse că a ajuns în Asia. (n.t.)

— Se poate, îşi dădu cu părerea celălalt, pălind. Între noi fie vorba, acestea sînt lucruri despre care nişte bieţi saltimbanci nu trebuie să vorbească...

Micul Parizian îşi reţinu un zîmbet, pentru a nu-l jigni pe sărmanul om. Nu se va schimba niciodată! Domnul Plouff avea inimă de iepure. Îi era teamă de Dumnezeu, şi de rege mai mult decît de Dumnezeu, şi de domnul locotenent de poliţie mai mult decît de Dumnezeu şi de rege la un loc!

Totuşi, greu ai fi găsit în întregul regat un om mai delicat şi mai cinstit decît asociatul Mamei Toutou!

Auzind răspunsul domnului Isidore, sau mai curînd ceea ce-i ţinea locul, salvatorul Armellei se văită *in petto* [1]: „Naiba să-l ia de fricos! Dacă ar avea inima în altă parte decît în călcîie, i-aş fi cerut să mă însoţească la Grand-Châtelet. Oamenii regelui l-ar fi ascultat. Le-am fi prezentat-o pe Armelle.... Declaraţiile drăguţei mele prietene ar fi declanşat o anchetă. Cu siguranţă s-ar fi scotocit la *Viţelul-care-Suge* şi ar fi fost luaţi la întrebări cei care trăiesc în vizuina aceea îngrozitoare... Din păcate, eu sînt prea mic. Nimeni n-ar consimţi să mă asculte! Cu toate acestea, nu vreau să mă dau bătut!“

Fierbea mereu de dorinţa de a acţiona. Fiindcă — aşa cum era de prevăzut — domnul Plouff nu va îndrăzni să intervină personal, se va adresa altcuiva. „Mă voi duce să-i consult pe profesorii de scrimă, nobilii mei prieteni!“ gîndi.

Armelle îl privise neîncetat cu ochii mari şi îngrijoraţi, aşa că, pentru a o linişti, îi spuse:

— Voi pleca curînd la Paris şi cred că, chiar dacă nu-ţi voi reda imediat tatăl, cel puţin voi putea să-ţi dau certitudinea că-l vei revedea într-o zi. Îl voi regăsi. Îmi ţin întotdeauna făgăduiala!

[1] *In petto* (lb. latină) = în sinea sa. (n.t.)

Armelle nu se mira să audă aceste cuvinte, atît de neașteptate totuși în gura unui băieţel de doisprezece ani. Îi acorda Micului Parizian o încredere nemărginită. Şi-l închipuia cu merite extraordinare. În ochii ei nu era un biet copil de la bîlci, care făcea tururi de forţă, un „om fără oase“, un echilibrist; în mintea ei, în ciuda vestei lui uzate, a pantalonilor decoloraţi şi a ciorapilor groşi şi roşii, el întruchipa tipul ideal al „Cavalerului“.

Aşa încît, atunci cînd, ceva mai tîrziu, domnul Plouff aduse poneiul destinat lui Henri, fetiţa voi să asiste la plecare. Veni, cu ochii uscaţi şi plini de speranţă, între Mama Toutou şi doamna Bernard, cu care se împrietenise deja.

Henri strînse bărbăteşte mîinile prietenilor săi. Cînd fu în faţa Armellei, aceasta îşi deschise braţele spunînd:

— Acum sînt surioara ta, Henri... Îmbrăţişează-mă!

17 Cocardasse şi Passepoil

În acea dimineaţă, poneiul *Cocorico*[1] mergea supus şi Henri putea să-şi continue visarea: s-o păstreze pe Armelle alături de el, s-o înveţe să călărească, să-i arate secretele mersului pe frînghia întinsă, pe cele ale prestidigitaţiei, precum şi arta acrobaţiei, pe scurt, să facă din ea o stea de primă mărime. Acum nici nu mai concepea să trăiască fără ea. Asta nu-l împiedica să-şi aducă aminte de jurămintele sale: „Sînt dator să-l ucid pe lunganul care mi-a aruncat micuţa peste parapet, pe Pont-Neuf, şi să-l trimit lui

[1] *Cocorico* (lb. franceză) = Cucurigu (n.t.)

Belzebut[1] pe pachidermul lui de prieten, dacă n-o fi rămas înnămolit sub plută. Şi am promis şi să-l înapoiez pe Olivier de Sauves dragostei fiicei sale... Voi respecta aceste legăminte!“

Şi cu glas tare adăugă, bătînd prieteneşte grumazul lui *Cocorico:*

— Pentru a o lua în căsătorie pe Armelle, nu se cade oare să-i cer mîna tatălui său?

Aceste minunate planuri copilăreşti îl aduseră, fără a-şi da seama, pînă la poarta Saint-Antoine, spre marea spaimă a animalului pe care-l călărea şi care se speriase de strigătele unui vînzător ambulant, de zgomotul neîntrerupt al oraşului şi, mai ales, de vecinătatea unui număr neînchipuit de mare de trăsuri, de lectici, de căruţe ţărăneşti şi de călăreţi care aglomerau marea arteră pariziană.

Porni apoi pe strada Tissanderie, coti la stînga, spre Hôtel de Ville[2], traversă piaţa Grève şi, trecînd printr-o încîlcitură de străduţe înguste, ajunse în strada Croix-des-Petits-Champs, la doi paşi de Luvru, unde cei pe care dorea să-i consulte ţineau cursurile unei academii de bravură şi ştiinţă.

Maeştrii în mînuirea armelor a căror prietenie umplea de bucurie inima tînărului Henri erau, din întîmplare, liberi.

Intrînd, cu un imens respect, în sala de arme — loc sfînt pentru el — Henri îi văzu pe cei la care venise spre a le cere sfatul.

[1] *Belzebur* (sau Belzebul): divinitate feniciană, devenită în Biblie prinţul demonilor. (n.t.)

[2] *Hôtel de Ville* (lb. franceză) = Primăria; *Hôtel de Ville de Paris* (Primăria Parisului), sediul municipalităţii capitalei, se află în piaţa cu acelaşi nume. Construcţia a fost începută în 1533 şi terminată în 1623, suferind ulterior diferite distrugeri şi restaurări. (n.t.)

La vederea lor se înduioşă, amintindu-şi că aceşti oameni ai spadei îl scoseseră din încurcătură într-o zi în care el o apăra pe doamna Bernard, pe care-o insultau şi-o îmbrînceau vreo doisprezece vagabonzi mai mari ca el. Asta se întîmplase în Curtea Fîntînilor, la Palais-Royal[1].

Henri încă nu fusese angajat de către Mama Toutou. Pe vremea aceea el se arunca de pe Pont-Neuf în Sena, în căutarea monedelor de argint azvîrlite de negustori burtoşi, iar biata bătrînă vindea plăcinte sub bolta palatului Montesquiler.

Sosirea celor doi *escrimadores* salvase viaţa tînărului acrobat.

Cînd pătrunse în regatul lor, unul dintre ei lustruia nişte arme, mormăind un cîntec gascon şi tot trăgînd cu coada ochiului către un pahar şi o sticlă puse la îndemîna lui, iar celălalt, stînd cuminte pe un taburet, se apleca asupra unei cărţi.

Primul individ se numea Cocardasse-junior. Era născut în Toulouse, accentul său îl dădea repede de gol. Claia de păr negru era atît de abundentă şi de creaţă, încît părea că poartă o căciulă de astrahan. Mustăţile răsucite dezminţeau dulceaţa catifelată a vocii sale meridionale.

Celălalt, Amable Passepoil, alcătuia un contrast perfect cu asociatul său. Avea o faţă urîtă, dar luminată

[1] *Palais-Royal* (lb. franceză) = Palatul Regal: ansamblu de clădiri, în Paris, construite în 1633 de către Lemercier pentru cardinalul de Richelieu şi denumite „*Palais-Cardinal*" pînă în 1643, dată la care au fost lăsate moştenire regelui Ludovic al XIII-lea şi începînd cu care a fost numit „Palais-Royal". În 1661, ludovic al XIV-lea le-a atribuit prinţilor din Casa d'Orléans. Clădirile si grădinile respective au făcut obiectul unor modificări succesive. *Galeria de lemn* a palatului a fost mult timp un loc de întîlnire foarte căutat. Actualmente, cea mai mare parte a Palatului Regal este ocupat de Consiliul de Stat, Consiliul Constituţional şi Administraţia Academiei de Belle-Arte. (n.t)

de niste ochi visători, ochi albaştri de om sentimental. Vorbea pe nas, aşa cum îi stă bine unui normand original din Villedieu-les-Poëlles. Datorită înfăţişării sale posomorîte, pentru că fusese valet de frizer şi frecase drogurile la un farmacist, i se spunea adesea *fratele* Passepoil.

Cocardasse, un şmecher foarte frumos, făcea pe curajosul în mod firesc. Passepoil, laş din fire, se arăta curajos atunci cînd nu putea face altfel. Dar în astfel de situaţii, la fel cu oaia cînd turbează, devenea teribil.

Fără a şti, cei doi se aflau într-o situaţie fericită pe care n-aveau s-o mai regăsească. Aceşti profesori de scrimă se găseau în cea mai frumoasă epocă a vieţii lor: tineri, voinici, focoşi, nu aveau rival în arta lor, iar sala de lecţii era mereu plină.

Mai tîrziu, *pasiunile* fiecăruia aveau să le joace nişte renghiuri urîte, Deocamdată, aveau de-a face cu cea mai de soi nobilime a regatului şi-şi cîştigau foarte bine traiul.

— Pe toţi dracii! strigă Cocardasse văzîndu-l apărînd pe tînărul vizitator, o fi murit mama Bernard?

— Păi, ăsta-i micul Legardère! zise pe nas Passepoil, ridicîndu-şi ochii plini de azur către Henri, care se oprise, intimidat, în pragul sălii tapetate cu plastroane, măşti şi florete.

— Ei! Doamne sfinte! continuă Cocardasse-junior, uite-l cum ştie să-şi ţină promisiunea, sărmanul: ,,Cînd mama Bernard nu va mai fi, voi veni la voi!“ Nu te teme, puştiule. Apropie-te! O să ne ţinem şi noi promisiunea noastră: ,,Vei fi aici ca la tine-acasă, zău aşa!“

— Maestre, zise Henri înaintînd, doamna Bernard, cu toată vîrsta sa înaintată, se ţine încă bine pe picioare....

— Slavă Domnului, sufleţelule! îl întrerupse cu blîndeţe Amable Passepoil.

— Iar eu, continuă Micul Parizian, îmi fac datoria de a cîștiga și pîinea ei. A avut grijă de copilăria mea.... În ciuda sărăciei sale, m-a dat să învăț latina, gramatica, istoria și geografia...

— Ia-n-auzi! Noi o să te-nvățăm lucruri și mai frumoase — îl întrerupse Cocardasse — și, mai ales, mai folositoare unui bun prieten: irezistibilele lovituri drepte, în stare să-l înfigă în frigare pe un ticălos, loviturile adînci, fandările bune de tăiat urechile pramatiilor...

— Te vom face să-nțelegi, micul meu prieten — explică Passepoil mimînd și vorbind pe nas — cum orice lovitură adîncă poate fi evitată printr-o parare...

— Știu, suspină tînărul actor de bîlci, știu! Nu-mi sfîșiați și mai mult inima, dragi maeștri, descriindu-mi asemenea delicii... Asta va fi pentru mai tîrziu, așa cum intenționez ferm, cînd va voi Dumnezeu!

— Vai de capul meu! mare păcat! se văicări Cocardasse, dînd pe gît un pahar mare cu vin alb. În fine, cînd vei vrea... ți-am prezis: cîndva vei fi un tînăr foarte drăguț, un adevărat parizian, ce mai! Dar pînă atunci, dă-i drumu'! Ce vînt bun te-a adus în prezența maestrului Cocardasse-junior și a micului său profesor de scrimă?

În zece minute, Henri le spuse celor doi toată povestea. Urmă o tăcere, apoi vitejii se priviră și, cu un același gest, se scărpinară la ceafă, semn de netăgăduit că amîndoi gîndeau în același fel:

— Ce crezi, Passepoil?

— Cocardasse, ce zici?

Și iar urmă o tăcere, apăsătoare ca o piatră de mormînt. În acest timp, Henri se gîndea, cu o mirare dureroasă: „Doar n-o să-i apuce tremuriciul, ca pe un simplu domn Plouff?"

Passepoil luă, în sfîrșit, cuvîntul:

— Micuţule, tot făcînd zilnic butoniere în cele mai de seamă personaje din oraş, şi chiar de la Curte, am ajuns, prietenul meu şi cu mine, mă-nţelegi, să cunoaştem toate dedesubturile....

— Cu atît mai mult, *caramba!* intră în vorbă Cocardasse, cu cu cît fratele Passepoil, în calitate de fost valet de bărbier, se pricepe destul de bine să ţină scuipătoarea...

— Şi să-i facă pe oameni să vorbească...

— Tocmai asta voiam să spun, iubiţelule!

— Ei, bine! continuă normandul, ascultă ce-ţi zic eu, fiule: este inutil să te duci să-i vezi pe domnii de la Grand-Châtelet... Cîrciuma *La Viţelul-care-Suge* nu le este necunoscută. Au făcut acolo o mulţime de descinderi, conduse de domnul de la Reynie în persoană... Şi, află, micul meu prieten, că patroana acestui loc rău famat — Zîna Choquette, cum îi spun tîlharii aceia — este mai şmecheră decît domnul locotenent general de poliţie şi-i are în buzunarul ei pe domnii ofiţeri magistraţi. Se pricepe să-şi păstreze taina!

— Îi cunoaştem foarte bine, zise Cocardasse-junior, pe *bravii* duducăi.. Nu sînt nişte spade rele, dar ei dezonorează nobila meserie a armelor prin compromisuri dubioase. Lunganul se numeşte l'Estafé, celălalt: Joël de Jugan. Eu îi pun în aceeaşi oală cu banditul numit Marcel de Remaille. Oamenii ăştia lovesc pe la spate, ce mai!

— Am ţinut deja pe unul din ei sub apă... Şi îi voi ataca din faţă, exclamă Henri, Vă jur că, atunci cînd va sosi momentul, nimic nu-i va putea scăpa de răzbunarea mea!

— Ce cocoşel viteaz! se înduioşă fratele Passepoil.

— Pînă atunci, zise băiatul cu un glas întristat, mica mea prietenă nu-şi va mai vedea tatăl!

— Hm!... şovăi Passepoil, noi nu spunem aşa, copile... Totuşi, înţelegi, dacă ne-am vîrî nasul în treaba astă, ne-am putea alege cu necazuri serioase din partea cucoanei...

— În meseria noastră — întregi Cocardasse, răsucindu-şi formidabila mustaţă neagră — în meseria noastră îţi trebuie tact... Întîlnim băieţi de toate soiurile!

Se ridică, oftă, îşi turnă un alt pahar de vin alb, în timp ce fratele Passepoil îşi lăsa deoparte cartea. Apoi amîndoi se scărpinară din nou în cap.

„Primejdia este cea care vă opreşte?“ avu chef să întrebe artistul de la *Teatrul Minunilor*. Dar se abţinu. Un Cocardasse şi un Passepoil nu puteau fi reţinuţi de teama de pericol. De altminteri, meridionalul explică:

— Ah! dac-ar fi vorba doar de meserie! Vezi tu, necazul e cu onoarea...

— Înţeleg, zise Henri, aţi risca să pierdeţi clienţi dacă v-aţi amesteca în afacerea asta?

— Aici e buba, mărturisi fără ruşine normandul.

Făcu gestul de a număra nişte bani şi continuă:

— Cei care plătesc cel mai bine nu sînt întotdeauna şi cei mai cinstiţi... Multe canalii adevărate sînt plătite de patroana *Viţelului-care-Suge*...

Totuşi, maestrul Cocardasse, cu expresia unui om care a luat o hotărîre, înaintă.spre Henri şi-i puse mîna pe umăr:

— Fiule, îi zise, află mai întîi un lucru: tăticul protejatei tale blonde este în viaţă. La *Viţelul-care-Suge* poţi să dispari, fără să fie nevoie să sîngerezi. Iată un punct cîştigat. Pentru rest, micul meu profesor de scrimă şi cu mine nu putem face nimic. Vei acţiona tu, cînd vei fi mare. Aşa că vino la noi de îndată ce vei putea şi, pe bunul Dumnezeu! vom face din tine una din cele mai bune săbii din regat. Atunci, cu spada ta, vei putea săvîrşi toate minunăţiile!

— În sfîrşit, completă Passepoil cu un gest de binecuvîntare, răbdare şi curaj! Iată cel mai bun sfat al unor adevăraţi prieteni, sufleţelule!

În acea seară, în timp ce noaptea cuprindea pădurea Vincennes, Henri, încercînd să domolească durerea „surioarei“ sale, îi spunea:

— Domnul Olivier de Sauves trăieşte. Nobilii mei prieteni m-au asigurat de asta. Aşa că şterge-ţi lacrimile, Armelle. Îţi dau cuvîntul că-l voi regăsi pe tăticul tău şi ţi-l voi reda! Deocamdată, ai încredere în mine. Te iau sub protecţia mea... şi nu mi-am trădat niciodată datoria, pe cinstea mea de Lagardère!

— Lagardère? repetă fetiţa. Ce mult îmi place numele acesta! Sună limpede şi vesel. Ah! aş fi tare mulţumită dac-ar fi numele tău adevărat!

— Si mie-mi place, zise Henri, coborînd glasul, şi aş fi foarte bucuros să mă numesc Lagardère... Cu toate acestea, poate că adevăratul meu nume este şi mai drăguţ... Ştii, naşterea mea e învăluită într-o taină... Respectul pe care mi-l arată doamna Bernard, cele ce a spus în faţa ta azi-dimineaţă, totul mă face să cred în noblefea şi în vechimea neamului meu.

Şi-i explică fetiţei cum de multe ori încercase s-o facă pe buna bătrînă să vorbească. Totdeauna ea refuzase, cu o blîndă energie, să-i spună adevărul. Henri era încă prea tînăr.

— Prea mic! Prea tînăr! încheie el cu ciudă. Iată refrenul cu care mi se împuiază urechile... Dar eu ard de dorinţa de a lupta, de a mă purta ca un bărbat... Ah! cînd voi putea să ţin o spadă!

Oricît de încet vorbise Henri, bătrîna, ocupată cu cîrpitul în fundul rulotei, auzi aceste confidenţe. Îşi lăsă lucrul, se închină şi buzele sale murmurară:

— Doamne, ascultă ruga roabei tale, apără-l pe acest copil căruia i-am dedicat existenţa mea! Mă sperie. Mă tem ca viaţa să nu-i fie furtunoasă. În vinele lui clocoteşte sîngele unei rase iuţi la mînie, căreia îi place să rişte totul pe o carte! Îndrum-o pe această mică Armelle, atît de blîndă şi de drăguţă, să înlocuiască voinţa mea cu a sa, cînd eu nu voi mai fi pe lume. Doamne, fă ca ea să fie îngerul păzitor al lui Henri al meu, ultimul vlăstar al neamului Lagardère!

PARTEA A DOUA

TOVARĂȘII BROAȘTEI ȚESTOASE

PARTEA A DOUA

TOVARĂȘII BROAȘTEI ȚESTOASE

1 Destinul lui Olivier de Sauves

Cînd, însoţit de Crestat, părăsise sala *Viţelului-care-Suge*, Olivier de Sauves se mirase că trebuia să coboare în pivniţă, apoi să meargă — în spatele ghidului său care ţinea o lumînare — de-a lungul unui nesfîrşit coridor subteran, prin care se prelingea apă şi în care se auzeau alergînd şi chiţăind nişte şobolani enormi.

Pe un ton glumeţ, spuse:

— Asta e vizuina rozătoarelor şi a păianjenilor. Prietene, mă duci pe un drum tare ciudat!!

În oricare altă împrejurare, bruta slabă şi lungă angajată ca *bravo* de către Doamna Myrtille ar fi răspuns printr-o obrăznicie, o grosolănie, sau chiar un pumn zdravăn. Dar amintirea, încă proaspătă, a întîlnirii dintre Olivier de Sauves şi spadasinul Marcel-de Remaille îl convinse să nu-şi asculte firea... Tatăl Armellei purta la şold spada sa teribilă... Avea dreptul la respect!

L'Estafé se mulţumi, aşadar, să mormăie cîteva cuvinte ininteligibile şi să grăbească pasul.

Coridorul secret care lega — după cum s-a ghicit, cu siguranță — spelunca rău famată de fostul palat Cinq-Mars, îi aduse pe cei doi în fața unei uși de fier, pe care Crestatul o deschise cu ajutorul unei chei scoase din buzunar, invitîndu-l printr-un semn pe cel pe care-l ghida:

— Treceți, monseniore!

Olivier ridică din umeri. O făcuse oare pentru că simțise ironia secăturii, sau fiindcă se afla în fața unor alte mistere pe care le socotea absurde?

O scară de piatră în spirală apăru în fața sa, în timp ce Crestatul închidea cu zgomot ușa. La flacăra lumînării, trebui să urce și să tot urce... Ajunseră astfel într-un pod în care erau înghesuite o amestecătură de lucruri vechi: ustensile de menaj sau de bucătărie, mobile sfărîmate, fotolii rupte, coifuri, spade, cuirase vechi și ruginite, baloturi prost legate, pachete cu îmbrăcăminte din care zburau molii, pe scurt — un talmeș-balmeș extraordinar, pe care-l traversară repede și în tăcere, căci omul cu cicatrice părea să se supună unei reguli în vigoare la călugării trapiști[1].

În capătul din fund al acestui pod se mai deschise o ușă și Olivier se pomeni pe un mic palier. În fața sa se zăreau treptele unei scări înguste — în mod evident, o scară de serviciu...

Cam enervat, tatăl micuței Armelle se hotărî totuși să rîdă:

— Pariez, spuse, că acum va trebui să coborîm din nou. Am dreptate?

Crestatul își plecă fruntea bovină și consimți să scoată acest cuvînt:

[1] *Călugăr trapist:* călugăr aparținînd Ordinului Cistercienilor Reformați ai strictei credințe, fondat în 1664 în Abația De la Trappe, înființată la rîndul său în 1140. Regulile ordinului erau sărăcia, munca, abstinența și tăcerea. (n.t.)

— Aproape...

Trecu în faţa tînărului:

— Treptele astea sînt abrupte... să vă luminez...

În momentul în care originarul din Poitou[1] calcula că probabil coborîseră două etaje, ghidul său se opri, ciocăni la o uşă şi aşteptă.

Curînd, uşa se deschise uşurel şi faţa drăguţă a lui Gertraud, *camerina* Doamnei Myrtille, apăru surîzătoare. Fata făcu o reverenţă la vederea lui Olivier care, politicos, o salută cu un gest larg, aşa cum făcea şi Marele Rege la vederea unei femei, oricare ar fi fost aceasta.

Babette Gertraud ţinea un sfeşnic cu şase lumînări, foarte luxos.

— Domnule, cîntă vocea ei armonioasă, vreţi să vă daţi osteneala să mă urmaţi?

Dînd afirmativ din cap, Olivier porni pe un coridor lung — nu umed şi întunecat, ci zugrăvit şi luminos. Din cînd în cînd, servitoarea îşi întorcea capul, amabilă, şi ochii ei maliţioşi îi căutau pe cei ai acestui bărbat pe care, neîndoios, îl găsea pe gustul său. Tatăl Armellei plăcea doamnelor.

În cele din urmă, îl introduse pe vizitator într-o încăpere foarte frumoasă, luminată de un candelabru, decorată cu bun gust şi împodobită cu picturi valoroase; se duse să bată la o uşă impresionantă, cu doi batanţi, deasupra căreia se afla un ornament arhitectural minunat. Se auzi un glas de femeie — limpede, armonios, dar autoritar:

— Introdu-l, Gertraud!

Si bietul Olivier făcu un pas înapoi, uluit...

După spaimele din ultimele zile; după groaza de a o fi auzit, în urmă cu două ore, pe drăguţa lui fetiţă

[1] *Poitou*: provincie din nord-vestul Franţei, cu capitala la Poitiers. (n.t.)

cerînd pîine; după ruşinea de a se fi arătat în Tîrgul de Angajări pentru a încerca să-şi închirieze spada; după neliniştea — pentru Armelle — de a mînca la *Viţelul-care-Suge*, alături de lepădăturile acelea şi de asasinii plătiţi; şi după îndreptăţitele sale emoţii trăite în timpul duelului şi al încăierării, după toate acestea, acum se pomenea brusc în faţa a ceea ce pot oferi, mai delicat, civilizaţia şi bogăţia.

Îl izbi în inimă vederea unei femei tinere, bogat împodobită şi foarte frumoasă.

Cuprinsă poate, în ultima clipă, de un nou acces de cochetărie sau cedînd — cine ştie? — amintirii vechii sale dragoste, Myrtille renunţase la peruca cea căruntă şi la zbîrciturile desenate pe tenul ei de iasomie. Un machiaj aproape genial îi înfăţişa lui Olivier de Sauves o femeie blondă, foarte blondă, cu ten viu colorat, cu ochii migdalaţi, în care nu o recunoscu pe prima sa logodnică din Niort, pe bruna domnişoară Grimpart, cea cu ochii cam rotunzi şi cu tenul mat şi foarte alb. Vocea nu-i aminti nici ea nimic, căci era joasă, părînd răguşită, atunci cînd fermecătoarea făptură binevoi să spună, întinzîndu-i mînuţa constelată de diamante:

— Domnule, aş fi încîntată să vă pot fi de un oarecare folos.

Olivier sărută mîna oferită, cu o curtoazie ce merse drept la inima zînei celei rele.

Imediat după închiderea uşii, Crestatul se făcuse nevăzut.

— Luaţi un scaun, zise Doamna Myrtille.

Ea însăşi se aşează graţios într-un fotoliu, în vreme ce tînărul, cu fruntea uşor transpirată, se întreba: „Este, oare, un vis?“

Olivier de Sauves era bărbat, un bărbat tînăr, înflăcărat, viguros. Se ştia singur cu acea femeie fer-

mecătoare şi-i privea, nu fără emoţie, braţele goale, gîtul delicat, umerii sidefii şi acea vîlcea atrăgătoare a pieptului femeilor pe jumătate decoltate. De cînd rămăsese văduv nu mai cunoscuse dulceaţa mîngîierilor de femeie...

Myrtille îi văzu tulburarea şi, fără să vrea, se bucură. Acest soi de femei se crede la adăpost de săgeţile lui Eros[1] şi se miră mereu cînd se simt atinse de ele.

Aşa că-l privi mai cu blîndeţe pe tatăl Armellei, gîndindu-se: „Dacă mă atacă, voi ceda... O sărutare a lui m-ar găsi moale şi gata să-l accept... Cu atît mai rău! *Fiat!*[2]“

Dar Olivier era deja stăpîn pe sine. Spectacolul mizeriei se înfăţişa minţii sale. Foamea, boala, grijile nu te îndeamnă deloc s-o cinsteşti pe Venus. Somptuozitatea acelui salon, eleganţa femeii făceau un contrast brusc cu disperarea în care se zbătea ghinionistul născut în Poitou.

Ar fi putut învinge arătîndu-se aşa cum era; dar se lăsă dominat, se oferi ca victimă ce ispăşeşte, amintindu-şi că pîinea feţiţei sale depindea acum de acea zeiţă blondă. O timiditate îngrozitoare îl făcu să înţepenească: timiditatea omul încolţit, care vine să ceară, a omului în căutare de hrană pentru puii săi.

Myrtille ridică imperceptibil din umeri. Citea foarte limpede în sufletul acela: Olivier nu va îndrăzni...

Ştiind că el se va închista în atitudinea lui prea umilă, se hotărî să vorbească prima, supraveghindu-şi vocea:

[1] *Eros* (mitol.) divinitate greacă a dragostei, reprezentată printr-un copil purtînd un arc şi săgeţi ce aveau darul de a-i face să se îndrăgostească pe cei atinşi de ele. Corespondentul în mitologia romană se numea Cupidon. (n.t.)

[2] *Fiat!* (lb. latină) = Aşa să fie! (n.t.)

— Trecînd adineauri pe Pont-Neuf, zise, am fost mișcată de nefericirea dumneavoastră... Femeile au un dar de a ghici... Am înțeles că un șir de nenorociri nemeritate v-a constrîns să apăreți în acel Tîrg al Angajaților, fără a înceta s-o țineți de mînă pe fetița dumneavoastră, acel îngeraș pogorît din cer... Așa este, domnule?

Un hohot de plîns se opri în gîtlejul tînărului. Nu putu decît să aprobe cu un semn din cap.

— Sînteți de viță nobilă? continuă Zîna Choquette. Și, deoarece vă gîndeați, în disperare de cauză, să vă închiriați spada, înseamnă, desigur, că excelați în această nobilă artă?

Se opri, cu un surîs enigmatic pe buze. Olivier habar n-avea că ea știa deja multe despre valoarea lui ca mînuitor al spadei. Răspunse pe un ton egal, fără umilință, dar și fără fanfaronadă.

— Doamnă, dacă aș fi gascon, aș vorbi îndelung pe acest subiect. Dar sînt din Poitou, provin — adică — dintr-o rasă de oameni rezervați, închiși în ei înșiși... Dacă vă interesează calitățile mele de spadasin, mă voi mărgini să vă spun atît: cînd am spada în mînă, un singur gentilom ar fi putut să-mi facă dificultăți: răposatul domn de Cyrano de Bergerac[1], Dumnezeu să-i ierte!

[1] *Cyrano de Bergerac* (Savinien) (1619—1655), scriitor francez cu o personalitate foarte ciudată. A scris unele studii filozofice care i-au inspirat pe Fontenelle, pe Swift și pe Voltaire; o tragedie și o comedie care i-a inspirat lui Molière piesa *Vicleniile lui Scapin*. În literatura Cyrano de Bergerac este eroul unei piese cu același titlu, scrisă de Edmond Rostand. Cyrano este idealizat ca un erou grotesc din punct de vedere fizic — are un nas enorm — dar sublim din punct de vedere moral: nobil spiritual, bun, curajos și excelent mînuitor al spadei, încarnînd astfel, în intenția autorului calitățile naționale ale francezilor. (n.t.)

Myrtille îşi mişcă piciorul, splendid încălţat, îşi potrivi fusta, lăsînd să i se vadă o gleznă fină în ciorap de mătase argintiu, şi făcu o mică strîmbătură:

— Şi alte calităţi nu mai aveţi? Sînt foarte dispusă să vă scot din încurcătură, dar nu prea văd la ce-ar putea să-mi folosească spada dumneavoastră... Nimeni nu-mi vrea răul... N-am pe nimeni pe care să vreau să-l ucid!

— Doamnă, spuse Olivier după o scurtă ezitare, nici o misiune, oricît de primejdioasă şi de grea ar fi, nu mă poate speria. Puteţi dispune de mine chiar şi pe mare: mă pricep la treburile marinăreşti. Am fost armator şi am rămas un marinar iscusit, spun asta fără să mă laud.

— Aşa ceva mă interesează! declară falsa blondă, ai cărei ochi scăpărară.

Nu mintea. Trecutul lui Olivier de Sauves îi era necunoscut, între data căsătoriei lui şi acea zi. Aşa încît îl îndemnă la confidenţe.

— Socrul meu, domnul de Rumelle — explică Olivier — era unul dintre cei mai bogaţi armatori din Rochefort. Construia corăbii minunate cu pînze. Eu însumi, care întotdeauna am avut la La Rochelle un cuter, eram familiarizat cu oceanul; sînt în stare să ţin chiar şi cîrma corăbiilor mari ale marinei regale...

— Asta mă interesează! repetă Myrtille.

— Împotriva noastră au luptat nişte rivali. Avînd sprijin puternic la Curte, ne-au luat comenzile pe care ni le dăduse Departamentul Marinei. Subsecretarul de Stat a anulat contractele... Şi asta n-a fost tot! Ni s-a făcut o concurenţă la sînge. Domnul de Rumelle a fost cît pe-aci să fie dezonorat... În patru ani a fost ruinat! Asta l-a făcut să moară de supărare... Curînd după aceea, Françoise, iubita mea soţie, l-a urmat în mormînt... Pentru a salva onoarea familiei, am plătit toate datoriile.

Cînd am terminat, nu-mi mai rămăseseră, doamnă, decît fetiţa mea, spada şi zdrenţele cu care sîntem îmbrăcaţi... Cumplita mea sărăcie m-a împiedicat să mă duc să cer sprijinul regelui. Urmarea, o cunoaşteţi...

În timp ce Olivier de Sauves vorbea, viperina sa interlocutoare fusese agitată de sentimente diverse.

Comercianta, femeia prosternată în faţa banilor, a bijuteriilor, a titlurilor şi a onorurilor, vanitoasa cea mai nesatisfăcută, îşi spusese: „Un recrut de asemenea calibru este ceva mai rar... Omul ăsta valorează aur. Nu va trebui să-nveţe nici meseria de soldat, nici pe cea de marinar. Ştie tot. L-am văzut la treabă în faţa micuţilor de la *Vitelul-care-Suge:* ştiinţă, curaj, perfectă stăpînire de sine... Individul este făcut din stofa din care sînt croiţi marii şefi. Ducem lipsă de aşa ceva! *Acolo* se va impune. Vreau să-l vînd foarte scump."

Îndrăgostita încă nevindecată, făptura senzuală, logodnica părăsită încerca totuşi să se pună de acord cu femeia de afaceri, cu cea care-l aprecia şi-l privea pe un bărbat aşa cum un geambaş preţăluieşte un cal.

Şi Myrtille îşi spunea: „Cine ştie? Iată-l văduv... Soţul meu, domnul Godefroy Coquebar, nu-i ajunge nici pînă la genunchi, nici ca isteţime, nici din punct de vedere al însuşirilor fizice... Am putea să ne înţelegem. Coquebar, căruia nu-i place decît aurul, ar accepta să închidă ochii... Eu sînt tînără şi frumoasă... În felul ăsta, aş avea toate cîştigurile..."

Suspină, privindu-l într-ascuns pe frumosul Olivier. Statura lui înaltă, svelteţea elegantă, ochii de un albastru închis, părul castaniu o tulburau profund.

Zîna Choquette chemă în ajutor Destinul. Fatalistă, îi va da ascultare.

O sună pe subretă:

— Răcoritoare! porunci.

Babette Gertraud dispăru, apoi reveni ducînd o tavă încărcată cu sticle şi pahare, pe care o puse pe o măsuţă.

— Poţi ieşi, fetito.

După plecarea cameristei, Myrtille se aplecă spre oaspetele său — gest care-i dezvălui comorile corsajului — şi-i aruncă o privire şi un surîs ce-ar fi putut tulbura şi pe un sfînt.

— Vă voi servi eu însămi, chiar cu forţa! glumi ea.

Dar, puţin trist, el gîndea: „Nu mi-a propus încă nimic!"

Nobleţea sentimentelor ce fac cinste inimii unor oameni se apropie de naivitate. Olivier văzu prea bine şiretenia cochetă a celei despre care îşi închipuia că este zîna salvatoare a Armellei. Dar crezu că doamnei nu-i displăcea să fie admirată şi cu asta gata. Îi zîmbi; se purtă foarte amabil; îi făcu complimente sincere.

Myrtille aştepta un atac, din ce în ce mai hotărîtă să nu-i reziste. Se baza pe vinurile spaniole, care să-i dea lui Olivier îndrăzneala ce părea a-i lipsi. Cu o dezamăgire ascunsă, văzu cum tenul tînărului se coloreaza, cum ochii îi lucesc şi cum mîinile încep să-i devină nervoase. Dar nu se hotăra să ia una din mîinile ei într-ale sale, ceea ce i-ar fi îngăduit să înceapă jocul. De altminteri, regina Curţii Grobier, dubioasa, neliniştitoarea patroană a Viţelului-care-Suge, nu trebui să-şi înfrîngă prea mult nerăbdarea.

Olivier simţi deodată o moleşeală de neînvins, care îi cuprindea capul ca o cască de plumb. Adormi brusc,

alunecă jos de pe scaun şi trupul său mare se prăbuşi pe covor.

Atunci Myrtille se ridică, se apropie de el şi-l lovi cu piciorul în coaste. Cu vocea ei redevenită naturală, adică uscată şi totodată ascuţită, strigă:

— Imbecilule! Tu ai vrut aşa! Nu depindea decît de tine să te trezeşti în braţele mele, să te încălzeşti la pieptul meu!

La porunca Zînei Choquette, se iviră doi zbiri. Păreau a fi obişnuiţi cu astfel de treburi. Olivier fu dezarmat, întins, legat fedeleş.

— Uite, e gata, îi spuseră cei doi stăpînei, care-şi potolea nervii străbătînd cu paşi mari salonul.

— La cuptor! ordonă ea.

— Atunci, deschideţi!

Femeia se opri şi tresări:

— Adevărat! Unde mi-era capul?

Hotărît lucru, în fostul palat Cinq-Mars totul era trucat! Am văzut că l'Estafé îl condusese pe Olivier pe un drum pe care nu l-ar mai fi putut regăsi dacă, din întîmplare — trebuie să prevezi totul —, s-ar fi întors la speluncă pentru a face o reclamaţie.

Myrtille se duse drept la oglinda care decora partea de sus a căminului de marmură albă din salonul său. Mîna ei drăguţă acţionă un resort. Oglinda, deplasată de un mecanism, se roti în jurul ei însăşi. Atunci apăru coşul căminului, o trapă plină de funingine alunecă şi se putu vedea o gaură.

— Ridicaţi-l! comandă frumoasa.

— Uu-nu... doo-i... treii! gemură oamenii, ridicînd trupul mare şi greu.

Îl cărară, îl săltară, îl împinseră...

— Călătorie sprîncenată! îşi bătu joc unul din ei. La revedere!

Celălalt adăugă, pe un ton lugubru:

— De aici nu mai urci niciodata, după ce-ai ieşit în felul ăsta!

Iar Myrtille slobozi un hohot de ris isteric...

2 Vizitiul morţilor

Doamna Myrtille avea — cum se spune — mai multe corzi la arcul său, şi este lesne de închipuit că *Vitelul-care-Suge* nu ajungea să plătească nici măcar rochiile şi bijuteriile frumoasei. Acel loc rău famat îi servea drept paravan.

Aşa cum am văzut, Zîna Choquette aduna acolo, în jurul meselor jegoase, tot ceea ce pegra de atunci producea mai periculos. Ea exercita un fel de regalitate printre *bravi*, hoţi de buzunare, borfaşi, contrabandişti şi toată pleava de ambele sexe ale căror tare şi vicii ne lipsim să le descriem.

Cu uşile închise, cu luminile voalate, ex-logodnica — de altfel foarte efemeră — a cinstitului Olivier de Sauves binevoia uneori să apară printre „supuşii" săi. Sigură că va fi mereu respectată, căci indivizi ca l'Estafé, Joël de Jugan, Marc de Remaille şi alţi zbiri cu forţe herculeene o apărau, acea ticăloasă venea să chefuiască într-o societate desfrînată.

Făcea cinste cu mîncare şi băutură, mai ales cu băutură, şi trona — printre lepădăturile acelea sinistre

— în toalete îndrăznețe, absorbind cu desfătare atmosfera de vin, de alcool, de tutun și de transpirație. Deoarece renunțase la dragoste, se consola delectîndu-se cu privelișteа acelor chipuri de brute ce se întorceau spre ea convulsionate, hidoase...

Prin voalul sau tulul ce-i acoperea ca un abur trupul, banditii, escrocii și asasinii căutau contururile seducătoare ale eternei Eve, care face omenirea să viseze, să trăiască și să moară. Dar nimeni nu obținuse nimic de la această femeie. Părea inaccesibilă tuturor. În asta rezida forța ei. Prin asta își afirma regalitatea.

Uneori, un șnapan oarecare dispărea brusc din cartierul Vallée de Misère. Nimeni nu îndrăznea să-și închipuie că patroana *Vițelului-care-Suge* îl dăduse pe Mîna Cavalerului Pazei, și că fusese spînzurat. Cu toate acestea, destul de adesea femeia dădea informații jandarmeriei. Făcea acest lucru mai ales atunci cînd era vorba de un criminal notoriu sau de o otrăvitoare înrăită, care ar fi compromis-o.

Într-un cuvînt, Doamna Myrtille juca rolul a ceea ce astăzi numim *o informatoare* a poliției. Cît despre alte dispariții, unii remarcaseră că ele priveau mai ales pe făpturile tinere, sănătoase, de orice sex, dar — neputînd ghici intențiile patroanei cîrciumii, ale ciudatei lor suverane — ei spuneau:

— Probabil că ea i-a scos din vreo încurcătură. Fără îndoială, îi plasează --- cu ajutorul relațiilor ei — ca feciori în casă, ca purtători de lectici, ca lachei, subrete sau bone la copii.

Dacă poliția știa despre aceste bruște dispariții, oare închidea ochii? Am fi înclinați s-o credem. Mai întîi, pentru că Myrtille îi permisese să prindă pe unii ticăloși; apoi, fiindcă unii magistrați nu se arătau deloc a fi incoruptibili și, în fine, deoarece recrutarea pentru

Armata Regală cerea din partea autorităţilor să fie oarbe, surde şi mute.

Înrolările obţinute prin forţă, ameninţări sau surpriză au fost multă vreme o racilă a armatei. Puştile de vînătoare ale corsarilor şi ale piraţilor erau de o superioritate incontestabilă, chiar şi faţă de puşca-muschetă inventată de Vauban în 1688. Puşca-pirat, fabricată la Nantes, trimitea gloanţe — din care şaisprezece cîntăreau o livră — şi omorau un mistreţ la şapte sute de paşi. Era uşor de mînuit şi de o precizie implacabilă. Cu ea se puteau trage şase împuşcături în loc de două, în acelaşi interval de timp.

Myrtille avea un magazin cu asemenea arme, ignorate de armata regală şi pe care le vindea la preţuri foarte ridicate; tot ea putea furniza şi praf de puşcă, mult mai bun decît cel folosit de europeni şi infinit mai scump.

Pivniţele palatului Cinq-Mars erau burduşite cu lăzi pline de puşti şi butoaie de pulbere. Din trei butoaie care intrau în mod ostentativ la *Viţelul-care-Suge*, două conţineau praf de puşcă, iar butiile care ieşeau din acea spelunca nu erau niciodată goale. În ceea ce priveşte lăzile, scamatoria era aceeaşi.

Cît despre fiinţele omeneşti, vom vedea cum se proceda, urmărind peripeţiile tatălui Armellei.

Myrtille, devenită pentru o clipă o femeie normală, capabilă să-şi amintească, să dorească şi chiar să iubească, mai întîi îl făcuse pe tînăr să bea vinuri curate dar tari din Spania şi Portugalia.

Văzînd că, în ciuda furtunii senzuale ce-l agita, bărbatul din faţa ei rămîne stăpîn pe el şi se comportă ca un om binecrescut, şerpeasca creatură înţelesese zădărnicia speranţelor sale de dragoste.

Se resemnă deci să acţioneze potrivit metodei sale obişnuite. Ultimele pahare pe care le bău Olivier proveneau dintr-o sticlă de cristal, în aparenţă la fel cu celelalte, dar care conţinea un narcotic puternic.

Ticăloasa regină din Vallée de Misère folosea un amestec destul de primejdios, extras din două plante: *omagul* şi *iarba nebunilor*. Somnul provocat de mixtura aceasta — pe care Myrtille o fabrica ea însăşi, ca o vrăjitoare — era aproape instantaneu. Din nefericire, acest drog avea ca urmare şi o inflamare a intestinului şi mai mulţi „prizonieri“ muriseră în chinuri cumplite.

— Încă o pierdere în conturi! exclama ea în astfel de cazuri, furioasă doar pentru că vedea pierzîndu-se premiul consistent pe care-l încasa soţul şi asociatul ei Coquebar.

În timp ce servitorii îl *expediau* pe Olivier prin cămin, Myrtille se întreba cu spaimă dacă acesta va rezista sau nu la otravă. Pudrîndu-se, îşi spunea:

— Un asemenea angajat va merita un premiu suplimentar. Ar fi mare păcat dac-ar crăpa!

Corpul legat fedeleş al tînărului cobora, în acest timp, printr-un coş îndeajuns de larg pentru a lăsa să treacă un colos burtos. Construit cu o pantă de patruzeci şi cinci de grade, acest tobogan neobişnuit conducea către ceea ce era numit pe atunci, de către iniţiaţi, un „cuptor“.

Pe vremuri, ticăloşii aceia de sergenţi care se ocupau cu recrutările, numiţi şi *ademenitori*, dacă nu reuşeau să-l convingă pe un băiat zdravăn să se înroleze nici punîndu-l să joace jocuri de noroc, nici făcîndu-l să

[1] *In-pace* (lb. latină): 1. închisoare, celulă subterană într-o mănăstire; 2. formulă gravată deseori pe mormintele creştine. (n.t.)

bea, nici încredinţîndu-l unor complice femele, îl luau cu forţa şi-l închideau într-un cuptor de brutărie părăsit.

După ore chinuitoare petrecute în întuneric, lipsiţi de aer curat, înfometaţi, cu gîtul uscat de sete, nefericiţii se învoiau să semneze angajamentul „voluntar".

Deoarece numărul de cuptoare era insuficient, ademenitorii scotoceau şi transformau într-un *in-pace* [1] ba o pivniţă, ba o gură de canal, ba un pod. Denumeau aceste locuri „cuptoare". Myrtille îl avea pe-al său.

Era o veche ascunzătoare în care Cinq-Mars păstrase ludovici de aur şi pietre preţioase. Fiind mai joasă decît nivelul Senei, era umedă şi albită de salpetru.

Acolo s-a trezit Olivier, cuprins de groază.

Era înconjurat de beznă. Capul îi vîjîia, i se părea că într-o parte ar fi uşor şi că într-alta ar conţine fontă. Respira o atmosferă de cavou... Măruntaiele îl făceau să sufere, ca şi cum ar fi înghiţit ceva corosiv. În plus, îşi simţea mîinile şi picioarele îngheţate.

De altfel, primele gînduri ce-i trecură prin minte de îndată ce înţelese în ce situaţie îngrozitoare se afla, nu fură de înduioşare pentru propria-i soartă: „Armelle! Ce i-au făcut dragei mele copile?"

Îşi adună forţele, încercînd să-şi rupă legăturile, dar efortul n-a reuşit decît să-i smulgă strigăte de durere. Atunci îşi aminti de doamna pe care o credea atît de bună, de milostivă! Îi revedea, în minte, îmbrăcămintea luxoasă, atitudinile lascive...

„O zgripţuroaică! M-a făcut să cad într-o capcană îngrozitoare! În ce scop oare?"

Îi trecură prin minte tot felul de întîmplări, curente în acele vremuri: răpiri de copii... prunci nevinovaţi sacrificaţi în timpul simulacrelor de slujbe închinate diavolului... şi i se ridică părul măciucă.

Deodată, în timp ce lacrimi izvorîte din sentimentele sale paterne îi şiroiau pe obraji, simţi că era tîrît încet, că hainele i se frecau de pardoseală.

„Cu picioarele înainte... ca un cadavru“, se gîndi plin de furie. „Ah! dac-aş avea membrele libere şi, mai ales, dac-aş avea spada în mînă, nu m-aş teme de nimic!“

Captivul nu se înşela. O frînghie îl trăgea de picioare şi, încet, trupul îi aluneca în lungul unui canal asemănător cu cel prin care fusese expediat în cuptor dar care, spre deosebire de acela, urca în pantă lină.

Trecuseră două zile de cînd tînărul se afla în acea temniţă subterană. Fără îndoială îl credeau îndeajuns de abrutizat şi de sleit?

Olivier fu tîrît timp de mai bine de cinci minute. Din cînd în cînd, auzea un declic şi zgomotul unei trape care se ridica, brusc, după trecerea capului său. În cele din urmă văzu lumina zilei: un petic mic de cer albastru, zărit printr-o ferestruică foarte îngustă, zăbrelită cu bare groase.

Acolo se afla un bărbat, cu faţa ascunsă de un sac sau o cagulă. Olivier simţi cum cineva îl pipăie şi un glas îi spuse:

— Asta să-ţi fie de învăţătură. Dacă opui rezistenţă, dacă strigi, vei fi pus într-un loc la fel cu cel din care vii. Ai înţeles?

— Voi îndura totul fără să scot o vorbă, dacă voi fi liniştit în ceea ce priveşte soarta fetiţei mele... gîndiţi-vă, este încă un copil... Dacă sînteţi tată...

— Este bine îngrijită, îl încredinţă omul.

— Aş dori s-o revăd, s-o îmbrăţişez!

— O să vină şi vremea asta. Deocamdată trebuie să te gîndeşti la tine, amice! Eşti la post de patruzeci şi opt de ore. Ca să poţi mînca şi să bei, am să-ţi dezleg

braţele şi mîinile. Ascultă un sfat bun: la cel mai miç gest dubios, îţi sfărîm ţeasta cu o împuşcătură!

Nu era nevoie de arma vîrîtă sub nasul prizonierului. Epuizat, încă ameţit de băutura datorată talentelor Zînei Choquette, Olivier n-ar fi fost deloc în stare să preia ofensiva, chiar şi dac-ar fi putut să se slujească de membrele sale.

Misteriosul supraveghetor îl eliberă parţial, îl sprijini de peretele pe care se prelingea apa şi-i întinse raţia de mîncare: supă, carne de vită fiartă, o jumătate de pui fript, brînză şi o sticlă de vin de bourgogne rece.

Ca un animal înfometat, Olivier mîncă şi bău, fără ca temnicerul să pronunţe vreun cuvînt.

Cînd sticla fu goală, tatăl Armellei adormi din nou, fără măcar a-şi da seama. Băutura narcotică îşi făcea, încă o dată, efectul.

Atunci, omul mascat se aplecă, îl întinse pe jos pe captiv, îi refăcu legăturile în jurul încheieturilor mîinilor şi ale braţelor, apoi înfăşură trupul într-o pînză.

— Şi cu asta, va fi un mort în plus, zise cu glas tare, un mort care nu va ajunge la morgă!

Chiar în aceeaşi noapte, un furgon vopsit în negru şi însemnat, ici şi colo, cu cîte o cruce albă, se opri în faţa cîrciumii *La-Viţelul-care-Suge*. Nu stătu mult: doar timpul necesar pentru a deschide uşa prin care se scoteau sticlele goale şi a extrage pe-acolo o formă lunguiaţă şi albă, a o pune în vehicul... Vizitiul acesteia dădu bice şi furgonul negru porni din loc, în scîrţîitul roţilor...

Acea „trăsură" cu însemnele morţii era oficială. Era destinată să culeagă, pe întuneric, cadavrele anonime... Cam zece în fiecare noapte: victime ale unor încăierări, ale unor certuri particulare, ale unor accidente sau atacuri de apoplexie. În fiecare noapte, Parisul îşi plătea astfel

tributul său de corpuri rigide şi reci, fără stare civilă cunoscută.

Vizitiul era în solda Myrtillei. Ei îi datora viaţa şi pîinea zilnică. Cîndva, fusese condamnat la moarte şi i se pusese deja streangul în jurul gîtului... Deodată venise un ordin al regelui: fusese graţiat. Patroana *Vitelului-care-Suge* apăruse aproape imediat, îl luase, îi spusese că-l salvase şi-i oferise să-l protejeze şi în continuare, dacă-i va jura că o va asculta orbeşte. Trei zile mai tîrziu, obţinea postul de *vizitiu al morţilor*... Şi, cu începere de atunci, fusese cel mai fanatic slujitor al ei.

Mulţumită acestui om, băieţii îndrăzneţi şi femeile tinere şi sănătoase pe care-i captura furnizoarea armatei părăseau în mod discret închisoarea lor temporară, înfăşuraţi într-un giulgiu...

Prizonierii Doamnei Myrtille nu ajungeau la celebra morgă de la Châtelet. *Vizitiul morţilor* urca pe strada Ballu, trecea pe străduţa Saint-Germain-l'Auxerrois, către Luvru, cotea la stînga şi sosea în strada Copaculuí Uscat[1]. Acolo se oprea, cobora de pe capră în faţa unei porţi înalte, arunca o privire, stătea să asculte... Cînd se încredinţa că nu există nici o primejdie, împingea poarta mare de lemn, care ceda imediat, lăsînd să se vadă o curte pavată. Era cea a fostului palat d'Athis, devenit antrepozit de mărfuri cu destinaţia Antile, *via* le Havre.

Vizitiul îşi lua calul de căpăstru, făcîndu-l să tragă furgonul în curte, şi închidea la loc poarta, înţepenind-o cu ajutorul unei bare groase de fier şi a unor zăvoare. Apoi îl trezea pe portar — un colos... Tot astfel decurse şi ceremonialul în cinstea lui Olivier.

Trupul lui insensibil fu tras afară din furgonul în care zăceau o bătrînă ce fusese spintecată şi căreia îi

[1] *Strada Copaculuí Uscat* = în textul original: *rue de l'Arbre Sec*. (n.t.)

atîrnau măruntaiele, un băieţel înecat într-un puţ, o servitoare enormă, care murise de apoplexie, şi un vagabond, care fusese găsit cu gîtul tăiat în maghernițele din Curtea Grobier, în plin domeniu al Myrtillei.

Tînărul bărbat fu cărat la parter, într-o încăpere mare, plină de pachete şi baloturi ce purtau etichete...

În zori, fu aşezat într-un căruţ, sub nişte cuverturi. În jurul său fură îngrămădite în mod savant mai multe colete, etajate astfel încît să-i lase aerul necesar respiraţiei.

Cînd Olivier de Sauves îşi recăpătă cunoştinţa, nu-şi putu crede ochilor. Se afla într-un fel de dormitor comun, cu pereţii văruiţi, dar în care obişnuitele paturi erau înlocuite prin hamace.

Soarele — un soare galben de dimineaţă — pătrundea prin două ferestre ogivale, însoţit de un miros pe care tînărul nu putea să nu-l recunoască.

— Marea... şopti el, marea!

Şi, deodată, o văzu: un val lung, verde, fascinant.

N-avu timp nici să observe, nici să gîndească mai mult. O uşă se deschisese cu zgomot şi cu glas de stentor tună:

— Marinari! Toată lumea — scularea!

Se auziră mormăieli, ţipete, rîsete, o tuse. Dar nimeni nu întîrzie. Fiecare sări în picioare. Olivier se gîndi că trebuie să facă şi el ca ceilalţi. Văzu bine că nu se afla printre oameni aparţinînd magistraturii sau Curţii. Era înconjurat de mateloţi grosolani, marinari păroşi cu mîini aspre;o parte din ei purtau cercei.

Nimeni nu se ocupă de el, nici măcar nu părură că-i observă prezenţa. Unii îşi aprinseră pipe, alţii începură să se radă, alţii se duseră să-şi spele capul, bustul şi braţele în ligheanele aliniate lîngă peretele din dreapta.

Olivier constată că toţi acei mateloţi se tutuiau între ei şi purtau porecle: Braţ-de-Fier, Vînt-Ridicat, Goneşte-Maree, Privire-Frumoasă, Sparge-Piatră, Trece-Peste-Tot, etc.. Se adresă politicos unuia dintre ei:

--- Iartă-mă, prietene, aş vrea totuşi să ştiu...

Celălalt — Trece-Peste-Tot --- îl măsură cu privirea:

--- Prietene?

--- Ei, da! Ce-i cu supărare? se miră omul din Poitou.

Se stîrni o huiduială generală:

--- Pedeapsa corporală! Biciul! Saula!

Dar o voce răzbi deodată deasupra tuturor:

--- Tăcere, acolo înăuntru! Se-aude?

Omul care tocmai intrase şi intervenise era înalt şi-şi purta capul cu semeţie. Olivier îşi dădu seama că trebuie să fie un şef, văzîndu-i costumul croit aproape după moda din Paris, dar lipsit de panglici, jabou şi dantele. Bărbatul se duse drept spre tînăr.

--- Tu eşti *angajatul?*

--- Angajat? Angajat de cine? Şi la cine?

--- Nu te preface că eşti idiot!

--- Vă jur că habar n-am de ce şi cum mă aflu aici.

--- La urma urmei, tot ce se poate. Iată cîteva lămuriri. Bagă-le la cap. De bună voie sau cu forţa, iată-te acum corsar, unul din „Tagma Piraţilor". Ne aparţii pentru todeauna; dar dacă te arăţi demn de noi, vei putea să te bizui oricînd pe sprijinul nostru, pînă la moarte! Ai în faţă o viaţă disciplinată, dar fraternă şi cu mari posibilităţi. Poţi deveni celebru sau imens de bogat. Dar, tot aşa de bine, dacă cedezi, poţi fi executat pe loc. Sîntem toţi ai tăi, dar tu eşti al nostru!

Olivier n-avu timp să se mai mire. La un semnal fluierat, zece bărbaţi intraseră brusc şi-l înconjuraseră --- zece oameni a căror înfăţişare nu inspira încredere.

Formară un cerc în jurul căruia se grupară matelotii care dormiseră la un loc cu tatăl Armellei. Toţi purtau puşca de pirat. Olivier auzi atunci că celui care-i vorbise şi care rămăsese lîngă el i se spunea *căpitanul Tourmentin.*

— Apropie-te, îi zise Tourmentin cu gravitate, şi apreciază onoarea care ţi se face. Tu eşti cel pe care-l voi angaja cu patul puştii!

Olivier se supuse, venind lîngă el. Cercul se strînse mai mult.

— Fiţi martori, mai spuse căpitanul, căci Dumnezeu ne judecă!

Şi, punînd mîna stîngă pe creştetul neofitului[1], cu dreapta izbi zgomotos de pîmînt patul puştii sale.

— Cum te cheamă?

— Olivier de Sauves.

— Olivier se Sauves, i se adresă atunci căpitanul Tourmentin cu o voce răsunătoare, nu-ţi cer socoteală pentru trecut; prezentul tău îmi aparţine, căci te iau *angajat* al meu, şi iată ce-mi garantează pentru viitorul tău!

Încă o dată, patul puştii piratereşti izbi cu putere pardoseala.

În timp de martorii acestei scene bizare se împrăştiau, desigur blazaţi, Tourmentin adăugă:

— Să ştii acum că eşti *angajatul* meu, sau dacă preferi, *servitorul* meu. Am asupra ta drept de viaţă şi de moarte, fără a trebui să dau nimănui socoteală de hotărîrile mele. Dacă vei ţine minte asta, vei evita multe neplăceri!

Olivier îl privi drept în ochi.

Atunci, căpitanul îi zise pe un ton mai blînd:

— Simt că pot avea încredere în tine. Nu eşti deloc dintr-un aluat obişnuit. Mi s-a spus asta, şi o cred. Aş

[1] *Neofit* = nou adept al unei doctrine. (n.t.)

fi fericit dac-ai deveni *matelotul* meu. Dac-ar fi aşa, între noi s-ar naşte o prietenie de nezdruncinat.

— Ce veţi face cu mine?

— Vei vedea. Deocamdată, nici o întrebare. La noi, trebuie să înveţi să asculţi pentru a ajunge la onoarea de a comanda!

3 Răspunsul hazardului

După ce, ajutată de Gertraud, reuşise să-şi depăşească groaznica criză de nervi care urmase expedierii la cuptor a lui Olivier de Sauves, soţia lui Godefroy Coquebar îşi venise în fire şi, redevenind aceeaşi negustoreasă rece, activă şi dominatoare, o învinsese pe îndrăgostita care, timp de o clipă, reînviase la vederea tînărului şi la amintirea scurtei lor logodne.

— Babette, îi strigă subretei, porunceşte să-mi fie trimişi aici Joël de Jugan şi l'Estafé, de îndată ce se vor întoarce.

Camerista dispăru, ca printr-o trapă. O servea pe Myrtille urînd-o, căci aceasta — o fire seacă şi aspră, greu de suportat — nu ştia să se facă iubită. Egoismul său, înclinarea sa spre dominarea altor fiinţe, pofta de bucurii vanitoase, totala sa lipsă de bunătate erau atît de vizibile, încît această fată cumsecade le vedea ca pe nişte cusururi enorme.

Numai bărbaţii, chiar şi unii ca l'Estafé şi ca Jugan, puteau să se lase păcăliţi de cochetăriile stăpînei *Viţelului-care-Suge*.

Dotînd fostul palat Cinq-Mars şi dependinţele acestuia cu maşinării destinate negotului său cu ramuri multiple, fiica „portarului" castelului din Niort născocise o invenţie genială. Dacă nu se poate spune că domnul cardinal de Mazarin a inventat ascensorul argumentînd că, pentru comoditatea sa, punea să i se ridice fotoliul cu ajutorul unor frînghii şi al unor scripeţi, nu se poate spune nici că Myrtille a creat telefonul automat! Dar ea îşi oferea, la o scară mai mică, înlesnirile acestui aparat electric.

Aşa se face că, primind ordinul imperios al stăpînei sale, Babette Gertraud îl transmise la *Vitelul-care-Suge* prin intermediul unor foste coşuri de sobă. Acestea slujeau, de fapt, drept tuburi acustice.

Spelunca se închisese. În spatele grilajelor din fontă cu care se împodobeau cîrciumile din acele vremuri, supunîndu-se dispoziţiilor locotenentului de poliţie, fuseseră montate obloane de lemn. În interior, iluminatul era redus la cîteva felinare.

Unii amărîţi din Vallée de Misère, care nu ştiau unde să se culce, aveau dreptul de a petrece acolo toată noaptea. Pentru asta trebuiau nu doar să plătească destul de scump o „fetiţă" cu înfăţişare infectă, dar şi să se afle în graţiile Zînei Choquette.

Aici reveniră Joël de Jugan şi tovarăşul său l'Estafé, cu coada-ntre picioare, temîndu-se de furia Doamnei Myrtille.

Cu toate acestea, sperau să beneficieze de întreaga noapte pentru a se odihni, a se încălzi şi a dormi, înainte de a o înfrunta pe teribila femeie. Şi Joël se îndrepta deja către bucătărie spre a-şi usca acolo îmbrăcămintea, cînd cumătra — căreia, cu un ceas mai înainte, i-o încredinţase pe Armelle — îi strigă:

— Zîna vă cheamă la ea!

— Ne ducem, mormăi bretonul, căruia i se lipeau hainele de corp. Lasă-mă măcar cît să...

— N-a zis: curînd, a zis: *imediat!*

Joël îşi atinse mătăniile pe care le ţinea în buzunar. Crestatul venise lîngă el, palid şi schimonosit.

— Musai s-o ascultăm, zise cu o mutră plouată. Cum am putea să ne opunem?

— Afurisită femelă, bombăni Joël. O s-o auzim văicărindu-se! Măcar dac-am putea...

— Să ne scoatem pîrleala cu muierea, adăugă celălalt.

Rînjiră. Ca toţi prăpăditii de la Curtea Grobier, aceşti doi *braví* o doreau cu furie pe patroana lor.

Se duseră la ea mergînd la braţ, spre a se simţi mai aproape unul de altul, dar nu folosiră drumul secret prin care trecuse Oivier de Sauves. Traversară o curte, deschiseră o uşă; ajunseră la o alta la care ciocăniră, şi Babette Gertraud îi introduse într-un budoar mic, alăturat camerei Myrtillei.

Era o încăpere plăcută în care, cu toată blîndeţea anotimpului, ardea un foc de lemne, căci Myrtille era friguroasă.

Ea îşi făcu apariţia, pe jumătate dezgolită, arătîndu-şi linia pură a umerilor. În mintea sa, faptul de a se arăta astfel era ca o recompensă minunată oferită uneltelor sale. O vor visa toată noaptea... Dar îşi dădu imediat seama de înfăţişarea jalnică a lui Joël.

— Secătură — strigă, cuprinsă brusc de furie — un costum nou! Ţi l-am cumpărat exact acum doi ani! Nu ţi-e ruşine că l-ai stricat în halul ăsta? S-ar zice că ai ieşit din fluviu!

— Ei, fir-ar să fie! se hotărî Joël, treaba e că adineauri am făcut o baie rece!

— Explică-te, tîlharule!

Dar Joël de Jugan își înfipse cotul în stomacul celui ce stătea lîngă el:

— Tu vorbești mai bine... explică-i tu...

— Vă hotărîți odată? își pierdu răbdarea proprietăreasa cîrciumii.

— Tu ești — zise Crestatul — tu ești... în sfîrșit... răspunzător... așa că dă-i drumul!

Myrtille îl fulgeră cu privirea pe omul cu cicatrice, făcîndu-l să-nchidă gura, în timp ce bretonul și-o deschise, bîlbîindu-se:

— Iată... Să ne ierte doamna... ne-am conformat și am luat puștoaica... și totul a mers bine pînă în clipa în care am aruncat în apă pachețelul ăla viu... Asta se întîmpla dincolo de pilonii pompei Samaritaine...

Se opri, verde de spaimă, gîfîind, lăsîndu-și tovarășul să încheie:

— Ne-a văzut cineva... Cine?... Habar n-avem. Am auzit pe unul înotînd. Lîngă noi se aflau niște pietre... Am vrut să-l nimerim pe înotător, dar era o noapte neagră ca cerneala... Și pe urmă a venit paza... Atunci... noi doi...

— Ați fugit? schelălăi Myrtille, care se făcuse tot atît de verde ca Joël.

— Nici gînd! replică Crestatul, îndreptîndu-și trupul. Niște oameni ca noi nu dau bir cu fugiții! Am coborît pe mal. Joël a sărit cu curaj în ciorbă.

— Grozav risc, ce să spun! îi ironiză patroana. Înoată mai bine ca un pește! S-a născut în apă!

Celălalt povesti mai departe:

— S-a pornit o bătălie în valurile întunecate... Curajosul meu prieten a făcut tot ce se putea, doamnă, totul. Uitați-vă la bărbia lui... priviți-i mîinile!

— Sîngerează încă, admise Doamna Myrtille.

Şi, întorcîndu-se către colos:

— Ai avut de-a face, fără îndoială, cu un adevărat Hercule?

Naiv ca toti cei din rasa lui, bretonul mărturisi ruşinosul adevăr:

— Era un băietel... doisprezece ani, poate cincispre-zece, dar care...

N-apucă să spună mai mult.

Nebună de furie, Zîna se aplecase, îşi scosese pantofii şi, deodată, bruta bretonă primea drept în faţă încăltările cu toc de lemn ale patroanei sale.

— Idiotule! Cretinule! Ticălosule! În altă parte decît aici vei fi condamnat la spînzurătoare, şi cu siguranţă eu nu mă voi duce să-ţi tai frînghia, decît poate pentru a-mi face din ea un talisman aducător de noroc!

Şi, devenind o Gorgonă[1], cu părul despletit, îi dădu afară pe cei doi *bravi* lovindu-i cu picioarele şi cu pumnii, urlînd:

— Gertraud! Gertraud! Sărurile! Simt c-o să leşin!

Noaptea este un bun sfetnic, chiar şi cînd nu-i odihnitoare. Iar cea pe care-o petrecuse asociata lui Godefroy Coquebar fusese execrabilă. Pînă atunci, sîngele nu mînjise rochia Doamnei Myrtille, decît poate în nişte încăierări între beţivi. Dacă salvatorul fetiţei trăncănea, dacă-i văzuse pe Crestatul şi pe Joël ieşind din cîrciumă, se putea teme de orice, de absolut orice! Myrtille îşi spunea: „Marchiza nu m-ar salva! Dimpotrivă, această femeie cucernică ar dori s-o vadă pedepsită pe ucigaşa unei fetiţe!"

[1] *Gorgona* (mitol.): monstru cu înfăţişare de femeie, al cărei cap era înconjurat de şerpi. Erau trei astfel de surori: Meduza, Euryale şi Stheno. (n.t.)

În zori, îi chemă la ea în cameră pe cei doi care încurcaseră treaba. O găsiră în pat, coafată impecabil, fardată delicat, cu privirea întunecată dar fără a prevesti furtună. Nu-şi lăsa la vedere decît faţa şi mîinile. Oare nu dăduseră greş într-o misiune foarte simplă?

Le destăinui gîndurile sale. Treburile puteau să devină foarte proaste dacă tînărul şi misteriosul protector al puştoaicei se apuca să vorbească. Pentru Joël şi l'Estafé ar fi însemnat streangul. Pentru ea însăşi, închiderea *Vitelului-care-Suge* şi o mulţime de necazuri cu poliţia.

— Eu o să ies oricum basma curată — afirmă ea — deoarece mă bucur de o protecţie foarte înaltă. Voi sînteţi cei mai ameninţaţi, bieţii mei prieteni! Aşa că este interesul vostru să-l găsiţi pe băiatul care v-a jucat acest renghi murdar. Pentru asta, începînd din această clipă, vă scutesc de garda la *Vitelul-care-Suge*. Alţii vor fi la dipoziţia mea. Ca să vă salvaţi pielea, trăiţi pe-afară! Petreceţi-vă timpul spionînd, ascultînd. Un amănunt: puştoaica se numea Armelle, Armelle de Sauves... Deschideţi-vă bine urechile, s-a-nţeles? E singură pe lume, de vreme ce taică-său a fost trimis aseară la cuptor.

Crestatul întrebă:

— Şi ce trebuie să facem, doamnă, dacă punem mîna pe amîndoi copiii?

Myrtille decretă:

— Unul din voi va rămîne de pază, gata să urmărească pista de va fi nevoie; celălalt va veni imediat să mă anunţe. În acea zi veţi reintra în graţiile mele.

Şi, cu aceste cuvinte, soţia băcanului din Le Havre le făcu semn uneltelor sale să plece, cu un gest regesc, pe care-l învăţase, fără îndoială, de la protectoarea ei secretă, atît de sus-pusă.

Cu începere din acea zi, cei doi bandiți nu mai fură văzuți la *Vițelul-care-Suge* decît la orele de masă. Își petreceau zilele în aer liber, privind prosteşte în gol, ciulind urechile. Nu-i vom însoți în căutările lor.

Pe măsură ce se scurgeau zilele, se liniștea tot mai mult — ca și Doamna Myrtille, de altfel. Poliția nu se agita, așadar nu fusese informată. „La urma urmei", se gîndeau, „salvatorul fetiței blonde nu știe de unde ieșisem în seara aia. S-ar putea să ne fi văzut abia pe Pont-Neuf, în clipa în care tocmai ne scăpam de povara noastră."

Deși învîrtindu-se aproape în fiecare zi pe terenul pe care — după cum știm — se afla un bîlci permanent, nu remarcară o transformare destul de surprinzătoare a unei anumite barăci de saltimbanci.

Întreprinderea Mamei Toutou își schimbase firma, Pe pînza menită să atragă amatorii nu se mai citea *Teatrul Minunilor*, ci *Teatrul Micuței Regine*.

Cele două brute nu observară nici că, în parada pe care o prezentau domnul Plouff și „Micul Parizian", li se alăturase o domnișoară foarte tinerică și care dansa tare frumos.

Ei erau în căutarea unei blonde, ori micuța balerină era brună — mai brună chiar decît însăși Doamna Myrtille. Henri considerase absolut necesară această schimbare. Temîndu-se mereu că protejata sa ar fi putut fi căutată de răuvoitori, micul Lagardère hotărîse ca fetița să poarte o perucă neagră și cîrlionțată ca blănița inteligenților canișI atît de dragi inimii Rosei Técla.

Cît despre tînărul și victoriosul său adversar, Joël de Jugan nu-l putea recunoaște dintr-un motiv esențial:

lupta acvatică se desfăşurase într-o noapte întunecoasă. Bretonul nu zărise decît o siluetă masculină care, în ciuda forţei neobişnuite, îi arăta un băiat foarte tînăr.

Veni toamna, apoi iarna. În sfîrşit, primăvara dădu apelor Senei o culoare azurie, spălă cerul, făcu să pocnească mugurii umflaţi şi lipicioşi. Stele de verdeaţă se prinseră pe ramurile încă negre şi parcă friguroase.

Se sărbători ziua de „mai". Fete tinere îmbrăcate în alb însoţiră arborele ce simboliza reîntinerirea, încadrate de soldaţi în mare ţinută şi precedaţi de trompeţi.

Şi iată că, în seara acelei zile pline de cîntec şi de dans, hazardul îi luă de mînă pe rătăcitorii *bravi* ai Zînei Choquette.

Sunase stingerea[1] şi se întorceau în Vallée de Misère, cu mîna pe mînerul sabiei, după ce — o dată mai mult — vagabondaseră zadarnic întreaga zi, de dimineaţă pînă seara, şi tocmai traversau faimosul teren viran, cînd două siluete se profilară, ca umbrele chinezeşti, pe pînza unei barăci: cea a *Teatrului Micuţei Regine*.

Crestatul îi dădu un ghiont în coaste tovarăşului său, zicîndu-i:

— Ia uite... Dac-or fi totuşi cei pe care-i căutăm?... Cine ştie?

Bretonul ridică din umeri:

— Îi ştim! I-am văzut în timpul paradei. Să ne-ntoarcem la cîrciumă.

Omul cu cicatrice insistă.

— Nu ne costă nimic să ne ducem să tragem cu urechea. Se pare că stau de vorbă... uită-te la gesturile lor.

[1] *Stingerea:* semnal care indica momentul de a se întoarce acasă şi de stinge luminile, dat de către paza oraşului. (n.t.)

— Hai, se resemnă Joël. O să fie o dezamăgire în plus, asta-i tot.

Își pierduse orice speranță și tristețea îi umplea sufletul, și-așa înclinat spre o melancolie visătoare. De un an Doamna Myrtille îi ținea departe. Nu-i mai văzuseră fața albă, ochii întunecați, sau măcar una din frumusețile trupului ei inaccesibil.

— Armelle, spunea vocea lui Henri, nu-mi place să te văd tristă... Suferința ta mă doare. Nu ești fericită aici?

— Lîngă tine, Henri — răspunse glasul blînd al Armellei — nu pot fi chiar nefericită... Dar inima mi se strînge cînd mă gîndesc la bietul meu tătic...

— Nu ți-am spus, micuță dragă, să ai încredere în mine? Te îndoiești oare de cuvîntul unui Lagardère?

Stînd în genunchi, cu urechea lipită de pînză, ținîndu-și răsuflarea, cei doi spioni tremurau de bucurie. În sfîrșit îi găsiseră pe cei pe care-i căutau de douăsprezece luni! Aveau s-o revadă pe Zîna Choquette! Aceasta îi va ierta!

Dialogul continuă, după ce — în spatele pînzei — o suflare stinsese lumînarea.

— Este vorba doar de răbdare, micuță Armelle. Acum am treisprezece ani și, ca forță fizică, pot pretinde că am șaptesprezece sau optsprezece. Domnul Olivier de Sauves este în viață, așa că nu va trece mult și-l voi găsi spre a ți-l reda.

— Să te audă Dumnezeu!

— Sînt convins că ne ascultă. Simt că am fost creat pentru a săvîrși fapte mari. Ce voi fi oare? Un don Quijote[1], un necruțător împărțitor al dreptății? Nu știu...

Dar ceea ce ştiu sigur, pentru că un glas imperios mi-o strigă, este că va trebui să se ţină seama de Lagardère!

Vocile încetară. Joël şi l'Estafé auziră respiraţia regulată a fetiţei. Aceasta adormise. Curînd după aceea, tovarăşul său o imită. Un cîine lătră în vis. Se auzi o tuse — cea a domnului Plouff, care era mereu mai mult sau mai puţin răcit.

Cei doi *bravi* se ridicară şi se îndepărtară.

Ajunşi în faţa monumentului lui Henric al IV-lea, se sfătuiră în şoaptă. Trebuiau, oare, să urmeze cu stricteţe instrucţiunile Zînei Choquette, adică să se despartă, unul din ei alergînd s-o avertizeze pe patroană, în timp ce celălalt rămînea la faţa locului? Nu li se păru util. *Teatrul Micuţei Regine* nu-şi va face bagajele chiar în noaptea aceea şi era mai bine să nu rişte să cadă în mîinile pazei de noapte.

Joël şi Crestatul se îndreptară, aşadar, spre *Viţelul-care-Suge*. Cel dintîi fluiera uşor, cel de-al doilea îşi freca mîinile. Bretonul visă cu glas tare, ameţit de speranţă:

— Dacă ne primeşte numaidecît, cine ştie dacă, fiind atît de mulţumită, n-o să vrea, drept recompensă...

Omul cu cicatrice îl calmă, bruftuluindu-l destul de grosolan:

— Cine, ea? Niciodată! O femeie ca asta... iar noi... Nici să nu-ţi treacă prin minte... Ai cădea de prea sus!

[1] *Don Ouijote (dela Mancha):* eroul romanului cu acelaşi nume al scriitorului spaniol Miguel de Cervantes (1547—1616). În această operă care parodiază romanele cavalereşti, imaginaţia lui Don Quijote, călare pe Rosinanta, se ciocneşte de bunul simţ al credinciosului său scutier, Sancho Panza, călare pe un măgar. Printre numeroasele sale aventuri în care îl împingea dorinţa sa de a face dreptate, se citează uneori lupta lui don Quijote cu morile de vînt, pe care închipuirea sa le transformase în nişte uriaşi. (n.t.)

4 Steaua Mărilor

Portul Le Havre era în plină prosperitate cînd Godefroy Coquebar venise să se instaleze acolo. Deschisese o băcănie. Comerţul acesta era diferit de cel pe care-l numim astfel în zilele noastre. Centraliza tot ceea ce venea din ţări îndepărtate: trestie de zahăr, vanilie, piper, cuişoare, nucşoară, cafea.

Curînd, recurgînd la comerţul cu carne omenească, praf de puşcă şi pulbere de tun, omul acestă abil îşi extinsese cîmpul de activităţi. La Paris, Doamna Myrtille — care avea cu siguranţă relaţii sus-puse — obţinuse pentru el indispensabilul „privilegiu al regelui". Cu începere din acel moment, individul Coquebar avu mîinile libere. Făcu pe armatorul. Pe la el trecu tot ceea ce doreau, din Europa, cele două Americi: obiecte manufacturate, îmbrăcăminte de lux, cărţi, zorzoane şi nimicuri de tot felul. Căpătă astfel imense posibilităţi de a-i aproviziona pe piraţi şi pe corsari.

Omul locuia într-o casă situată în piaţa Notre-Dame, în faţa marelui turn pătrat care se termină printr-o campanilă graţioasă. Parterul îi slujea pentru comerţul său aparent de băcan.

Depozitele lui se aflau destul de departe, la jumătatea coastei, în cartierul Ingouville. De acolo se zăreau portul, oraşul, marea, coasta şi oraşul Honfleur. Timp de două zile, Olivier de Sauves îşi domoli necazul privind această panoramă încîntătoare, a cărei splendoare era sporită de lumina soarelui.

Tovarăşii lui, care nu voiau să fie numiţi astfel şi care se considerau stăpîni, dispăreau încă de dimineaţă.

Rămînea singur, închis cu cheia, cu ordinul de a mătura şi curăţa dormitorul comun.

După cum lesne ne putem închipui, gîndurile sale erau triste. Auzise îndeajuns vorbindu-se despre piraţi, corsari, insulele Broaştei Ţestoase[1] şi Santo-Domingo[2], pentru a şti că „angajamentul" său era serios, ba chiar tragic... Dacă n-ar fi fost tată, soarta lui nu l-ar fi înspăimîntat. Acolo acţionau oameni energici. Simţea că n-ar face figură proastă printre ei. Poate chiar ar fi reuşit să facă avere? Ah! dac-ar şti măcar ce se întîmplase cu îngeraşul lui, cu blonda Armelle!

Uneori îşi spunea: „Cîrciuma aia infamă, *La-Vitelul-care-Suge*, este o cursă în folosul pirateriei... Poate că fiica mea a fost şi ea răpită — posibil, mai blînd decît s-a procedat cu mine — şi transportată aici? Cine ştie dacă n-o voi regăsi în Antile, în Santo-Domingo sau în insula Broaştei Ţestoase?"

Ar fi vrut să-i întrebe pe tovarăşii săi, dar cum să obţii un răspuns de la indivizii aceia bărboşi, limitaţi, fumători şi alcoolici? Părea că nici nu-i observă prezenţa, într-atît de zdrobitor de evidentă li se părea superioritatea lor faţă de el: ei erau *mateloţi!*

Şi atunci, gentilomul din el îşi îndrepta trupul: „Vor învăţa să mă cunoască!"

În dimineaţa celei de a treia zile a captivităţii sale, oamenii se treziră cîntînd. Olivier îi auzi vorbind despre pregătirea de drum. După ce-şi înghiţiseră supa şi după ce-şi terminaseră toaleta, îşi făcu apariţia căpitanul Tourmentin.

[1] *Insula Broaştei Ţestoase:* insulă la nord de Haiti, fost refugiu de corsari. (n.t.)

[2] *Santo-Domingo:* vechiul nume la insulei Haiti. (n.t.)

— La drum, „Tovarăşi ai Broaştei Ţestoase!“ strigă voios. Reîncepe viaţa frumoasă.

Şi, adresîndu-se lui Olivier:

— În aparenţă, eşti liber... dar dacă încerci să profiţi de trecerea prin oraş pentru a o şterge, să-ţi intre bine în cap, băiete, că nu vei mai avea de trăit nici douăzeci şi patru de ore!

Tatăl Armellei se abţinu să răspundă....

...Vîslaşii ambarcaţiunilor se îndreptau către un vas cu pînze, *Steaua Mărilor*, pe care ochiul experimentat al lui Olivier de Sauves îl identifică repede, datorită celor două catarge ale sale, dintre care unul, cel mai înalt, era înclinat spre pupa: era un bric. Tînărul — marinar înnăscut — îi surîse corabiei. O găsea elegantă şi totodată robustă.

Dar odată ajuns la bord, fu dezamăgit. De îndată ce puse piciorul pe punte, tovarăşii lui tăbărîră pe el. I se puseră lanţuri la mîini şi la glezne. Fu luat pe sus, transportat şi coborît în cală, unde fu lungit pe podea, printre baloturi de mărfuri. Pînă la sosirea la destinaţie, nu va fi altceva decît un colet omenesc. I se strigă acest lucru.

Myrtille, prin intermediul lui Coquebar, le livra piraţilor una dintre capturile sale — asta era tot!

Curînd, Olivier auzi pocnind pînzele, gemînd uşor carcasa, şi simţi că *Steaua Mărilor* îşi începe călătoria. Hula era foarte slabă. Corabia abia sălta...

Şi asta dură două zile. Olivier fu hrănit, i se dădu să bea, dar nimeni nu binevoi să-i adreseze nici un cuvînt. Însă clipa revanşei sale se apropia.

În seara celei de a doua zile, *Steaua Mărilor* gemu, începu să aibă tangaj, să se legene. Instinctul tînărului

nu-l înşelă. Se anunţa o furtună serioasă. În curînd se rostogoli pe podea şi trebui să facă nişte manevre iscusite pentru a se propti între două baloturi fixate solid.

Nimeni nu se preocupa de captiv. Echipajul alerga pe punte, cei mai mulţi dintre „oamenii de uscat" se ascundeau, pradă răului de mare.

Corabia cu pînze se înălţa şi cobora, ca nebună.

Spre miezul nopţii, un bărbat înfăşurat într-o manta şiroind de ploaie coborî în cală cu un felinar în mînă. Îl căuta pe Olivier de Sauves. Acesta îl recunoscu şi-l chemă. Era căpitanul Tourmentin, care trebui să îngenuncheze spre a se face auzit, atît de zgomotoasă era furia vîntului şi a mării. Îi strigă:

— Te voi elibera! Comandantul şi-a adus aminte de tine. Pe o vreme ca asta n-ai niciodată destui marinari. I s-a spus că...

O clipă mai tîrziu, Olivier de Sauves, cu inima plină de o bucurie sălbatică, îşi dezmorţea membrele şi se întindea. Sufletul său curajos era pregătit.

Agăţîndu-se, spre a nu cădea, de prima parîmă ce-i veni la mînă, Tourmentin îi urlă:

— Un val tocmai a măturat doi muşi şi trei gabieri! Te voi prezenta comandantului, care te va folosi...

Cel care comanda *Steaua Mărilor* era un breton din Saint-Malo[1], pe nume Hervé Cariven. Acum ţinea cîrma. Olivier văzu un fel de urias, cu capul descoperit, cu barbă albă şi păr cărunt, cu ochii aspri şi cu fruntea brăzdată de trei cute verticale. Două felinare îl luminau cu zgîrcenie. Îl cîntări cu privirea pe noul-venit.

— Ce ştii să faci? îl întrebă.

[1] *Saint-Malo:* localitate la gura fluviului Rance (nordul Franţei), pe o peninsulă, celebră în secolele XVI-XIX prin luptele dintre corsari şi englezi. Astăzi este mai ales un centru turistic. (n.a.)

— Orice, răspunse Olivier, foarte calm.

Hervé Cariven scuipă în semn de îndoială sau de dispreț, apoi, curbîndu-și spinarea, îi zise în bătaie de joc:

— Ia spune, vrei să-mi ții locul, micuțule?

— De ce nu?

Brusc, aproape brutal, căpitanul îl privi pe acest bărbat calm și cu sînge rece și-i porunci:

— Ei bine! ia-o, mii de trăsnete!

De zece minute, situația corabiei îl îngrijora. Secundul său, pe care-l trimisese în inspecție, nu mai apărea. Arunca priviri neliniștite spre pînza catargului mare pe care n-o mai puteau strînge, din cauza violenței vîntului.

Olivier înțelese spaima căpitanului: catargul putea să se frîngă, să răstoarne *Steaua Mărilor* sau, în cădere, să găurească coca.

Tourmentin era viteaz, cu atît mai viteaz cu cît, nefiind marinar, se știa inutil și străin în acea noapte tragică. Ținîndu-se strîns de o frînghie, rămase lîngă Olivier, printre trombele de apă. Gîndea: „Un *stăpîn* trebuie să dea exemplu.“

Cum ar putea fi descrisă acea noapte infernală? *Steaua Mărilor* văzu cum își luau zborul, ca niște batiste întinse pe frînghia de rufe de o spălătoreasă imprudentă, pînzele pe care gabierii nu reușiseră să le strîngă. Corabia părea să fie jucăria mării și a vîntului, care se aliaseră împotriva sa. În aparență numai, căci — cu știința sa într-ale nauticii — Olivier de Sauves ba lăsa bricul în voia furiei valurilor, ba, cu o smucire îndemînatică a cîrmei, îl făcea să ia poziția necesară pentru a nu se duce imediat la fund.

Tourmentin, clănțănind din dinți sub dușurile repetate și folosindu-și forțele pentru a nu fi luat de valuri ca o pană, nu se putea opri să nu admire sîngele rece al *angajatului* său. „Un adevărat om al mării!“, gîndea.

Nu se mai ştia nimic despre căpitanul Hervé Cariven. Secundul tot nu reapăruse. Violenţa furtunii era atît de mare, încît nici un matelot nu se putea hazarda să meargă pînă la postul de comandă.

Noapte tragică! Noapte de spaimă!

În interiorul *Stelei Mărilor*, chiar şi „Tovarăşii Broaştei Ţestoase“ — rostogoliţi, azvîrliţi într-o parte şi într-alta, îngroziţi — îşi puneau nădejdea în Dumnezeu sau recitau *Tatăl-nostru* şi *Ave-Maria*.

În cele din urmă se iviră zorile: o lumină cenuşie, murdară, tristă, dezvăluia privirilor Oceanul Atlantic răscolit, cu valuri verzi uriaşe.

Atunci, pentru prima dată după ce luase cîrma, tatăl Armellei vorbi. Mai bine spus, strigă:

— Începe acalmia!

Repede, Tourmentin îşi făcu cruce. Ca şi ceilalţi, îşi pusese toată speranţa în îndurarea Cerului şi acum îi mulţumea.

Două ore mai tîrziu, cînd Olivier reuşi să comunice cu gabierii, puse *Steaua Mărilor* sub vînt, adică o aşeză cu un bord împotriva vîntului lăsînd-o în derivă, în aşteptarea evenimentelor.

Aşa cum prevestise tînărul, furtuna se potolea şi, în curînd, se putu face bilanţul acelei încercări nocturne.

Căpitanul Hervé Cariven, secundul său, şeful echipajului, doi muşi şi trei gabieri lipseau... *Steaua Mărilor* rămăsese fără căpetenie. Atunci Tourmentin îşi rezemă mîna pe umărul lui Olivier de Sauves şi-i spuse:

— Prin dreptul pe care mi-l dă gradul, îţi încredinţez corabia... nu ştiu pe nimeni la bord care să fie mai demn de această cinste... de această răspundere.

Şi, întorcîndu-se spre mateloţii care erau de faţă, le explică:

— Este un *angajat*, dar a condus corabia în ceasurile cele mai grele. Îi datorăm viaţa. Pînă la sosirea la insula

Broaştei Ţestoase, îi veţi da acestui viteaz ascultare oarbă şi-l veţi respecta.

Din acea clipă, Olivier de Sauves simţi că pentru el începe o viaţă nouă. Trupul i se îndrepta; pieptul îi respira liber. Vocea îi deveni sigură. Calităţile sale de putere de decizie şi de sînge-rece, bunăvoinţa şi fermitatea sa se puteau manifesta. Era născut pentru a fi şef şi dovedi acest lucru.

Într-o seară, Tourmentin se invită să cineze în îngusta sufragerie a căpitanului.

— Am ajuns să-ţi port o mare stimă — îi spuse încă de la începutul mesei —şi simt că am pentru tine o prietenie care nu se va stinge decît odată cu viaţa mea. Obiceiurile corsarilor nu-mi permit să te proclam aici *matelotul* meu, dar cînd vom ajunge, îmi voi face raportul. În orice caz, să ştii că pe insula Broaştei Ţestoase te aşteaptă un viitor frumos.

Inima lui Olivier fu mişcată. Fără a se ruşina, îşi şterse o lacrimă.

Surprins, Tourmentin îi luă mîna:

— Plîngi? Un bărbat ca tine? Înţeleg... ai fost răpit la Paris?

Cu un semn din cap, tatăl Armellei confirmă, în timp ce ofiţerul piraţilor continua:

— Şi în Franţa ţi-a rămas o fiinţă dragă? O soţie? O iubită adorată? Nu? Ah! mă uimeşti!

— Aveam, totuşi, o fetiţă de zece ani... Armelle, fiica mea, spuse cu durere Olivier.

Căpitanul Tourmentin făcu o strîmbătură tristă. Nu prevăzuse aşa ceva. Obiceiul era să se evite pe cît posibil „forţarea mîinii" unor tineri căsătoriţi. Ceilalţi găseau repede, sub cerul tropical, consolări fierbinţi; dar cei

ce erau smulşi unei dragoste recente nu-şi reveneau dintr-un astfel de şoc. Unii îşi puseseră capăt zilelor, alţii se lăsaseră pradă nostalgiei.

— Drace! zise, devenind foarte grav... O fetiţă de zece ani! Drace!

Şi, deodată, luă o hotărîre:

— Ascultă, îţi vorbesc ca între bărbaţi cinstiţi. Îţi spun că am simpatie pentru tine şi n-o să-mi schimb simţămintele niciodată. Mărturisirea ta mă face să-ţi destăinui şi secretul meu. Mă numesc vicontele de Varcourt, ca stare civilă, iar numele de botez este Gaston. Sînt orfan. În Franţa, deoarece eram cel mai mic dintre fraţi, adică fără bani, mi-am făcut de cap... dar fără a încălca morala sau onoarea. Asta, ţi-o jur! Ultima mea nebunie — cea mai înţeleaptă — a fost de a mă *angaja*. Printre piraţii Broaştei Ţestoase am reuşit. Iată-mă căpitan. Sînt bogat şi comand. Influenţa şi averea mea îţi stau la dispoziţie. Acum, te ascult!

Olivier începu să vorbească şi, sobru, ca un om obişnuit cu rapoartele de navigaţie şi cu relaţiile cu armatori dornici să nu ştie decît esenţialul, îi povesti noului său prieten întreaga lui viaţă.

Cînd încheie, vicontele de Varcourt — sau mai curînd Tourmentin, supranumit astfel pentru că spunea foarte des: „Sînt frămîntat..."[1] — îl privi drept în ochi zicîndu-i:

— Nu pot să te informez cu privire la unele lucruri care s-au petrecut, pentru că am jurat să respect legile şi obiceiurile care-i guvernează pe „Tovarăşii Broaştei Ţestoase". Dar cred că te pot linişti în privinţa sorţii fiicei tale. Persoana care te-a făcut să cazi în capcană

[1] *Frămîntat:* în lb. franceză, verbul *se tourmenter* înseamnă *a se frămînta, a se îngrijora.* (n.t.)

n-a fost influenţată, după părerea mea, decît de cupiditate. Pofta asta de cîştig, care i se cunoaşte foarte bine, a împins-o să te despartă de copilul tău pentru a pune mîna pe tine — pe care, de altfel, trebuie să te fi cunoscut, căci se pare că te aprecia dinainte. Tot după părerea mea, doamna respectivă a împuşcat, probabil, doi iepuri dintr-un foc... Tu ai fost primul iepure, iar drăguţa Armelle va fi al doilea... Cînd va ajunge la vîrsta căsătoriei, va fi trimisă pe insula *Broaştei Testoase*, spre a deveni soţia unuia dintre noi, potrivit legilor piraterești.

— Dar noi vom fi acolo, amîndoi, pentru a ne spune cuvîntul! exclamă Olivier, sărind în picioare.

Tourmentin îl sili să se aşeze:

— Calmează-te! Dacă, după cum sper, te vei face remarcat, dacă devii şef, atunci vei avea dreptul să intervii. Vezi, deci, că ţii în propriile-ţi mîini, încă de pe acum, soarta fiicei tale.

— Din păcate este o speranţă foarte slabă şi, mai ales, foarte îndepărtată, spuse oftînd tînărul. Aşteptînd ca lucrurile să decurgă aşa cum dorim, vor trece cinci sau şase ani înainte de a-mi putea revedea păpuşa blondă, cea care a reuşit să-mi mîngîie văduvia, cea care este singura mea raţiune de a trăi.

— Acesta-i adevărul! exclamă Tourmentin, luînd amîndouă mîinile deznădăjduitului părinte. Trebuie să trăieşti, prietene, pentru ştrengăriţa ta. Aceasta-ţi este datoria. De acum înainte, amintirea Armellei este cea care-ţi va da putere şi te va însufleţi. Fiecare efort al tău te va apropia de ea. Fiecare dintre faptele tale de vitejie va fi sortită să-i sporească fericirea şi bucuria, atunci cînd vă veţi revedea!

În mod clar, vicontele de Varcourt cunoştea bine sufletul omenesc. Cuvintele sale curgeau ca un balsam în sufletul rănit şi îndurerat al lui Olivier de Sauves.

Această făgăduială reuşi să aducă, dacă nu vindecarea, cel puţin convalescenţa inimii sale de tată.

— Îţi repet că-mi eşti drag, Olivier. Primul Tovarăş care se va duce în Franţa va primi sarcina de a o căuta pe Armelle, spre a te linişti în privinţa sorţii sale.

5 Tovarăşii *Broaştei Ţestoase*

De zile întregi, nesfîrşite, grele şi monotone de-ţi venea să plîngi, bricul *Steaua Mărilor* plutea, după capriciul vînturilor, fie alunecînd pe valurile liniştite, fie tăindu-le victorios cu etrava sa împodobită cu chipul Fecioarei din Cer, căreia marinarii creştini îi închină frumosul şi blîndul imn religios: *Ave Maria Stella, / Dei mater alma*[1] ...

Uneori, corabia cu pînze a corsarilor plutea în larg — graţioasă şi rapidă pasăre a mării — pe valuri azurii, vibrînd toată de plăcere; alteori mergea piezişş, dansînd, nesigură, îndepărtîndu-se de calea sa, stropită de spumă; şi alteori, cu pînzele atîrnîndu-i, ca lovită de paralizie, părea a fi un cadavru de corabie, devenită — deşi încă plutind — jucăria disprețuită a valurilor...

Acele intervale de timp cînd vîntul nu sufla lungea mult durata călătoriilor; sub tropice, ele puteau dura una sau două săptămîni. În astfel de situaţii se instala o plictiseală apăsătoare, agravată şi de căldura înăbuşitoare.

Lăsînd echipajul şi pasagerii să-şi înşele timpul jucînd cărţi, zaruri, dame sau şah, cei doi noi prieteni,

[1] *Ave Maria Stella, / Dei mater alma* (lb. latină) = Slăvită fii, Marie, Tu stea, / Tu, maică a lui Dumenzeu... (n.t.)

Tourmentin şi Olivier, stăteau îndelung de vorbă. Tourmentin îl iniţie pe Olivier de Sauves în misterele vieţii care-l aştepta de îndată ce *Steaua Mărilor* îşi va arunca ancora.

Vom relata pe scurt confidenţele şi prezicerile căpitanului Tourmentin.

În marea Antilelor, care — cu excepţia unor perioade de căldură excesivă — ar fi demnă să spele malurile paradisului terestru, se află întinsa insulă Haiti, pe care spaniolii o numeau Santo-Domingo.

Climatul acesteia este nesănătos. Frigurile galbene sînt aici endemice şi-i atacă mai ales pe europeni. Perioade de zăpuşeală ecuatorială sînt urmate de ploi torenţiale. Asta convine tutunului, porumbului, arborilor de mahon, copacilor din care se extrag vopsele şi o mulţime de esenţe, cunoscuţi sub numele de *lemn din insule*. Cu regimul acesta se împacă foarte bine şi portocalii, ananaşii, bananierii, mangotierii, arborii de cafea şi de cacao, trestia de zahăr şi planta numită aloe.

Insula aceasta a fost descoperită de Cristofor Columb[1], care venea dinspre Cuba, la 6 decembrie 1492. Trei ani mai tîrziu, s-a construit acolo un oraş care-a fost numit

[1] *Cristofor Columb* (1451?—1506): navigator născut la Genova, ale cărui începuturi şi planuri iniţiale sînt puţin cunoscute. În 1492 a intrat în serviciul Isabelei de Castillia, care i-a încredinţat trei caravele (corăbii cu pînze). După ce a luptat împotriva furtunilor şi a descurajării echipajelor sale, a zărit în cele din urmă pămîntul, după mai bine de un an. Ajunsese la insula Guanahani (San Salvador), apoi a ancorat în Haiti şi în Cuba (pe care a denumit-o *Hispaniola*) şi a revenit în Spania. Într-o a doua călătorie (1493—1496) a descoperit insulele Sfîntul Dominic, Guadelupa, Porto Rico, Jamaica şi coasta sud-estică a Cubei. A treia călătorie l-a adus pe coasta Americii Centrale. La întoarcerea în Spania, regele nu i-a mai acordat credit, aşa încît a murit în mizerie. (n.t.)

Santo-Domingo (Sfîntul Dominic) şi care a dat numele întregii insule.

La nord de această mare colonie spaniolă se află o insulă mai mică. Primii navigatori care au zărit-o au asemuit-o cu o uriaşă broască ţestoasă de mare, care plutea, nemişcată, pe apele albastre. Era insula Broaştei Ţestoase, al cărei naş a fost Columb.

Insula are opt leghe lungime şi două leghe lăţime; un canal, lat de cinci-şase mile, o separă de Santo-Domingo. În golf mic permite accesul: aici se află Basse-Terre[1], un port natural în care mîna omului a avut foarte puţin de făcut spre a-l desăvîrşi. Aici se puteau adăposti vase cu pînze pînă la o distanţă de optsprezece picioare de la mal. Era loc destul pentru ca zece corăbii de cursă lungă să-şi arunce acolo ancora. În alte părţi nu sînt decît mici golfuleţe, puţin abordabile, sau scobituri inaccesibile în malul calcaros.

Ludovic al XIV-lea l-a trimis în insula Broaştei Ţestoase pe inginerul Blondel, care a făcut din Basse-Terre cea mai importantă lucrare de apărare franceză din mările Antilelor.

„Ţestoasa“ nu are rîuri, dar în jurul foarte numeroaselor sale izvoare se înghesuie o minunată vegetaţie cu frunziş verde şi strălucitor: smochini, bananieri, palmieri populaţi cu colibri, papagali şi tot felul de alte păsări. Pe apa de culoarea lazuritului, insula pare, din această cauză, verde toată.

Acolo creşte un arbore groaznic, *Hipomane mancenilla.* În mod greşit s-a spus şi s-a scris că cei care dorm la umbra lui nu se mai trezesc. Adevărul este mai prozaic. Fructele sale, un fel de mere mici, secretă un suc extrem de otrăvitor. Indienii îşi înmuiau în el vîrful săgeţilor — rana făcută în felul acesta era mortală.

[1] *Basse-Terre* (lb. franceză): Pămînturile Joase (n.t.)

Primii albi care, din neştiinţă, s-au lăsat tentaţi de înfăţişarea acestor mere, au trecut prin chinuri cumplite. Cei care mîncaseră prea multe au murit fără speranţă de scăpare, după suferinţe îndelungate. Cît despre cei-lalţi, a trebuit să fie legaţi de un copac, astfel încît să nu bea şi să nu mănînce timp de trei zile.

Steaua Mărilor se îndrepta către Basse-Terre.

Tot ascultîndu-l pe Tourmentin, Olivier află o mulţime de alte lucruri.

— Vei constata, îi spunea prietenul său, că noua noastră patrie este şi cea a crabilor: albi, cenuşii, roz, roşii... Alături de broasca ţestoasă, pe care o găseşti acolo din abundenţă, ei constituie providenţa tuturor. Unii maeştri bucătari aşteaptă epoca năpîrlirii, cînd carapacea acestor crustacee devine moale. Frig animalul şi obţin o mîncare regească. Homarii mişună şi ei.

— Fără a declara că sînt un lacom, admise Olivier de Sauves, nu disprefuiesc mîncarea gustoasă. De aceea, îmi păstrez speranţa că insula Broaştei Ţestoase permite să se varieze meniul obişnuit cu puţină carne: vînat sau păsări.

— Vei fi servit! Avem acolo o grămadă de mistreţi, precum şi porumbei guleraţi. Mistreţii nu prea seamănă cu cei din Europa: sînt mai curînd, aşa cum li se şi spune, nişte porci negri sălbatici. Cît despre porumbeii guleraţi, îşi fac atît de multe cuiburi în pădure, încît într-o singură zi poţi vîna şi o sută de astfel de zburătoare.

La scurt timp după descoperirea Lumii Noi, Spania şi Portugalia şi-au împărţit între ele acesie meleaguri minunate. Steagul albastru cu flori de crin al regelui

[1] *Hidalgo* (lb. spaniolă) (pl.: *hidalgos*) = nobil spaniol (n.t.)

Franţei flutură într-o bună zi pe insuliţa Broaştei Ţestoase, care fusese dispreţuită de către cuceritori şi, în 1630, vreo sută de francezi se refugiară acolo. Numărul le-a crescut. După felurite peripeţii, au fost recunoscuţi posesori ai insulei, iar regele se interesă de această minusculă aşezare care nu era lipsită de importanţă, căci permitea controlul asupra insulei Santo Domingo.

Insula Broaştei Ţestoase deveni atunci refugiul inviolabil al piraţilor — sau al corsarilor, cum le plăcea să fie numiţi. Ura lor faţă de Spania depăşeşte orice închipuire. Şi explicaţia e că aveau ştiinţă despre toate răutăţile, ticăloşiile, crimele atroce ale acelor hidalgos[1] orgolioşi şi parcă înnebuniţi de aur, de climat şi de exil.

Corsari în vreme de război şi posedînd, în această calitate, „scrisori de împuternicire regală" care-i autorizau să atace orice corabie inamică, aceşti marinari excelenţi nu se dădeau deloc în lături de a practica pirateria, odată cu încheierea păcii.

Între ei şi spanioli nu era cu putinţă nici un răgaz, nici o iertare. Îndrăzneala piraţilor era mare. Nemulţumindu-se să fie groaza coloniilor portugheze sau spaniole din Antile ori din America, au fost văzuţi apărînd în Azore, în insulele Capului-Verde, în lungul coastelor Guineei, şi chiar în Madagascar şi în Indiile Orientale! Şi întotdeauna reveneau la Broasca Ţestoasă, parcă atraşi de un magnet. Nu-i reţinea nici o escală. Nu-i vrăjea nici o privire dulce. Erau făpturi create pentru risc, aventuri şi lupte, pentru viaţa în afara legii.

— La noi nu vei vedea piraţi, îi mai spunea Tourmentin. În confreria noastră, a Tovarăşilor Broaştei Ţestoase, sînt şi mulţi corsari sau vînători. Aceştia ocupă nu numai Broasca Ţestoasă, ci şi partea septentrională a insulei Santo-Domingo, care se află în faţă. După ce

i-au exterminat pe indieni, spaniolii n-au putut sau n-au vrut să ocupe această parte a cuceririlor lor. Tovarăşii noştri au prosperat acolo. Este vorba de nişte pămînturi necultivate, sălbăticite, în care savana, străbătută de pîraie, alternează cu deşertul sau cu pădurea virgină. Acesta este principalul domeniu al domnilor corsari. Ei se împart în două categorii: vînătorii de bivoli sau boi sălbatici şi vînătorii de porci negri. Primii îşi urmăresc prada pentru pielea din care scot mari profituri; ceilalţi sărează, afumă sau pregătesc carnea mistreţilor după metoda piraţilor, apoi o vînd.

— De unde vine numele acesta ciudat: *boucanier*[1]?

Tourmentin începu să rîdă.

— Este de origine indiană, explică. Unele triburi din Caraibe, exasperate de groaznicele excese ale spaniolilor, îi frigeau — îi puneau la afumat, după cum se exprimau ei — pe prizonierii lor de război. Îi vei vedea la treabă pe oamenii aceştia cumsecade — vorbesc despre Tovarăşi; niciodată n-au fript altceva decît animale ucise la vînătoare.

Olivier replică, înveselit:

— Deoarece te văd că ai chef de etimologie, tare-aş vrea să ştiu şi de unde vine cuvîntul *pirat*[2]. Cît despre cel de boucanier, mă întreb dacă nu are origine mult mai simplă. Poate că s-a format de la cuvîntul francez *bouc*, care-nseamnă *ţap*. Aşa încît explicaţia ar fi că boucanier-ul este vînătorul de ţapi!

— E posibil. Să revenim la cuvîntul *flibustier* sau *pirat*. Cîndva, denumirea era *fribustier*, ceea ce vrea

[1] *Boucanier* (lb. franceză) = corsar. Pentru a lăsa înţelesul paragrafului acesta, cuvîntul n-a mai fost tradus, deoarece în lb. română nu există corespondenţa familiei de cuvinte respective: *boucàner* = a afuma; *boucanier* = pirat. (n.t.)

[2] *Pirat:* cuvîntul francez folosit de autor — *flibustier* — este un sinonim al cuvîntului *pirate* şi nu are un alt corespondent în limba română. (n.t.)

să însemne „ostaş hoţ", iar în olandeză se spune *vrybuiter*...

— Iată-mă lămurit — constată amuzîndu-se tatăl Armellei — şi, dacă amintirea copilăriei mele nu mi-ar fi sfîşiat inima, ca o gheară de fier nevăzută, aş saluta cu bucurie insula Broaştei Ţestoase. În fond, acolo te întorci la condiţiile de viaţă liberă aventuroasă, plină de sînge, de aur şi de glorie, din zorii Evului Mediu, cînd aceia care-au fost primii nobili au trebuit să lupte împotriva barbarilor năvălitori!

— Acolo există, într-adevăr — admise căpitanul — un fel de feudalitate, în care fiecare este legat de celălalt, inferior sau superior lui, prin obligaţii şi interese. Totuşi, să ştii un lucru: piraţii, sau flibustierii, din care şi tu faci parte acum, se leagă doi cîte doi printr-o prietenie marinărească. Bunurile sînt puse în comun; se îngrijesc reciproc, în caz de boală sau cînd sînt răniţi. Oricît de sălbatici am fi, dar se încheie un contract în scris, care se semnează. Acesta se numeşte *chasse-partie*, o deformare evidentă a termenului *charte-partie* [1].

— Şi aşa am ajuns iar la etimologie!

Tourmentin ridică degetul arătător şi spuse cu gravitate:

— Este strict interzis ca Tovarăşii să joace între ei. Jocul a făcut să se risipească în cîteva ore fructul unei vieţi de muncă şi curaj. A dus la încăierări, la omucideri. Aici, la bord, din cauza monotoniei descurajante a traversării, închid ochii. De altminteri, Tovarăşii noştri nu mizează la cărţi sau la zaruri, decît pe cîţiva nasturi de pantaloni. Cît despre hoţie, se pedepseşte într-un mod îngrozitor: vinovatului i se taie nasul, fără vorbă multă,

[1] *Charte-partie* (lb. franceză) = contract de navlosire. Termenul *chasse-partie* nu are corespondent în lb. română. (n.t.)

după care este debarcat pe o plajă neospitalieră, fără arme, fără alimente, și unde nu-i mai rămîne de făcut decît un singur lucru: să moară cît mai repede.

Originarul din provincia Poitou izbucni în rîs:

— Asta-i grozav! În fond, noi nu trăim decît din furt și...

Tourmentin făcu o strîmbătură:

— Din furt? Mai curînd din cuceriri cu mîna înarmată.

— În plină pace? Hm!

— Noi sîntem mereu în război cu spaniolii, prietene. Între ei și noi nu-i nici o clipă de răgaz!

— Vorbeai despre cuceriri și despre jocuri... Există anumite cuceriri și unele jocuri care pot da naștere unor rivalități între Tovarăși...

— Femeile? Dragostea? Am ajuns și la problema asta! Primul punct: nimeni nu poate ambarca pe corabie o fiică a Evei, fără a risca pedeapsa cu moarea. La noi e interzisă instituția căsătoriei și, în general, legile sînt respectate mai bine decît în Europa. Și încă ceva: fiecare societate are propriul său juriu, care depune jurămînt. Dacă nu este posibilă o înțelegere, se decide un duel, cu sabia sau cu pistoletul — singurele arme admise. Confruntarea se oprește după prima rănire care-l pune pe unul dintre adversari în stare de inferioritate. Reconcilierea este obligatorie. Pentru a reveni la sexul frumos, unii piraţi au sclave indiene sau spaniole. Cei care se căsătoresc cu vreuna dintre puținele femei care trăiesc pe insula Broaștei Țestoase sau în partea de nord a insulei Santo-Domingo își pierd calitatea de Tovarăș. Devin *locuitori*. De obicei încep să cultive pămîntul și trăiesc, fără mari eforturi, din produsele neasemuite ale solului. Astfel de căsătorii sînt mai rare, căci corsarii sau piraţii care s-au lăsat prinși în lasoul legăturilor

sfinte pierd multe drepturi, fără a pune la socoteală independenţa şi liniştea lor. La urma urmelor — trase Tourmentin concluzia — vei trăi, printre piraţi, într-un fel de republică în care toţi se înţeleg ca între „fraţi de piraterie", căci la noi, mai puţin ca oriunde în altă parte, nu poţi să te lipseşti de ajutorul altuia. Şi, dacă ne iubim cu toţii, tot astfel îi urîm pe spanioli.

— Dar regele Franţei nu are un reprezentant pe insula Broaştei Ţestoase? obiectă Olivier. Mi-ai spus că există o radă fortificată...

— Acolo îşi are sediul un guvernămînt a cărei autoritate este pur formală. Te voi prezenta celui care şi-a primit numirea de la Ludovic al XIV-lea — un marinar, pe nume Jean Ducasse, căpitan de vas în Marina Regală.

— Un marinar? Am putea să ne-nţelegem!

— Asta-i şi speranţa mea.

— Pămînt! Pămînt! strigă deodată omul de veghe. Se zărea Santo-Domingo.

6. Un gentilom al mărilor

Olivier de Sauves nu începu să priceapă decît atunci cînd debarcă la Basse-Terre, în faţa unei mulţimi de bărbaţi hirsuţi, cu bărbi pînă la brîu, purtînd pe cap o tichie de pînză şi care nu se despărţeau niciodată de puşca lor de pirat, cît de mult îl ajutase norocul aducînd-o pe *Steaua Mărilor* într-o aşa de mare primejdie.

Văzu nişte bărbaţi, răpiţi ca şi el şi care-i slujeau, în calitate de *angajaţi*, pe piraţii aceia pe jumătate sălbatici.

Aceştia, datorită vieţii lor aspre, îi tratau cu brutalitate, deseori neomeneşte, pe nefericiţii lor servitori.

Fără a primi — în ciuda denumirii sale — nici un salariu, *angajatul* trebuia să dea dovadă, timp de trei ani, de o supunere de sclav. După trecerea acestui răstimp, stăpînul îi acorda libertatea, îi dădea o puşcă, o tigvă cu pulbere şi o sută de livre de tutun. Angajatul devenea acum corsar şi nu se lipsea de plăcerea de a-l trata în acelaşi fel pe nenorocitul care i se nimerea în subordine.

Angajaţii făceau muncile cele mai grele, treburile cele mai respingătoare. Un gest de nerăbdare, o observaţie, o criză de lenevie foarte naturală în acel climat torid, şi stăpînul reacţiona, după cum avea chef, prin ciomăgeli cumplite, prin biciuiri, şi descori chiar printr-o lovitură de secure sau de cuţit.

Se povestea, ca pe un lucru normal, următoarea întîmplare atroce: un corsar avea un *angajat* bolnav de friguri; acesta clănţănea din dinţi şi abia putea merge. Stăpînul l-a silit să se ridice, ca să învîrtească o roată de măcinat. Fiindcă nu obţinea viteza dorită, i-a înfipt o secure între omoplaţi.

Un alt *angajat*, proaspăt debarcat, dovedindu-se neîndemînatic în pădurea virgină, a primit din partea unui vînător o asemenea lovitură dată în cap cu patul puştii, încît l-au crezut mort. Cîteva ore mai tîrziu, revenindu-şi în simţiri, nefericitul s-a pomenit pierdut în sălbăticia de nepătruns a pădurii. Din fericire, unul dintre cîinii stăpînului său rămăsese lîngă el. Prezenţa acestui prieten patruped l-a făcut pe *angajat* să-şi recapete curajul. Amîndoi au rătăcit zile, săptămîni, luni întregi... Cîinele descoperea purceluşi negri nou-născuţi. Ambii au trăit mîncînd acea carne crudă. Într-o zi cei doi rătăcitori au găsit nişte căţeluşi sălbatici, apoi nişte pui de mistreţ; omul i-a crescut. Şi aşa, în mijlocul

acestei turme ciudate, a fost întîlnit, după mai bine de un an, de niște corsari plecați la vînătoare. Nefericitul era în pielea goală. Obișnuința de a nu mai consuma decît carne crudă îi modificase în așa hal stomacul, încît îi era foarte greu să digere carne fiartă sau friptă.

Chiar în ziua în care *Steaua Mărilor* își aruncă ancora, Tourmentin îi spuse lui Olivier de Sauves, strîngîndu-i brațul:

— Te voi prezenta șefului nostru, cel mai ilustru dintre pirați, cel puțin pînă acum. Este un bărbat extraordinar și căruia, aici, i se spune Monbars Exterminatorul. El este singurul care are puterea de a te scuti de cei trei ani de sclavie.

Apoi îi dădu cîteva informații utile privitoare la acel teribil aventurier.

Monbars aparținea unei familii nobile din Languedoc[1] și primise o educație rafinată și o învățătură foarte elevată. La colegiu fiind, citise istoria cuceririi Americii și scrierile lui Las Cases[2], care descriau abuzurile oribile ale spaniolilor.

Fire năvalnică, generoasă, fu cuprins de o asemenea ură împotriva oricărui supus ai regilor Castilliei și Aragonului, încît, într-o zi, în timp ce juca într-o piesă le teatru, ascultîndu-și camaradul care avea rolul unui

[1] *Languedoc:* Ținut din vechea Franță, situat la sud de Guyenne și la nord de Rousillon, cu capitala Toulouse. Își trăgea denumirea de la limba vorbită de locuitorii săi *(la langue d'oc)* și căreia i se datora unitatea ținutului. (n.t.)

[2] *Las Cases* (Emmanuel, conte de) (1766—1842): istoric francez. L-a însoțit pe Napoleon Bonaparte în exil și a redactat Memorialul de la Sfînta-Elena. Este posibil ca autorul să fi făcut o ușoară confuzie, căci evenimentele relatate se întîmplau în timpul domniei lui Ludovic al XIV-lea (1654—1715), înainte de nașterea lui Las Cases. (n.t.)

spaniol îngîmfat şi lăudăros, uită cu totul de sine, tăbărînd asupra lui, îl năuci cu lovituri de pumn, şi l-ar fi strîns de gît dacă nu s-ar fi intervenit energic.

Ceva mai tîrziu, aflînd că din nou izbucnise un război între Franţa şi Spania, fugi din casa părintească şi se duse la Le Havre, la un unchi al său, căpitan în Marina Regală. Tocmai atunci se pregătea de plecare o corabie cu corsari... Ofiţerul obţinu înrolarea nepotului său.

Cu începere de atunci, Monbars deveni cumplit. Cînd se semnală un vas spaniol, fură nevoiţi să-l închidă în cabină pe tînărul din Languedoc — era atît de surescitat, încît au crezut că înnebunise.

Cînd a bubuit tunul, Monbars, spumegînd de furie, a spart uşa cabinei. Nu i-a trebuit decît o clipă pentru a ieşi pe punte, a lua sabia unui mort şi a sări la bordul corabiei spaniole. Acolo, urlînd, strigînd, rîzînd, tăind, doborînd, străpungînd, apăru, plin de sînge, printre răniţi şi cadavre, ca un înger nimicitor.

Captura a fost mai mult decît bună: în afară de baloturi de bumbac, de mătase, de covoare, de butoiaşe cu tămîie şi cuişoare, au găsit o casetă grea, blindată cu fier. Conţinea o grămadă de diamante brute.

Unchiul era încîntat; Monbars nu avea bucurie mai mare decît să numere morţii. Nu visa decît alte hecatombe.

Abia sosise pe Insula Broaştelor Ţestoase, că li se şi impusese drept conducător unor corsari din nordul insulei Santo-Domingo, care aveau a se plînge de rivalii lor spanioli, *lanceros*. Urmară nişte măceluri de nedescris, care-l făcură pe implacabilul tînăr din Languedoc să delireze de bucurie. De nenumărate ori a declarat că acea zi a fost cea mai frumoasă din viaţa sa!

Dar Monbars, care dovedise astfel, încă de la început, calităţile sale de şef, s-a distins mai ales în chip de corsar. La cea de a doua încăierare a sa cu corăbii

spaniole, alături de unchiul său, acesta se scufundă trăgînd după sine în adîncurile abisului trei vase inamice. Monbars l-a răzbunat. A capturat două corăbii cu pînze, nou-nouțe și rapide, formidabil de bine echipate, și a poruncit ca echipajele lor să fie aruncate peste bord.

Cariera sa continuă în felul acesta, strălucitoare și feroce. Era înconjurat de un contingent de indieni.

Monbars locuia într-un fel de colibă tapisată cu piei, plină de arme și amintiri din luptele sale, printre care se amesteceau obiecte de aur și săgeți, ancore și statui religioase, tablouri și peruci spaniole însîngerate; „O harababură ciudată", își spuse Olivier, privind toate acestea.

Tatăl Armellei văzu în fața sa un gascon pur-sînge: vioi, cu gesturi iuți, cu flăcări în ochi. Monbars avea prestanță și vigoare.

Nu binevoi să-și arunce privirile asupra necunoscutului, amărîtul acela de *angajat* pe care i-l aducea Tourmentin, cu care se îmbrățișă. Teribilele sprîncene se zbîrliră brusc în clipa în care căpitanul își lăudă prietenul.

Abia atunci Monbars, fără a-l privi pe Olivier de Sauves, se osteni să spună:

— Să comanzi un bric pe furtună nu-i, la urma urmei, chiar așa mare scofală! O mulțime de oameni se pricep la asta. Ceea ce mă interesează este abordarea. Sînt de acord să-ți îndeplinesc cererea pentru a-ți face un serviciu, Tourmentin. Dacă insiști, omul acesta va fi *matelotul* tău, fără a-ți fi fost *angajat* pe durata celor trei ani fatidici. Dar...

Se opri și-l măsură cu privirea pe Olivier de Sauves, care rămăsese în picioare, stînd drept și mîndru.

— Mai întîi, îi trebuie un nume, Odată ce vine la noi, fiecare își pierde numele de familie. Are înfățișare

de flamand[1], cu tenul lui trandafiriu, cu ochii albaştri şi cu mustaţa blondă... Îi voi zice, deci, Flamanco.

Şi, adresîndu-se gentilomului din Poitou, îi spuse cu vioiciune:

— Imediat după ce *Steaua Mărilor* îşi va fi descărcat mărfurile, va fi sub ordinele tale. Dacă dai greş, aşteaptă-te să fii spînzurat de catargul cel mare al corabiei. Noroc, Flamanco!

Şi îi întinse mîna.

Olivier o luă, o strînse şi începu să rîdă.

— Ce te-a apucat? îl întrebă aspru Monbars.

— Îmi este permis, spunîndu-vă totodată...

— Spunîndu-*ţi*, îl corectă corsarul.

— Spunîndu-ţi cît îţi sînt de recunoscător, reluă vorba Olivier, şi asigurîndu-te de curajul meu, îmi este permis să te întreb dacă voi fi singurul stăpîn la bordul vasului meu?

— După Dumnezeu, da!

— Şi voi fi unicul judecător al faptelor mele?

— Ţi se cere doar atît: să aduci pe insula Broaştei Ţestoase capturi importante.

— Vei fi mulţumit!

— Gîndeşte-te la streang!

Trei luni mai tîrziu, la Basse-Terre Flamanco nu mai era denumit decît cu porecla măgulitoare de: „gentilomul mărilor".

Este necesară o explicaţie.

La patru zile după întrevederea sa cu Monbars Exterminatorul, fostul tîrîie-spadă din Tîrgul de Angajări se

[1] *Flamand*. locuitor al Flandrei — vezi şi pag. 123 (n.t.)

instala la bordul *Stelei Mărilor* în tovărăşia nedespărţitului său Tourmentin. Constatase deja că bricul conţinea un armament serios, constînd în tunuri şi caronade[1]. Făcu o inspecţie amănunţită a mijloacelor de atac şi de apărare ale corabiei.

Îi fu dat un echipaj nou, pe care-l întări o trupă — groaznică la vedere — de băieţi zdraveni, apţi să mînuiască puşca de pirat şi securea de abordaj.

Cînd totul fu pregătit, se semnă un contract de navlosire, în care era prevăzut totul. Căpitanul trebuia să fie ascultat orbeşte. Cu această excepţie, la bord domnea egalitatea. O egalitate împinsă atît de departe, încît la masă un pirat oarecare putea să revendice porţia comandantului, dacă i se părea că este preferabilă faţă de propria-i raţie.

Beneficiile erau puse în comun, dar trebuiau înapoiaţi banii celui care făcuse cheltuielile necesare expediţiei, în cazul respectiv, lui Tourmentin. Un premiu de o sută de monede de argint îl recompensa pe cel care-l descoperea şi-l semnala pe inamic.

În „Societatea" astfel alcătuită, rănile era indemnizate potrivit unui tarif bizar. Mîna dreaptă, braţul drept sau un picior pierdut valorau două sute de piaştri[2] sau două sclave; pierderea ambelor braţe sau a celor două picioare — şase sute de piaştri sau şase sclave, etc... Faptele eroice erau răsplătite cu dărnicie, iar orice dovadă de devotament era şi ea tarifată. Orice corabie cucerită aparţinea căpitanului.

Olivier dădu semnalul de ridicare a ancorei cu o inimă cu atît mai bucuroasă, cu cît — departe de a face pe piratul — el primise scrisori de împuternicire, în

[1] *Caronadă:* tun mare din fontă, folosit în marină şi pus la punct în 1774, în localitatea Caron (Scoţia), de unde i-a derivat denumirea. (n.t.)

[2] *Piastru:* unitate monetară principală sau divizionară din mai multe ţări, ca de exemplu Turcia, Egipt, Indochina, Siria, etc. (n.t.)

alb, semnate de către rege. Devenea astfel un auxiliar al marinei franceze, căci războiul tocmai fusese declarat între Franţa, Spania şi Olanda.

Tînărul avea să inaugureze un mod destul de neobişnuit de a naviga. De cum văzu dispărînd la orizont crestele verzi ale insulei Broaştei Ţestoase, începu să tot repete în jurul său: „Politeţea este un lucru mare... poţi obţine multe prin politeţe!“

Auzind astfel de fraze, Tovarăşii se priveau miraţi. Este uşor de ghicit că purtările frumoase şi curtoazia nu erau printre principalele lor preocupări... Tourmentin rîdea în sinea lui. Fără a şti nimic despre intenţiile matelotului său, îi acorda o încredere deplină.

Între timp, *Steaua Mărilor* — favorizată de o briză bună — aluneca în lungul coastei insulei Santo-Domingo, trecea pe lîngă Porto-Rico şi se îndrepta spre sud-est. Olivier de Sauves pornea cu îndrăzneală pe drumul urmat de obicei de marile flote ce veneau din Spania.

Piraţii atacau rareori în partea aceasta, căci galioanele regale însoţeau vasele de marfă pline cu făină, mătase, in şi mai ales cu monede de aur şi argint. Să ai de-a face cu o *armadilla*, cu alte cuvinte cu o escadră de război, nu era prea tentant pentru amatorii de lovituri îndrăzneţe şi rapide.

Şi iată că într-o dimineaţă cu un cer albastru plin de peşti zburători, Tovarăşul cocoţat în postul de observaţie din vîrful catargului semnală:

— Armadilla la orizont!

Averizat, tatăl Armellei se repezi la cîrmă. O privire aruncată în larg îl lămuri — se pregătea o luptă crîncenă. Ordonă să se întindă toate pînzele şi bricul pluti cu toată viteza, despicînd uşor valurile, spre a da tîrcoale flotei inaimce.

Tourmentin declară:

— Mă cam frămînt... Oare nu vom avea de-a face cu adversari prea puternici?

Olivier zîmbi:

— Ar fi nepoliticos să ne grăbim spre o victorie sigură. Ai încredere în mine. Înainte de prînz, galioanele acestea vor dansa. Măcar unul dintre ele va sfîrşi prin a se răzleţi de flotă.

Şi asta fu exact ceea ce se întîmplă. Către orele unsprezece, marea se înverzi şi făcu valuri mari. Vîntul se răcori. Din acel moment, frumoasa ordine a armadillei se strică. În astfel de cazuri, fiecare căpitan se descurcă aşa cum poate şi are nevoie de cîmp liber pentru a manevra.

La prînz, orizontul părea să se fi curăţat de pînze.

Totuşi, matelotul de veghe semnală cu glas triumfător:

— Corabie!

— În care parte?

— În vînt către noi!

Glasul lui Olivier răsună, limpede:

— Atac!

Şi imediat urmă semnalul atît de aşteptat de către Tovarăşi: „Pregătire de luptă!"

Steaua Mărilor se năpusti asupra prăzii sale: un galion nou-nouţ, purtînd pavilionul atît de nesuferit, înălţat pe catargul mare.

Olivier îi încredinţă cîrma unuia dintre cei mai buni marinari ai săi, poreclit Vînt-în-Pupa; îi chemă pe punte pe cei optzeci de Tovarăşi păroşi, bărboşi, înarmaţi cu puşti şi securi, şi le spuse:

— Zîmbetele sînt mai bune decît insultele.

Şi, cînd vasul spaniol fu în bătaia vocii:

— Domnilor, le strigă, sîntem oameni cumsecade şi vă dorim o viaţă lungă şi fericită... Dar, pentru a ne permite să vă păstrăm existenţa, trebuie să ne ajutaţi un pic... Ne este foame... vrem făină... suferim de sete fiindcă, la bord, nu mîncăm decît iepure sărat... Sîntem foarte săraci şi...

Salută, cu boneta în mîna dreaptă:

— Între un gentilom şi un hidalgo se cuvine, nu-i aşa, ca politeţea...

În spatele său, nerăbdători, corsarii se jucau cu puştile... Iar spaniolii cunoşteau prezicizia uimitoare a unui astfel de tir. Căpitanul spaniol apăru la balustrada de la babord, îşi scoase pălăria şi declară:

— Domnule, aveţi dreptate. Între oameni bine crescuţi, o înţelegere este întotdeauna posibilă.

Şi se petrecură nişte lucruri uluitoare: În două ore, tot ce era mai preţios pe galionul duşman fu transbordat chiar de către mateloţii spanioli, fericiţi să scape aşa de ieftin şi promiţîndu-şi să aprindă lumînări în faţa Madonei, la prima escală.

Tovarăşii nu erau mai puţin încîntaţi de această aventură. Cu excepţia lui Monbars şi a altor cîtorva, le plăcea destul de mult, după cum este lesne de înţeles, profitul fără riscuri, şi străbăteau mările nu atît pentru glorie cît pentru cîştiguri.

Începînd de atunci, Olivier continuă să folosească politeţea, şi niciodată nu fu făcut de ruşine. De altfel, cei optzeci de voinici ai săi îi întăreau propunerile politicoase.

Şi iată cum a debutat Flamanco şi pentru ce n-a mai fost poreclit decît „gentilomul mărilor".

7 Mariposa

Numele de Flamanco fu în scurt timp aproape la fel de strălucitor ca cel de Monbars, dar din motive contrare. Exterminatorul număra cu o bucurie înspăimîntătoare cadavrele spaniolilor şi prea puţin se interesa de cîştiguri; „gentilomul mărilor"

— lucru nemaiauzit — nu ucidea, dar aducea la Basse-Terre tot ceea ce doreau locuitorii, corsarii şi piraţii: făină, stofe, arme, aur, argint şi pietre preţioase.

Asociaţii săi îl adorau pentru curtoazia lui extraordinară şi pentru că găsise mijlocul de a-i îmbogăţi fără să li se găurească pielea sau, aşa cum spuneau, fără a fi „doborîţi". Sistemul politicos inaugurat de tînărul din Poitou era tot atît de bun ca şi altele, căci în şase luni Flamanco şi Tourmentin strînseseră o avere frumuşică.

Dar Olivier se gîndea deseori la fiica sa şi se temea ca ea să nu fi fost trimisă pe insula Broaştei Ţestoase — biată pradă dată pe mîna acestor cavaleri ai pirateriei.

În zadar Tourmentin, confidentul său, încerca să-l liniştească:

— Cît despre mine, pentru prima dată nu mă frămînt. Iată-te celebru aici, consacrat! Vei fi ascultat. Dacă, într-o zi, iubita ta fiică ar fi expediată încoace spre a fi vîndută, ai avea oricînd posibilitatea fie de a o cumpăra tu însuţi, fie de a plăti o despăgubire serioasă Tovarăşului care ar vrea s-o aibă.

— Dar, sărmanul meu Tourmentin, dacă eu aş fi pe mare în momentul în care ar debarca? Dacă pînă atunci voi fi ucis? S-ar putea să cădem într-o capcană, la ieşirea dintr-o furtună sau dintr-un nor de ceaţă! S-ar putea ca politeţea să nu dureze mereu... Eu nu sînt omul care să facă tunurile să tacă, atunci cînd trebuie să vorbească, nici nu ezit să mă avînt în luptă, cu sabia de abordaj în mînă.

Atunci Tourmentin se izbi peste frunte:

— Am o idee! Putem aranja treaba asta.

Dar nu vru să spună mai multe.

Două zile mai tîrziu, Tourmentin i se adresă cu glas voios matelotului său:

— Guvernatorul ne aşteaptă! Fără îndoială, vrea să-ţi spună lucruri foarte plăcute, deoarece Monbars i-a vorbit mult despre tine.

Jean Ducasse avea la vremea aceea patruzeci şi doi de ani şi era ofiţer de navă. De un an reprezenta, în faţa piraţilor, autoritatea regală. Prestigiul său, deja mare în acel moment, avea să crească încă. Născut în Béarn, devenise încă de foarte tînăr o atracţie deosebită faţă de tot ceea ce era în legătură cu marea; la paisprezece ani, neputînd rezista glasurilor captivante ale sirenelor, se angajase la marină. La douăzeci şi nouă de ani trăise bucuria neînchipuită de a i se încredinţa, în numele regelui, comanda unui vas de război.

Comandantul Ducasse locuia în portul Broaştei Testoase, căci Basse-Terre — zona cea mai aglomerată a insulei — nu-i putea oferi guvernatorului o locuinţă decentă. Oraşul acesta — dacă-i putem da un astfel de nume impunător — consta în *ajupas*, un fel de cabane făcute din scînduri şi crengi, în care locuiau cîţiva corsari, şi în *case* ale „locuitorilor", denumite *colibe*.

Colibele erau construite din crengi de arbori bifurcate, tăiate cu fierăstrăul şi înfipte în pămînt. Pe dinţii furcii se punea o bucată de lemn numită *creastă*. De jur-împrejur, alte furci, mai puţin înalte, iar pentru a umple golurile se băteau în cuie scînduri sau *traverse*. Apoi se căptuşea totul cu frunze de palmier, de stuf sau de trestie de zahăr.

Un fapt curios: locuitorii nu dormeau în aceste colibe, ci în exterior, la adăpostul unui gard făcut din scînduri de palmier; culcuşurile lor, aşezate pe nişte furci, la două sau trei picioare deasupra solului, erau prevăzute cu saltele umplute cu frunze de bananier. Un cort din pînză le apăra somnul de noapte sau siesta.

Spre deosebire de Basse-Terre, portul în care locuia comandantul Ducasse era imaginea confortului, dacă nu chiar a luxului.

Guvernatorul purta perucă, o haină brodată, ciorapi de mătase şi spadă de gală, exact ca şi cum ar fi urmat să se ducă la Versailles, sau chiar la vreo frumoasă prietenă.

Jean Ducasse îi primi foarte bine pe Tourmentin şi pe Flamanco. După ce-i pofti să ia loc şi după ce porunci să se aducă băuturi răcoritoare, se adresă tatălui Armellei în următorii termeni, contrastînd puternic cu uzanţele piraterești:

— Domnule, l-am auzit vorbind despre dumneavoastră pe domnul de Monbars, şi vă mărturisesc deschis că mi-aţi cîştigat simpatia. Am regretat tribulaţiile dumneavoastră, v-am admirat curajul, v-am lăudat moderaţia. Astăzi deplîng faptul de a şti că un bărbat atît de galant, un marinar aşa de experimentat şi atît de îndrăzneţ trăieşte într-o continuă supărare. A fi despărţit de o fiică iubită cu duioşie şi care este încă la o vîrstă fragedă e negreşit mai dureros decît să plîngi pierderea unei soţii sau a unei metrese. Consolaţi-vă. Cred că în curînd o veţi putea revedea pe adorata dumneavoastră Armelle!

De aici înainte, conversaţia se desfăşură sub semnul curtoaziei şi al prieteniei, ceea ce-l făcu pe Olivier de Sauves să-i mai vină inima la loc, cum se spune. Cu excepţia lui Tourmentin, care nu uita că se născuse viconte Gascon de Varcourt, contactele plăcute erau rare între gentilomul din Poitou şi Tovarăşii Ţestoasei.

Comandantul Ducasse îi dădu informaţii preţioase.

— De cîteva săptămîni sînt în legătură cu Versailles-ul, precum şi cu domnul de Pointis. Acest ofiţer nu este lipsit de merite... Născut baron, devenit comandant

de escadră, de un curaj admirabil, a știut să se facă remarcat de către șefi încercați, de talia domnului de Duquesne[1] și a domnului de Tourville[2]. Dar mi se spune și că este ambițios, fără scrupule, intrigant și foarte lacom de bani și de distincții. Și-a pus în minte să realizeze un plan măreț: să lovească de moarte America Spaniolă și să facă astfel încît acolo să fluture drapelul cu flori de crin al Majestății Sale. Se pare că cei de la Versailles n-ar vedea cu ochi răi această ofensivă, dar că pentru a o realiza la scară mare ar mai fi necesari ceva bani. Așa stau lucrurile în prezent. Dacă vor deveni mai precise, voi trimite în Franța un om de încredere, pentru ca regele să afle ceea ce trebuie să știe. Trimisul meu va avea instrucțiuni foarte clare pentru a o căuta pe domnișoara de Sauves și a i-o aduce tatălui său.

Olivier ieși de la audiență cu inima plină de bucurie. Pentru prima dată, după luni îndelungate, speranța îl atinsese cu aripa sa.

Peste cîteva zile, *Steaua Mărilor* plutea, îndreptîndu-se către golful Mexicului, împinsă de un vînt din pupa, în căutarea vreunei prăzi. Ca de obicei, Tourmentin se frămînta puțin.

— Pînă acum am avut prea mult succes, îi spuse lui Olivier, care înălță din umeri. Nici un mort, nici măcar un...

[1] *Duquesne* (Abraham, marchiz de) (1610—1688): marinar francez. În urma numeroaselor sale campanii încununate de succes (Syracusa, Tripoli, Alger, Genova etc.), Ludovic al XIV-lea i-a oferit bastonul de mareșal dacă renunță la calvinism. A refuzat. (n.t.)

[2] *Tourville* (Anne de Cotentin, conte de) (1642—1701): mareșal al Franței. A luptat împotriva piraților barbari; a slujit sub Duquesne, a învins flota anglo-olandeză în 1690, a fost înfrînt la La Hougue (1692) și a cîștigat bătălia de la capul Sf. Vincent (1693). (n.t.)

Fraza fu întreruptă brusc. Omul de veghe tocmai semnalase o pînză.

Olivier declară:

— O să-i prezentăm politeţuri!

Cu porta-vocea la gură, dădu obişnuitele comenzi de pregătire.

Dar inamicul se arătă neîncrezător. Văzuse, oare, prin lunetă, fluturînd pe catargul mare al *Stelei Mărilor* pavilionul piraţilor — o bucată mare, pătrată, de pînză albă, împărţită în sferturi, în fiecare din acestea fiind reprezentată o ţestoasă neagră, pentru a reaminti totodată Franţa şi vizuina corsarilor? Îşi înălţă toate pînzele şi încercă să fugă. Olivier spuse zîmbind:

— Căpitanul acesta este un bun marinar, dar şi-a găsit naşul!

Luă cîrma şi ordonă „toate pînzele sus".

Deodată, căpitanul Tourmentin îi atrase atenţia:

— Dracii ăia au pus o ambarcaţiune pe apă... În ce scop?

— Poate că-i o cursă, replică Flamanco. Să fim prudenţi!

Şi cîrmi drept spre barcă.

Aceasta era plină cu femei tinere care scoteau strigăte de disperare, plîngeau ca nişte Magdalene[1] sau se lăsau pradă unor groaznice crize de nervi.

— Laşii! strigă mînios Olivier. Şi-au închipuit că ne pot atrage servindu-ne această pradă voluptuoasă! Cum să rămîi politicos cu astfel de ticăloşi?! O singură replică este posibilă...

[1] *Magdalena* (Sf. Maria-): femeie iudee, născută la Magdala, sora Martei şi a lui Lazăr cel înviat din morţi. Aflînd despre minunile săvîrşite de Isus; Maria-Magdalena s-a căit pentru păcatele ei trecute, urmîndu-l cu credinţă. A asistat la patimile Mîntuitorului şi la punerea Sa în mormînt. Locuţiunea din lb. franceză: „A plînge ca o Magdalena" se referă la lacrimile ei de pocăinţă şi înseamnă a plînge foarte mult, a-şi vărsa toate lacrimile. (n.t.)

Tourmentin înțelese și dispăru.

Steaua Mărilor depăși barca în care se tînguiau frumoasele fete, făcu volta, se așeză cu coca spre spanioli și glasul lui Tourmentin răsună, puternic, peste liniștea mării:

— Foc!

Bricul scuipă flăcări și fier și se învălui în fum. Cînd acesta se risipi, Flamanco scoase un strigăt de bucurie:

— L-am atins! Cu siguranță cîrma i-a fost ruptă de o ghiulea!

Jos, în sala tunurilor de la tribord, servanții dezbrăcați și părоși manevrau cu înverșunare ștergătorul-perie pentru curățirea țevii. De cînd îi comanda Flamanco, acum era prima dată cînd făcuseră să vorbească pulberea și nu-și doreau altceva decît să-i mai simtă mirosul îmbătător. Rîdeau și strigau:

— Gata, căpitane! O luăm de la capăt?

Tourmentin fu nevoit să le mai potolească înflăcărarea. Trebuiau să aștepte ordinul căpitanului. La ce bun să trimită pe fundul mării o captură care-ar putea fi foarte bună?

De altminteri, pe punte, pușcașii intrau și ei în horă. Ajungînd la o distanță suficientă pentru raza de acțiune a pușților, Flamanco — prea puțin păsîndu-i dacă ar primi în coca bricului său o ploaie de proiectile de-ale adversarului (o goeletă mare) — le ordonase asociaților săi să tragă.

Imediat, pavilionul Spaniei fu coborît. Inamicul se preda fără luptă.

Fu chemat Tourmentin.

— Îți las în sarcină restul, îi spuse prietenul său. Urcă la bord. Fii aspru. Nu lăsa nimic prețios acestor oameni care au comis fapta nedemnă de a ne preda sexul

frumos... Cît despre mine, mă voi ocupa de micuţele acelea, care-mi fac milă.

În sinea sa, Tourmentin gîndi: „De data aceasta, aş greşi dacă m-aş frămînta."

Făcînd volta şi manevrînd din cauza direcţiei proaste a vîntului, *Steaua Mărilor*, încărcată mai-mai să se scufunde, pusc capul spre Santo-Domingo. Spaniolilor — atît de puţin galanţi şi aşa de laşi — nu li se lăsase decît strict cămaşa de pe ei, nişte butoiaşe cu apă şi cîteva alimente. Cu coada-ntre picioare, fuseseră nevoiţi să transbordeze pe bricul corsar tot ceea ce avea o oarecare valoare sau ar fi putut prezenta vreun interes.

Tourmentin a urmărit ca mutarea lucrurilor să se facă cu grijă. Apoi, căpitanul goeletei — un castillian slab şi chel, cu tenul galben-verde — auzi acest îndemn:

— În rugăciunile dumneavoastră, mulţumiţi-i Gentilomului Mărilor, care ne comandă. Fără nedezmînţita sa politeţe aţi fi fost împuşcat sau aruncat în mare, señor, cusut într-un sac şi cu o ghiulea zdravănă legată la picioare! Purtarea dumneavoastră faţă de acele doamne merita o pedeapsă exemplară.

Acum este noapte, O noapte foarte luminoasă, pe care nu ţi-o închipui nici privind cele mai frumoase bolţi cereşti din Europa. Olivier de Sauves visează, rezemat de balustrada de la tribord, privind valurile fosforescente. Îşi aminteşte de Françoise de Rumelle şi de sărutările ei. Lacrimi de înduioşare îi umezesc genele. De cînd ea doarme în pămînt, el nu mai ştie ce înseamnă

mîngîierile de femeie. O clipă, în seara în care omul cu cicatricea l-a condus la patroana *Vițelului-care-Suge*, fusese sfîșiat de dorința de a regăsi astfel de sentimente.

În această după-amiază, aceeași dorință a revenit atunci cînd s-a apropiat de barca plină de femei. Atrăgătoare încărcătură! Erau cam treizeci la număr, toate tinere, toate frumoase, abia îmbrăcate, din cauza căldurii și, desigur, a grabei cu care au fost coborîte de pe goeletă.

Una dintre aceste sărmane făpturi, nebună de spaimă, se aruncase în mare văzînd chipurile brutale ale corsarilor. Olivier a scos-o imediat din valuri. Ea l-a implorat: „Nu mă ucide!“ Și a simțit-o lăsîndu-se grea în brațele sale: un leșin...

De îndată ce reveniseră la bord, a adus-o în propria-i cabină și a trimis să fie chemat doctorul.

Era o brunetă foarte frumoasă, cu un trup svelt și grațios... Olivier revede în amintire părul ei atît de lung, aproape albastru, mîna ei de copil, pieptul ce se zbătea, dinții sidefii...

Dac-ar vrea, acea mică minune ar fi a lui, sclava lui. Îi aparține. Legile piratерești sînt clare.

Dar Flamanco are o fire tandră, delicată. Sensibilitatea lui deosebită îl împiedică să se poarte ca un pirat. Căci — așa cum ghicim — *Steaua Mărilor*, care alunecă sub aștrii tropicali, a devenit o navă a dragostei... Toți bărbații care nu sînt de cart, acum rîd, beau și cîntă. Vinul spaniol curge în valuri. Cîteva prizoniere dansează în sunetul tamburinei și al castanietelor naționale.

Chiar și Tourmentin s-a închis în cabina sa împreună cu o blondă fermecătoare.

Deodată, Gentilomul Mărilor tresare. Pe mîna sa s-a așezat ușor o altă mînă. Lîngă el stă fata brunetă pe care a salvat-o. Ochii ei lucesc. Îi zîmbește.

— Domnule comandant, spuse cu un glas cald, în franceza cea mai curată, am venit să-mi exprim întreaga recunoștință... Doctorul m-a ajutat să-mi revin în simțiri.

A stat puţin de vorbă cu mine... De la el am aflat multe lucruri... Purtarea dumneavoastră mă mişcă nespus... Sînteţi, cu adevărat, unul dintre francezii cu maniere cavalereşti care...

Jenat, tînărul schimbă subiectul conversaţiei, spunînd:

— Vorbiţi foarte bine limba mea maternă. Sînteţi, poate, o supusă a Regelui-Soare?

Tînăra începu să rîdă.

— Nu, şi regret. Sînt din Spania şi mă numesc Mariposa Granda. Tatăl meu era argat de vînătoare la Versailles, la un mare senior, contele de Montboron. Aşa se explică faptul că vorbesc cu uşurinţă limba lui Molière[1] şi a lui Racine[2].

Mariposa îşi retrase mîna, dar nu-l împiedică pe Olivier să i-o reia. Îi povesti viaţa ei, ceea ce adesea constituie preliminariile unui abandon total. După moartea domnului de Montboron, argatul se reîntorsese în Spania, unde-l aştepta o mică moştenire. Văduv fiind, pînă atunci fusese liniştit şi sobru,cînd deodată începuse să caute tovărăşia femeilor uşoare şi să bîntuie cîrciumile. Într-o dimineaţă fusese adus acasă horcăind, vînăt, cu spume la gură, cu o *navaja*[3] împlîntată între coaste...

Mariposa trăise timp de un an din rămăşiţele moştenirii, apoi fusese sfătuită să plece în Mexic. I se spusese că acolo îşi va găsi cu uşurinţă un soţ.

— Cunoaşteţi urmarea, domnule comandant...

[1] *Molière* (Jean-Baptiste Poquelin, zis) (1622—1673): autor de comedii francez. Protejat de Ludovic al XIV-lea, a organizat — creind punerea în scenă — spectacole la Curte. A scris comedii excelente, printre cele mai celebre fiind: *Mizantropul, Doctor fără voie, Avarul, Georges Dandin, Tartuffe, Bolnavul închipuit, Vicleniile lui Scapin.* (n.t.)

[2] *Racine* (Jean) (1693—1699): poet dramatic francez. Succesul îi este asigurat de *Andromaca*, apoi de o serie de piese cu subiecte inspirate din istoria antică. Îndrumat de doamna de Maintenon, scrie tragedii cu subiect biblic. Teatrul lui Racine descrie pasiunea ca pe o forţă infernală, care-l distruge pe cel care se lasă posedat de ea. (n.t.)

[3] *Navaja:* cuţit spaniol lung, cu lama ascuţită. (n.t.)

Olivier se destăinuie, la rîndul său. Îi vorbeşte Mariposei Granda ca unei prietene. Oare din cauza bucuriei de a discuta cu o femeie care cunoaşte Parisul şi Versailles-ul? Oare din cauza tulburării pe care i-o produce acest contact feminin?

Iar fata îl ascultă şi ea, ca o prietenă. Poate chiar mai mult decît ca o prietenă, căci atunci cînd însoţitorul ei o evocă pe Armelle, spaniola îşi pune uşor capul pe umărul lui...

Olivier a tăcut. Obrazul Mariposei îl atinge pe al său, pe care şi-l rade cu grijă în fiecare dimineaţă. Deodată, o gură focoasă o caută pe a sa şi rămîne acolo.

— Te iubesc, te iubesc! gîngureşte Mariposa.

Şi simte că i se cuprinde mijlocul, că este ridicată, dusă... Irezistibilul instinct a pus stăpînire pe tînăr... Dar la uşa cabinei lui se opreşte brusc. Amintirea Armellei îl chinuie. Poate că, într-o zi, se va afla şi ea aşa, pe puntea unei corăbii de corsari... O reaşează pe picioare pe spaniola uimită.

— Ce ai? îl întreabă.

— Nişte scrupule, răspunde, înclinîndu-se. Legile tagmei piratereşti îmi interzic să mă căsătoresc cu o fiică a Spaniei... aşa că...

Dar două braţe i se încolăcesc în jurul gîtului, în timp ce un glas cald geme:

— Ce importanţă are?! Să fim fericiţi!

8 Degetul lui Dumnezeu

„Hotărît lucru“, gîndea formidabila dar blajina Mamă Toutou, „se pare că venirea Micuţei Regine ne-a purtat noroc... De cînd copila asta a fost smulsă de către Henri al nostru din valurile

infecte ale Senei, încasările noastre au atins un nivel impresionant... Micuţa place şi oamenilor cu treburi, şi celor gură-cască. Cînd facem parada, toţi se îmbulzesc. Fetiţa dansează, cîntă, trimite sărutări cu o graţie pe care i-ar invidia-o mulţi copii bogaţi, care-au fost crescuţi la tata şi la mama..."

— Nu-i aşa, domnule Isidore?

Cel interpelat, foarte ocupat să se radă, nu departe de ea, tresări şi puţin sînge îi desenă o dungă pe obraz. După cum ştim, mimul era fricos ca un iepure şi se născuse tremurînd, un tremurător incurabil. Se speria de orice. Vorbind despre el, Henri zicea: „Îi este frică şi de umbra lui!" Era adevărat. Nu tresărise şi nu se speriase şi acum, la sunetul vocii familiare şi prieteneşti a asociatei sale? Revenindu-şi şi mustrîndu-se în sinea lui, întrebă, nu lipsit de bun simţ:

— Aţi putea, doamnă Rose, să-mi daţi un supliment de informaţii?

— În legătură cu ce? replică Mama Toutou.

— Ei! declară inimitabila paiaţă, cum pot să răspund la o întrebare rămasă-n vînt?

Dresoarea de cîini se gîndi adînc şi, într-un tîrziu, izbucni în rîs:

— Adevărat! Reflectam în sinea mea şi n-ai de unde să-mi cunoşti gîndurile. Îmi spuneam, aşadar, dragul meu Plouff, că toate merg bine din seara în care drăguţa Armelle a fost adusă aici.

Domnul Plouff răspunse vorbind pe nas, în timp ce-şi ştergea sîngele zgîrieturii:

— Bine... zise în cele din urmă... ba chiar prea bine!

— Cum?! se indignă Rose Técla.

Clovnul făcu o mutră jalnică.

— Tot aşa cum sănătatea este o stare precară, ce nu prevesteşte nimic bun, tot astfel succesul anunţă apropiata perioadă de strîmtoare, iar fericirea — neînchipuite necazuri sau încercări. Se ştie, doar.

Mama Toutou înălţă din umeri, în timp ce mimul se întorcea la bărbieritul său.

Fără a vrea să mărturisească, de cîteva zile el vedea totul în negru. Îl chinuia o ciudată presimţire... Îşi spunea: „Se va întîmpla ceva... ceva care va schimba situaţia...“

Pentru a fi fericit, domnul Plouff avea nevoie de stabilitate. Doar atunci considera că totul mergea bine în cea mai bună dintre lumile posibile. Poate că acesta era un renghi pe care i-l juca temperamentul său de iepure?

În timp ce acest om cumsecade se frămînta cu pesimismul său, la palatul Cinq-Mars nu era vorba decît despre *Teatrul Micuţei Regine*. Doamna Myrtille îi asculta vorbind pe *bravii* săi şi se întreba cum să tragă foloase din întîrziata lor descoperire. Să pună mîna cu forţa pe Henri şi pe protejata sa şi să-i expedieze apoi în insula Broaştei Ţestoase? Să-i atragă într-o capcană mortală?

În timp ce le zîmbea celor doi zbiri, luă în sinea ei o hotărîre: „Armelle şi cocoşatul ei trebuie să dispară. Mărturia lor mi-ar face un rău prea mare! Chiar dacă băiatul nu ştie de unde a pornit lovitura, puştoaica n-a uitat venirea tatălui său la *Viţelul-care-Suge*. Nu vreau să am bătaie de cap!“

În ziua aceea, profitînd de soarele frumos, mulţimea se înghesuia — mai numeroasă şi mai veselă decît de obicei — pe terenul viran şi mai ales în faţa estradei Mamei Toutou.

Armelle tocmai dansase, şi domnul Plouff, după ce făcuse asistenţa să se strîmbe de rîs, striga pe nas, schimonosindu-se de minune:

— Intraţi, doamnelor şi domnilor! Intraţi! Vă aşteaptă un spectacol de neuitat, care nu vă va costa decît doi bani! Mai întîi, celebra Mamă Toutou, femeia-turn, ale cărei braţe cu muşchi tripli ar zdrobi, dac-ar fi nevoie, un mercenar german. Doamnelor şi domnilor, Mama Toutou a avut onoarea de a-şi desfăşura multiplele talente în faţa Majestăţilor Lor Şahul Persiei şi Împăratul Sudanului! Fiţi încredinţaţi de asta! Ea vi-i va arăta pe drăgălaşii canişi inteligenţi şi chiar spirituali...

În timp ce clovnul îşi debita repertoriul, nimeni, nici cei din baracă, nici cei din gloată nu văzuseră apropiindu-se doi vlăjgani: Joël de Jugan şi l'Estafé. Amîndoi purtau, sub braţul stîng, cîte un pachet puţin voluminos, învelit în pînză de împachetat.

Ajunseră în primul rînd al privitorilor, cotiră la stînga şi ocoliră baraca. Instalaţia Rosei Técla era alcătuită din două rulote în faţa cărora se afla, mai întîi „teatrul", iar apoi estrada pe care, deocamdată, în jurul domnului Isidore, se grupau toate „numerele".

Teatrul — deoarece trebuie să exagerăm numindu-l astfel — cuprindea cîteva scînduri aşezate pe grinzi, chiar pe pămîntul terenului viran, şi pe care erau instalate scaune de lemn vopsite în verde. O pînză, montată pe stîlpi înfipţi în pămînt, învelea totul de jur-împrejur.

Uneltelor umane ale Doamnei Myrtille nu le trebui mult timp ca să ridice pînza şi să se strecoare în patru labe printre podeaua teatrului şi grinzi. Acolo se ocupară cu o îndeletnicire neobişnuită.

După ce dădură la o parte cîrpa care le acoperea pachetele, scoaseră la iveală o găleată plină cu o substanţă maronie şi vîscoasă, în care era înmuiată o pensulă. Era o compoziţie datorată soţului Myrtillei, un amestec de răşină, clei şi gudron, foarte indicată pentru a face să ardă chiar şi lemnul umed — ceva asemănător

cu acele proiectile incendiare, care au terorizat Evul Mediu cu începere de la Cruciade, de care s-au slujit păgînii şi care ardeau chiar şi pe apă.

Stînd pe vine, cei doi fanatici ai Zînei Choquette unseră, aşadar, repede scîndurile şi grinzile; trecură apoi pe sub rulote, mînjiră în grabă roţile, podeaua şi caprele care susţineau scena. Apoi îşi părăsiră găleţile, care mai conţineau puţină substanţă inflamabilă, nu fără a înmuia în ele un fitil lung, acoperit cu sulf şi pe care-l desfăşurară. Ascunşi sub rulote, lăsîndu-i să latre pe canişii care-i mirosiseră, îşi zîmbiră unul altuia cum nu se poate mai sinistru. Doamna Myrtille va fi mulţumită! Cu ce monedă va răsplăti ea, diseară, un serviciu atît de mare?!

După cum constatăm, o speranţă de neînvins strălucea mereu în străfundurile inimilor acestor două josnice brute criminale.

Produsul incendiar era de aşa bună calitate, încît Tovarăşii Broaştei Ţestoase îl foloseau uneori pentru a da foc corăbiilor duşmane. De data aceasta făcu minuni. Flacăra se aprinse şi se propagă cu rapiditatea vîntului. Izbucnise simultan pe scenă şi în teatru — lungă, roşie, însoţită de un fum foarte gros care sufoca animalele şi pe oameni.

Imediat răsunară strigăte:

— Foc! Ajutor! Scape cine poate!

Chiar în acea clipă, Henri de Lagardère era ocupat, pe scenă, să se transforme în cocoşat. Calamitatea nu-l luă prin surprindere. De îndată ce apărea o primejdie, această făptură de excepţie se simţea ciudat de calmă şi de lucidă. Primul său gînd fu pentru fiica lui Olivier de Sauves: „Ea, mai întîi!“

În ciuda unui ecran de flăcări şi fum, făcu un salt spre stînga, o apucă pe copila care pălise sub peruca ei creaţă, o ridică, străbătu o rulotă în flăcări, coborî scara şi-i strigă prietenei sale:

— Repede! Repede! Fugi departe de-aici, Armelle! Mă întorc!

Fetiţa ascultă, împinsă de o groază nebună, şi începu să alerge în direcţia calului de bronz al statuii lui Henric al IV-lea, în timp ce tînărul său apărător, cu o cută pe frunte dar cu un rîs mîndru pe buze, revenea în văpaie, nu fără a-şi fi făcut un fel de mantie dintr-o cîrpă murdară, care fusese aruncată într-o albie cu apă.

Era urmărit de strigăte, amestecate cu lătrăturile nefericiţilor căţeluşi închişi în cuşti. Ca într-un vis, Henri sfărîmă cu o lovitură de picior cutia cu grilaje în care urlau canişii, îl îmbrînci pe domnul Plouff, care era înnebunit, şi-i strigă, în timp ce i-o împingea în braţe pe Rose Técla — ceea ce constituia un mare efort:

— Fiţi bărbat, ce dracu! Acum este momentul să acţionaţi! Săriţi şi prindeţi-o pe doamna!

Iar el alergă spre rogojina pe care gemea doamna Bernard. De o săptămînă, buna femeie o ducea rău cu sănătatea şi se părea că viaţa se scurge din trupul ei. Se afla în acea etapă în care bolnavul, pierzîndu-şi speranţa odată cu puterile, încetează să se mai apere. În faţa incendiului, fosta prietenă a lui Peyrolles deschidea nişte ochi mari plini de spaimă, dar primea cu resemnare perspectiva de a muri astfel, asfixiată de fumul gros.

— Curaj! strigă Henri, zărindu-şi mama adoptivă. Sînt aici! Eu sînt!

Femeia îi surîse. El reprezenta, în ochii ei, toată frumuseţea, toată noblеţea vieţii, precum şi speranţa într-un viitor luminos.

La rîndul său, bătrîna fu purtată departe de foc şi lăsată în grija unor saltimbanci vecini, în timp ce ultimul

vlăstar al neamului Lagardère se aruncă încă o dată în flăcări, cu ciudatul său zîmbet pe buze. Acţionase cu o precizie şi cu o rapiditate extraordinare, dar totuşi nu îndeajuns pentru a o lua înaintea uluitoarei viteze a flagelului.

Compoziţia folosită de Crestat şi de Joël de Jugan era, neîndoielnic, o invenţie diavolească! Cînd tînărul Henri apăru pe scenă, nu mai văzu decît foc şi fum şi fu cît pe-aci să piară căci, sub greutatea lui, scîndurile şi grinzile de sprijin, pe jumătate carbonizate, se prăbuşiră.

În spatele unei perdele în flăcări se auzeau ţipete sfîşietoare. O panică de nedescris domnea în „sală". Băiatul se încruntă, apoi glasul său răsună ca o trîmbiţă, dominînd chemările, urletele şi blestemele:

— Calm, pe toţi dracii! Dacă mă ascultaţi, nimeni nu va pieri în flăcări! Vă jur acest lucru! Podeaua se află la două picioare deasupra solului. Smulgeţi pînza şi săriţi! Săriţi!

Nu departe de el, zări apoi o cumplită îmbrînceală. Nişte lachei, doi sau trei pierde-vară, un bucătar prost şi vreo şase ajutoare de bucătar, ba chiar şi un vlăjgan laş, care-şi dezonora spada, se împingeau atît de tare ca să fugă, încît o făcuseră să cadă pe o tînără doamnă, deja sufocată de fum şi de căldură. Pentru teribilul Lagardère, dezlănţuit de devotamentul său, fu o joacă de copil să se năpustească cu capul înainte asupra acelui grup, să răstoarne ba pe un ajutor de bucătar, ba pe bucătarul însuşi, să pună cu piciorul piedică josnicului tîrîie-spadă şi să-l ameţească cu un pumn în epigastru pe un pierde-vară.

Tînăra femeie era leşinată. Flăcările îi cuprinseseră rochia. Pentru o scurtă clipă, Henri se intimidă văzînd părul blond despletit şi pieptul pur. Îşi reveni repede — avea castitatea eroilor.

— Curînd, doamna se afla în braţele sale, tîrîtă, scoasă din *Teatrul Minunilor* care ardea întruna, înconjurat de un fum gros.

Nişte vecini, apoi Mama Toutou alergară la chemarea Micului Parizian.

— Repede, le spuse, un scaun, săruri şi oţet! Repede!

Ceva mai tîrziu, „salvata" şedea pe scaun şi primea îngrijirile bunei Rose Técla, în timp ce Henri, pudic, îi alunga pe curioşi, împingîndu-i:

— Îndurare! În numele decenţei! Acestei doamne i se va descheia corsajul... O doamnă nobilă, cu siguranţă! Aţi vrea s-o vedeţi înroşindu-se, bunii mei prieteni?

Şi le tot îndesa ghionţi convingători!

În scurt timp locul fu degajat.

Băiatul nu se înşelase. Era, într-adevăr, vorba de o doamnă aparţinînd nobilimii. Jeanne de Seignelay, copila fiului mai mare al lui Colbert, ca şi acesta ministru de stat şi secretar la Marină, era de doi ani văduva contelui de Montboron, gentilom venit din comitatul Nisa şi care cumpărase un regiment: Montboron-Dragoni.

Doamna locuia în capitală, dar poseda un apartament în palatul de la Versailles. Cu o înfăţişare modestă, cu o fire foarte tinerească — de altfel, avea abia douăzeci şi şase de ani — ea refuza orice slujbă la Curte, unde nu-şi făcea apariţia decît cu ocazia unor evenimente excepţionale; foarte elegantă, foarte frumoasă, cu o purtare ireproşabilă, era teribil de curtată la Palat.

În ziua aceea venise la Paris spre a face cîteva vizite şi pentru a cumpăra cîte ceva din magazinele de pe strada Saint-Honoré. Nepoata lui Colbert se gîndise c-ar fi amuzant să coboare din trăsură pe Pont-Neuf, la intrarea sa nordică, şi să se ducă să vadă parada saltimbancilor instalaţi pe terenul viran.

Ascultîndu-l pe caraghiosul domn Plouff, văzînd-o pe balerina Armelle desfăşurîndu-şi graţiile şi pe Micul

Parizian transformîndu-se brusc în cocoşat, contesa — cu toate că-şi spunea în sinea ei că se poartă ca o copilă nebună şi proastă — fusese cuprinsă brusc de dorinţa de a asista la reprezentaţie.

Ştim cum începuse aceasta, mulţumită grijii nemernicei Doamne Myrtille.

Contesa de Montboron, stînd acum pe un scaun vechi de paie, cu tîmplele îmbibate de oţet, cu ochii pe jumătate închişi, palidă şi respirînd încă greu, retrăia scurta tragedie: flăcările izbucniseră brusc din toate părţile — la dreapta, la stînga, în faţă, în spate — ivindu-se, lacome şi necruţătoare, sub picioarele spectatorilor. Panica stîrnită putea fi scuzată: picioarele oamenilor se prăjeau; flăcările le ameninţau îmbrăcămintea; ochii îi usturau, orbiţi de fum.

Contesa, energică, voise să fugă, dar fiind repede imobilizată de vecinii săi, fusese nevoită să aştepte, din fericire destul de departe de flăcări. Ameţită, ar fi murit cu siguranţă, fără intervenţia fulgerătoare a micului demon. Niciodată nu va uita acea acţiune de salvare!

Primele sale cuvinte fură spre a o întreba pe Mama Toutou:

— Cui datorez plăcerea de a fi în viaţă?

Umerii puternici ai femeii-tun se ridicară şi pieptul său imens le însoţi mişcarea:

— Ei! zise. Micului Parizian, cui altuia? Lui Henri al nostru! Ce inimă bună!

— Spuneţi-i să vină! porunci contesa.

— Uşurel! replică, înroşindu-se, Rose Técla, care era foarte pudică. Permiteţi-mi mai întîi să vă aranjez un pic îmbrăcămintea...

— Adevărat! La rîndul dumitale, prietenă, dă-mi voie să-ţi multumesc pentru îngrijirile delicate.

Şi, aruncîndu-i formidabilei dresoare de canişi o privire pe care reuşi să n-o facă ironică, contesa întrebă:

— Dumneata eşti proprietara acestui teatru?

— A acestui *fost* teatru, o corectă Rose Técla, stăpînindu-şi o strîmbătură dureroasă. Toate mijloacele mele de subzistenţă s-au transformat în fum!

Marea doamnă îşi ridică uşor frumoasa mînă dreaptă, strălucitoare de diamante, şi grăi:

— Nu-ţi fă probleme pentru aşa de puţin lucru. Nu vă voi lăsa în nevoi.

Mama Toutou clătină din cap.

— E vorba de-o grămadă de bani! Vai! ce de-ar mai trebui!

— Sînt contesa de Montboron.

Acest răspuns, dat fără o urmă de îngîmfare, fu cît pe-aci s-o facă să leşine pe herculeana făptură. Şi, în timp ce genunchii îi tremurau de emoţie, gîndea: „Ce? Nepoata marelui ministru? În baraca mea?! Şi Henri este cel care i-a salvat viaţa! Ah! Slavă bunului Dumnezeu!“

Între timp, contesa redevenise o doamnă foarte frumoasă, cu părul aranjat ca de un coafor de meserie, cu corsetul încheiat cum se cuvine, cu decolteul discret, şi Henri putu să apară, la chemarea Mamei Toutou.

Cine, oare, îl învăţase bunele maniere pe acest copil al misterelor? Prezentîndu-se, salutînd, sărutînd mîna contesei, nu făcu nici cea mai mică greşeală. Surprinsă, încîntată, doamna de Montboron îl privi îndelung, în timp ce Rose Técla gîndea cu mîndrie: „Ştie deja să placă sexului frumos!“

Era adevărat căci, la rîndul său, marea doamnă îşi spunea: „Păcat că nu are cinci sau şase ani mai mult! Ar fi cel mai elegant mărgăritar din lume!“. Şi chiar întregi cu un uşor suspin această mărturisire interioară.

Era văduvă sensibilă, iubitoare şi se aprindea destul de uşor...

— Domnule, îţi sînt datoare o vie recunoştinţă. Fără devotamentul dumitale, aş fi murit asfixiată de pleava aceea grăbită să fugă, tot atît de sigur ca şi de incendiu.

Iată, deci, că orfanul fără nume de familie, acela care plonjase de pe Pont-Neuf, „omul-fără-oase", cocoşatul, Micul Parizian, ajunsese să fie numit „*Domnule*" de către această femeie tînără, frumoasă, bogată şi nobilă!

Dacă demna asociată a domnului Isidore ar fi avut ceva mai multă fineţe, s-ar fi mirat şi mai tare constatînd cu ce expresie naturală primise Henri acest termen măgulitor, acordat doar gentilomilor, căci unui burghez i se spunea *jupîn*. S-ar fi zis că era dreptul lui.

Contesa îşi dădu bine seama că avea în faţă o făptură precoce şi neobişnuită, şi asta doar observîndu-i prestanţa, fruntea mîndră şi ochii plini de curaj. Îi zîmbi cu simpatie şi-l întrebă:

— Cui datorez faptul că mă aflu încă pe lumea aceasta? Cui va trebui să-i mulţumesc, diseară, în rugăciunile mele?

9 Noroc şi ghinion

Chipul curajosului băiat se întunecă:

— Doamnă, pentru a respecta adevărul, vă mărturisesc că nu cunosc numele tatălui meu... Simt că mi-a dat un sînge nobil... că sînt un om al spadei... da, aş putea jura în faţa altarului acest lucru, căci glasuri lăuntrice mi-l strigă, mi-l afirmă! Cît despre dovezi... Trebuie să mă credeţi!

Ochii îi scînteiau, obrajii de adolescent îi ardeau. Îşi încleştase pumnii...

Într-un suflu, contesa şopti:

— Vă cred, domnule.

Mama Toutou interveni, blajină:

— În orice caz, deocamdată i se spune Lagardère... după numele unui vechi palat, care...

Doamna de Montboron îşi închise ochii albaştri:

— Lagardère? Lagardère? Asta îmi aminteşte ceva, dar ce anume? Lagardère? Ia stai... la bunicul meu, la Versailles...

Henri păIise şi tremura. Oare enigma se va dezlega? Adevărul va ieşi din acea gură copilărească de culoarea cireşelor coapte? Oare această mînă de contesă va sfîşia perdeaua groasă care-i ascundea numele?

Deodată, îşi aduse aminte de reticenţele doamnei Bernard, de spaimele ei nebune — şi care nu erau prefăcute — cînd o implora să înlăture întunericul ce-i învăluia originea. O văzu pe Rose Técla stînd în ascultare, plină de simpatie, desigur, biata femeie, dar care ar putea să sporovăiască...

Aşa încît răspunse pe un ton ciudat, totodată imperios şi rugător:

— Doamnă, cu îngăduinţa dumneavoastră, vom aştepta un moment mai favorabil pentru a vorbi despre aceste lucruri... Sîntem, aici, în plin cîmp şi...

— Ai dreptate, domnule, admise contesa, ridicîndu-se. Iată că mi-am revenit pe deplin. Mă voi înapoia la trăsura mea... Mă aşteaptă la doi paşi de aici. Dar, înainte de a urca în trăsură, trebuie să iau cîteva hotărîri urgente.

Şi, întorcîndu-se cu graţie către Rose Técla şi arătînd printr-un gest tristele rămăşiţe ale *Teatrului Minunilor*, rosti:

— Nu vă necăjiţi pentru asta. Adunaţi tot ce a putut scăpa din dezastru şi ce vă pare a fi preţios, chiar şi numai o amintire. Locuiesc în palatul Montboron, în cartierul Saint-Germain, pe strada Grenelle. Începînd din această seară, casa mea va fi mereu deschisă pentru dumneavoastră. Acolo veţi mînca şi tot acolo veţi dormi, cu toţii! cu toţii!

— Cum? se sperie Mama Toutou. Şi oamenii, şi animalele?

Contesa începu să rîdă:

— Deseori îmi plac mai mult animalele decît oamenii. Îmi vei arăta cîinii dumitale savanţi. Şi spune-le, bună femeie, celor ce te înconjoară, că incendiul acesta nu va face pe nimeni să sufere... Mă voi ocupa eu de toate.

— Vai! doamnă contesă!

Şi, neputînd spune mai multe, asociata domnului Plouff fugi plîngînd cu lacrimi fierbinţi, sub privirile pe jumătate înduioşate, pe jumătate amuzate ale contesei.

Redevenind gravă, aceasta i se adresă lui Henri:

— Domnule de Lagardère, binevoieşte să mă însoţeşti. Vei urca în trăsură împreună cu mine.

Băieţelul făcu o plecăciune plină de graţie:

— Doamnă, grăi cu obişnuita sa seriozitate, asprimea sorţii m-a adus la aceşti oameni cumsecade. Aş fi ingrat, părînd că sînt atît de grăbit să-i părăsesc... De altminteri, m-am făcut protectorul a două persoane: una dintre ele este în vîrstă şi bolnavă: doamna Bernard, care a vegheat asupra misterioasei mele copilării... Cealaltă este o fetiţă, sora mea adoptivă, Armelle de Sauves...

Contesa surîse:

— Constat că motivele dumitale sînt excelente. Ai tot atîta bunătate cît şi curaj şi bun simţ... Pe diseară! Veţi cina cu mine!

Ce nu poate obţine un Henri de Lagardère?

În acea seară, ceea ce chiar în aceeaşi dimineaţă ar fi părut nerealizabil, imposibil şi nebunesc, se producea ca prin vrăjitorie, ca într-o nălucire...

Într-o sufragerie fastuoasă, luminată de candelabre veneţiene — în care patru valeţi în livrea vineţie cu galoane aurite stăteau ţepeni şi atenţi — Armelle de Sauves şi protectorul său fratern cinau în faţa contesei de Montboron, ai cărei ochi albaştri şi blînzi se umezeau la vederea fericirii al cărei instrument era ea.

Nici o umbră, cît de uşoară, nu trecea pe frunţile acelor doi copii, care pînă atunci fuseseră atît de greu încercaţi. Simţeau că se ivesc zori noi, ce anunţau zile mai bune — poate zile de luptă şi de greutăţi, căci viaţa este o continuă luptă — dar, în sfîrşit, zile în care ar putea fi altceva decît nişte sărmani micuţi, siliţi să-şi cîştige pîinea în bîlciul de pe Pont-Neuf, alături de Mama Toutou, de domnul Plouff şi de nişte cîini savanţi.

Aceştia din urmă, pe care fiica marchizului de Seignelay nu-i putea pofti la masa sa, erau deocamdată foarte ocupaţi să onoreze o mîncare copioasă, în societatea veselă a valeţilor şi subretelor. Nu mai puteau de fericire. Chiar de a doua zi, contesa le va plăti, prin intendentul său, o sumă pe care, în sinea lor, o socoteau mult prea mare. Căci, aflînd acea dărnicie, căzuseră unul în braţele celuilalt, cu exagerarea inconştient comică a oamenilor de teatru:

— Domnule Isidore!

— Doamnă Rose!

Şi nu mai conteneau, plîngînd de bucurie:

— Vom putea să ne odihnim!

— Am putea cumpăra un „negoţ“! Aş putea să pescuiesc cu undiţa!

— Iar eu, să brodez un pic! Visul meu!

— Asta e fericirea, domnule Isidore!

— Este dragostea, doamnă Rose!

— Ne vom căsători! Trăiască nunta!

Cît despre doamna Bernard, în legătură cu ea Henri era liniştit doar atît cît era cu putinţă. Bătrîna bearneză fusese transportată la primul etaj al palatului Montboron, într-o încăpere frumoasă; fusese culcată într-un pat şi învelită călduros. Era supravegheată de una dintre *camerinele* contesei, al cărei medic locuia la doi paşi, pe strada Bac.

După un examen amănunţit al bolnavei, doctorul plecase spunînd:

— Încă nu pot prevedea nimic. Voi mai trece s-o văd.

Dar să revenim la cei doi micuţi invitaţi.

Jeanne de Seignelay de Montboron îi privea cu un sentiment matern. Îşi spunea: „Ce drăguţi sînt şi ce ţinută frumoasă au! Într-adevăr, trebuie să crezi în glasul sîngelui. Aceşti doi copii nu fac nici o greşeală, nici prin atitudinile, nici prin cuvintele lor. S-ar spune că sînt obişnuiţi să ia masa cu aristocraţii!“

După ce schimbase cîteva vorbe cu Armelle, contesa îl întrebă pe Henri:

— Mi-ai spus adineauri, domnule, că drăguţa Armelle e sora dumitale adoptivă. Este cumva orfană, sărmana copilă?

— Doamnă, răspunse Micul Parizian cu glasul său nuanţat, totodată modest, dar ferm, draga mea prietenă şi cu mine sîntem nişte copii ciudaţi... nu numai ca fenomene de bîlci... S-ar părea că amîndoi ne-am ivit din imaginaţia unui scriitor. Dacă eu ignor numele părinţilor mei, Armelle nu ştie unde i se află tatăl.

Ochii albaştri ai contesei se deschiseră mari de tot, plini de bunătate şi de milă:

— E oare cu putinţă? Biata micuţă! La o vîrstă atît de fragedă! Ce s-a întîmplat cu tăticul tău?

Copila schiţă un gest de tristeţe şi ochii i se umeziră. Se întoarse către Henri:

— Explică-i doamnei... Eu nu pot!

Henri o încurajă cu privirea şi începu să istorisească:

— Am cunoscut-o pe domnişoara de Sauves anul trecut, într-o noapte fără lună... doi netrebnici tocmai o azvîrliseră în Sena, de sus, de pe Pont-Neuf... M-am aruncat imediat în apă...

Aşa începu povestirea, pe care frumoasa şi simţitoarea contesă o ascultă cu o milă profundă. Spre marele său regret, nu avusese niciodată copii. Coarda maternă vibra în ea, în timp ce-l urmărea pe Henri de Lagardère. Cînd acesta sfîrşi, Jeanne de Montboron îi trimise Armellei o sărutare şi-i spuse:

— Pînă cînd domnul de Lagardère îţi va regăsi tatăl, îţi voi fi mamă eu, vrei, micuţa mea dragă?

Armellei i se umplu inima de bucurie. Îi întinse binefăcătoarei sale ambele braţe şi, neputîndu-se stăpîni, ocoli masa cea lungă şi încărcată de veselă, porţelanuri, dantele şi candelabre de argint şi se duse s-o îmbrăţişeze pe contesă.

— Vă iubesc mult, spuse, într-un suspin.

Henri începu să rîdă, ca să-şi ascundă bărbăteşte emoţia ce-l cuprindea:

— Este limpede că fericirea te poate face să plîngi... Nu ştiam acest lucru... Mi-l notez!

— Armelle de Sauves, şopti Jeanne de Montboron, după ce mîngîiase părul de miere aurie şi după ce sărutase fruntea netedă a copilei, de acum înainte nu mă vei mai părăsi. Ţi-o repet. Vei face parte din suita

mea de onoare. Te voi ajuta să-ţi completezi învăţătura. Îţi prezic, micuţo, că în mai puţin de trei ani vei fi o tînără perfectă, pentru a cărei mînă se vor lupta mulţi, sub ochii regelui!

Apoi se întoarse spre Henri. Foarte femeie, foarte fină, se întreba: „Oare această inimă viteză nu s-a îndrăgostit, atîta cît se poate la o asemenea vîrstă, de cea pe care o numeşte *surioara* sa?“ Nu reuşi să citească nimic pe chipul calm şi energic. Aşa că-i puse tînărului Lagardère următoarea întrebare:

— Sper că perspectiva de a o vedea pe Armelle a dumitale fericită şi căsătorită nu poate să-ţi facă decît plăcere?

Micul Parizian răspunse cu simplitate:

— Doamnă, sînt gata să-mi dau viaţa spre a asigura fericirea acestei copile.

Urmă o clipă de tăcere. Fiica lui Olivier de Sauves îşi reluă locul; valeţii continuară să servească. Jeanne de Montboron visa...

„Tînărul acesta ar face cinste unei familii de viţă veche... Cum îmi umblă prin minte numele pe care şi-l dă! O fi al său? Da! Lagardère... Lagardère... Va trebui să rezolv problema asta. Sînt sigură că acest nume de familie a fost pronunţat în prezenţa mea. Trebuie să fi fost rostit de buzele bunicului meu... Eram, fără îndoială, copilă încă? Ah! va trebui să mă lămuresc!“

A doua zi, contesa de Montboron se scuză faţă de oaspeţii săi, spunînd că va lipsi două zile.

Către seară, starea doamnei Bernard se înrăutăţi. Începu să delireze.

În timp ce subreta care o veghea pe bearneză alerga să-l cheme pe medic, Henri se instală la căpătîiul celei care îi protejase primii paşi.

Aplecat asupra ei, încercă să prindă cuvintele întretăiate ce-i ieşeau de pe buzele arse de febră. Cu toată durerea de a o vedea murind pe această femeie, Micul Parizian se întreba cu îngrijorare dacă, înainte de a-şi da sufletul, va avea timp să-i facă cunoscute informaţiile pe care atît de adesea i le promisese. Auzi doar cîteva cuvinte, care nu-i spuseră nimic:

— Verdalle... Lagardère! Lagardère! Vai! morţii aceia... Doamne, ai milă de aceşti morţi! Şi tu, Peyrolles, ademenitorule... asasinule! Să piei pentru totdeauna din viaţa mea!

Apoi, chiar şi cuvintele deveniră de neînţeles. Limba muribundei nu mai putea să le articuleze. Se mai auzeau doar nişte silabe. Henri luă biata mînă acoperită de o sudoare rece.

— Doamnă Bernard, o rugă, mamă Bernard, te implor, fă un efort! Mă auzi? Sînt eu, Henriot al dumitale!

Femeia în agonie făcu un semn cu pleoapele:

— Da...

— Atunci, continuă Henri, gîndeşte-te că întreg viitorul meu depinde de cuvintele dumitale... mai încearcă!

Pleoapele aprobară, dar gura rămase închisă.

— Dacă nu poţi vorbi, răspunde cel puţin la întrebările mele. Dumnezeu, care ne judecă, te va răsplăti cu siguranţă... Spune, mamă Bernard... Lagardère este, cu adevărat, numele meu de familie?

Chipul deja ca de ceară nu dădu nici un semn de înţelegere.

— Nu vrei să-mi răspunzi? întrebă nefericitul, căruia fruntea îi transpirase. Pentru ce această tăcere? Este atît de crudă!

Atunci, adunîndu-şi toate forţele, doamna Bernard ridică mîna dreaptă şi şopti:

— Secret de moarte... Prea tînăr... încă... din păcate! aproape un copil... Domnul Henri!

Orfanul insistă:

— Prea tînăr? Pentru scurt timp! Îţi jur că nu vor trece doi ani şi voi fi spada cea mai de temut din regat... Atunci, nenorocire duşmanilor mei! Nenorocire celor vicleni!

La aceste cuvinte, o fulgerare luminä ochii muribundei. Oare vedea, aşa cum se întîmplă cu atîţia oameni în ultima lor clipă, viitorul scînteietor destinat acestui băiat? Oare o îndruma Dumnezeu?

Henri continuă, gîfîind:

— Mamă Bernard, nu mai sîntem la nişte saltimbanci. O mare doamnă ne-a oferit protecţia sa. Buna contesă de Montboron, fiica marchizului de Seignelay, nepoata ilustrului Colbert, este de partea noastră, cu noi, aşa că...

Se opri, văzînd că mîinile bearnezei alergau pe cearşaf, părînd că scarmănă o lînă invizibilă. Nu mai era, vai, nici o îndoială: începea agonia. Şi totuşi, cu obrajii şiroind de lacrimi, Henri continua s-o implore pe cea care pleca luînd cu sine secretul.

— Sînt un Lagardère?

Este neîndoios că Suzon Bernard nu îndrăznea să intre în mormînt cu o minciună pe conştiinţă, căci dădu din cap, aproape cu energie:

— Da... Da... Da...

— Doamne sfinte! se rugă cu glas tare Henri. Ajut-o pe această curajoasă creştină! Îngăduie-i să lumineze bezna în care mă zbat — o beznă mai grea, mai adîncă decît cea în care se scufundă ea!

Şi, aplecîndu-se şi mai mult asupra doamnei Bernard, o întrebă, la ureche:

— Dar ai o dovadă... un act?

— Nu!

Mîinile slabe se grăbiră şi mai mult; respiraţia se acceleră; se făcură auzite uşoare horcăieli... Henri reuşi să audă:

— Doria... Doria-cea-de-aur... ducele de Guastalla... René de Lagardère... fericirea...

Apoi izbucniră strigăte stridente:

— Henri! Salvaţi-l pe Henri! Duce de Mantua, eşti un monstru!

Şi asta fu tot. Chipul doamnei Bernard deveni livid şi se înclină spre dreapta. Moartea îşi desăvîrşise opera.

Henri închise ochii defunctei şi-i puse pe frunte sărutul împăcării.

Îşi petrecu ziua veghind-o, în genunchi, tăcut, în vreme ce, îndureraţi, Armelle, Rose Técla şi Isidore stăteau lîngă el, cu rîndul. În timp ce se ruga pentru moartă, din cînd în cînd îşi spunea: „Ştiu destule. Sînt un Lagardère. Dovada? O va face spada mea. Şi apoi, am o certitudine: există un monstru, ducele de Mantua. Va muri de propria mea mînă!"

După înmormîntarea doamnei Bernard, care a fost înhumată în cimitirul bisericii Saint-Germain-des-Prés, după ce Rose Técla şi Isidore îşi luară rămas bun prin îmbrăţişări pline de dragoste şi recunoştinţă, contesa de Montboron îl luă pe Henri de o parte şi-i spuse:

— Alaltăieri am fost la Versailles şi am reuşit să obţin o audienţă la rege. I-am vorbit de dumneata... Ca şi mine, Majestatea Sa afirmă că l-a auzit pe Colbert pronunţînd numele de Lagardère. Memoria regală a fost ceva mai bună decît a mea... dar... „*Ne aducem aminte*", mi-a spus Ludovic al XIV-lea, „*că am fost foarte preocupat de o afacere în legătură cu această familie... Dar ce afacere? Ne trec atîtea pe sub ochi! Probabil că domnul Colbert ne-a vorbit despre asta.*" În cele din urmă, regele m-a sfătuit să cer să se întreprindă cercetări

în arhivele bunicului meu, renumit pentru spiritul său metodic. Mulţumită unei admirabile clasări a documentelor, un subsecretar de stat a găsit un dosar al cărui titlu este scris cu litere batarde: *Lagardère.*

— Da, şi? interveni Henri, care fierbea, literalmente, de nerăbdare.

— Din păcate, documentele au fost furate!

— Blestem! strigă orfanul, dezamăgit.

— Răbdare, îl sfătui Jeanne. Această constatare i-a displăcut foarte mult regelui. A binevoit să-mi spună: *„Dacă acele documente au fost sustrase, fapta a fost făcută cu un scop infam... Oare nu pentru a-l împiedica, pentru totdeauna, pe băiatul despre care ne-aţi vorbit să-şi regăsească filiaţia şi să-şi dovedească originea dintr-un neam de cavaleri?"*

— Ah! izbucni Henri, îmbujorat de bucurie, este o plăcere să ai ca suveran un astfel de bărbat! Voi şti să-l slujesc, pe cinstea mea de Lagardère!

— Aşteaptă, îl potoli contesa zîmbind, căci încă n-am terminat. În marea sa bunătate, cînd mi-a permis să mă retrag, Majestatea Sa a mai adăugat aceste cuvinte: *„Adio, doamnă. Binevoiţi să-i spuneţi domnului de Lagardère că nu vom uita niciodată numele său de familie. Dacă, într-o zi, va voi să slujească statul, nu va trebui decît să şi-l spună pentru a avea acces la persoana noastră. Favoarea noastră îi este acordată!"*

În acea noapte Henri nu dormi. Creierul său surescitat îi trimise tot felul de imagini în faţa ochilor... Se vedea pedepsindu-l pe ducele de Mantua, atacînd un pluton de adversari ce-l ameninţau cu spadele ridicate şi cucerind, sub ochii regelui, nişte fortificaţii, într-un uragan de gloante şi ghiulele.

10 În care îl revedem pe Charles-Ferdinand al IV-lea

La cinci ani după moartea lui Suzon Bernard, doi călăreți, dintre care unul cu o înfățișare plină de măreție, celălalt fiind și el foarte bine îmbrăcat și cu un cal pe potrivă, dar păstrînd, cu toate acestea, un aspect jigărit, ca cel pe care l-ar avea un ajutor de avocat care ar încerca să pară că este un senior, străbăteau poarta Saint-Antoine și porneau pe strada cu același nume.

Veneau de departe, ba chiar de foarte departe, mai ales pentru acele vremuri. Bogăția veșmintelor și rasa cailor lor îi arătau a fi oameni de rang mare — cel puțin în cazul celui dintîi, cel care avea cu adevărat înfățișarea unui bărbat coborîtor dintr-un vechi neam de nobili. Te puteai, așadar, mira că nu călătoreau cu trăsura de poștă. Dar, la urma urmelor, poate își aveau motivele lor: problemă de gust, sau lipsă de bani? Această ultimă infirmitate îi face deseori să sufere chiar și pe membrii caselor princiare.

Ducele de Mantua și de Guastalla era dintre aceștia. Fabuloasa moștenire obținută mulțumită crimelor odioase pe care le cunoaștem nu fusese de ajuns pentru poftele soțului Vincentei. Jocul, femeile, festinurile, plăcerea de a construi palate, un lux nerușinat, pe scurt o mie și una de nebunii făcuseră să sece galbenii comorii, acumulată încet prin economia și înțelepciunea bătrînului duce asasinat — așa cum ne amintim — de către Peyrolles-tatăl, cu ajutorul otrăvii familiei de Medici.

Din ziua în care aflase sfîrșitul oribil al surorii sale, al cumnatului său și dispariția nepotului ei, blînda

Vincenta începuse să-şi piardă sănătatea şi puterile. Acolo sus, pe muntele Subasio, atît de aproape de cer, se integrase tot mai mult în viaţa austeră, foarte aspră, a călugăriţelor clarise[1].

Cînd îi scria soţul său, îi trimitea imediat răspunsuri reci, pe care nu considera că trebuie să le scrie cu propria-i mînă. Gonzague simţi foarte repede că soţia sa nu credea că mîinile lui sînt curate. Atunci vru să vină în faţa ei, spre a o minţi mai bine decît în scrisori. Nu fu primit. Se înfurie, strigînd că soţia îi este secches-trată şi că se va plînge Papei. Informată despre atitudinea lui, blînda Vincenta consimţi să-i scrie aceste două rînduri cumplite:

«Lasă-mă să trăiesc în pace şi să mor repede, spre a răscumpăra, dacă este posibil, crimele dumitale.»

Charles-Ferdinand înghiţi mustrarea, mulţumindu-le în gînd celor doi sfinţi patroni ai săi că soţia lui se limita la rugăciune şi la tăcerea mănăstirească şi că lăsa totul în seama dreptăţii cereşti.

Reîntors la Mantua, avîndu-l alături pe nedespărţitul său factotum, înşiră o mulţime de fraze mieroase care lăudau înaltele virtuţi ale soţiei sale.

— Doamna contesă dă dovadă de o mare cuviosie. Înălţimea gîndurilor sale te ameţeşte. Va muri, cu siguranţă, într-o stare de perfectă creştinătate; este părerea tovarăşelor sale. Am crezut că acţionez corect făcînd un gest de abnegaţie, oferind-o lui Dumnezeu pe iubita-mi soţie! Ce contează dragostea mea, faţă de splendoarea acestui crin de la Assisi, care, în curînd, va fi cules de îngeri?

[1] *Călugăriţele clarise*: călugăriţe aparţinînd ordinului contemplativ înfiinţat de Sf. Francisc din Assisi şi de Sf. Clara. (n.t.)

Doar cei care-au vrut s-au lăsat păcăliţi de asemenea cuvinte. Purtarea scandaloasă a acestui soţ era prea bine cunoscută pentru a se putea admite sinceritatea spuselor sale. Se prefăcuseră că-i dau crezare... Timpul trecea... Vincenta a murit. În privinţa aceasta, Charles-Ferdinand nu se înşelase şi nu mintise pe nimeni. S-a stins în pace, ca învăluită de o lumină cerească, lăsînd clariselor o amintire atît de puternică, încît se gîndeau chiar să o sanctifice.

La dorinţa sa, nu i s-a făcut o înmormîntare solemnă, ci a fost înhumată sub o lespede din biserica Santo-Damiano. Gonzague a asistat, discret, la ceremonie. Tactul său i-a impresionat pe cei prezenţi. Era un prinţ...

A purtat doliul, nu fără mari eforturi, şi în toată acea perioadă a păstrat o oarecare decenţă exterioară. La aflarea morţii soţiei sale îi spusese lui Peyrolles:

— Iată un eveniment fericit. Îmi va permite să-mi auresc din nou blazonul. După trecerea intervalului stabilit de convenienţe, mă voi recăsători! Va trebui să-mi găsesc o soţie foarte bogată şi care să-mi fie pe plac — ceea ce n-ar strica deloc. Aşa ceva nu mi se pare prea greu de realizat. Nu sînt eu, oare, prinţ, de două ori duce şi, la urma urmelor, încă tînăr şi foarte bine făcut? Ce crezi? Spune sincer!

Lunganul aprobase călduros, şi declarase că se va însărcina chiar el cu treaba aceasta care, după cum gîndea, i-ar aduce o recompensă în bani sunători.

Şi, într-adevăr, el fu acela care, la doi ani după moartea Vincentei, se înfăţişă văduvului spunîndu-i:

— M-am străduit spre a o sluji pe Senioria Voastră. În urmă cu douăzeci de luni, prin grija mea s-a întreprins o anchetă. Rezultatele nu au fost cele pe care le aşteptam. Pentru moment, peninsula italică nu oferă ceea ce căutăm. Moştenitoarele foarte bogate, fete tinere sau

văduve, ori nu sînt demne, prin naşterea lor, de a se alia cu Casa de Gonzague, ori n-ar putea avea fericirea de a plăcea monseniorului. Una este prea în vîrstă, cealaltă n-are decît un ochi, o alta e cocoşată... încă una...

— Îndurare! exclamă ducele, rîzînd.

— Dacă am căuta în Franţa? sugeră Antoine de Peyrolles.

Şi cum stăpînul său făcea o strîmbătură, îl linişti imediat, asigurîndu-l că, acolo, nimeni nu se mai gîndea la masacrul de la Lourdes. Moştenitorul lui René de Lagardère şi al Mariei-Doria de Guastalla, dacă totuşi mai trăia, trebuia să aibă în jur de cinci-sprezece ani. Crescut de Suzon Bernard fără a şti nimic despre strămoşii săi, ce-ar fi putut deveni? Un cioban? Un tăietor de lemne? În cel mai bun caz, un mic slujbaş? Putea, ca atare, să reprezinte pentru ei o ameninţare? Factotum-ul nu putea crede aşa ceva.

Charles-Ferdinand obiectă:

— Mi se pare periculos să mă joc cu focul. Să-l lăsăm să se stingă sub cenuşa zilelor acumulate... Paisprezece ani... nu sînt decît paisprezece ani de atunci... De altfel, nu uita că domnul de Colbert alcătuise un dosar Lagardère.

— Din care am scos documentele! exclamă Peyrolles pe un ton triumfător. Dosarul continuă să existe, desigur, dar nu mai este decît o cămaşă de pergament.

— Cum ai procedat?

— Am şi eu secretele mele, monseniore... Ţin la dispoziţia domniei voastre rapoartele şi copiile.

Ducele tăcu, gînditor. Hotărît lucru, omul ăsta era preţios. Dacă nepotul său, Henri, făcea încă parte din această lume, n-ar putea niciodată să aducă dovezi, chiar dacă fata aceea ar fi vorbit. Ascultă, aşadar, cu o ureche favorabilă sugestiile pe care i le făcu complicele său.

— La Paris aveţi, monseniore, un sprijin dintre cele mai valoroase în persoana îndepărtatului dar atît de amabilului dumneavoastră văr, prinţul Philippe de Gonzague... Trebuie să vă mai amintesc că acest mare gentilom face parte din acel trio, celebru în Franţa?

— Cei trei Philippe? întregi mizerabilul Gonzague. Îmi deschizi perspective. Unul dintre aceşti Philippe este, cu adevărat, ruda mea, al doilea e ilustrul duce de Nevers, iar al treilea — se cuvine să facem o plecăciune — nu-i altul decît Alteţa Sa Regală ducele de Chartres, viitor duce d'Orléans...

— Cel care, la moartea lui Ludovic al XIV-lea, va fi, cu siguranţă, proclamat regent, potrivit chiar legilor regatului, căci tatăl său s-a ramolit.

— Pe cinstea mea, ai dreptate! Îi voi scrie vărului meu. Îmi va găsi o soţie... şi averea visurilor mele! Te voi răsplăti, pramatie, pentru această sugestie excelentă!

Rezultatul respectivei corespondenţe fu următorul: ducele de Chartres îl invită pe Charles-Ferdinand la el, la Palais-Royal, şi-i promise să-i găsească o moştenire demnă de un duce de Mantua şi de Guastalla.

Iată de ce i-am regăsit la Paris, în acea frumoasă zi de 4 iulie a anului de graţie 1696, pe prinţul asasin şi pe complicele său Peyrolles.

Philippe, mai întîi duce de Chartres, apoi duce d'Orléans, şi pe care istoria îl cunoaşte mai ales sub denumirea de „regent", avea pe atunci douăzeci şi doi de ani.

Era fiul lui Philippe d'Orléans, frate al lui Ludovic al XIV-lea, şi al Charlottei-Elisabeth de Bavière, numită şi prinţesa Palatină, de la care ne-au rămas memorii amuzante.

În el se îmbinau calităţile şi defectele strămoşului său Henric al IV-lea: bravură şi galanterie. La vîrsta de şaptesprezece ani, se distinsese într-atît de mult la asediul oraşului Mons, apoi în crîncenele bătălii de la Steinkerque şi Neerwinden, încît se spune că regele a început să se teamă şi l-a rechemat brusc la Paris.

Înzestrat cu o fire generoasă, tînărul prinţ îi consacră zeiţei Venus ardoarea pe care era împiedicat s-o dovedească în serviciul lui Marte... Deveni unul dintre cei mai celebri desfrînaţi din capitală, ceea ce-l făcu pe Majestatea Sa, care devenise foarte pios, să încrunte din nou sprîncenele.

Spre a-i reintra în graţii, Philippe fu obligat — în ciuda protestelor familiei sale — să-i dea ascultare regelui, unchiul său. Se căsători cu domnişoara de Blois, fiica născută din adulterul monarhului cu marchiza de Montespan. Fu o căsătorie nereuşită, ca atîtea altele. Ducele îşi relua viaţa veselă cu o ardoare sporită. Ducele de Nevers şi prinţul de Gonzague erau tovarăşii săi de nebunii.

Cei trei Philippe îşi dădură curînd seama că aveau un partener de soi în persoana ducelui de Mantua. Făcură împreună petreceri nebune şi organizară jocuri de noroc pe mize mari la Palais-Royal, unde se stingea lent ducele d'Orléans — *Monsieur*[1]. Frecventau cabinele actriţelor şi saloanele femeilor uşoare sau cu o virtute instabilă.

Dar, deşi lua parte — fără a cheltui nimic — la festinuri şi petreceri galante, Gonzague de Mantua nu-şi pierdea din vedere obiectivul: bogata căsătorie promisă. Într-o zi, cînd noul său tovarăş de desmăţ insista întruna cu privire la acest subiect, ducele de Chartres îl asigură:

[1] *Monsieur* (lb. franceză = *Domnul)*: titlu dat în Franţa, cu începere din secolul al XVI-lea, fratelui imediat următor ca vîrstă al regelui. (n.t.)

— Mă gîndesc la dumneata... Dar, de ce dracu, mania asta de a te cununa? Ai făcut jurămînt să porţi coarne? În fine, fiecare cu gusturile lui! Am ceea ce-ţi trebuie... O femeie delicioasă, dragul meu: douăzeci şi şase de ani, o ţinută de regină, admirabili ochi ca peruzeaua, păr auriu... Şi bogată! Te ştiu eu, puşlama! Nu va trebui decît să apari, ca să învingi!

— Ce rang nobiliar are? întrebă celălalt, încercînd să dea impresia că are scrupule onorabile, de mare senior.

— Îndeajuns de mare, declară Alteţa Sa Regală. Se numeşte Jeanne de Seignelay, contesă de Montboron... Tatăl ei a fost marchiz şi secretar de stat... bunicul său, Jean-Baptiste Colbert, a fost unul dintre cei mai mari miniştri ai noştri. Şi acum, *mio caro*[1], dacă vrei să mergi mai mult înapoi pe şirul strămoşilor, va trebui să mărturiseşti că eşti coborîtor dintr-un negustor de stofe din Reims... Dacă asta nu te face să te ruşinezi...

Gonzague începu să rîdă:

— Aş avea de ce să fiu mai umilit, monseniore, decît propria familie a domniei voastre? Ca Bourbon, nu aveţi oare în vene un pic din sîngele acelor Medici, care au fost bancheri şi negustori la Florenţa? Aşa că n-ar fi frumos din partea mea să pretind ca acea frumoasă doamnă să-şi poată dovedi şaisprezece generaţii de noblеţe!

A doua zi, la operă, ducele de Nevers i-o arătă pe contesă. Făcu mai mult decît s-o găsească pe gustul său: se îndrăgosti de ea. Antoine de Peyrolles primi următoarea confidenţă:

— Nu peste mult timp, va fi ducesă de Mantua şi de Guastalla, *per Baccho*! Merită să fie!

Gonzague greşea contînd pe viitor. El nu aparţine oamenilor, care uită prea uşor acest adevăr.

[1] *Mio caro* (lb. italiană) = dragul meu (n.t.)

11 În sala de arme

În dimineaţa aceea, după o noapte de beţie, cîntece şi libertinaj, grupul celor patru — ilustru la Paris, dar văzut cu ochi răi la Versailles — alcătuit din cei trei Philippe şi Charles-Ferdinand de Gonzague, părăsise Palais-Royal-ul, cuprins de nostalgia armelor... Alteţa Sa Regală, ca şi cei trei tovarăşi ai săi, era om al spadei. Printre altele, nepotul regelui dovedise acest lucru pe cîmpurile de bătălie, iar anecdotele, amintirile şi tot ce povestise în timpul nopţii de chef, în care fiecare dintre aceşti tineri mîngîiase cîte o actriţă ameţită de şampanie, nu erau, poate, străine de actuala lor stare de spirit.

După ce se despărţiseră de domnişoare, prinţii — cu pleoapele umflate, cu gura amară şi strîmbă, prea enervaţi pentru a spera să poată dormi — urmaseră sfatul ducelui de Nevers:

— Hai să ne dezmorţim armele, prieteni!

Şi, mă rog frumos, unde să te dedai deliciilor nobilului joc, dacă nu la Cocardasse şi Passepoil, în sala la modă, situată pe strada Croix-des-Petits-Champs, în apropiere de Luvru?

Puteai fi sigur că nu vei avea o companie proastă.

Cei doi profesori de scrimă — dar puteai, oare, să te iei după vorbele unui gascon beţiv şi ale unui normand făţarnic? — dădeau chiar de înţeles că, într-o zi, însuşi Regele Soare venise la ei, incognito, şi că nu i se păruse nedemn să-l înfrunte pe Cocardasse.

— Din păcate, spunea omul din Toulouse, pasiunile noastre afurisite ne-au jucat unul din obişnuitele lor renghiuri... Nobilul meu prieten trăsnea a vin, de care

abuzase mai mult decît trebuie, iar eu eram obosit din cauza anumitor lupte nocturne... Ah! Pe toţi dracii! trebuie, oare, să mărturisesc? Majestatea Sa l-a împuns de trei ori pe Passepoil, iar pe mine m-a atins de două ori. Regele — Sfinte Doamne! — a avea un fel de cută dispreţuitoare la gură... Pentru ce dracu am supravieţuit? Amintirea aceasta va fi cea mai mare ruşine a unei vieţi care pînă în acea clipă nenorocită fusese fără teamă şi fără reproş!

Iar Passepoil, mereu blînd şi politicos, şi tot ca întotdeauna vorbind pe nas, nu scăpa prilejul de a-l corecta:

— Iartă-mă, marele şi iubitul meu prieten! Memoria ta greşeşte oarecum... Noaptea care a precedat acea zi istorică, tu o petrecuseşi împreună cu cîteva sticle...

Şi rotindu-şi, cu duioşie, ochii albaştri, adăuga, după două-trei suspine:

— În timp ce eu... Ah! ce floare de fată!

Dar Cocardasse-junior replica:

— Ce mi-e Rada baba, şi ce mi-e baba Rada! Adevărul, vai de păcatele mele, este că sticla şi femeia ne-au făcut să ne pierdem cel mai nobil client din regat. Niciodată nu mă voi putea consola!

Dacă scîndurile prăfuite ale unei săli de arme au avut onoarea de a vibra sub picioarele Regelui Soare, este uşor de închipuit că cei doi *escrimadores*, coproprietari ai sus-numitei săli, nu puteau fi impresionaţi văzîndu-l intrînd acolo pe nepotul acelui monarh, chiar dacă era însoţit de doi prinţi francezi şi de un mare senior din Italia... Ochiul experimentat al celor doi asociaţi i-a recunoscut imediat pe cei patru vizitatori de vază, dar aceştia nu obţinură decît un dublu salut: cel al umerilor şi cel al floretei.

Cocardasse şi Passepoil — am mai spus-o, nu-i aşa? — erau, la acea vreme, în plină prosperitate...

Unul dintre ei preda o lecţie curentă foarte tînărului duce de Villeroy, în timp ce celălalt îi demonstra bătrînului marchiz de Montescape secretele unei fandări imparabile şi rapide.

Cu interesul deja stîrnit, cei patru prinţi îşi agăţau pălăriile şi hainele în cuiere, îşi alegeau, cu o minunată simplitate, sandale, măşti, mănuşi şi pieptare şi-şi luau voioşi poziţia de gardă:

— Pareză-mi lovitura asta, iubite Philippe!

— E rîndul tău, Charles-Ferdinand, *mio caro!*

— Îţi dedic această lovitură directă, Nevers!

Nevers fu atins. Încă nu cunoştea faimoasa lovitură secretă care-i poartă numele, dar, fără doar şi poate, spada sa o egala pe cea a ducelui de Mantua şi de Guastalla, care era, totuşi, excelentă.

Scrimerii se opriră curînd, dîndu-şi seama că cei doi profesori urmăreau cu interes jocul ducelui de Lorraine şi al italianului.

— Ia te uită! exclamă deodată Cocardasse-junior, asta-i un fel de lovitură vicleană, monseniore, pe care n-o aprob deloc, pe toţi dracii! căci nu se poartă prin părţile noastre, dar admit...

— Că este foarte eficace — continuă Passepoil cu un glas liniştitor — pentru a-l expedia *ad patres* pe un adversar puţin distrat.

Gonzague îşi lăsă în jos floreta şi, sub mască, rîse sfidător:

— Nu mă tem de nimeni, nici chiar atunci cînd spadei i s-a scos apărătoarea din vîrf.

Maeştrii de arme se priviră şi zîmbiră.

— Rămîne de văzut! zise Passepoil, pe un ton blajin.

— Rămîne de văzut! repetă Cocardasse, cu glas sec.

— De văzut? întrebă ducele de Mantua, puţin cam enervat şi apropiindu-se de cei doi spintecători, care-şi strînseră mîinile şi rîseră zgomotos, fără a răspunde.

Atunci, sub masca sa de fier, faţa prinţului criminal se schimonosi de furie. Desigur că beţia de peste noapte nu se împrăştiase încă. Furios, dar cu glas scăzut, zise:

— Asta e o provocare! Puneţi la îndoială ştiinţa şi sîngele meu rece?

Ducele de Chartres îi puse mîna pe umăr. Nu-i plăceau deloc încăierările. Bătrînul său tată, Philippe d'Orléans, cel care era numit *Monsieur*, în calitatea sa de frate al lui Ludovic al XIV-lea, îi făcea şi aşa destule reproşuri! Astfel că interveni:

— Ajunge, dragul meu. Îmi închipui că nu te vei înfierbînta pentru atît de puţin lucru!

Era înţelepciunea însăşi. Şi, totuşi, ce demon îl împinse pe Gonzague să răspundă, prefăcîndu-se că este foarte calm:

— Domnule profesor de scrimă, află că Charles-Ferdinand al IV-lea, prinţ de Gonzague, duce de Mantua şi de Guastalla, nu se lasă niciodată provocat!

În acel moment se auzi vocea suavă a fostului valet de bărbier:

— Acest sentiment vă onorează, monseniore...

— Un purtător de spadă este dator să aibă sîngele fierbinte, pe toţi dracii! îl susţinu şi gasconul, făcînd cu ochiul.

— Aştept! îşi pierdu răbdarea mizerabilul, care nu-şi închipuia că în felul acesta provoacă destinul. Îl aştept pe acela care poate să-mi facă dificultăţi. Se află aici? Este unul din voi?

— Nici gînd! protestă Passepoil, frămîntîndu-şi firele din bărbuţa subţirică şi înroşindu-se tot, de modestie şi timiditate.

Ducele de Nevers interveni:

— Oare vreţi să ne ţineţi ca pe jar, domnilor profesori? Vorbiţi odată!

Maeştrii de arme se priviră. Acum aveau aerul că-şi regretă cuvintele...

Fu rîndul prinţului regal să insiste.

Atunci Passepoil îşi şterse o lacrimă, în timp ce prietenul său se ducea să caute mîngîiere într-un clondir cu vin de Graves, pus la îndemînă.

— *As pas pur!*[1] zise în cele din urmă Cocardasse, ştergîndu-şi mustaţa. A văzut el şi altele, şmecheraşul! I-am dat prima lui lecţie... chiar aici, domnilor...

— Şi — suspină Passepoil — comoara asta ne-a dat repede de furcă! Ce spadă!

Gonzague era la capătul răbdării.

— Vom vedea asta! mîrîi. Pînă una-alta, domnilor profesori, să terminăm cu pălăvrăgeala. Numele acestui bărbat, vă rog?

Era pe punctul de a-şi scoate masca şi de a o zvîrli la toţi dracii, cînd tenorul gascon îi aruncă brusc în faţă, cu jumătate de glas:

— Henri de Lagardère.

Numele le era necunoscut. Dar nimeni nu văzu înverzindu-se chipul ducelui trădător; nimeni nu-i zări groaznica strîmbătură; nimeni nu-i prinse fulgerul sinistru din ochii întunecaţi. Ca un bun italian ce era, primul său gînd fu să-i promită Madonei o lumînare. Datorită plasei metalice, cei trei prieteni ai săi nu putuseră bănui nimic din sentimentele care-l răscoleau. Cea de a doua reacţie poate fi spusă pe scurt astfel: „Îl voi omorî pe Peyrolles cînd mă voi întoarce acasă." Cît despre cea de a treia, aceasta consta dintr-o prevestire: „Tînărul Lagardère este un om mort!"

Ginerele bunului duce de Guastalla avea o mare stăpînire de sine. Aşa că răspunsul pe care i-l dădu lui Cocardasse fu plin de dispreţ şi plictisit, cu totul demn de un mare senior:

[1] *As pas pur!* (în dialect gascon): Nu te teme! (n.t.)

— I-aş da bucuros o lecţie acestui Laga... Lagaga... Laga şi mai cum?

Profesorul de arme socoti că e inutil să răspundă. O intuiţie îi spunea că numele dragului său Mic Parizian nu trebuia să fie strigat prea tare. Se mulţumi, deci, să răspundă, răscolindu-şi cu degetele claia de păr negru:

— O comoară, monseniore! Cincisprezece ani şi...

— Ai de gînd să te măsori cu un mucos? interveni ducele de Nevers. Gonzague, muştruluieşte-ţi niţel vărul! Haide, Charles-Ferdinand, să plecăm de-aici! Nu-ţi mai frămînta creierii cu povestea asta de dueluri!

Dar Passepoil preciză:

— Un mucos, nu-i fie cu supărare Senioriei Voastre, un mucos care — nepotul Majestăţii Sale va binevoi să nu uite acest amănunt — aşa cum ziceam, un mucos care i-a pus deja în frigare pe trei voinici zdraveni şi cu spadă bună...

— N-am auzit nimic! îl încredinţă ducele de Chartres, foarte politicos.

— Şi care ar fi fost azi sublocotenent, dacă unul dintre cei trei petrecăreţi n-ar fi fost baronul de Gévézé, căpitanul său...

— A dracului treabă! îşi exprimă Nevers admiraţia.

— Oare regele a avut auzul mai ascuţit decît al meu? se interesă Alteţa Sa Regală.

Passepoil zîmbi:

— Se pare că Majestatea Sa n-a aflat nimic. Vina îi aparţinea căpitanului de Gévézé... Colonelul l-a acoperit, aşadar, pe iubitul nostru Mic Parizian... pe ex-cocoşatul nostru...

— Ce treabă au, în toată povestea, Parizianul şi cocoşatul acela? bombăni,Charles-Ferdinand al IV-lea.

În două cuvinte, Cocardasse dădu explicaţiile necesare, în vreme ce Gonzague simţea o sudoare rece curgîndu-i pe şira spinării.

„Un copil găsit sau pierdut“, gîndea. „Mama Bernard... Adică acea Suzon a domnului de Peyrolles... Nu mai e nici o îndoială! Javra asta este fiul Doriei. Unul dintre noi doi trebuie să moară, şi încă fără întîrziere! Voi avea grijă să nu fiu eu defunctul, *per Baccho!*“

În timp ce prietenii săi îşi scoteau sandalele, pieptarele şi măştile, Charles-Ferdinand se apropie de cei doi maeştri de arme şi le spuse:

— Pe Dumnezeul meu! Mi-ar face plăcere să-ncerc floreta minunii voastre. Cînd l-aş putea întîlni aici?

— Mîine, chiar la această oră, dacă binevoiţi, monseniore. Îi vom aduce la cunoştinţă dorinţa dumneavoastră. Va fi nebun de bucurie.

În aceeaşi seară, Gonzague luă masa cu ducele d'Orléans, la Palais-Royal. La dreapta sa o avea pe contesa de Montboron. Aceasta îl socoti mai mult seducător decît curtenitor. Era forţat, stîngaci, preocupat... nici frumosul decolteu al vecinei sale, nici perspectiva de a-i înhăţa zestrea nu-l puteau smulge din gîndurile sale.

12 Dreptatea lui Lagardère

Cinci ani fuseseră de ajuns pentru a-l transforma pe salvatorul Armellei şi al contesei de Montboron, pe orfanul de la Lourdes, într-un tînăr foarte frumos.

Cum s-ar putea reda farmecul irezistibil al celui care, la armată, era numit cavalerul de Lagardère? Să-i descriem buclele blonde, care le aminteau pe cele ale Mariei-Doria de Guastalla, mama sa; fruntea, inteligentă

şi nobilă — cea a lui René, tatăl său, şi a tuturor străbunilor din partea tatălui; sprîncenele negre, ochii săi căprui şi veseli? Ar fi prea puţin, chiar dacă am adăuga nasul acvilin, linia fermă a unei guri roşii, violentă şi tandră totodată.

Ar trebui să poţi reda mobilitatea trăsăturilor, graţia tinerească, expresia cînd insolentă şi mîndră, cînd visătoare şi foarte blîndă.

Statura lui înaltă te înşela. Ai fi putut crede că este subţire şi firav. Era atletic, viguros, şi totuşi suplu şi graţios.

Pe stradă, femeile — în funcţie de caracterul şi de educaţia lor — recunoşteau că erau fermecate; unele — subretele, muncitoarele, sau domnişoarele cu o virtute discutabilă — întorceau capul după el; celelalte — doamne nobile sau burgheze — îi trimiteau ba un surîs rapid, ba o privire furişă, strecurată printre genele care imediat se plecau din nou.

Dar, oricît de surprinzător ar fi, Micul Parizian — aşa cum se încăpăţînau să-i spună Cocardasse şi Passe-poil — părea indiferent la omagiul mut al frumoaselor doamne. Se simţea atras spre altă dragoste.

Cuceririle uşoare, în loc să-l atragă, îi repugnau. Ridica din umeri şi trecea mai departe.

Poate că Armelle nu era străină de această purtare, destul de rară la un tînăr cu o înfăţişare atît de plăcută?

Tot aşa cum, pînă la incendiul de la *Teatrul Micuţei Regine*, Henri se devotase doamnei Bernard, acum el se dedica în întregime fetiţei lui Olivier de Sauves.

O vedea oare cum creşte? Îşi dădea seama că, încetul cu încetul, fetiţa cea drăguţă devenea o tînără a cărei educaţie era tot atît de desăvîrşită, pe cît de tulburătoare îi erau farmecele caste? Nu se ştie... Lagardère îi spunea

Armellei ,,surioară", o săruta pe frunte, îi trimitea scrisori lungi cînd era la armată, dar principalul său gînd, în legătură cu drăguţa copilă, era acesta: ,,I-am promis să-i redau tatăl."

Chiar a doua zi după moartea doamnei Bernard, Henri se prezentase, cu inima bătînd, în pragul *Sfintei Sfintelor*, adică pe preşul aruncat la intrarea sălii în care oficiau maeştrii în materie de arme. Acolo, scoţîndu-şi cu graţie pălăria, spusese:

— Iată-mă... Micul Lagardère... mama Bernard a murit... sînt liber.

Se aflau acolo cîţiva nobili de rang mărunt, ofiţeri de armată, un locotenent de dragoni[1], un duce şi un pair. Au greşit rîzînd de acel heruvim care părea intimidat...

Fu ca şi cum un trăsnet ar fi căzut pe tot acel grup împodobit cu fireturi... Băiatul se năpusti cu capul înainte, izbind dur. Cînd acei domni frumoşi se ridicară, prăfuiţi şi mototoliţi, schiţară gestul de a-şi căuta bastonul, dar se răzgîndiră la timp.

Un fulger scînteia sub sprîncenele bine desenate, în ochii căprui deveniţi foarte crunţi.

Cei mai îndrăzneţi înălţară din umeri:

— Un puşti! Ah! Tinereţe!

De atunci, de două ori pe zi, Henri venea pe strada Croix-des-Petits-Champs. Asculta, reţinea, gîndea — docil, lucid, elastic...

Părea născut pentru a folosi spada. Chipul i se schimba, de îndată ce mîna sa, albă şi fină ca a Armellei, strîngea mînerul floretei cu vîrf bont.

[1] *Dragon:* soldat făcînd parte dintr-o unitate militară de cavalerie creată în secolul al XVI-lea pentru a combate pedestru sau călare. (n.t.)

La capătul unei perioade de şase luni, putea să dea lecţii unor elevi foarte buni; după opt, îl dezarmă pe un maestru de arme care-l lua în zeflemea şi care crezuse că este de bonton să-i aducă aminte de calităţile sale de scufundător, de ,,om-fără-oase" şi de cocoşat. Şi de-abia era pe sfîrşite anul, cînd ajunsese să-i întreacă pe cei doi profesori care, uluiţi şi înduioşaţi, erau siliţi să dea înapoi şi să strige: ,,Atins!"

Plîngînd unul în braţele celuilalt, îi preziseră un viitor strălucit.

Henri se angajă în regimentul din Janzé[1], bucurîndu-se mereu de solicitudinea contesei de Montboron. Jeanne îi trimisese vărului său, colonelul de Mauvac-Seignelay[2], o scrisoare lungă în care îi spunea că acel tînăr Lagardère merita un interes deosebit şi că, în plus, regele ar fi încîntat să afle dacă s-ar face cumva remarcat în faţa inamicului.

Domnul de Mauvac-Seignelay îl chemă deci pe tînăr, cu primul prilej.

— Un soldat, îi spuse, este destinat să moară. Te trimit la moarte.

— Nu mă va vrea, domnule colonel.

— Asta-i treaba dumitale. Vezi, acolo, în dreapta, prin fum, nişte fortificaţii? Du-te şi dă-i acest plic ofiţerului care le comandă. Cred că vei trece, dar nu şi că te vei întoarce. Domnul să te aibă în pază, copile!

Dumnezeu îl păzi. Potrivit ordinelor colonelului, Henri se retrase odată cu ocupanţii fortificaţiilor, primi, împreună cu ei, atacul unei companii de croaţi, dintre care captură trei, pe care-i aduse, mîndru şi tăcut, printre gloanţe.

[1] *Janzé:* localitate franceză, în regiunea Rennes. (n.t.)

[2] *Mauvac-Seignelay* (Jean-Baptiste Colbert, marchiz de) (1651—1690): fiul lui Colbert, ministru al Marinei. (n.t.)

Cu prilejul următoarei bătălii, veni să arunce la picioarele mareşalului de Villars[1] un drapel pe care-l cîştigase cu spada, fără a mai recurge la pistolet. Ilustrul şef de armată îl numi sergent şi-i mîngîie obrazul:

— Vei ajunge departe, ţi-o prezic!

— Ştiu, domnule mareşal.

Opt zile mai tîrziu, oamenii lui Lagardère îl urmară într-o luptă nebunească, iar domnul de Villars se pomeni cu trei tunuri oferite ca dar de ziua lui.

Domnul de Mauvac-Seignelay îi trimise ştire frumoasei sale verişoare că-i recomandase un soldat minunat, demn de a fi gentilom şi ofiţer.

Abia în 1686, printr-o funestă eroare a lui Ludovic al XIV-lea şi a ministrului său de război, se iniţiase regula de a se pretinde dovezi de noblеţe veche, înainte de a numi un ofiţer. Pînă atunci, specialiştii în genealogie ai regelui, d'Hozier[2] şi alţii, avuseseră ordin să semneze certificate de complezenţă. Se intra astfel de-a valma în casta nobililor.

Dar, fără îndoială, Henri n-avea să treacă prin această portiţă, ci printr-un arc de triumf, demn de eroismul său.

În timp ce poşta ducea scrisoarea colonelului către protectoarea Armellei, domnul de Gévézé, căpitanul tînărului Lagardère, om uşuratic, cu inimă bună dar care devenea violent atunci cînd bea, făcu greşeala ca, după o mustrare nemeritată, să-şi ridice bastonul asupra lui. Primi în schimb o palmă... Seara, în afara taberei militare, avu loc un duel. Căpitanul fu omorît pe loc.

[1] *Villars* (Claude Louis Hector, duce de) (1653—1734): mareşal al Franţei. A fost victorios în bătăliile de la Friedlingen şi Höchstadt; a comandat armata din Moselle şi a salvat Franţa la Denain (1712). Apoi a negociat pacea de la Rastatt cu Austria. (n.t.)

[2] *D'Hozier* (Pierre)(1592—1660): genealog francez. I se datorează *„Genealogia principalelor familii ale Franţei"*, manuscrisul avînd 150 de volume. (n.t.)

A doua zi, domnul de Mauvac-Seignelay, necăjit, îl mustră pe sergent şi-i spuse:

— Iată-ţi eliberarea. Pentru un timp, fă-te uitat. Te încredinţez de stima mea.

Aşa că Henri se întoarse la contesa Jeanne.

Şi astfel se explică faptul că Passepoil şi Cocardasse au fost în măsură să-i trimită un valet, în strada Grenelle-Saint-Germain. Henri veni la întîlnire. Se plictisea. Dacă n-ar fi fost Armelle, ar fi urmat imboldul firii sale arzătoare: ar fi înşelat soţi, ar fi adus la deznădejde taţi de familie, ar fi căutat motiv de ceartă spre a se bate în duel pentru un *da* sau un *nu*.

Bineînţeles că profesorii de scrimă îl văzură înţepenindu-se şi strîngînd pumnii la auzul numelui ducelui de Mantua şi de Guastalla, dar nu îndrăzniră să-l întrebe nimic. Vitejii aveau de-a face cu cineva şi mai viteaz. Îl adorau pe Micul Parizian, respectîndu-l, dar şi temîndu-se de el: era stăpînul lor.

— E-n ordine, le spuse. Voi fi punctual. Îi voi arăta acestui mare mîncător de macaroane că este un ageamiu. Bizuiţi-vă pe mine!

Plecă, gînditor, fără să spună o vorbă mai mult. Frazele pe care Suzon Bernard le bîiguise în timpul agoniei îl obsedau: „Doria-cea-Aurită... ducele de Guastalla... René de Lagardère... Henri! Salvaţi-l pe Henri!“ Şi-i revenea în minte strigătul acela sfîşietor: „Duce de Mantua, eşti un monstru!“

Timp îndelungat, crezuse că asasinul părinţilor săi — despre care nu ştia absolut nimic — trebuia să fie prietenul ducelui de Chartres, unul dintre cei trei Philippe. Dar nu! Acela nu purta titlul de duce. Era numit prinţul de Gonzague. De altminteri, n-ar fi avut decît doisprezece ani la vremea cînd, probabil, fusese comisă crima. Îl va vedea, oare, de data asta, pe

„monstru“ în faţa spadei sale? Acest gînd îl umplea de bucurie.

În timpul mesei, o descusu pe contesă în legătură cu personalitatea ducelui de Gonzague.

— Îl cunosc foarte bine, îi răspunse. Este actualul şef al familie ce poartă numele şi armoariile casei de Mantua. Prin soţia sa care, aşa cum se spune, a murit ca o sfîntă, a moştenit splendidul ducat de Guastalla, una dintre cele mai minunate bijuterii ale Italiei, după cîte se pare. Acum cîteva zile am luat masa cu el, la *Monsieur*... Este un bărbat frumos, cam efeminat după gustul meu, şi care-mi pare a avea mai multă prestanţă decît spirit...

Rîse şi adăugă:

— Am auzit că monseniorul duce de Chartres ar dori ca eu să-i devin soţie!

Henri schimbă subiectul. Se gîndea: „Oare îmi voi arăta recunoştinţa pentru binefacerile doamnei de Montboron ucigîndu-l pe duce? Dar poate că i-aş face un serviciu, dacă acel om este o canalie... Dar el o fi, cu adevărat, „monstrul“ despre care vorbea doamna Bernard?“

Frămîntările acestea nu-l împiedicară să doarmă. Tot aşa cum Marele Condé, în ajunul bătăliei de la Rocroi, moţăia pe un afet de tun, tot astfel Henri, în ajunul unei bătălii sau al unui duel decisiv, părea să-i comande lui Morfeu[1].

Acest tînăr predestinat unui viitor strălucit şi despre care s-ar fi putut spune că nu are nervi, învăţa să-şi comande singur.

Ducele de Mantua şi de Guastalla veni neînsoţit şi ajunse primul. Strînse cu nepăsare mîinile profesorilor

[1] *Morfeu* (mitol.): zeu al viselor, fiu al Nopţii şi al Somnului. (n.t.)

de scrimă, căscă, rosti cîteva monosilabe şi se grăbi, încercînd să nu dea această impresie, să-şi pună mănuşile, să-şi căptuşească pieptarul şi, mai ales, să-şi potrivească pe faţă masca. După ce termină, îşi scoase spada şi-l rugă pe Passepoil să-i monteze vîrful bont. Declară că nu vrea să folosească floreta.

— Nici eu, zise Henri, intrînd.

Zărindu-l, Charles-Ferdinand păli sub plasa lui de sîrmă. Nu încăpea nici o îndoială. La acest tînăr regăsea chipul bărbătesc al lui René şi — amănunt ce-l făcu să simtă un junghi în inimă — părul blond şi ochii căprui ai moartei, ai surorii Vincentei, ai singurei femei pe care o iubise cu adevărat: Doria-cea-Aurită.

„De o mie de ori fie blestemat Peyrolles“, ocărî în sinea lui. „Prin laşitatea sa, mizerabilul ăsta mă obligă să iau totul de la capăt! Era atît de uşor să termini dintr-o dată, în ziua aceea ceţoasă de acum aproape cincisprezece ani! Ce conta, atunci, un cadavru în plus sau în minus? Iată-mă în faţa unei mari încurcături!... Tînărul acesta cu înfăţişare hotărîtă poate repune totul în discuţie. Şi atunci, adio viaţă de huzur! Adio, adorabilă contesă de Montboron, şi vouă, bogăţii ale familiei Seignelay, şi ţie, senior din Nisa!“

După cum se poate constata, acel foarte nobil personaj nu despărţea niciodată plăcutul de util, voluptatea — de aur.

Se pricepea grozav să joace teatru. De altfel, fusese crescut pentru a trăi la Curţi. Aşa că-i întinse noului sosit mănuşa. Dar Henri n-o acceptă. Se mulţumi să aplece foarte mult capul, murmurînd:

— Prinţe... Domnule duce de Guastalla...

Omise să pronunţe numele de *Mantua*. Charles-Ferdinand sesiză nuanţa şi se încordă.

Deoarece erau prezenţi şi alţi gentilomi, ce-şi exersau cu ardoare sabia, Henri îl chemă printr-un semn pe Cocardasse şi, arătînd spre prinţ, îi spuse:

— Monseniorul a dorit să-mi încerce spada. Cred că ar fi fericit să se afle singur în prezența mea...

Gonzague se înclină, fără o vorbă.

— În cazul acesta, hotărî Cocardasse-junior, putem aranja lucrurile, puștiule!

— Hangarul? sugeră Henri.

— Hangarul, frumosule! aprobă celălalt.

Lipit de sala de arme, acel hangar primea lumină prin ea, mulțumită unor geamuri foarte murdare, care începeau de la înălțimea centurii pentru a ajunge pînă aproape de tavan. Era prăfuit și plin de tot felul de ustensile scoase din folosință, doar centrul rămînînd liber.

Politicos, Lagardère îl lăsă pe Gonzague să intre primul.

— Ce părere ai? întrebă Passepoil, care — deși între timp îi demonstra niște figuri unui tînăr nobil parfumat — nu scăpase nimic din cele ce se petreceau în legătură cu „comoara" lui.

— Ce părere am... la naiba! replică vocea de tenor a gasconului. Ce alta, decît că aici se ascunde vreun mister... Micul Parizian, care este atît de comunicativ, nu și-a descleștat gura... Dar, în fine! Există un mister, și rămîn la părerea asta!

Passepoil își scoase, cu gravitate, calota lui de dascăl de biserică, neagră și jegoasă cît cuprinde.

— Secretele domnului Henri, șopti onctuos, sînt secretele domnului Henri!

— Amin! aprobă Cocardasse.

Fără a se fi pus de acord, se duseră să-și lipească nasul de geamuri, spre a vedea ce se întîmplă în hangar. Aproape imediat, cotul gasconului se înfipse cu putere

între cea de a treia şi cea de a patra coastă a normandului născut în Villedieu-les-Poils — după cum declara acesta în orele sale de destindere alcoolizată:

— Na-ţi-o! Prinţul ţinteşte la trup... fandează adînc... Şi a scos dopul din frigarea lui!

Spuse asta pe un ton calm şi egal. Tot pe acelaşi ton îi răspunse şi asociatul său:

— Vrea să-l asasineze!

La aceste cuvinte, cei doi maeştri de arme începură să rîdă şi făcură un acelaşi gest: acela de a-şi lovi coapsele.

Ducele se duela după moda italiană. Scotea strigăte, sărind ca un ied. Cei doi profesori de scrimă gîndeau: „Cunoaşte la perfecţie toate vicleniile acestei arte. Doar că... doar că în faţă îl are pe Lagardère!“

Şi acesta era chiar adevărul.

Rece, cu privirea aţintită pe adversarul său, Henri îşi încredinţa viaţa încheieturii dreptei sale. Degeaba folosea Charles-Ferdinand al IV-lea toate şireteniile josnice ale repertoriului său: se izbea mereu de felul în care para virtuozul. Între pieptul acestuia şi vîrful spadei ducale exista un zid de fier de netrecut, care părea să se înalţe, mereu prezent.

Deodată, glasul vibrant al elevului maeştrilor de scrimă se înălţă, umplu hangarul, făcînd să tremure geamurile:

— Guastalla, mi-e milă de dumneata. Te enervezi... plămînii îţi şuieră... repaos!

Şi, brusc, spada ducală fu blocată, smulsă şi zbură, înfigîndu-se într-un butoi de bere, în timp ce Henri gîndea: „Omul care m-a atacat cu lama fără apărătoare boantă nu poate fi decît monstrul pe care-l aşteptam.“

Vocea lui Charles-Ferdinand răzbătu, nepăsătoare, pînă la profesorii de scrimă:

— Nu eram în forma mea cea mai bună... O noapte de orgii cu Alteţa Sa Regală...

Se îndreptă spre Henri. În zadar îşi ascuţiră auzul Cocardasse şi Passepoil — nu prinseră nici un cuvînt din cele care, desigur, se schimbau. Înţeleseră doar, din atitudinea celor doi adversari, că se rosteau vorbe grave şi dure.

Ducele ieşi primul, în timp ce profesorii de scrimă făceau un salt înapoi şi-şi luau nişte mutre inocente. Le spuse, pe un ton de falsă veselie:

— Filfizonul acesta nu-i lipsit de calităţi, domnilor... Din păcate, nu mă simţeam în formă... o noapte albă... supeu cu ducele de Chartres şi cu nişte frumoase... eh! ce frumoase... ce frumoase!

— L-aţi atins? se interesă timid fratele Passepoil.

Gonzague nu se obosi să răspundă şi se duse să-şi ia hainele şi pălăria.

După ce rămăsese o clipă pe gînduri, singur în hambar, Micul Parizian, atît de drag mînuitorilor de spadă, apăru — trandafiriu, blond şi mulţumit.

— Şi ce mai zici, puştiule? întrebă tenorul.

— Îşi scosese dopul din vîrful spadei! interveni baritonul, coborînd vocea.

.Henri le întinse mîinile şi şopti:

— Vrea neapărat să moară în seara asta.

Nasul lui Passepoil se lungi:

— Este un asasin, micuţule! Cu siguranţă, nu va fi singur la întîlnire. Ai grijă!

— Vom fi şi noi acolo! se oferi Cocardasse.

— La ce bun? răspunse Henri, arătîndu-şi spada. Dacă vor să fie zece, vor fi zece morţi! Frumoase servicii funebre în perspectivă, ce ziceţi?

— Vom fi acolo! spuse la rîndul său Passepoil.

— Ca martori? Fie!

Pe vremea aceea, zidurile de împrejmuire ale Parisului se opreau, spre apus, cam în locul în care se află astăzi piaţa Concorde. Un şanţ de apărare, un taluz, un zid flancat, înspre Sena, de un fel de gheretă de piatră, mărgineau grădinile palatului Tuileries[1]. Din oraş se ieşea prin două porţi fortificate, avînd arhitectură asemănătoare: una — „Porte Saint-Honoré“ — despărţea strada şi cartierul cu acelaşi nume; cealaltă — „Porte de la Conférence“ — era situată nu departe de fluviu.

După ce treceai de „Porte de la Conférence“, ajungeai destul de repede la o frumoasă promenadă plantată cu arbori, creată de Maria de Medici, văduva „Veşnicului-Galant“, şi denumită „Cours-la-Reine“. Acolo îşi dădeau întîlnire persoanele elegante, cel puţin atîta cît dura lumina zilei.

Noaptea, locurile deveneau pustii, dacă nu sinistre... După ce suna stingerea, nimeni nu se aventura prin împrejurimi, cu excepţia unor pungaşi, a unor răufăcători, precum şi a muşchetarilor — bărbaţi frumoşi şi înarmaţi, care atrăgeau în umbra complice vreo puicuţă îndrăgostită şi înspăimîntată...

În acea seară, Cours-la-Reine era pustie. Plouase toată ziua. Beţivii şi îndrăgostiţii n-aveau chef să se plimbe prin noroi şi bălţi.

Cînd Henri intră pe alee, fluierînd uşor o melodie vînătorească, părea să fie singurul stăpîn al locurilor.

[1] *Palatul Tuileries:* Fostă reşedinţă a suveranilor Franţei, în Paris. Construcţia sa a fost începută în 1564, continuînd prin modificări şi extinderi succesive. Ludovic al XIV-lea l-a părăsit, preferînd Versailles-ul. După Marea Revoluţie Franceză (1789), palatul a fost sediul puterii executive, iar sub imperiul lui Napoleon, din nou reşedinţa suveranului. A fost complet demolat în 1882. O parte din actuala grădină Tuileries se află pe vechiul amplasament. (n.t.)

Luna nu-şi arunca nici o rază. Un vînt aspru, ca de iarnă, scutura puternic ramurile. Tînărul nu-i făcuse confidenţe Armellei, nu-i spusese nimic contesei de Montboron — unele treburi nu le privesc pe doamne...

Ajungînd la locul întîlnirii cu mai bine de o oră înaintea celei stabilite de către ducele de Mantua, studie locurile, ca un tactician: „Admirabilă capcană pentru a tăia cuiva gîtul! Fiecare castan poate camufla, în spatele trunchiului sau prin ramurile sale, cîte un asasin... iar cei care se vor ascunde în mirt şi în lemnul cîinesc pot să mă ucidă, cu siguranţă, fără nici un risc. Bine combinat!"

Trecu un sfert de oră şi-i zări sosind pe Cocardasse şi pe Passepoil, îngîmfaţi şi totodată blajini. Îi zori:

— Pe aici, domnilor profesori... Cocardasse, în tufişul acesta... Passepoil, în spatele gardului de sălcii... Şi juraţi-mi pe viaţa voastră viitoare că nu veţi interveni decît dacă vă chem în ajutor!

Peste zece minute se făcu auzit un oarecare tărăboi dinspre Porte de la Conférence. Se distingea tropot de cai, un zgomot de lanţuri şi spade, apoi glasuri înăbuşite.

Henri avea acea însuşire ciudată, asemănătoare cu cea a păsărilor de noapte: vedea şi prin întunericul cel mai adînc. Auzul foarte ascuţit îl slujea, de asemenea, foarte bine.

Rîse mulţumit:

— Senioria sa mă onorează... Constat că, pentru a sfîrşi o dată pentru totdeauna cu ex-cocoşatul *Teatrului Micuţei Regine*, a deranjat, ia să vedem... cîţi?... cinci... şase... opt... nouă... zece spadasini... şi chiar călare! Ce lux! Înfăţişarea lor îi arată cine sînt... Desigur, a adunat aceşti indivizi buni de spînzurat de la *Viţelul-care-Suge* — un loc unde, nu peste mult timp, mă voi duce să văd cum stau lucrurile... şi, poate, să-mi folosesc spada.

Prietenul Armellei nu se înşela. Cînd se înserase, Antoine de Peyrolles îşi făcuse apariţia în domeniile Zînei Choquette, neîndrăznind să înfrunte în plină zi Tîrgul de Angajări. Marc de Remaille, prinţ al asasinilor plătiţi, îl ascultase, în faţa unui urcior cu vin rece de Argenteuil, şi căzuseră la învoială.

Era nevoie de opt *escrimadores*, fără a-l socoti pe numitul Marc. Treabă uşoară: vor avea de-a face cu un singur om — este drept, o spadă extraordinară. Afacerea nu era periculoasă: se lucra în folosul unui foarte mare senior care, dac-ar fi nevoie, ar paraliza orice curiozitate din partea Pazei sau a Tribunalului de la Châtelet.

În timp ce — aşa cum prevăzuse Micul Parizian — ducele şi factotum-ul său descălecau şi-i ascundeau cum puteau mai bine pe banditii din solda lor, el însuşi sărea peste şanţul care, la dreapta lui, despărţea aleea Cours-la-Reine de fluviu, se strecura printre trestii, cotea la stînga şi, făcînd un ocol brusc, părea că vine direct dinspre Tuileries.

Peyrolles atinse cotul stăpînului său:

— Silueta aceea mîndră care înaintează, monseniore... Fir-ar să fie! ce înfăţişare obraznică!

Gonzague mîrîi:

— El este! Vezi în ce încurcături ne-a băgat prostia ta de acum cincisprezece ani!

— Atîta pagubă! va fi rece şi ţeapăn în mai puţin de zece minute... n-aude-n-a-vede...

Drept orice răspuns, Charles-Ferdinand se închină, în întuneric. Acel desfrînat, acel hoţ şi criminal, chemă în ajutor umbra sfîntă a uneia dintre victimele sale: Vincenta... Îi era teamă... Se ruga: „Tu, care în faţa lui Dumnezeu ai fost soţia mea, tu care, fără îndoială, te afli lîngă El, uită-mi greşelile, care au fost imense, şi obţine să scap cu viaţă!“

Îl obseda o groaznică presimţire. Îi clănţăneau dinţii. Brusc, Henri îi apăru în faţă:

— Sînt punctual, prinţe?

Imediat, sîngele curajos şi semeţ al neamului Gonzague îi dădu noi puteri lui Charles-Ferdinand. Îşi îndreptă trupul şi-şi măsură cu privirea adversarul.

— Se obişnuieşte, spuse, ca mai întîi să-l saluţi pe cel pe care te pregăteşti să-l înfrunţi. Nu sînt surprins că dumneata ignori acest lucru, dumneata, care porţi un nume uzurpat!

Henri făcu o mişcare, zvîrlind pe jos pălăria împodobită a prinţului, în timp ce-i spunea aceste cumplite cuvinte:

— Ştiu cine eşti, domnule, şi pălăria mea nu se scoate în faţa unui asasin! Nu vin aici pentru a mă bate cu dumneata, duce de Mantua şi de Guastalla, ci pentru a te pedepsi, pentru a te trînti în noroi!

Şi, scoţîndu-şi spada:

— Charles-Ferdinand, îi strigă, înalţă-ţi inima! Fă-ţi rugăciunea! Sabia mea este instrumentul Providenţei. Vei muri aici!

Peyrolles credea că nu fusese văzut, căci se ascunsese în spatele unui boschet de leandri, încă de la sosirea tînărului. Îl avea la dispoziţie. Întinzîndu-şi braţul, putea să-i înfigă spada în spinare.

Dar, credincios lecţiilor de scrimă italiană, prinţul făcuse un salt în lături, spre a cîştiga teren şi pentru a-şi sili adversarul să se deplaseze; atunci Henri îl văzu în dreapta sa pe Peyrolles.

Lucrurile se petrecură rapid.

Henri făcu o fentă, fandă adînc, nu către duce, ci către complicele acestuia, şi ticălosul scoase un ţipăt sfîşietor:

— Am murit!

Se prăbuşi, chircindu-se...

Ferm, Gonzague para, tot retrăgîndu-se, fără ruşine, în faţa loviturilor furioase ale lui Henri. Ştia el bine ce face. Fiecare pas înapoi sporea primejdiile care-l ameninţau pe tînăr, căci în spatele fiecărui copac depăşit se ascundea unul din oamenii recrutaţi de factotum.

Deodată, asasinul lui René şi al Doriei constată că nu mai era atacat de către nepotul său. Se opri, mirat. Unde dispăruse?

Într-adevăr, Henri sărise în stînga şi se lipise cu spatele de o fîntînă încă în construcţie: un soi de stelă, înconjurată de bolovani, de pietriş, de ciment şi de bălţi.

Toţi îi înţeleseră manevra.

Spadasinii îşi părăsiră ascunzătorile şi alergară spre el.

— Înfigeţi-l în frigare! porunci Gonzague, avîntîndu-se, cu speranţa renăscută. Toţi împreună! Ucideţi-l!

— Dacă permit, rîse Lagardère.

Şi glasul său răsună bărbătesc, grav, ironic:

— Amicilor, sînteţi pierduţi... după monseniorul Charles-Ferdinand al IV-lea de Gonzague, duce de Mantua şi de Guastalla, eu totuşi...

Henri se întrerupse şi anunţă:

— În inimă!

Ducele căzuse pe o parte, lăsînd să-i scape arma, ca fulgerat.

— Aceasta este dreptatea lui Lagardère! declară Henri pe un ton solemn. Doamnă Bernard, monstrul despre care vorbeai a încetat să mai trăiască.

Apoi îşi ridică spada, spunînd:

— Domnilor bandiţi, n-am ce face cu pielea dumneavoastră. Nu vă vreau nici un rău şi pariez că habar n-aveţi cine sînt... Spada mea nu obişnuieşte să dea greş. Ţineţi neapărat să pieriţi? Mă veţi sili să vă pun în frigare?

Se întrerupse.

Săbiile se lăsară în jos.

— Foarte bine, ne vom despărţi ca cei mai buni prieteni din lume...

Şi rămase singur.

Atunci apărură Cocardasse şi Passepoil.

— Ei, puştiule? cîte cadavre ai făcut? întrebă gasconul.

Fostul valet de bărbier rîse gîlgîit:

— De cîte ori trebuie să spunem *pater noster?*

Henri le prinse braţul:

— Nu aveam nimic decît cu ducele... Iată-l... Poate că l-am omorît şi pe omul său de încredere? Dacă trăieşte, îl voi sili să vorbească. Cunoaşte un secret: cel al naşterii mele. Haideţi să-l căutăm, domnilor profesori!

Dar Peyrolles dispăruse. La chemarea sa veniseră cei patru *bravi*... Maeştrii de arme şi strălucitorul lor elev scotociră în zadar prin tufişuri. Peyrolles poruncise să fie urcat pe cal şi dus la Paris prin poarta Saint-Honoré.

Lunganul nu căpătase decît o rană — destul de adîncă — în umăr. Înspăimîntat de Lagardère, se prefăcuse mort. Sosirea sa la Palais-Royal nu trecu neobservată.

A doua zi dimineaţa, Philippe de Gonzague de Mantua veni să întrebe cum se simte.

Antoine pregătise o minciună. Socotea, pe bună dreptate, că nu trebuia să vorbească deloc despre tînărul Henri. Povestea asta ar fi putut impresiona justiţia. Dădu următoarea versiune, care fu acceptată: răposatul duce de Mantua se luase la ceartă cu un necunoscut, adversarul său din sala de arme a lui Cocardasse şi a lui Passepoil; se căzuse de acord asupra unui duel. Senioria Sa fusese ucisă pe loc; vrînd să-şi răzbune stăpînul, el, Peyrolles, se bătuse la rîndul său...

Alteţa Sa Regală porunci să fie trimis un ofiţer de poliţie pe strada Croix-des-Petits-Champs. I se jură că nu

se cunoştea identitatea spadasinului miraculos. Afacerea fu clasată. Înnebunit de spaimă, Peyrolles părăsi Parisul şi, puţin după aceea, deveni factotum-ul prinţului de Gonzague.

13 Un tovarăş neprevăzut

După o foarte frumoasă slujbă de înmormîntare în biserica Saint-Roch, la care cei trei Philippe îşi făcură datoria de onoare de a apărea în ţinută de doliu, Charles-Ferdinand al IV-lea fu expediat, într-un sicriu triplu, în oraşul său seniorial şi natal, Mantua.

Contesa de Montboron, foarte curioasă, nu rezistase plăcerii de a asista la ceremonie. Dacă lucrurile s-ar fi desfăşurat altfel, acel nobil duce n-ar fi fost, oare, soţul său?

— Îi datoram totuşi un *De profundis*, un *Pater* şi un *Ave*[1], îi spuse într-o seară lui Henri de Lagardère, în timp ce luau masa. Iată-mă achitată... Dumnezeu să-l ierte!

Tînărul se feri să răspundă, dar în ochi îi trecu un asemenea fulger, încît „surioara“ sa se cutremură.

Distrată, contesa nu-şi dădu seama de nimic şi-şi continuă sporovăiala-i veselă. Auzise, la ieşirea din biserică, oameni care pretindeau că sînt bine informaţi, vorbind vrute şi nevrute, ca întotdeauna! Spuneau că aflaseră anumite secrete... Dac-ar fi trebuit să-i crezi, răposatul duce de Mantua şi de Guastalla murise în

[1] *De profundis, Pater, Ave:* (lb. latină): rugăciuni, dintre care cea dintîi se spune în special pentru morţi, la slujbele catolice. (n.t.)

duel, după ce-l jignise grav pe un foarte mare senior... Dovada era că prinţul nu refuzase să-şi încrucişeze spada cu a aceluia...

Armelle, cu inima strînsă de spaimă, în mod inexplicabil, întrebă:

— Adversarul duelului va fi urmărit? Am auzit spunîndu-se că Majestăţii Sale nu-i plac deloc cei care se duelează şi că a poruncit să fie pedepsiţi?

Îi aruncă o privire lui Henri, care-i oferi un chip de nepătruns.

Jeanne de Montboron răspunse:

— Acolo unde nu există nimic, regele îşi pierde puterea. Ucigaşul este necunoscut... sau trece ca atare...

O oră mai tîrziu, aflîndu-se singură cu Henri, Armelle de Sauves îl apucă de umăr:

— Tu eşti acela? întrebă, tremurînd.

— Da, eu! răspunse tînărul, îndreptîndu-şi trupul.

Blonda izbi podeaua cu piciorul:

— Şi, totuşi, mi-ai promis...

— Promis, ce?

— Să nu-ţi mai rişti viaţa în dueluri! Nu se mai practică în epoca noastră. Edictele date de Marele Cardinal le interzic. Nu eu trebuie să-ţi mai spun că, pentru a împăca diversele conflicte între persoane particulare, Majestatea Sa a înfiinţat Tribunalul Mareşalilor. Este de ajuns că a trebuit să părăseşti armata, după povestea aceea cu căpitanul tău.

— Acest lucru, spuse cu blîndeţe tînărul orfan, nu pot să nu-l regret... Omul care-şi ridicase bastonul asupra mea nu mai putea să trăiască... sau ar fi trebuit să mă trimită el pe mine *ad patres!*

— Să admitem asta, în ceea ce priveşte întîmplarea cu domnul de Gévézé — se încăpăţînă Armelle — dar de ce l-ai ucis pe ducele de Mantua?

— Nu l-am ucis, afirmă Henri.

— Ce îndrăzneşti să spui? se mînie Armelle.

— Am fost instrumentul Providenţei, surioară, asta-i tot. Cel care acum este transportat în Italia, într-o trăsură drapată în negru, cu toate onorurile datorate rangului său, era „monstrul“ despre care vorbea doamna Bernard, în agonia sa... Acel „monstru“ a fost pedepsit!

Ochii căprui se măriră, în timp ce Henri continua liniştit:

— Acel om este, într-adevăr, cel care mi-a răpit pe tatăl meu, pe mama mea şi, poate, şi moştenirea familiei Guastalla... Dovada? N-o am! Dar totul arată că era capabil de aceste crime. La Cocardasse şi Passepoil, a scos, ca un mişel trădător, capătul bont al spadei sale, pentru a o încrucişa cu a mea... Seara, pe Cours-la-Reine, organizase o capcană sîngeroasă... mă pîndeau zece bărbaţi, cu sabia scoasă... I-am iertat, cu excepţia ducelui criminal şi laş... Dacă nu te-aş fi avut în minte, poate că m-aş fi lăsat condus de mînie! Aşa că există nouă oameni care-ţi datorează viaţa, surioară!

Se adînciră într-o conversaţie foarte liniştită. Fata, deşi admira ştiinţa, calmul şi curajul prietenului său, n-ar fi fost o fiică a Evei dacă n-ar fi tremurat pentru el; îi reproşă, de asemenea, că obiceiul său de a scoate la repezeală sabia din teacă putea să-i strice pentru totdeauna cariera militară. Ca încheiere, îi ceru să-i dea cuvîntul că nu se va mai aventura în dueluri.

— Micuţă şi dragă Armelle, îi răspunse, nu pot să-ţi promit nimic. Chiar dacă temperamentul meu nu mă îndeamnă să scot sabia, pot surveni împrejurări în care va sări singură din teacă, pentru a face dreptate!

Şi, deoarece Armelle îşi ştergea lacrimile, o îmbrăţişă cu duioşie:

— Am făcut două jurăminte pe care le voi respecta: să-l pedepsesc pe cel care mi-a furat numele şi averea

și, mai ales, care mi-a ucis părinții, și să-ți redau tatăl. Spada mi-a permis să mi-l țin pe cel dintîi; mi se pare că tot ea îmi va îngădui să-l mi-l țin și pe cel de-al doilea.

De cînd îl pedepsise pe Charles-Ferdinand al IV-lea, înfruntînd opt spade experte și stînd cu spinarea lipită de stela fîntînii în construcție, pe Cours-la-Reine, Henri de Lagardère căpătase o mare încredere în el însuși.

Pe de altă parte, era forțat să aștepte aprobarea înrolării pe care o contractase cu regimentul din Navarra. Lipsa de acțiune îl apăsa. Fără Armelle, care era, neîndoios, moderatoarea sa, îngerul său de pază, Henri s-ar fi aruncat în indiferent ce aventură, doar pentru plăcerea luptei și a riscului.

Așa încît se hotărî:

— Acum sînt destul de puternic pentru a-mi încerca norocul. Cîrciuma *La-Vițelul-care-Suge*, chiar dacă — așa cum pretind Cocardasse și Passepoil — este trucată cu abilitate, va trebui să-mi dezvăluie secretele ei!

Și, ca urmare, după două zile de la conversația sa cu Armelle, se duse la contesa Jeanne, pentru a se scuza că în acea seară nu va putea cina împreună cu dînsa.

Părăsi strada Grenelle-Saint-Germain pe înserate; ajunse la Sena și merse în lungul cheiului pînă în apropiere de Pont-Neuf. Era încă lumină. În curînd aveau să bată clopotele de ora șapte după-amiaza la toate bisericile din oraș. Se plimbă, fără o țintă anume, pe terenul pe care continua să se desfășoare bîlciul. Amuzat, curios, își oferi plăcerea de a privi paradele actorilor și de a-și spune: „Noi făceam mai bine!“

Simțea o oarecare satisfacție, foarte firească de altfel, amintindu-și de vremurile în care se transforma în coco-

şat. Cu emoţie, se gîndea: ,,Buna doamnă Toutou! Domnul Isidore, cel atît de cumsecade! Acum sînt fericiţi, în sudul însorit. Iată-i căsătoriţi. Una şi-a realizat visul: să brodeze pentru propria-i plăcere; celălalt este într-al nouălea cer, pentru că necăjeşte peştii cu undiţa. Doamna Bernard a primit, în ceruri, recompensa pe care o merita. Viitorul Armellei este asigurat. Cîntă fermecător la clavecin; vorbeşte engleza; numele şi prietenia contesei îi vor deschide, într-una din zile, uşile apartamentului Regelui. Pe ducele de Mantua l-am pedepsit! Acum, trebuie să capăt ştiri despre domnul Olivier de Sauves."

Henri, un altruist incorigibil, nu se gîndea la el însuşi. Era născut pentru a se devota, a proteja. Însoţit de visurile sale, tînărul împărţitor de dreptate trecu pe malul drept al podului Pont-Neuf şi ajunse în Vallée de Misère prin cheiul Ferraille. Era încă pierdut în reverii.

Deja tot felul de tîlhari, pungaşi, falşi cerşetori, spărgători din port, hoţi de buzunare, docheri, orbi, schilozi, cocoşaţi reali sau de ocazie începeau să se îndrepte spre teritoriile Zînei Choquette.

Strada Ballu, pe care intră Henri, cu tricornul tras pe ochi, cu spada ridicîndu-i pelerina neagră şi încălţat cu cizme, era plină de toţi aceşti drăgălaşi, puţin surprinşi de înfăţişarea mîndră a plimbăreţului singuratic. Dar ce importanţă avea?! Mai văzuseră ei şi pe alţii! După o crimă sau vreun furt, nu veneau oare şi gentilomi foarte respectabili — ca, de pildă, Marc de Remaille, regele asasinilor — să se pună sub protecţia patroanei speluncii?

În acea seară, potrivit obiceiului său de neclintit, Doamna Myrtille intră în încăperea în care-şi ţinea

rochiile, cea alăturată dormitorului său şi în care, cu cinci ani în urmă — nu putea să uite asta —, apăruse Olivier de Sauves. Privi prin ,,spionul" din perete, să vadă ce se întîmplă la *Viţelul-care-Suge*, în sala plină de fum de la parter.

Mai întîi ridică din umeri: ,,Aceleaşi mutre, cu excepţia căpitanului aceluia de corsari, sosit azi-dimineaţă. Soţul meu mi l-a lăudat foarte mult... Drăguţă siluetă. Lui i-a fost încredinţat, în calitate de *angajat*, blegul ăla de Olivier."

Nu fusese stinsă de tot flacăra, sau era doar un efect al nepotolitei curiozităţi femeieşti? Fapt este că Zîna Choquette suspină, apoi îşi spuse şoptit:

— Îl voi întreba ce s-a-ntîmplat, acolo, cu băiatul acela elegant şi puternic.

Deodată, se trase înapoi şi păli. Îl zărise pe Lagardère.

Myrtille nu uita nimic, niciodată, mai ales dacă erau în joc interesul şi siguranţa sa.

Aflase epilogul incendiului de la *Teatrul Micuţei Regine*. Cei de care se temea îi scăpaseră, poate pentru mult timp. Cum să îndrăznească să acţioneze împotriva lui Lagardère şi a Armellei, acum cînd ei se aflau la contesa Jeanne?

Cu o înfiorare de teamă şi de ură, destul de ciudată, se gîndea: ,,Această doamnă de Montboron, coborîtoare din neam de miniştri, este văzută bine de către rege. Obţine audienţe la el, oricînd vrea. Cine ştie dacă, prin tînărul ăsta, n-a aflat de unde pornea lovitura îndreptată împotriva Armellei?"

Şi, totuşi, prezenţa lui Henri printre pleava din cîrciuma ei îi reînvie speranţa: ,,Protectoarea lui n-a atras atenţia regelui asupra *Viţelului-care-Suge*, altminteri afurisitul ăsta de Lagardère n-ar fi nevoit să acţioneze el însuşi... căci nu văd nici un spion al poliţiei

pe la mine... toate feţele astea îmi sînt bine cunoscute... Să fie oare un prilej unic de a scăpa de salvatorul Armellei?“

Chipul ei de înger rău se înăspri. Îndoiala n-avea rost. Îl văzuse de multe ori pe Henri de Lagardère alături de fiica lui Olivier de Sauves, însoţind-o pe blonda aristocrată, fie la tîrgul de la Saint-Germain, fie la biserica abaţială vecină, fie la teatru sau chiar la plimbare.

Doamna Myrtille cunoştea marile talente ale lui Lagardère. Unul dintre *bravii* săi, Marc de Remaille, frecventa şi el sala de arme a lui Cocardasse şi a lui Passepoil. Şi, în afară de asta, oamenii recrutaţi chiar aici de către domnul Antoine de Peyrolles nu se abţinuseră să povestească patroanei lor întîmplarea de la Cours-la-Reine. Încă le mai răsunau în urechi cuvintele rostite de Henri în faţa cadavrului princiar: „Este dreptatea lui Lagardère!“, iar ochii lor mai vedeau străfulgerările spadei magice ce-şi bătea jos de opt săbii — care erau totuşi bine mînuite.

— Lagardère! bombăni Zîna din Vallée de Misère, mereu Lagardère! Iată un nume pe care nu vreau să-l mai aud!

Dar Myrtille stătea încă pe gînduri. Băiatul acela, dac-ar fi străpuns de lovituri de spadă, aruncat rece şi însîngerat pe dalele cîrciumii, ar fi însemnat — mai ales dacă ar fi apucat să spintece cîţiva nemernici — închiderea speluncii şi, ca urmare, şi deschiderea unei anchete.

— N-aş ieşi basma curată, trase ea concluzia. Şi, totuşi, dacă-l las să trăiască, purtătorul ăsta de sabie va descoperi toată tărăşenia.

În cele din urmă, luă o decizie:

— Va pieri. Eu o voi şterge imediat... La Le Havre, Godefroy mă va scoate din încurcătură. Sîntem bogaţi, foarte bogaţi... Ne vom duce să trăim în Antile. Se spune că acolo e raiul pe pămînt... Am hotărît: risc totul pe o singură carte.

Un sunet de clopoţel o aduse pe Gertraud şi, imediat, o chemare îi făcu să apară pe Joël de Jugan şi pe Crestat, mai în dizgraţie ca niciodată, de cînd cu incendiul rămas fără rezultat — ba chiar, dimpotrivă — al *Teatrului Micuţei Regine*. Veniră, cu coada-ntre picioare.

Li se făcură ochi dulci, foarte dulci...

De zece minute, Henri de Lagardère şedea singur într-un colţ al cîrciumii, la o masă cu patru locuri şi patru scaune şi — fapt extraordinar pentru locul acela în care, de obicei, domnea cea mai josnică promiscuitate — nimeni nu se gîndise să se aşeze lîngă el. Poate nimeni nu îndrăznise?

Acei *bravi*, acele spade de vînzare sau de închiriat, acei hoţi, escroci şi falşi cerşetori, simţeau ei oare că tînărul necunoscut trebuia să rămînă izolat, cu virtuţile şi eroismul său? Oare o ciudată pudoare instinctivă îi cuprinsese pe supuşii Zînei Choquette? Cine-ar putea şti?

Henri, în timp ce mînca, îşi plimba privirile lipsite de orice urmă de dispreţ asupra plevei care-l înconjura. Nu ţinea deloc să provoace o încăierare. Gîndea că a venit pentru a lua contact cu locurile în care fusese văzut pentru ultima dată Olivier de Sauves. În mintea lui nu se schiţa încă nici un plan.

S-o tragă de limbă pe Marion? S-o seducă, pentru o noapte, pe una dintre fetele acelea obosite între doi tîlhari şi care îi aruncau uneori, pe furiş, cîte un zîmbet?

Să joace la cărţi cu acei tîrîie-spadă? N-ar fi putut decide, căci aştepta un prilej de a intra în vorbă cu obişnuiţii acestui local rău famat.

Deodată, îşi dădu seama de o manevră ciudată. Doi vlăjgani, doi coloşi ce purtau spadă, mergeau de la un grup la altul, îşi făceau loc cu forţa, vorbeau încet... Şi, imediat, privirile băutorilor, ale jucătorilor, ale celor ce mîncau şi ale însoţitoarelor lor se aprindeau şi alunecau spre muşteriul solitar...

Observă chiar şi altceva: cei pe care cei doi Hercule de înălţime inegală reuşeau să-i tenteze, se ridicau pe rînd, treceau cu nevinovăţie în bucătărie şi reveneau... cu spada la şold.

Henri surîse cu zîmbetul său din ceasurile grave: „Am fost semnalat, fără îndoială, de vreme ce în vizuină li se distribuie frigări celor care n-aveau! Spada este, desigur, un instrument mai discret decît pistoletul... trebuie să te fereşti de explozia lui: poliţia are auzul ascuţit...“

Plăti ceea ce datora şi atacă o jumătate de pui, mormăind:

— Ăsta era un cocoş cel puţin centenar!

Şi pentru că roşcata Marion tocmai trecea pe lîngă el, o chemă:

— Hei! fată! Ăsta-i cocoşul care l-a făcut pe sfîntul Petru să-l renege pe Isus?

Servitoarea, proastă, deschise gura fără a răspunde, dar în spatele ei se iviră deodată două siluete ce inspirau prea puţină încredere: a lui Joël de Jugan şi a Crestatului.

— Copilul se plînge din cauza cărnii? zise bretonul în bătaie de joc. De ce nu se duce la *Conul-de-Pin*, sau la *Crucea-Trădătorului?* Îi va găsi acolo pe prietenii săi, domnii proxeneţi.

— *Aici*, apăsă Crestatul pe cuvinte, aici totul este bine, totul este bun... şi ăia de zic contrariul, ei bine, uite ce merită! S-a-nţeles?

Îşi trase spada, fiind imitat în mod automat de însoţitorul său, ceea ce dezlănţui încăierarea. Vreo treizeci de bătăuşi, pe care Marc de Remaille îi întrecea cu un cap, se ridicară şi veniră în fugă, printre văicărelile şi ţipetele femeilor speriate.

Ştim cît de prompte erau reacţiile „fratelui" Armellei. Văzînd armele strălucind, sărise îndărătul a două scaune de la masa sa, se aşezase cu spatele către perete, şi trăgîndu-şi iute sabia din teacă, se întreba: „Unde i-am mai văzut pe spintecătorul ăsta de cîrnaţi şi pe vecinul lui?"

Deodată memoria lui extraordinară îi reconstitui scenele succesive ale salvării fetiţei. Se revăzu urmărindu-i pe cei doi criminali, luptîndu-se cu unul din ei în valurile întunecate, în timp ce, pe mal, celălalt alerga aruncînd în el cu bolovani, spre a-l face să se ducă la fund. Şi, bucuros, trase concluzia: „I-am prins! Ai mei sînt!"

Imediat, glasul său umplu sala:

— Banditilor! Sînt cinci ani de cînd, într-o noapte ca cea de-acum, Lagardère v-a smuls o nevinovată copiliţă blondă pe care o aruncaseţi în apă: Armelle de Sauves! Dar atunci Lagardère era doar un băieţel, care nu se putea bizui decît pe forţele lui. Astăzi, devenit bărbat, vine să vă cea...

Vocea îi fu acoperită de urlete. La indicaţiile Doamnei Myrtille, Lagardère trebuia să fie lichidat repede, fără zgomot şi fără ţipete. *Bravii* le spuseseră clar complicilor lor: „În linişte, s-a-nţeles?" Aşadar, pentru ce strigau?

Pentru că se produsese un incident uluitor, care îi silea să blesteme: un zdrenţăros, făcîndu-şi loc cu coatele, reuşise să se strecoare alături de Joël şi de l'Estafé, şi acolo, aruncîndu-şi pelerina uzată, de cerşetor, apăruse

svelt şi tînăr, îmbrăcat cu eleganţă, încălţat cu cizme şi, cu sabia în mînă, striga cu glas răsunător:

— Lagardère, oricine-ai fi, sînt secundul tău! Haide, secăturile astea sînt pierdute!

Dintr-un salt extraordinar, sărise peste masă şi se afla lîngă Henri, care era destul de mirat.

Şi Micul Parizian fu auzit spunînd aceste cuvinte uluitoare:

— Domnule, vă mulţumesc. Dar ajutorul dumneavoastră mă face să-mi fie, oarecum, ruşine... Acum vom fi prea puternici!

Şi fără a mai aştepta, aruncă un scaun, apoi pe celălalt — două strigăte de durere se auziră şi două canalii, din rîndul din faţă, se prăbuşiră.

— Să-i atacăm! urlă Joël.

Drept răspuns, Henri sări, svelt, pe masă; douăzeci de spade îl ameninţară pe dată, în timp ce-i spunea tovarăşului său neprevăzut, care se duela împotriva a zece adversari furioşi:

— Domnule secund al meu, săbiile acestea nu sînt deloc demne de noi! Vederea lor îmi face greaţă! Distraţi-i pe înţepătorii şi pe crestătorii dumneavoastră; eu pedepsesc doi sau trei criminali, apoi să ne îndreptăm către uşă cu o grabă lentă.

Zărindu-l pe l'Estafé, Henri trecu cu vederea orice altceva şi se năpusti asupra lui. Dădu la o parte trei spade, făcu un salt, îşi ghemui trupul şi şi-l destinse, ca pe un arc viu, şi-şi înfipse spada cu un strigăt de bucurie — Crestatul avea gîtul străpuns de la carotida dreaptă la cea stîngă; sîngele ţîşni împroşcîndu-l pe Joël care se trase îndărăt, ca un laş, alb ca varul. L'Estafé fusese un excelent *escrimadore*, unul dintre elevii favoriţi ai lui Cocardasse şi Passepoil.

Marc de Remaille se aruncă în faţa lui Henri. Totuşi, de la primele pase, simţi că Lagardère îl depăşeşte în

măiestrie şi se temu pentru viaţa lui. La rîndul său se dădu înapoi şi vîrful spadei sale se pierdu printre celelalte care ameninţau pieptul lui Lagardère.

Acesta se întoarse, iute ca fulgerul, apucă de pe masă o cană grea de cositor şi o aruncă spre unul din chipurile schimonosite de ură din faţa lui. Rezultatul fu o zdrobire, o împroşcare roşie în care se amestecau vinul şi sîngele, şi un strigăt de agonie; omul avea arcada sprîncenelor spartă.

— Asta a fost o armă încă prea nobilă pentru un asemenea individ, tună Henri, în care fierbea violenta mînie strămoşească... Na, ticălosule, deşi nu meriţi o astfel de cinste... şi ţie!... şi ţie!

Înţepa, tăia, para, tot împingîndu-i cu grămada către bucătărie pe bătăuşii plătiţi.

Cît despre necunoscutul care trecuse de partea lui, trebăluia zdravăn şi el. Răsturnase masa, îşi atacase adversarii, însîngerîndu-i pe unii, lovindu-i pe alţii cu pumnul sau cu piciorul, cuprins de o furie cel puţin egală cu a lui Henri. Urla:

— Ticăloşi buni de spînzurătoare! bandă de cerşetori! O să-l ţineţi minte pe Tourmentin, *Tovarăş al Broaştei Ţestoase!* Iată cum ai noştri...

Un şuierat strident îi întrerupse vorba şi, brusc, scena se schimbă.

Spadasinii se risipiră cu toţii. Îşi lăsară în jos săbiile. Unii le vîrîră din nou în teacă. Se înghesuiră toţi spre bucătărie, lăsînd în felul acesta liber drumul către ieşire.

Henri izbucni în rîs:

— Este ca-ntr-o poveste cu zîne!

Şi, întorcîndu-se spre secundul său:

— Domnule, asta-i o frumoasă lovitură a sorţii! Eram pe cale de a-i expedia, unul cîte unul, pe derbedeii aceştia, şi iată că, deodată, ei refuză să piară!

Celălalt îl luă de braţ:

— Să ieşim. Vă voi explica acest miracol.

Lagardère încuviinţă cu o mişcare a capului. Gîndea: „L-am ucis pe unul dintre torţionarii Armellei şi am făcut cunoştinţă cu celălalt... Nu voi uita acea faţă de brută. Mai devreme sau mai tîrziu, va primi şi el ceea ce merită, o jur!“

Fără o vorbă, cei doi tineri ajunseră la uşă. Ieşind în stradă, îşi puseră săbiile la loc în teacă şi-şi strînseră mîinile, emoţionaţi.

— Domnule, i se adresă Henri cu gravitate, în seara aceasta a răsărit una dintre cele mai frumoase flori cu care se pot mîndri sentimentele omeneşti: prietenia. Mă numesc Henri de Lagardère, şi vă promit că oricînd vă veţi putea bizui pe mine!

— Domnule, numele meu este Gaston, viconte de Varcourt, şi sub cerul Caraibelor am acceptat porecla de „căpitanul Tourmentin“; sînt mîndru să pot strînge dreapta dumneavoastră, atît de curajoasă şi de expertă!

Porniră braţ la braţ, coborînd strada Ballu. Henri îşi amintea de spaimele domnului Isidore şi de expresia reţinută a profesorilor săi de arme cînd, cu cinci ani în urmă, vorbeau despre afacerile dubioase care se făceau la *Viţelul-care-Suge* şi de trimiterea „în insule“ a unor oameni răpiţi. Întrebă, aşadar:

— Sînteţi un pirat?

— Autentic. De altminteri, aţi auzit acel fluierat care a răsunat imediat după ce am declarat că aparţin Broaştei Ţestoase? Vă voi spune adevărul: patroana acestui loc sinistru este o furnizoare a tagmei piraţilor. Fără îndoială, ea e cea care a dat semnalul de oprire a încăierării. Nu voia să lase să fie deteriorat un Tovarăş al Ţestoasei: ar fi costat-o prea scump! Dar să lăsăm asta. Am venit

alături de dumneavoastră nu numai pentru că sîngele meu se revolta în faţa capcanei ce vi se pregătise, ci şi pentru că aţi pronunţat un nume care mi-e drag: acela al Armellei de Sauves. O caut pe această tînără...

— Şi aţi găsit-o! exclamă Henri, nebun de bucurie. Îl cunoaşteţi pe tatăl ei?

— Este cel mai bun prieten al meu! Dar ce se-ntîmplă? Ce aveţi?

— Iertaţi-mă, zise Henri, dar emoţia m-a cam copleşit... Mă simţeam mai calm în faţa spadelor acelora... Ah! viconte! Ah! dragă prietene! Sînteţi mesagerul fericirii! Îi promisesem Armellei să-i redau tatăl. Slavă Domnului! este fapt împlinit, nu-i aşa?

— Nu încă — răspunse Tourmentin — dar, în fine, important e ca fata să fie liniştită în privinţa sorţii celui pe care, desigur, l-a crezut pierdut...

— Şi tatăl, să se liniştească referitor la soarta copilei sale.

14 La marchiză

Françoise d'Aubigné, cunoscută în istorie sub numele de „marchiza de Maintenon", era pe atunci, în mod oficios, regina Franţei. S-ar putea chiar spune: mai mult decît regină, căci, cu excepţia Ecaterinei de Medici, nici o altă soţie regală nu avusese o asemenea influenţă asupra afacerilor interne ale statului.

Era nepoata lui Agrippa d'Aubigné, prietenul şi tovarăşul de arme al lui Henric al IV-lea şi, totodată, un foarte bun scriitor. Tînăra Françoise se născuse la

Niort, în donjonul în care tatăl şi mama sa erau închişi din motive politice — în acea epocă, protestanţii încercau să se grupeze în vest, alcătuind o republică. Şi astăzi se poate vedea, la al doilea etaj al turnului nordic, camera în care s-a făcut auzit primul ţipăt al copilului pe care-l aştepta un destin atît de măreţ. Nu seamănă deloc cu o temniţă, dimpotrivă, priveliştea ce se poate zări de acolo dezvăluie orizonturi minunáte.

Viitoarea soţie a Regelui Soare a fost crescută în „religia pretins reformată", cum se spunea pe atunci, dar, la o vîrstă destul de fragedă, s-a convertit şi a intrat într-o mănăstire de călugăriţe ursuline[1].

Cînd împlinise şaisprezece ani, mama sa o luase lîngă ea, dar murise aproape imediat după aceea.

Domnişoara d'Aubigné era o tînără foarte frumoasă, cu înfăţişare armonioasă şi blîndă. Foarte bine crescută, avea spirit, inimă şi, mai ales, înţelepciune. Ar fi făcut cinste oricărei mari familii. Toată lumea era de acord cu asta.

Din păcate, piederea mamei sale a lăsat-o singură, unica avere fiindu-i ochii mari şi cei şaptesprezece ani ai săi. Aşa încît pretendenţii se retraseră, cu excepţia unuia singur...

Acesta aduna în el întreaga mizerie omenească. Trupul îi era aşa de diform, încît se spune că avea forma literei *Z*. Era plin tot de dureri, de podagră; „ologule!" îşi zicea el însuşi, pentru a stîrni rîsul oamenilor...

Se numea Paul Scarron şi avea patruzeci şi doi de ani. Fiul unui consilier de la Parlament, burghez înstărit, tînărul Paul părăsise casa părintească la puţin timp după ce tatăl lui se recăsătorise. Mama vitregă îi făcea viaţa

[1] *Ursuline:* călugăriţe aparţinînd ordinului religios al Sfintei Ursule, înfiinţat în 1537 de sfînta Angela Merici. (n.t.)

imposibilă; mai tîrziu, a reuşit chiar să-l frustreze de moştenirea consilierului.

Scarron era foarte inteligent, erudit şi spiritual. Obţinu guleraşul alb de abate şi începu să bată străzile pe care locuiau frumoasele doamne pişcate de tarantula[1] literară — aşa-numitele *Preţioase*[2] — şi celebrele lor saloane. Dar asta nu-l făcu să dispreţuiască frecventarea tripourilor şi a bîlciurilor, fiind împins într-acolo de gusturile sale de aventurier, de jucător, de băutor şi de desfrînat.

La douăzeci şi opt de ani avea o sinecură pe lîngă episcopul de Mans. Şi atunci s-a produs accidentul care avea să-l transforme într-un schilod plin de dureri şi grotesc. Petrecăreţ celebru, aflîndu-se în ţinutul claponilor, a vrut — cu prilejul Carnavalului — să se deghizeze în pasăre. După ce şi-a uns trupul cu miere, s-a aruncat pe un pat de pene şi puf.

Cînd a ieşit în stradă, identitatea i-a fost dezvăluită de cîteva femei bigote. Începură să ţipe că este un scandal. Asmuţiră gloata. Fiind deja renumit în oraş pentru petrecerile şi aventurile lui amoroase, Scarron fu huiduit, urmărit, ameninţat.

Pentru a scăpa de hoarda femeiască, n-a ezitat să se arunce într-o mlaştină. Trestiile l-au ascuns... Dar Scarron, care auzea strigătele de pe mal, a fost nevoit să rămînă ceasuri îndelungate cu apa pînă la gît, tremurînd atît de frig cît şi de frică.

[1] *Tarantula:* denumirea unui păianjen mare, des întîlnit în preajma localităţii Tarente (Italia). Se spunea că pişcătura sa provoacă o moleşeală de care nu poţi scăpa decît agitîndu-te. De aici expresia: *a fi pişcat de tarantulă* = a fi puternic excitat. (n.t.)

[2] *Preţioase:* în prima jumătate a secolului al XVII-lea, femei de lume care se distingeau prin eleganţa manierelor şi puritatea limbajului. Expresia „a fi preţios" a căpătat, cu timpul, înţelesul de „a fi afectat în gesturi şi vorbire". (n.t.)

A contractat acolo un reumatism deformant, de care a suferit întreaga viaţă.

Reîntors la Paris, a trăit din veniturile de pe urma lucrărilor sale şi mai ales dintr-o rentă acordată de Ana de Austria, lăudîndu-se că este „bolnavul din oficiu al acesteia".

A venit vremea Frondei[1]... Scarron l-a atacat pe Mazarin şi şi-a pierdut renta. O pedeapsă aspră dar, la urma urmei, dreaptă, pentru autorul acelui sîngeros pamflet: *Mazariniada*.

Cu începere de atunci, nu s-a mai bizuit decît pe pana sa de poet şi de autor burlesc. Aceasta i-a permis să ducă o viaţă destul de îmbelşugată în casa de pe strada Tixandrie. O societate veselă de scriitori şi de oameni de spirit înconjura scaunul lui de infirm. La Scarron puteai întîlni persoane ca marchiza de Sévigné[2], doamna de la Sablière[3], Ninon de Lenclos[4], Marion de Lorme[5],

[1] (v. şi nota de la p. 119) *Fronda* a avut două perioade: Fronda parlamentară (1648—1649), în timpul căreia populaţia a ridicat baricade în Paris, iar Curtea s-a retras la Saint-Germain; şi Fronda prinţilor, condusă de Condé şi Turenne, cu sprijinul secret al Spaniei. Revolta a sfîrşit printr-un eşec, din care regalitatea a ieşit întărită. (n.t.)

[2] *Sévigné* (Marie de Rabutin Chantal, marchiză de) (1629—1696): una din minţile sclipitoare din vremea lui Ludovic al XIV-lea, autoare a *Scrisorilor* adresate fiicei sale şi altor corespondenţi. Aceste scrisori, publicate în 1726, sînt valoroase prin spontaneitatea stilului, prospeţimea imaginilor şi detaliile asupra moravurilor epocii sale. (n.t.)

[3] *La Sablière* (Marguerite Hessein, doamnă de) (1636—1693): figură binecunoscută în saloanele secolului al XVII-lea, celebră prin frumuseţe şi spirit. Salonul ei era frecventat de scriitori şi oameni de Curte. Soţul ei, Antoine de Rambouillet (1624—1679), a scris numeroase madrigaluri. (n.t.)

[4] *Lenclos* (Anne, zisă Ninon de) (1620—1705): scriitoare, de origine franceză. Salonul său era frecventat de liber-cugetători. (n.t.)

[5] *Marion de Lorme* (1611—1659): Una dintre personalităţile secolului al XVII-lea, celebră prin frumuseţe şi prin aventurile ei galante. (n.t.)

Scudèry[1], Vivonne[2], Pellisson[3], Gramont[4] şi o sută de alte celebrităţi ale epocii.

Pentru a nu muri de foame, Françoise d'Aubigné, acel înger, deveni soţia acestui monstru. Nimeni n-a primit confidenţele tinerei căsătorite... Doamna Scarron se pricepu să se facă plăcută convivilor poetului, ba chiar mai mult: le cuceri pentru totdeauna admiraţia şi respectul.

În 1660, Scarron le spuse prietenilor săi că va muri, şi-i consolă cu aceste cuvinte: „*Niciodată nu mă veţi plînge atît de mult, pe cît v-am făcut eu să rîdeţi!*". Iar epitaful pe care şi-l dictă, fu următorul:

Cel care-acuma doarme-aci
E demn de milă: nu-l invidia,
Căci înainte de-a muri,
El a murit pe cînd trăia.
Tu, cel ce treci, vorbeşte-n şoapte
Şi fii atent de nu-l trezeşte,
Căci asta este prima noapte
Cînd bietul Scarron aţipeşte![5]

[1] *Scudery* (Georges de) (1601—1667): scriitor francez, autor de piese de teatru; a publicat — sub propria-i semnătură — romane scrise aproape în întregime de sora sa, Madeleine de Scudery (1607—1701), una dintre cele mai tipice „preţioase". (n.t.)

[2] *Vivonne* (Louis-Victor de Rochechouart, duce de Mortemart şi de) (1628—1688): mareşal al Franţei, fratele doamnei de Montespan, vice-rege al Siciliei în 1675. (n.t.)

[3] *Pellisson* (Paul) (1624—1693): scriitor francez, istoriograf al lui Ludovic al XIV-lea. (n.t.)

[4] *Gramont* (Antoine, duce de) (1604—1678): mareşal al Franţei şi ministru de stat. A participat la războiul de 30 de ani şi la campania din Flandra. Autor al unor *Memorii*. (n.t.)

[5] Textul original în lb. franceză este:

Celui qui cy maintenant dort,
Fit plus de pitié que d'envie
Et souffrit mille fois la mort
Avant que de perdre la vie.
Passant, ne fais ici de bruit
Et garde bien qu'il ne s'éveille,
Car voici la première nuit
Que le pauvre Scarron sommeille! (n.t.).

Din nou, spectrul Mizeriei bătea la uşa Françoisei. Dar cea care intră fu Bogăţia... Ana de Austria îi acordă văduvei poetului o rentă de două mii de livre, ba mai mult, marchiza de Montespan — pe atunci metresa absolută a lui Ludovic al XIV-lea —, lăsîndu-se impresionată de către prietenii defunctului, îi încredinţă educaţia fiului pe care tocmai i-l dăruise amantul său regal. De îndată ce se năştea un bastard, era dat în paza doamnei Scarron.

Cînd, în 1673, Ludovic al XIV-lea a hotărît, din motive politice, să-şi legitimeze copiii proveniţi din adulter, guvernanta lor căpătă o situaţie oficială. Ea locuia la palat şi primi titlul de marchiză de Maintenon.

Orice s-ar crede, Marele Rege nu fusese foarte norocos cu femeile. Tînăr fiind, o adorase, fără a se putea căsători cu ea, pe Maria Mancini, nepoata lui Mazarin; cardinalul îşi opusese *veto*-ul pentru raţiuni de stat. Domnişoara de Fontanges fusese frumoasă, dar proastă; regina Maria-Tereza — urîtă, lipsită de spirit, cu dinţii înnegriţi, masivă, greoaie, lacomă de usturoi şi de ciocolată; domnişoara de La Vallière nu se pricepuse să-l păstreze; doamna de Montespan era josnică, rea, agresivă, violentă şi chiar criminală...

Cum de-a ajuns Regele Soare, la patruzeci de ani trecuţi, să se uite la marchiza de Maintenon, care era mai în vîrstă decît el? Îi declara: „Eşti liniştea mea". A iubit-o cu o prietenie plină de duioşie. Doamna de Sévigné a explicat că această femeie l-a făcut să cunoască o lume nouă, care îi era neştiută: cea pe care ţi-o dezvăluie legăturile de prietenie şi de conversaţie fără constrîngeri şi fără răutăţi...

Şi mai exista o explicaţie: un rege este înconjurat de pasiuni, de invidii, de egoism. Se simte singur, îngrozitor

de singur. Nimeni nu-l iubeşte pentru el însuşi. Fiecare, bărbat sau femeie, încearcă să obţină de la el avantaje.

Doamna de Maintenon nu cerea nimic, nu dorea nimic. Era fericită cu soarta sa.

Cînd, în 1683, la doi ani după moartea reginei, i-a cerut mîna, ea a consimţit cu greutate: „Nu vreau decît sufletul domniei-voastre“, i-a răspuns, „nu pentru mine, ci pentru a-l da lui Dumnezeu... Nu voi trăi, nu voi rămîne lîngă domnia voastră, decît pentru acest ţel.“ Era sinceră...

Şi aşa s-a întîmplat că orgolioasa Franţă monarhică a văzut acel eveniment nemaiauzit: Marele Rege s-a căsătorit cu văduva unui olog...

Doamna de Maintenon n-a fost regină. N-a fost încoronată. Dar Ludovic al XIV-lea lucra cu miniştrii săi în apartamentele ei şi deseori îi cerea părerea.

Şi la marchiza de Maintenon, la soţia morganatică a regelui, la „Serenitatea Sa“[1] se ducea în ziua aceea viperina patroană a *Viţelului-care-Suge*, într-o trăsură de închiriat şi cu inima clocotind de furie.

Ploua. Cerul părea să se fi unit cu pădurile de la Meudon şi de la Saint-Cloud. Tristeţea Doamnei Myrtille aproape că o egala pe cea a naturii. Se gîndea, mînioasă: „Ah! blestemat Lagardère! Te voi găsi eu într-o zi în calea mea? Pentru a treia oară, mă faci să mă clatin şi să tremur! Mă voi strădui ca o a patra intervenţie să nu mai poată avea loc! Un bărbat ca ăsta nu trebuie să fie atacat faţiş. Aşadar, să folosim viclenia! Îl vreau mort!“

[1] *Serenitatea Sa:* titlu onorific dat persoanelor de rang înalt. (n.t.)

Recapitula eşecurile ei: Armelle smulsă din valurile fluviului, adică putînd să depună mai tîrziu mărturie că tatăl ei, intrînd la cîrciuma de pe strada Ballu, nu mai ieşise de-acolo; inutilul incendiu de la *Teatrul Micuţei Regine*, în urma căruia balerina şi cocoşatul căpătaseră o protectoare foarte puternică: şi, în fine, recenta încăierare la care luase parte un Tovarăş al Ţestoasei: Tourmentin.

Chiar în aceeaşi seară, scandalul avusese urmări destul de grave. Printr-un ghinion extraordinar, după ce auziseră trecînd paza de noapte, Marc de Remaille şi Joël de Jugan ieşiseră pentru a arunca în Sena trupul Crestatului, înjunghiat ca un porc de spada lui Henri, cînd rondul, înainte de a porni, ca de obicei, pe cheiul Ferraille, făcuse stînga-mprejur şi revenise pe strada Ballu.

Ofiţerul de poliţie ceru explicaţii: De unde veneau? Ce era cu mortul acela? Şi cu cadavrul ce-aveau de gînd să facă? Joël şi Marc luară drumul temniţei pentru criminali de rînd de la Châtelet, defunctul fu părăsit în şanţ, iar oamenii pazei intrară la *Viţelul-care-Suge*.

Acolo, văzură sînge pe dale şi vreo şase răniţi care gemeau sub pansamentele cu vin aplicate de tovarăşii lor.

— Foarte bine! declară ofiţerul de poliţie. Bătaie... ghionturi... răni... moarte de om... sustragere de cadavre... chemaţi-o pe patroana acestei spelunci!

Soţia lui Godefroy Coquebar fu nevoită să-şi facă apariţia. Era în toaletă de gală, împodobită cu toate bijuteriile sale. Bărbaţii îşi scoaseră pălăriile. Ea îşi dădu bine seama că nu datora decît frumuseţii şi luxului său faptul de a nu fi arestată pe loc. Trebui să semneze un proces-verbal, redactat pe una din mese. Nu peste mult timp, urma să fie citată în faţa domnilor de la Châtelet, în interesul anchetei.

Zîna Choquette ştia prea bine că risca, în afară de închiderea stabilimentului ei, cel puţin o nouă percheziţie în localuri şi-n dependinţe. Şi, ca un făcut, şi-ntr-un loc şi-ntr-altul se aflau o mulţime de butoaie cu praf de puşcă, trei lăzi cu puşti de pirat, precum şi un bărbat băgat în cuptor, unde era, poate, pe moarte, din cauza somniferului doamnei Coquebar.

După plecarea pazei, Myrtille nu putuse să doarmă. Se întreba cu îngrijorare: „Să fug? Să plec la Le Havre? Să mă duc s-o implor pe doamna de Maintenon?“

Înclina spre prima soluţie, deşi, la drept vorbind, aceasta nu era tocmai comodă. Cei de la Châtelet ar da-o în urmărire pe patroana bombei dubioase, pe furnizoarea de pulbere şi de arme, pe hoaţa de oameni. Foarte repede, năvodul poliţiei se va abate asupra lui Coquebar, falsul băcan... Şi atunci va fi sfîrşitul sfîrşitului! Un ştreang...

Aşadar, fire luptătoare, ex-logodnica lui Olivier de Sauves îşi adună forţele. Ea va fi cea care va avea ultimul cuvînt. Afacerea va fi clasată. Va fi dată deoparte, mulţumită marchizei păcălite.

Şi acesta era motivul pentru care, în acea mohorîtă zi ploioasă, Myrtille — îmbrăcată mai modest decît de obicei — se ducea cu trăsura la Saint-Cyr, unde, aşa cum aflase întîmplător, se afla de trei zile soţia neoficială a regelui Franţei.

În 1680, acesta fondase, la îndemnul doamnei de Maintenon, a cărei blîndă influenţă o resimţea deja, un institut de educaţie pentru creşterea gratuită a două sute cincizeci de tinere fete nobile şi sărace. Regele se interesa de această fundaţie, unde Racine a pus în scenă piesa sa E*sther*. Marchiza, atîta vreme cît a avut un suflu de viaţă, s-a pasionat de acea casă pe care o îndrăgea nespus de mult.

Învesmîntată în negru, cu faţa palidă luminată de doi ochi mari, admirabili în ciuda celor şaizeci de ani, marchiza de Maintenon, asemănătoare cu o statuie a simplităţii, aştepta vizita finei sale, într-o încăpere mobilată sobru, fără candelabre şi fără oglinzi.

Foarte evlavioasă, cu un suflet mare, această femeie pe care sărăcia n-o putuse înăcri, pe care măreţia n-o putuse micşora, o iubea cu duioşie pe oribila asociată a lui Godefroy Coquebar. Nu era oare naşa acesteia? Nu-i aducea aminte de copilăria ei: donjonul de la Niort şi cîmpiile Poitou-ului?

Deşi perspicace, credea în sufletul angelic al Myrtillei şi era sub influenţa farmecului acelei frumuseţi brune, cu trăsături atît de regulate şi de pure; al acelor ochi negri, ce deveneau nostalgici, al acelui glas obosit şi frînt, de femeie suferindă şi tristă.

Fina excela în a se lăsa căinată şi mîngîiată. Vorbea despre mătăniile ei, despre rugăciunile şi slujbele pe care le făcea tot la nouă zile... Ofta de-ţi sfîşia inima de milă, amintind de căsătoria sa cu o brută grosolană şi de greutăţile meseriei de cîrciumăreasă.

Păcălită de această comedie josnică, doamna de Maintenon întindea, de multă vreme, mîna sa protectoare în faţa uşii *Viţelului-care-Suge*. Citea rapoartele de poliţie în care era vorba despre acea speluncă. „Eu răspund de proprietara acelui local nenorocit", îi spunea ministrului. Curînd, oamenii s-au plictisit să tot denunţe cîrciuma. Adevărul avea să iasă oricum la iveală. La primul omor, abcesul se va sparge. Şi atunci, nimeni — nici chiar regele, cel atît de drept, atît prin conştiinţă cît şi prin fire — nu va îndrăzni să se opună sancţiunilor.

Ah! ce scenă frumoasă a fost întrevederea dintre fină şi naşă!

Myrtille înaintă, modestă, făcu trei reverenţe şi aşteptă, cu ochii plecaţi.

— Haide, draga mea copilă, zise marchiza, lasă toate ceremoniile acestea! Vino la pieptul meu!

— Vai! Doamnă! Vai! Naşă adorată!

— Cum, plîngi? De ce aceste perle în nişte ochi atît de frumoşi? O! urîcioasă mică!

Myrtille căzu în genunchi şi-şi înfundă capul în fusta protectoarei sale. Hohotele ei de plîns stîrneau mila. Maternă, doamna de Maintenon îi scoase pălăria şi o mustră cu blîndeţe, netezindu-i cu mîna sa lungă şi fină părul mai negru decît pana corbului sau a rîndunicii.

— Haide, haide.. Cine-a supărat-o pe fina mea... pe *fetiţa* mea?... Ea ştie că eu sînt aici, gata să-i potolesc durerea...

— Vai! sînt aşa de necăjită, naşă! Dac-aţi şti! Este, totuşi, prea nedrept!

Doamna de Maintenon o prinse de mîini pe femeia în lacrimi, o făcu să se ridice, o aşeză într-un fotoliu, lîngă ea, şi-i spuse cu voioşie:

— Şterge-ţi ochii, Myrtille! Nu-mi mai placi deloc cînd plîngi! Sînt obişnuită să te văd atît de frumoasă! Aşa.. Şi acum, descarcă-ţi sufletul... Din păcate, nu dispun decît de un sfert de oră pe care să ţi-l pot acorda... Regele, care vînează în pădurile vecine, va veni aici să ia dejunul. Aşa încît Majestatea Sa va fi imediat informată despre necazurile Myrtillei mele...

„Bine“, se bucură zîna Chouquette, „prilejul e tocmai bun... Să-i dăm drumul!“

Pentru a nu-l enerva pe cititor cu suspinele şi schimonoselile acestei femei îngrozitoare, vom scurta povestirea.

Ea îi aduse la cunoştinţă naşei sale următoarele fapte: în ajun, un tînăr venise să cineze la *Viţelul-care-Suge;* se luase la harţă cu nişte vecini inofensivi... nişte bieţi oameni blînzi şi visători, dintre care un gentilom breton cumsecade ajuns în mizerie şi un altul, foarte simpatic, cam prostuţ dar atît de vesel, poreclit Cicatricea sau Crestatul. Myrtille îi cunoştea de mulţi ani. Deşi erau oameni ai spadei, urau încăierările înarmate. De altminteri, îi erau devotaţi din tot sufletul şi ştiau cît de mult se temea marea lor prietenă de bătăi în cîrciuma ei prăpădită. Dar Lagardère acela a scos sabia din teacă — ca un furios, se năpustise asupra celor doi băieţi paşnici. Alţii au sărit în ajutorul lor. Însă tînărul era un fel de diavol... Scaunele, cănile de cositor, mesele au devenit proiectile. Cu spada în mînă, a golit locul în jurul său, nu fără a-l ucide pe Crestat.

— Eu dormeam, zgomotul bătăii n-a ajuns pînă la mine... S-a făcut o mare greşeală... În loc să se ducă să-l vestească pe paznicul de noapte, care l-ar fi alertat pe cavalerul ce conducea rondul de pază, oamenii s-au zăpăcit... Joël de Jugan şi un altul, crezînd că nefericitul lor tovarăş mai trăia, au vrut să-l ducă la spitalul Hôtel-Dieu. Tocmai trecea o patrulă. Au văzut că Crestatul îşi dăduse ultima suflare şi ofiţerul care-i comanda a crezut, avînd în vedere ticăloşia locului şi ora tîrzie, că cei doi se pregăteau să arunce trupul în Sena. N-a vrut s-asculte de nimic! Şi iată-mă disperată, doamnă! Am fost silită să semnez un proces verbal. Voi fi urmărită în justiţie! Dacă nu veţi binevoi să mă protejaţi, ce se va întîmpla cu mine?

— Linişteşte-te, Myrtille, nu ţi se vor face necazuri. Doar că, deoarece îl ştiu pe rege foarte iritat de întîmplările sîngeroase care se tot succed, de cîteva luni, în

Vallée-de-Misère, du-te pentru un timp la Le Havre, la soţul tău... Lasă să se potolească lucrurile... Apoi vei redeschide cîrciuma care, din păcate, îţi asigură traiul, căci afacerile soţului tău continuă să meargă prost, cred?

— Ah! doamnă, bietul Godefroy o duce tare greu, vă asigur! Războiul maritim ruinează comerţul cu mirodenii... Nu mai vinde nimic!

Marchiza continuă:

— Majestatea Sa îi urăşte pe duelgii şi pe toţi cei care se joacă prea uşor cu spada. Cunoşti numele celui care l-a ucis pe acel... crestat al tău?

— Crestatul, l'Estafé, naşă, zis şi Cicatricea.

Şi Myrtille, îmbătată de bucuria răzbunării, spuse încetişor:

— Agresorul a avut grijă să ne informeze. În timp ce-şi mînuia spada, striga: Lagardère! Lagardère!

— Lagardère? Regele va ţine minte acest nume.

— Nişte oameni îmi vorbiseră deja de amărîtul ăsta de spadasin. Se pare că soldat fiind, şi-a ucis căpitanul, pe domnul de Gévézé... De curînd, se zice că l-ar fi străpuns pe ducele de Mantua...

— Afacerea aceasta a fost clasată, remarcă marchiza. S-a vorbit despre ea în prezenţa mea, la Consiliu. Dar n-are importanţă! Îţi repet, micuţo, regele îşi va aminti de Lagardère.

Naşa şi fina se îmbrăţişară cu dragoste, de mai multe ori. Audienţa luă sfîrşit.

Curînd se auziră zgomote, tropot de cai: regele Ludovic al XIV-lea venea să ia dejunul la soţia sa. În curte, Myrtille îl văzu pe rege coborînd dintr-o trăsură modestă, în întregime neagră, fără armoarii. Îl înconjurau cîţiva gentilomi şi argaţi. Era palid şi foarte obosit. Cizmele îi erau mînjite de noroi şi de sînge.

Întorcîndu-se spre a intra în vestibul, o zări pe zîna Choquette şi o salută grav, scoţîndu-şi pălăria. Ludovic le saluta pe toate femeile; era cel mai politicos bărbat din întregul regat.

Soţul doamnei de Maintenon avea pe atunci în jur de şaizeci de ani. Era un bărbat încă foarte frumos, nu prin statura sa, mai curînd mijlocie, ci prin înfăţişarea sa, trăsăturile plăcute ale chipului, gambele frumos conturate, piciorul mic şi glasul fermecător. La aceste însuşiri naturale se adăugau cele pe care le datora unui constant autocontrol, unei graţii neafectate şi unei majestăţi lipsite de orice îngîmfare. Nimeni nu se pricepea, ca el, să acorde o favoare, nici — cu atît mai mult — să refuze atît de amabil ceea ce nu putea acorda.

A lăsat mai ales impresia unui monarh fastuos. Era astfel, atunci cînd voia ca în persoana lui să fie respectată şi invidiată Franţa. Cu toate acestea, adora intimitatea şi lipsa de fasoane. La Marly[1] desfiinţa constrîngerile. La Saint-Cyr se purta ca un simplu tată de familie.

Ludovic-cel-Mare onoră gustarea oferită de doamna de Maintenon. Era un mare mîncău, mai puţin prin temperament şi mai mult datorită bolii. Regele abia putea să-şi mestece alimentele — nişte dentişti proşti îi smulseseră, odată cu cîţiva molari, o bună bucată din maxilar. În plus, de mai mulţi ani suferea de tenie. Şi, în fine, ignoranţa medicilor îl supunea la neîncetate chinuri: luări de sînge, purgări şi clisme.

Pe oricare altul decît pe el, toate acestea l-ar fi făcut să moară de tînăr. El a rezistat cu curaj, fără a înceta măcar o zi să-şi exercite „meseria de rege".

[1] *Marly:* autorul se referă la localitatea Marly-le-Roy, actuală suburbie a Parisului, unde Ludovic al XIV-lea îl însărcinase pe arhitectul Mansart să-i construiască un palat cu douăsprezece pavilioane. Palatul a fost distrus în timpul Marii Revoluţii Franceze. (n.t.)

În timp ce soţul ei mînca, marchiza vorbea. În felul acesta îl punea la curent cu micile incidente ale domnişoarelor a căror existenţă o proteja. Monarhul asculta cu un aer vizibil distrat. În cele din urmă, doamna de Maintenon relată vizita finei sale Myrtille. Un fulger luci în ochii lui Ludovic al XIV-lea.

Spuse, nu fără supărare:

— Într-unele cartiere ale Parisului se impune o intervenţie serioasă a poliţiei. Voi avea grijă de asta. Se cunoaşte numele acelui duelgiu, doamnă?

— Vai, Sire, gemu marchiza, este o făptură primejdioasă. Se povesteşte că, în timpul cît a fost soldat, şi-a ucis căpitanul, pe domnul de Gévézé. Se mai zice şi că ar fi vinovat de moartea ducelui de Mantua şi de Guastalla.

— Numele? îşi pierdu răbdarea regele.

— Sire, se numeşte Henri de Lagardère. Sper că dreptatea regală va fi promptă şi severă?

Ludovic îşi luă chipul său olimpian:

— Doamnă, rosti rar, încă nu putem acţiona. Ne vine greu să credem în rapoartele care v-au fost făcute.

— Sire! se nelinişti marchiza.

— Nu vă tulburaţi. Nu dumneavoastră sînteţi în cauză. Ne gîndim doar că s-a abuzat de încrederea dumneavoastră, de inima dumneavoastră generoasă... Îl cunoaştem pe acest Lagardère...

După un timp, mărturisi:

— Lui, doamnă, şi prietenului său, vicontele de Varcourt, îi datoraţi faptul că mă vedeţi în viaţă... Aşa încît nu-mi mai vorbiţi despre pedeapsă. În momentul de faţă, acest tînăr călăreşte în galop rapid către regimentul din Navarra... Nu depinde decît de el să primească titlul de cavaler... Se bucură de încrederea noastră.

Doamna de Maintenon nu îndrăzni să-i pună întrebări lui Ludovic al XIV-lea. Ştia că, în nici o problemă, nu trebuia să încerce să-i forţeze voinţa.

După plecarea regelui, ea încercă zadarnic să-i descoasă pe hăitaşi; a doua zi, la Versailles, i-a întrebat ea însăşi, cu multă abilitate, pe gentilomii care vînaseră în compania monarhului. Nu putu scoate nimic de la ei, căci acei domni nu ştiau nimic. În aceeaşi seară, marchiza îi scrise finei sale un bilet scurt, în care îi spunea, în esenţă: „Rămîi la Le Havre, cuminte; încă n-am reuşit să fac să fie arestat acel Lagardère."

15 Două vînători

În timp ce Doamna Myrtille alerga cu trăsura să se plîngă puternicei sale naşe, Henri de Lagardère şi noul său prieten, vicontele de Varcourt, zis Tourmentin, călăreau în galop sub cerul întunecat, care totuşi începea să dea semne de înseninare.

Se întorceau de la Dreux, unde căpitanul corsar avusese nişte treburi şi, după ce trecuseră prin Houdan, prin pădurea Quatre-Piliers şi prin Gâtines, vedeau în zare clopotniţa de la Saint-Cyr, unde intenţionau să-şi lase caii să se odihnească şi să ia o gustare la han.

Acele ţinuturi, domenii regale, erau în epoca respectivă mult mai împădurite şi mai pline de vînat decît în zilele noastre. Cerbii şi mistreţii mişunau.

Cei doi prieteni nu fură, aşadar, surprinşi să audă răsunînd cornul de vînătoare şi să vadă cum, la cîţiva

stînjeni în faţa lor, drumul era traversat de un grup de gentilomi şi de hăitaşi călări.

Dar calul lui Tourmentin fu apucat de-o toană ciudată. Poate, că, mai înainte, cunoscuse bucuria vînătorii călare? Îi venise, poate, poftă să însoţească haita? Nu putem şti. Fapt este îşi luă avînt şi porni spre pădure în triplu galop, urmat imediat de calul lui Henri, molipsit de excitarea tovarăşului său, de lătrăturile cîinilor, de strigătele hăitaşilor şi de sunetul cornului.

Cele două animale, ca nebune, goneau mîncînd pămîntul şi, cu toată priceperea călăreţilor lor, aceştia abia reuşiră să nu fie aruncaţi din şa, sau să nu fie izbiţi în faţă de ramurile joase ale copacilor. Ei înţeleseră inutilitatea eforturilor lor, şi se hotărîră, pentru moment, să-şi lase animalele să obosească şi să-şi piardă suflarea.

Cerbul se îndrepta către Trappes, unde spera să scape de destinul său aruncîndu-se în iazul care-i era bine cunoscut. O clipă, cîinii pierdură urma, unii adulmecînd înspre Guyancourt, alţii căutînd către Neauphle. Atunci vînătorii se împărţiră în două grupuri pe care pădurea de nepătruns le despărţea net. Tourmentin profită pentru a-şi stăpîni calul, pe care oprirea bruscă îl tulburase.

— Să facem cale-ntoarsă, îi spuse lui Henri. N-avem ce căuta aici. Să ne înapoiem la drumul spre Versailles.

Asta era mai uşor de zis decît de făcut. Alergarea prostească îi dusese foarte departe pe tinerii care nu cunoşteau regiunea.

— Să fiu al dracului dacă ştiu unde ne aflăm! zise vicontele, cu ciudă. Animalul ăsta chiar că avea nevoie să se ambaleze!

— Atîta pagubă! răspunse Henri. Ploaia a încetat, soarele străluceşte şi, aşa stînd lucrurile, vom găsi cu siguranţă vreun tăietor de lemne sau un ţăran care să ne arate drumul cel bun. Să pornim înapoi. Fără voia noastră, am mers spre sud; acum să ne îndreptăm către nord.

Încercară să-şi transpună în faptă hotărîrea. Dar nimic nu este mai înşelător decît o pădure fără drumuri, fără poteci, fără nici cea mai mică indicaţie. Cei doi prieteni se rătăceau tot mai mult.

Deodată, Henri îşi opri brusc calul şi-şi încordă auzul. Surprins, Tourmentin îl imită.

— Ce s-a-ntîmplat?

— Se bat nişte oameni, nu departe de-aici. Aud zăngănitul spadelor. Hai să vedem!

Şi-şi îndemnă calul spre dreapta, de unde veneau zgomotele suspecte.

Într-un luminiş, şase călăreţi atacau un gentilom îmbrăcat într-un costum roşu, cu cizme luxoase, purtînd o perucă minunată şi care, dat jos de pe cal — iapa sa neagră zăcea, nu departe de acolo, culcată pe o parte şi gîfîind — se apăra cu curaj.

— Laşii! bombăni Henri. Şase contra unuia singur! Şi spadele astea lungi contra unei săbii scurte! Înainte! Lagardère! Lagardère!

Îşi înfipse pintenii, calul lui necheză şi, sub durerea împunsăturii, făcu un salt...

Cît ai clipi din ochi, Henri fu în faţa omului în roşu. Atunci văzu că agresorii purtau o mască de catifea neagră care le ascundea jumătate din faţă...

— Aha! exclamă, iată nişte cavaleri ai asasinatului! Domnilor, am să vă spun două cuvinte... Iată-l pe primul!

Cum să descrii o acţiune a acestui miraculos mînuitor al spadei? Lama sa avea iuţeala fulgerului... Chiar mai înainte de sosirea lui Tourmentin, un vlăjgan înalt şi mascat îşi apleca fruntea şi-şi ducea ambele mîini la piept, în vreme ce altul primea o lovitură cu vîrful sabiei în obrazul drept... Îndată, din grupul agresorilor se ridică un glas sec:

— Lovitură ratată! Retragerea!

Cei şase criminali dispărură ca prin farmec, în timp ce Lagardère, cuprins de mînie, îi spunea prietcnului său:

— Să atacăm jigodiile astea!

Un glas ferm îl sili să se-ntoarcă:

— Nu faceţi asta, domnule.

Tourmentin şi prietenul său îşi scoaseră pălăriile — în faţa lor se afla regele Franţei.

Acesta îşi duse mîna la pălărie, o ridică puţin şi, zîmbind, spuse cu un calm de neînchipuit:

— Acesta este al treilea atentat. Nu vrem să facem vîlvă în jurul acestor treburi. Vom avea grijă să ne întărim paza, şi asta e tot. Dacă Dumnezeu va voi să ne rezerve soarta bunicului nostru[1], sîntem gata... Aşa încît, domnilor, contez pe discreţia dumneavoastră, după cum aveţi dreptul de a conta pe recunoştinţa mea regală.

Palizi, tinerii făcură o plecăciune.

Ludovic îl privi îndelung pe Henri. Îi plăcea înfăţişarea lui. În cele din urmă, îl întrebă:

— Numele dumneavoastră, domnule?

— Sire, trebuie să mărturisesc că numele meu de familie este, din păcate, un mister... Deocamdată mi se spune Henri de Lagardère.

Chipul semeţ se îmblînzi, se lumină.

— Domnule, rosti Ludovic după o visare de o clipă, doamna contesă de Montboron ne-a vorbit de dumneavoastră. Aflaţi, mai întîi, că de aici înainte sînteţi gentilom şi, pentru că acesta este bunul nostru plac, vă numiţi Henri de Lagardère...

— Ah! Sire! gemu Henri, pe care bucuria îl zăpăcise, iată împlinită una dintre cele mai mari dorinţe ale

[1] Referire la bunicul lui Ludovic al XIV-lea, Henric al IV-lea (1553—1610), care, în timp ce pregătea un război împotriva imperiului germanic şi a Spaniei, a fost asasinat de Ravaillac. (n.t.)

mele! Majestatea Voastră repară o nedreptate! Mi s-a furat numele strămoşilor mei.

— Vă este redat, domnule...

Şi, cu o graţie supremă, regele insistă:

— Ne stă în putere să vă satisfacem şi altă dorinţă? Vorbiţi!

— Sire, mor din cauza lipsei de acţiune. Am fost soldat, sub ordinele domnului colonel de Mauvac-Seignelay... Dînsul m-a eliberat... Aştept să pot servi în regimentul din Navarra şi să dovedesc astfel...

— Navarra se află în garnizoană la Reims, răspunse Ludovic al XIV-lea. Grăbiţi-vă, deci, să mergeţi în acel oraş, căci trupa va pleca la război. Un curier ministerial vă va urma la scurtă distanţă... Duceţi-vă, domnule de Lagardère, şi Dumnezeu să vă aibă în pază!

Apoi, întorcîndu-se spre Tourmentin:

— Şi dumneavoastră, domnule?

— Vicontele de Varcourt, Sire.

— Acest nume îmi este cunoscut, Împrumutaţi-mi calul dumneavoastră. Vă vom vedea cu plăcere la scularea noastră de dimineaţă.

Cu toată dragostea cu care-l înconjura Mariposa Granda, tînăra spaniolă salvată într-o zi, după ce fusese părăsită în mod laş de către compatrioţii săi, într-o barcă fără punte, Olivier de Sauves, poreclit *Flamanco*, era departe de a fi fericit în Antile.

Desigur, frumoasele călătorii la bordul *Stelei Mărilor*, capturile şi luarea de prizonieri — întotdeauna efectuată cu multă politeţe —, şi acum luptele, căci izbucnise războiul între Franţa şi Spania, reuşeau să-l smulgă tristeţii pe îndrăzneţul marinar. Şi, de asemenea, de

îndată ce se întorcea la Basse-Terre, cîntecele, strengăriile şi sărutările Mariposei îl distrau.

Dar preocuparea sa constantă, am putea spune ideea lui fixă, trecea repede pe primul loc:

— Fiica mea! Ce se întîmplă cu Armelle?

Jean Ducasse, mişcat de această durere părintească, promisese să vegheze el însuşi la toate debarcările, astfel încît domnişoara de Sauves, dac-ar fi sosit, să nu fie vîndută, pentru un pumn de aur, vreunui Tovarăş brutal.

Cu primul prilej ce i se ivi de a trimite un emisar în Franţa, guvernatorul îl desemnă pe Tourmentin. Putem ghici tot ce-i ceru Flamanco prietenului său şi tot ceea ce-i promise acesta.

Şi aşa se explică de ce l-am văzut pe viconte, la *Viţelul-care-Suge,* ridicîndu-se alături de cel pe care Armelle îl numea frăţiorul ei.

Chiar a doua zi după încăierare, Gaston de Varcourt era condus de către Henri de Lagardère la contesa de Montboron şi, aproape imediat, o vedea apărînd pe fiica prietenului său Olivier de Sauves.

Fu o scenă mişcătoare, în care toate batistele avură de lucru, cu excepţia celei a lui Henri. Ziua fu petrecută ascultîndu-se povestirea aventurilor blondei copile şi a peripeţiilor tatălui ei.

A doua zi, curierul către Le Havre ducea două plicuri: unul conţinea o scrisoare a Armellei, celălalt, raportul lui Tourmentin, care relata întîlnirea sa cu Lagardère.

Doamna de Montboron ar fi vrut să facă şi mai mult: să-şi trimită protejaţii la Basse-Terre cu un ordin regal care să-l recheme pe Olivier în Franţa. Dar trebui să renunţe la planul acesta. Pirateria îşi avea legile ei stricte: nimeni nu putea debarca pe insula Broaştei

Ţestoase, iar Tovarăşii, prin statutul lor special, nu depindeau de Majestatea Sa.

Varcourt îi sfătui pe toţi să aibă răbdare. Era şi aşa îndeajuns de frumos că-l ştiau pe Olivier în viaţă şi că, după atîţia ani de spaime şi întuneric, reuşiseră să-i dea veşti liniştitoare.

După părerea tînărului, nu trebuiau „să se frămînte" prea mult. În insulele Caraibe se pregăteau anumite evenimente care aveau să schimbe situaţia. Misiunea sa în Franţa se referea la aceste probleme, care era preferabil să fie lăsate să plutească în mister...

Scrisoarea Armellei şi cea a lui Tourmentin nu au ajuns niciodată la destinatarul lor, fiindcă bricul *Albatros,* plecat din Le Havre cu o încărcătură de *angajaţi,* pulbere, puşti şi alimente, a fost atacat de trei vase de război spaniole, jefuit şi scufundat, iar echipajul său a fost spînzurat de catarge, în plină mare a Sargaselor.

Tăcerea lui Tourmentin spori şi mai mult tristeţea Gentilomului Mărilor. Înapoiat dintr-o expediţie, după o luptă glorioasă împotriva unui bogat galion inamic — *Spiritu Santo* — care în zadar se apără eroic, tînărul simţi că viaţa avea gust de cenuşă. Ce-i păsa că guvernatorul, Jean Ducasse, îi acorda un respect deosebit, la ce-i foloseau prietenia celebrului Monbars, marca sa popularitate pe insula Broaştei Ţestoase, averea considerabilă pe care o adunase, chiar şi frumuseţea Mariposei? Nu-şi putea ascunde un gînd sfîşietor: „Dacă Tourmentin nu scrie, înseamnă că n-a reuşit s-o găsească pe fiica mea. *Viţelul-care-Suge* nu şi-a trădat secretul. Cu siguranţă, Armelle a murit!"

În zadar încerca tînăra spaniolă să reaprindă flacăra speranţei. Îl adora pe Olivier, ştiind totuşi bine că obiceiurile tagmei piraterești nu admiteau căsătoria lor. Mariposa era, de asemenea, prea inteligentă pentru a nu înţelege că dragostea lui Flamanco era doar trupească.

Acest gentilom, această ființă superioară prin educație și prin spirit, nu putea fi cucerit cu totul de o fată, desigur drăguță, dar impură și destul de sălbatică. Dacă vreodată s-ar întoarce în Europa, el ar iubi o doamnă aparținînd nobilimii, iar Mariposei nu-i va rămîne altceva decît să plîngă. Ca urmare, lua lucrurile așa cum erau.

Chiar în aceeași zi în care, acolo, la o depărtare de mii de leghe, Henri de Lagardère și vicontele de Varcourt îi făceau lui Ludovic al XIV-lea serviciul pe care-l știm, Olivier de Sauves și Mariposa — la îndemnul acesteia, care dorea să-l distreze — luau parte la o vînătoare în partea de nord a insulei Santo-Domingo, unde mișunau bivolii sălbatici.

Ca orice corsar, își avea pușca sa — „arma", cum se spunea.

Fiecare vînător poseda o haită de douăzeci și cinci de cîini, dintre care unul sau doi „pointeri", al căror miros fin indica pista. Corsarii, în grupuri de zece sau doisprezece, își stabileau un punct fix. Acolo construiau niște adăposturi sau *ajupas*, alcătuite din trunchiuri ușoare de copaci, acoperite cu frunze de palmier. În interior se întindea un cort de pînză subțire, în care se culcau toți, la grămadă, sub blîndul cer al nopții.

Tinerii împărtășiră viața tovarășilor lor de piraterie. Îl urmară pe cîinele care trebuia să dea de urma vînatului, îl însoțiră pe vînător, în spatele căruia veneau *angajații* și haita. Animalele urmărite erau niște tauri formidabili, agili, feroce, pe care trebuia să-i ucizi din prima lovitură, dacă nu voiai să vezi animalul furios atacîndu-te.

Unii corsari erau îndeajuns de puternici pentru a ajunge animalul din fugă și a-i tăia tendoanele de la picioare. Unul dintre ei, numit Vincent des Rosiers, era celebru în Franța pentru că dintr-o sută de piei trimise de el, abia zece purtau urme de glonț.

După ce animalul murea era tăiat în bucăţi şi, imediat, cel care îl doborîse îşi oferea o răsplată aleasă: aceea de a suge măduva din oasele mari. Apoi, valeţii jupuiau pielea. Aceasta cîntărea uneori o sută de livre şi era principalul profit. Carnea servea ca hrană.

Olivier şi Mariposa văzură în ce mod era afumată *(boucanée)*. În scopul acesta, vînătorii frigeau carnea deasupra unui strat de jar din cărbune de lemn; o stropeau cu lămîie, o presărau cu sare, cu piper şi cu boia. Pentru a o afuma, aruncau în foc piei care, arzînd, făceau fum.

Carnea preparată în acest mod avea aspectul tentant şi culoarea roz a şuncii de York; avea un gust delicios şi, după ce ieşea de la afumat, putea să se păstreze luni îndelungate. Unii vînători nu aşteptau atît de mult: mîncau crudă carnea animalelor ucise.

Într-o zi, cînd noaptea tropicală se lăsa rapid, fără crepuscul, Olivier şi iubita sa stăteau într-o *ajupa*, bînd în tovărăşia prietenilor lor corsari, cînd îşi făcu apariţia un pirat, un viteaz din tagma flibustierilor.

Parcursese pe jos mai multe leghe, prin pădurea virgină, însoţit doar de cîinii săi.

— *Flamanco!* strigă. Caut de două zile pe un Tovarăş numit *Flamanco!* Cine l-a văzut?

Olivier se ridică, alb ca varul, gîndindu-se la fiica sa:

— Iată-l, Tovarăşe!

Celălalt îi întinse mîna, spunîndu-i:

— Guvernatorul te cheamă fără întîrziere. Se pare că este pentru o treabă de foarte mare importanţă. Mai multe, nu ştiu!

Se lungi imediat pe pămînt şi se cufundă într-un somn adînc, pe care Flamanco i-l invidie toată noaptea. Gîndurile îl împiedicau să-şi găsească odihna. În zori o trezi pe Mariposa şi amîndoi porniră la drum, conduşi

de un corsar, pentru a ajunge la cele trei rîuri de la care o barcă avea să-i ducă la Basse-Terre.

Comandantul Jean Ducasse a luat îndată mîinile lui Olivier într-ale sale:

— Dragă prietene, fii mulţumit. Te trimit în Franţa: îl vei vedea pe domnul de Pointis[1], vei avea chiar o audienţă la rege!

De bucurie, tînărul a ameţit, în vreme ce guvernatorul începu să-i dea unele explicaţii pe care le rezumăm.

Pentru a termina odată cu spaniolii, cabinetul de la Versailles se hotărîse să se alieze cu piraţii de pe insula Broaştei Ţestoase. Pentru aceasta, dăduse puteri depline lui Jean-Bernard Louis Desjean, baron de Pointis. Era un excelent marinar, care se făcuse remarcat în escadra de la Duquesne, mai ales în faţa Algerului, şi pe care amiralul de Tourville îl văzuse la treabă, în timpul bătăliei de la Beachy-Head (1690). Acum era comandant de escadră şi guvernator, în numele regelui, al pămînturilor ce urmau să fie cucerite.

Ducasse avea nevoie de un om de încredere, prin care să se pună în legătură cu baronul de Pointis, de un om care, totodată, să poată fi primit şi ascultat în secret de către Ludovic al XIV-lea.

— Ştiu, spuse, că baronul de Pointis este un comandant cu experienţă, dar cunosc şi unele defecte ale firii sale. Are înclinaţii spre intrigă, gustul onorurilor şi sete de bani; destul de mare băutor, trece peste unele scrupule. Dumneavoastră, domnule de Sauves, sînteţi singurul om

[1] *De Pointis* (Jean Bernard, baron) (1645—1707): marinar francez. În 1697 a cucerit Cartagena, în America de Sud. (n.t.)

pe care-l pot folosi alături de el. Sînt convins că veţi şti să împăcaţi serviciul regelui cu interesele legitime ale Tovarăşilor Ţestoasei. Aceştia au mîndria lor. Vor să-şi păstreze independenţa. După cum ştiţi, sînt oameni care nu se tem nici de oboseală, nici de primejdii, nici de moarte. Dar se învoiesc să fie nişte aliaţi, nu nişte ajutoare plătite cu un salariu, ca nişte supuşi.

În afară de aceste lămuriri, guvernatorul îi înmînă mesagerului său rapoarte şi notiţe.

A doua zi, transformat, întinerit, crezînd deja c-o strînge pe Armelle în braţe, Olivier mergea în lungul punţii *Stelei Mărilor*, a cărei echipare o supraveghea. Printr-o favoare a destinului, avea să se întoarcă în Franţa în calitate de căpitan al acestui bric, după ce fusese îmbarcat şi aruncat în cală, ca o marfă oarecare...

Mariposa îl însoţea, mulţumită, dar şi îngrijorată... Dacă în Franţa îi va fi furat iubitul?

16 În care Doamna Myrtille se depăşeşte pe sine

De săptămîni în şir, patroana *Viţelului-care-Suge* se plictisea în Le Havre, la soţul, asociatul şi complicele său, Godefroy Coquebar, în mod oficial „băcan", dar făcînd, pe sub mînă, meseriile pe care le cunoaştem.

Frumoasa viperă nu-şi putea potoli mînia. Mai întîi, pentru că spelunca ei, sursă importantă de venituri, rămînea închisă, în urma unei hotărîri a locotenentului de poliţie. În acest fel pierdea posibilitatea de a fura

carne omenească, de a expedia în Antile puşti pirateşti şi pulbere pentru acestea. Lipsa de acţiune o demoraliza. În plus, ducea dorul curţii ei de ticăloşi şi de zdrenţăroşi.

În al doilea rînd, trebuie să mărturisim că Myrtille îl ura pe soţul ei, rămas în continuare, ca maniere şi ca suflet, fostul cîrciumar din Niort, lacom, fals, viclean, grosolan şi chiar brutal.

Godefroy simţise că se aprinde cînd o revăzuse pe cea care-i purta numele. Această femeie elegantă, aristocrată, cu ochi negri, cu piele de iasomie, îi trezi instinctele. Îşi reaminti de zilele, atît de scurte, cînd fusese cu adevărat soţul acestei persoane adorabile şi vulcanice. Se rugă, strigă, pretinse, ameninţă... trudă zadarnică!

Tînăra femeie îşi închipui că poate să rîdă de purtările lui. Îi pusese cu botul pe labe pe destui răufăcători, pe asasinii şi escrocii de la curtea Grobier, şi domnise, nerușinată, provocatoare, dar intangibilă, peste pleava din spelunca de pe strada Ballu.

Dar Coquebar nu se lăsă impresionat. Simţea că acum avea superioritate asupra soţiei sale. Oare nu revenea din capitală, cu coada-ntre picioare? Nu se temea ea oare că pierduse favoarea doamnei de Maintenon?

Prea mult timp suportase ticălosul dictatura insolentă a Myrtillei. Gata! Avea să vadă ea! După o scenă violentă de reproşuri comerciale şi insulte conjugale, băcanul tăbărî cu pumnii asupra soţiei sale. Era un bărbat scund, dar nervos şi musculos. Înfrînse furia Myrtillei, pe care-o umplu de vînătăi... De atunci, trebui să se supună legii soţului ei.

Plină de silă şi de ură, cea care fusese vremelnica logodnică a lui Olivier de Sauves îşi evoca unica ei dragoste. La Paris avusese vagi ştiri despre el; de cînd se afla în Le Havre, nişte corsari o informaseră mai

bine. Ştia de succesul lui şi era mîndră de două ori: ca îndrăgostită şi ca negustoreasă.

Dar se întîmplă că, într-o zi senină, cînd urcase la antrepozitele lui Coquebar — situate, după cum ne amintim, la jumătatea înălţimii coastei, în cartierul Ingouville — şi se distra privind mişcarea corăbiilor, căci marea făcea valuri înalte, se întîmplă, deci, să zărească ceva ce-o făcu să se înfioare şi să ia repede o lunetă. Visa? Nu, nu se înşela! Un bric splendid se pregătea să intre în port. Pavilionul Ţestoasei, desfăşurat de vîntul din larg, se vedea bine, alături de cel al regelui, pe catargul mare.

Un mus care se-nvîrtea pe-acolo i-a confirmat:

— Este *Steaua Mărilor*, o corabie grozavă!

De la soţul ei aflase că, în urmă cu cinci ani, Olivier fusese îmbarcat pe acea corabie. Începu să viseze, suspinînd de dragoste.

Două ore mai tîrziu, însoţit de Mariposa, înfăşurată din cap pînă-n picioare într-un strălucitor şal spaniol, Olivier de Sauves, înveşmîntat ca un mare senior: costum de un albastru regal, tricorn cu găitane de aur şi împodobit cu pene, cizme lustruite, şi purtînd o spadă bogată la şold, se îndreptă către casa din piaţa Notre-Dame, în care locuia Godefroy Coquebar. Din confidenţele lui Monbars şi ale lui Tourmentin cunoştea legăturile dintre băcanul din Le Havre şi patroana *Viţelului-care-Suge* şi intenţiona să-l facă pe om să vorbească, chiar dacă pentru asta ar fi trebuit să-l ameninţe cu spada.

Godefroy nu era acasă. Myrtille tocmai se înapoiase. La vederea lui Olivier, scoase un ţipăt:

— Dumneata! Olivier de Sauves!

— Eu, zise, înaintînd către tînăra femeie care se dădu înapoi şi, părăsind prăvălia, se refugie în sufragerie, unde el o urmă, cu dinţii încleştaţi şi foarte palid.

Şi, totuşi, Myrtille fu cea care luă ofensiva. Se aruncă într-un fotoliu şi, privindu-l întruna pe Olivier cu nişte ochi foarte mîngîietori, începu să rîdă. Apoi, cochetă ca întotdeauna, zise:

— Admite că ţi-am făcut un serviciu pe cinste! Cel care-şi închiria spada în Tîrgul de Angajări a devenit, astăzi, un bogat căpitan de corsari! Ai venit, desigur, să-mi mulţumeşti pentru mijlocirea pe care ţi-am făcut-o?

Flamanco rămase tăcut. Era răscolit. Myrtille, fără farduri şi fără artificii, îi reda intactă amintirea acelei tinere din Niort, căreia trebuise să-i ia înapoi inelul de logodnă; pe de altă parte, îşi amintea şi de „cuptorul" sinistru din palatul Cinq-Mars.

Mariposa intrase şi ea, în spatele lui. Stătea într-un ungher întunecos, foarte atentă să studieze chipul acelei brunete faţă de care simţea o puternică antipatie.

Nevestei lui Godefroy Coquebar nu-i trebui mult timp ca să ghicească ce se-ntîmpla în inima tînărului căpitan al *Stelei Mărilor*. Se apropie, aşadar, de el, oferindu-şi pieptul, cu mîna întinsă şi suspinînd:

— Vezi tu, aş fi putut să-ţi port pică pentru că m-ai părăsit... dar acum cinci ani, cînd te-am văzut trecînd, atît de trist, atît de nenorocit, ca şi cum ţi s-ar fi înecat toate corăbiile, dragostea de odinioară a revenit şi mi-a înmuiat inima... căci niciodată n-am încetat să te-ndrăgesc...

— Mincinoaso! Hoaţo!

Aceste strigăte ţîşniră deodată din gîtul contractat al Mariposei şi, imediat, tînăra spaniolă sări ca o panteră, cu toate ghearele scoase... La prima izbitură, Myrtille

fu răsturnată, întinsă pe podea, urlînd... Urmă o frumoasă bătaie între femei. Spaniola îşi înfipse unghiile în obrajii femeii din Niort, căutîndu-i ochii:

— O să ţi-i scot, striga, femeie rea ce eşti! Hoaţă de copii! Furnizoare a Morţii!

Myrtille se apăra cu turbare. Genunchii ei loveau pîntecul duşmancei sale, căreia îi strivea sînii mici şi aurii.

Nu fără greutate, Olivier interveni. Ghionţii plouau pe el cu nemiluita. I se smulse un smoc de păr! Cu sînii dezgoliţi, despletite, cu fustele ridicate, rivalele încercau încă să-şi facă rău una alteia, cînd el îi dădu un ordin Mariposei:

— Tu, treci în colţul acela! Dacă te mişti de acolo, îmi voi aminti de obiceiurile de pe insula Broaştei Ţestoase!

Atîta fu de ajuns. Gîfîind, tînăra femeie îi dădu ascultare.

Apoi Olivier se apropie de Myrtille care, nerușinată, nici nu-şi dădea osteneala să-şi aranjeze îmbrăcămintea. Fără îndoială, îşi închipuia că astfel este mai seducătoare.

Dar timpul şiretlicurilor trecuse, căci mîna dreaptă a tînărului îi strînse încheieturile ambelor braţe şi fu silită să răspundă la această întrebare:

— Ce-ai făcut cu Armelle, cu fiica mea?

Myrtille avu un surîs enigmatic:

— Ţi-o voi spune diseară, la bordul *Stelei Mărilor*, în cabina ta, pe pernă!

Atunci Olivier se întoarse către spaniolă:

— Cred, Mariposa, că voi fi nevoit să ţi-o las în grijă pe doamna!

— Mă oblig s-o fac să vorbească, strigă tînăra înaintînd şi apucînd un mic pumnal de Toledo pe care-l ţinuse prins în jartieră.

Myrtille se făcu albă ca varul şi declară:

— Să rămînem aşa, amîndoi — toţi trei... Mărturisesc, Olivier, că aş fi vrut să te reiau... dar mă înclin... Rivala mea este frumoasă, aşa că... Cît despre îngerul tău blond, sărman prieten, iată ce pot să-ţi spun: Aveam de gînd ca, în amintirea ta, s-o cresc, s-o ţin lîngă mine, căci, vai! eu n-am putut fi mamă... Ea îmi amintea de tinereţea ta... de a mea... cu ochii ei cu sclipiri aurii... Eram sigură că în Antile te vei îmbogăţi şi vei deveni celebru... Aş fi fost bucuroasă să-ţi pot înapoia fiica, crescută de mine, învăţată cu maniere frumoase, pe scurt, demnă de tine, iubitul meu Olivier! Dar, din păcate, la scurt timp după plecarea ta, nişte saltimbanci mi-au furat-o, mi-au răpit-o. Vreme îndelungată au silit-o să fie balerină — la *Teatrul Minunilor*, pe Pont-Neuf...

Olivier făcu un semn de aprobare. O revedea pe Armelle trăgîndu-l către saltimbanci, rîzînd, uitînd de foamea care o chinuia, ascultînd reclama strigată de un saltimbanc tînăr, un cocoşat...

Încurajată, Myrtille continuă:

— Unde se găseşte acea nefericită? Nu ştiu! Mi s-a spus — dar, să fie oare adevărat? — c-ar fi terorizată de un individ demn de dispreţuit, care îşi spune Henri de Lagardère... După zvonurile care circulă prin oraş, acest om ar fi miraculos de priceput în mînuirea spadei şi...

— Îl voi ucide, şi gata! spuse calm Olivier de Sauves. Cu arma în mînă, nu mă tem de nimeni... Numele acestui netrebnic îmi este de ajuns. Oriunde îl voi întîlni, îl pălmuiesc şi-l înfig în frigare, fără vorbă multă, după ce i-l voi fi smuls pe îngerul meu aurit.

După o jumătate de oră, pacea fusese pecetluită. Căpitanul *Stelei Mărilor* încheiase o alianţă cu Myrtille. Seara, cina alături de ea, în faţa sinistrului Coquebar.

Mariposa fusese rugată să se întoarcă la bordul bricului, cu inima chinuită de o gelozie de altminteri nejustificată. Lui Olivier nu-i păsa de furnizoarea piraţilor. Nu se gîndea decît la fiica lui şi la cum avea să-l ucidă pe acel Lagardère... Se stabili de comun acord următorul plan: chiar a doua zi, Myrtille va pleca la Paris şi va începe să-i caute pe Armelle şi pe netrebnicul ei însoţitor. Olivier, de îndată ce va termina cu anumite formalităţi pe care le avea de îndeplinit în Le Havre, se va întîlni cu ea la palatul Cinq-Mars. Apoi se vor înţelege asupra modului în care să acţioneze.

Cînd se întoarse în cabina sa, Olivier avu o surpriză: Mariposa nu se înapoiase... O aşteptă un timp în zadar, spunîndu-şi: „Nu simt dragoste faţă de ea... Fiecare sac îşi are peticul, n-are decît să-şi găsească pe cineva pe potrivă, aş fi încîntat! Armelle! Armelle! Armelle! O voi revedea oare curînd?“

Într-un tîrziu, adormi.

În vreme ce căpitanul de Sauves se lăsa, încă o dată, prins în mrejele diabolice ale Doamnei Myrtille, celălalt căpitan, prietenul său Gaston, viconte de Varcourt, înceta, pentru un timp, să-şi merite porecla de Tourmentin (Frămîntatul).

De la prima privire se simţise atras de blonda „surioară“ a lui Lagardère şi înţelesese imediat că ea îl onora cu o bunăvoinţă cu totul specială.

La început, acel băiat excelent se „frămîntă“: „Oare mie, chiar mie, îmi dăruieşte această duioasă prietenie? Nu cumva, mai curînd, prietenului tatălui ei, aceluia care, timp de ore întregi, i-a vorbit despre meritele şi curajul acestuia şi despre dragostea lui părintească —

dragoste ce, pe toată durata exilului, nu a făcut decît să sporească? Eu, unul, simt că mă topesc după ea!“

Îndulgentă, cu un mic surîs maliţios în colţul gurii, Jeanne de Montboron se pricepea să găsească pretexte foarte bune spre a-i lăsa pe tineri între patru ochi. Şi se întîmplă ceea ce trebuia să se întîmple: Armelle îl lăsa pe Gaston de Varcourt să-i ia mîinile şi-şi închidea uşor ochii, ascultîndu-l cum descria, fără a osteni, călătoria *Stelei Mărilor*, întrevederea cu Monbars, paşnicele fapte de vitejie ale Gentilomului Mărilor, bogăţiile aduse de bricul său la Basse-Terre, viaţa liberă şi aspră de pe insula Broaştei Ţestoase şi, de asemenea, pe ocolite, dragostea pe care Mariposa i-o închina lui Olivier. Fata nu era şocată de asta, dimpotrivă. Educaţia perfectă pe care o datora contesei de Montboron îi lăsase frăgezimea de fată tînără, dîndu-i totodată idei exacte asupra unor realităţi ale vieţii. Armelle era pură, fără a fi o gîsculiţă.

Dar anumite subiecte, atunci cînd sînt atinse, fără martori, de două fiinţe tinere care se plac, nu sînt, poate, lipsite de primejdii.

Într-o zi, Henri de Lagardère, căruia colonelul regimentului din Navarra îi încredinţase o scurtă misiune la Paris, sosi, încîntat, la palatul Montboron. Avea în buzunar nu numai brevetul său de sublocotenent, dar şi un alt act, semnat de d'Hozier, genealogul regal, în care era numit „Domnul cavaler de Lagardère“.

Aruncînd unui grăjdar căpăstrul iepei sale, află de la acel servitor că doamna contesă era absentă, dar că domnişoara de Sauves şi domnul viconte de Varcourt tocmai făceau muzică, în micul salon albastru de la demisol.

Uşa acelei încăperi drăguţe era doar împinsă. Henri intră, dar se opri brusc în loc. „Ciudat mod de a face muzică!“, gîndi, zîmbind.

Armelle se afla, într-adevăr, aşezată în faţa unui clavecin, cu degetele pe clape, dar faţa ei era ridicată... În picioare, în spatele ei şi cuprinzîndu-i mijlocul cu braţele, Gaston se pleca asupra ei...

Sărutarea dura... dura.. dura...

— Copii! exclamă cavalerul, aşa cum stau lucrurile... singurul remediu este să vă căsătoriţi repede!

Se poate ghici ce urmă: ţipete, rîsete, batistă...

— Pe cinstea mea, trase Henri concluzia, în absenţa domnului de Sauves, deoarece pînă acum, dragă Armelle, am fost, în fond, tutorele tău, aştept ca Varcourt să însărcineze pe cineva să-mi ceară în mod oficial mîna ta.

— Dragă prietene, declară Gaston, nu ştiu cui dracu aş putea încredinţa această misiune plăcută! Sînt nu numai orfan, dar şi fără nici o rudă. Dac-aş ruga-o pe doamna de Montboron să-mi facă acest serviciu? Ce crezi?

Plin de gravitate, Henri consimţi, apoi declară:

— Pînă atunci, vă dau binecuvîntarea mea, pentru a vă îngădui ca, de acum încolo, să vă sărutaţi fără remuşcări!

Zîmbea, dar în sufletul său se strecurau nişte nuanţe cenuşii. Armelle îndrăgostită, Armelle logodită — însemna spulberarea unuia dintre rosturile vieţii lui. Nu mai era primul confident, unicul prieten al fetei, căci o îndrăgostită aparţinea, întreagă, iubitului ei.

Două zile mai tîrziu, în timp ce Henri se afla la Versailles, un servitor foarte bine îmbrăcat şi călărind un cal frumos sosi la portarul palatului Montboron. Părea foarte tulburat, încercînd să explice:

— Îndurare, trebuie să-i vorbesc imediat domnişoarei de Sauves! Poate că este în joc viaţa domnului cavaler de Lagardère!

Un !acheu fu trimis degrabă la tînăra fată, care se pregătea să-şi facă toaleta de seară. Ea îşi puse o mantie şi coborî la parter. Gîfîind, servitorul îi spuse:

— Sînt veşti proaste... Domnul cavaler de Lagardère a fost victima firii sale bătăioase... Domnul cavaler a primit o lovitură urîtă de spadă... Mai mult ca sigur că va muri! În fine, dînsul o imploră pe domnişoara să alerge la căpătîiul său... am pregătită o trăsură...

Armelle se făcu albă ca varul şi-şi strînse în jurul trupului mantia — durerea şi spaima o făceau să-i fie frig. Fără a se gîndi măcar să-i anunţe pe contesă şi pe logodnicul ei, se repezi, urmată de servitor.

Vizitiul dădu imediat bici cailor şi trăsura porni în goana mare, pe pietrele inegale ale pavajului.

Cufundată în gînduri, nefericita fată nu privea decît în ea însăşi: îşi închipuia imagini dintre cele mai îngrozitoare... Şi aşa de mare îi era dragostea pentru „frăţiorul“ ei, încît îl uită pînă şi pe Gaston şi tînăra lor dragoste.

Legănată de trăsură, nu fu atentă la nimic; de altminteri, în acea epocă, în ciuda felinarelor, nimic nu semăna mai mult cu o stradă, noaptea, în Paris, decît o altă stradă... Armelle nu-şi dădu, aşadar, seama că vehiculul ieşea prin Ponte de la Conférence, intra pe Cours-la-Reine, urca pe colina Chaillot şi continua în lungul Senei. Nu văzu nici că, după ce trecuseră de satul Chaillot, douăzeci de călăreţi înconjuraseră trăsura şi-şi scoseseră săbiile. Erau nişte însoţitori ciudaţi, semănînd mai mult cu nişte sărăntoci din Curtea Grobier, decît cu gentilomi demni de a escorta o domnişoară de Sauves.

La Auteuil, vehiculul se opri. Portiera fu brusc deschisă, cu brutalitate.

— Am ajuns? întrebă Armelle.

Fără a răspunde, două personaje se înghesuiră în trăsură. Fata mirosi un parfum, desluşi o fustă... Şi-şi pierdu cunoştinţa — un tampon de vată îi fusese pus sub nări.

Atunci se auzi o voce seacă, cea a Zînei Choquette, care poruncea:

— Haideţi, băieţi! traversaţi Saint-Cloud-ul ca fulgerul. Ne ducem spre Le Havre prin Saint-Germain, Meulan, Nantes şi Rouen. Posturile de schimbare a cailor sînt asigurate. La drum, şi repede!

De-abia căzuse Armelle în capcana pregătită de Myrtille, cînd un fel de gitană, plină de noroi, palidă, cu obrajii supţi, şi ai cărei ochi străluceau ca jarul, intra la portarul somnoros al palatului Montboron şi, frîngîndu-şi mîinile, îi spunea:

— Mă recunoaşteţi? Sînt Mariposa Granda... Aduceţi-vă aminte de răposatul meu tată, care era hăitaş la Versailles, la domnul conte de Montboron...

Omul se frecă la ochi şi făcu apel la memorie. îşi amintea foarte bine... Dar ce voia tinerica asta, îmbrăcată atît de ciudat?

— Am venit pe jos de la Le Havre, pentru a-ncerca să-i salvez pe nişte prieteni ai doamnei contese. Imploraţi-o să mă primească imediat!

Peste cinci minute, Jeanne de Montboron o asculta pe Mariposa, prăbuşită la picioarele sale.

— Doamnă, trebuie să-l salvaţi pe Olivier şi pe cei pe care-i iubeşte. Myrtille Coquebar, scroafa aceea... a

reuşit să-i recîştige încrederea. De s-ar milostivi Sfînta Fecioară de el!

Mişcată şi tulburată, Jeanne trimise să fie chemaţi vicontele de Varcourt şi Armelle...

Plecarea subită a acesteia îi sperie pe toţi, iar Mariposa avu o criză de furie nebună. Îşi smulgea părul:

— Este o viclenie a acelei femei infame! Am sosit aici cu cîteva minute prea tîrziu!

Dar nu degeaba fusese Gaston, timp de aproape zece ani, căpitanul Tourmentin. Obţinu de la doamna de Montboron puteri depline, şi măsurile necesare fură luate repede. În douăsprezece minute, caii erau înhămaţi la o trăsură înconjurată de lachei călare şi înarmaţi, dintre care patru purtau torţe. Portarul, care fusese soldat, majordomul — un foarte bun puşcaş — şi el însuşi, Gaston, mergeau în frunte, în timp ce, în trăsură, contesa şi Mariposa îşi puneau picioarele delicate pe o ladă plină cu pistoale gata de a fi folosite.

De data aceasta, întîmplarea fu de partea oamenilor cinstiţi. O patrulă a pazei de noapte, întrebată fiind de Gaston de Varcourt, declară că se încrucişase cu trăsura de culoare verde care o luase pe Armelle şi preciză că o văzuse pornind pe strada Bac. Deoarece aceasta ducea la Pont-Royal, urmăritorii ajunseră curînd la Porte de la Conférence. Şi cei de acolo îşi aduceau aminte de trăsura verde. Pista era, aşadar, bună. Cu puţin noroc, puteau spera să-i prindă din urmă pe răpitorii fetei.

Atunci Tourmentin — sărmanul redevenise demn de porecla sa — dădu ordine stricte:

— Legile sînt de partea noastră... Aşa că, nici un menajament: folosiţi sabia şi pistolul! Nu ochiţi trăsura, căci s-ar putea s-o răniţi pe domnişoara de Sauves... Pe toţi ceilalţi, animale şi oameni, împuşcaţi-i, străpungeţi-i!

Myrtille şi demnul ei soţ hotărîseră să joace totul pe o singură carte. Ori pierdeau, ori cîştigau dublu: cîştigul era moartea lui Lagardère şi sechestrarea Armelllei; pierderea era un ştreang de cînepă.

Zîna Choquette nu-şi pierduse timpul. Se reinstalase la ea acasă, în palatul Cinq-Mars. Îi rămîneau cele două atuuri principale ale sale: mult aur şi frumuseţea. Şi unul şi celălalt reuşiseră repede să adune în jurul ei şi al lui Coquebar — care, înspăimîntat, se prefăcea orb şi surd — nişte indivizi zdraveni care n-aveau nimic de pierdut, decît o viaţă mizerabilă şi veşnic ameninţată. Myrtille îşi pregătise planul de atac. Se cunoaşte ce-a făcut pentru a o prinde în capcană pe Armelle, fără ştirea tatălui ei, pe care îl făcuse să creadă, nenorocitul, că Henri de Lagardère era singurul care i-ar fi putut reda fiica înjosită.

Pe de altă parte, cu două ore mai înainte ca tînăra să fi căzut în cursă, Henri de Lagardère care, în societatea unor ofiţeri simpatici, lua liniştit masa la Versailles, la *Hanul-celor-Trei-Regi,* văzu sosind un paj tînăr de la Grajdurile Mici. Acesta îl salută, îl întrebă dacă era cu adevărat domnul cavaler de Lagardère şi, fără a mai spune vreun cuvînt, îi puse pe masă un plic. Henri îl rupse şi, uluit, citi:

«Dragul meu cavaler,

Myrtille a răpit-o pe Armelle. Biata copilă se află închisă într-o casă pătrată, cu obloane trase, situată într-o livadă, prima pe dreapta, la intrarea în Saint-Cloud. Nu pot să-ţi povestesc chiar tot...

La orele opt seara, împreună cu cîţiva prieteni, voi sparge uşa. Mai trebuie să-ţi spun că mă bizui pe dumneata?

Tourmentin»

Deşi mesagerul se volatilizase, tînărul n-avu nici o bănuială. De altminteri, nu cunoştea scrisul lui Varcourt. În cîteva clipe se ridică, îşi luă spada, sări pe cal şi, fără a spune nimănui vreun cuvînt, cu fruntea încruntată, porni în goană spre Saint-Cloud. Nu mai era mult pînă să bată ceasurile opt. Peste douăzeci de minute, Gaston va acţiona pentru a o elibera pe Armelle. Trebuia să ajungă la timp spre a-i da o mînă de ajutor!

Calul era bun. Părea să împărtăşească nerăbdarea călăreţului... Primele bătăi de ora opt începeau să răsune din svelta clopotniţă din Saint-Cloud, cînd animalul înspumat se opri şi fu legat de un gard. Henri făcu o scurtă recunoaştere a locurilor. Era deja aproape întuneric. Văzu, în livadă, nişte bărbaţi înveşmîntaţi în pelerine lungi, cu gulerul ridicat. Strigă:

— Lagardère!

Un bărbat se întoarse spre el şi-şi scoase sabia:

— Sst!

În faţa uşii se aflau trei voinici. Cavalerul îi văzu împingînd cu forţă: uşa scîrţîi, gemu, cedă...

Dintr-un salt, Henri pătrunse în vestibul.

Şi, atunci, toată scena se schimbă — uşa fu închisă la loc şi trei spade o păzeau, ceea ce-l făcu pe cavaler să ridice din umeri, gîndind: Armelle a servit drept momeală... Iată-mă atras într-o capcană mortală. Slavă Domnului! începeam să mă plictisesc... Nu mai aveam nici un burdihan de spintecat, nici o ureche de tăiat! Ce viaţă-i asta, să stai cu spada vîrîtă-n teacă?“

În timp ce Lagardère se lăsa pradă acestor gînduri plăcute, vestibulul — care pînă atunci fusese cufundat în beznă — se luminase. Prin două uşi îşi făcură apariţia cîţiva oameni înarmaţi şi trei soldaţi cu înfăţişare nu prea demnă de încredere şi care purtau săbii.

Se auzi un glas puternic:

— Lagardère este al nostru! Lăsaţi-mi plăcerea de a-l pedepsi aşa cum vreau eu!

Şi un gentilom înalt, cu ochii de un albastru închis, se repezi cu sabia ridicată. Era foarte frumos şi palid de furie:

— Seducător josnic! Mizerabilule! urlă, atacîndu-l pe Henri.

Acesta se dădu înapoi. Era cuprins de un sentiment ciudat. Adversarul acela misterios, atît de frumos, semăna cu Armelle într-un mod aproape halucinant... Enervarea lui i-ar fi permis adversarului său să-i înfigă de cinci-şase ori spada în piept. Dar Lagardère îşi spunea: „Nu pot să-l ucid! Nu pot!“

Din clipa aceea se hotărî: pentru prima dată, socoti că este folositor să bată în retragere. Spada adversă se ciocnea întruna de a sa. Fără o vorbă, pas cu pas, Henri se apropia de uşă.

— Răniţi-l, dar nu-l ucideţi! Îl vreau viu! Veniţi cu toţii în ajutor! strigă agresorul lui Henri, al cărui glas ca de trîmbiţă se auzi imediat:

— Nici rănit, nici prins! Domnule, vă salut. Spada dumneavoastră este bună, dar sînteţi cam prea nervos. Sluga dumneavoastră! Ne vom revedea, asta v-o promit, pe cinstea mea de Lagardère!

După aceste cuvinte, păru să cadă trăsnetul. Cei trei *bravi* plătiţi de zîna Choquette n-au putut niciodată să-şi explice înfrîngerea lor... Unul din ei fu apucat de gît, ridicat, azvîrlit, şi căzu la picioarele gentilomului care părea că ţine morţiş să-l captureze pe cavaler; altul, victimă a unei piedici puse cu piciorul, se duse lîngă

el, pe podea, în timp ce al treilea primi în nas un asemenea pumn, încît sîngele îi țîșni și pe nări și pe gură. Se porniră strigăte. Pocniră împușcături. Vestibulul se umplu de fum. Fu auzit Lagardère declarînd:

— Pleava asta nu era demnă de spadă!

Ușa fu trîntită. Afară, un glas tînăr fredonă melodia lui Lulli[1], scrisă pentru armatele domnului de Turenne[2]:

Ieri dimineață, cînd plecai,
Am întîlnit măreț alai,
De trei mari regi, porniți la drum...[3]

Întîmplarea este o femeie. Are, așadar, capriciile ei. În acea noapte hotărîse, fără îndoială, să-și acorde favorurile virtuții, curajului și dreptății...

Tocmai cînd trăsura în care se aflau Doamna Myrtille, demnul său soț Coquebar și Armelle — cu căluș la gură — se pregăteau să urce, în triplu galop, creasta destul de abtruptă de la Saint-Cloud, i se frînse o osie.

Fură nevoiți să oprească. Printre înjurăturile băcanului și vociferările Zînei Choquette, se făcură încercări de a repara stricăciunea, dar în zadar. După o jumătate de oră de străduanii, trebuiră să accepte realitatea: accidentul

[1] *Lulli sau Lully* (Jean-Baptiste) (1632—1687): violonist și compozitor francez, de origine italiană. A fost creatorul operei franceze și a compus tragedii lirice, balete, divertismente pentru comediile lui Molière și muzică religioasă. (n.t.)

[2] *Turenne* (Henri de la Tour d'Auvergne, viconte de) (1611—1674): Mareșal al Franței. Împreună cu Condé a fost victorios la Nordligen. A participat la Frondă, împotriva lui Mazarin, apoi a trecut din nou de partea regelui, înfrîngîndu-l pe Condé. A condus armata franceză în războaiele din Spania și Olanda. (n.t.)

[3] Textul original din melodia lui Lulli este:

Hier matin,
J'ai rencontré le train
De trois grands rois qui partaient en voyage... (n.t.)

necesita eforturile îndelungate ale unui rotar... Myrtille, din ce în ce mai nervoasă, ca şi cum nişte antene misterioase ar fi avertizat-o de primejdie, se hotărî să părăsească trăsura, lăsată în grija unui *bravo*, şi să închirieze, în Saint-Cloud, o caleaşcă de poştă, indiferent cu ce preţ. Vor spune că tînăra care dormea este bolnavă...

Şi acela fu momentul în care Gaston de Varcourt, înzestrat cu ochi buni de marinar, zări vehiculul verde şi dădu semnalul;

— Uite-i pe oamenii noştri. Să nu umblăm cu jumătăţi de măsură! Îi aşteaptă spînzurătoarea. Trageţi fără milă!

În trăsură, contesa Jeanne şi Mariposa, pline de curaj, deschiseră lădiţa cu pistoale, se înarmară şi se aplecară în afară, fiecare pe partea ei, gata să tragă.

— Foc! strigă Tourmentin.

Brusc, noaptea se umplu de stele. Cîţiva bărbaţi se rostogoliră jos de pe cai; izbucniră strigăte ascuţite. Dar călăreţii care înconjurau trăsura verde ripostară. Pe lîngă urechile contesei şuierară gloanţe... Foarte absorbită de tirul său, avînd grijă să nu ochească decît siluete călare, ea nu o văzu pe tînăra spaniolă, la portiera din dreapta, tresărind şi căzînd moale în genunchi...

De altfel, o voce binecunoscută răsuna, ca o adevărată trîmbiţă:

— Lagardère! Lagardère!

La zgomotul tirului intens, lacheii doamnei de Montboron, care ţineau torţe, se dăduseră cu prudenţă la o parte. Se temeau, pe bună dreptate, să nu servească drept ţintă. Aşa încît lupta care se încinse fu confuză. Spadele şi pistoalele îşi făceau din plin meseria, dar fără prea mari rezultate. Varcourt, Lagardère şi oamenii contesei îi atacau cu furie pe spadasinii Myrtillei.

Aceştia nu rezistară nici zece minute. În curînd, lupta încetă din lipsă de combatanţi.

Torţele luminară trei cadavre. Pe drum se vedeau bălţi mari de sînge...

Armelle zăcea în trăsură, adormită de un narcotic preparat după o reţetă a lui Coquebar.

Myrtille fugise. Profitînd de întuneric, se urcase pe cal, la spatele unuia dintre *bravii* săi, Marc de Remaille, fiind repede imitată de soţul său, luat pe cal de Joël de Jugan. Acum se îndreptau în galop spre Nantes, fugind ca de frica morţii.

O jumătate de oră mai tîrziu, jandarmii — chemaţi de Gaston de Varcourt — încheiau un proces verbal.

Armelle, încă pe jumătate sub influenţa lui Morfeu, era totuşi în stare să depună o mărturie; contesa de Montboron vorbea în numele sărmanei Mariposa Granda. Totul o acuza pe Zîna Choquette. Doar Henri socotea că nu merită să facă plîngere împotriva stăpînilor casei cu obloane verzi.

17 Scandalul de la *Ochiul de Bou*

La cincisprezece zile după această scenă dramatică, spre orele unsprezece dimineaţa, Olivier de Sauves care, în ajun, îi înmînase lui Pontchartrain[1] — secretar de stat, ministru al marinei şi al Casei Regale — scrisoarea şi rapoartele comandantului Jean

[1] *Pontchartrain* (Louis Phélypeaux, conte de) (1643—1727): om politic francez, controlor general al Finanţelor, secretar de stat la Marină şi la Casa Regală, apoi cancelar. (n.t.)

Ducasse, vedea deschizîndu-se un batant al uşii cabinetului lui Ludovic al XIV-lea.

Suveranul era deja informat dar, pentru a lua o decizie fermă, ţinea să-l audă el însuşi pe căpitanul de Sauves. Ca de obicei, fu foarte amabil.

În timp ce parcurgea foile de pergament răspîndite pe biroul său, îi puse întrebări foarte precise cu privire la numărul de corăbii de corsari de care dispunea insula Broaştei Ţestoase; asupra efectivului pe care l-ar putea pune la dispoziţie piraţii şi corsarii; apoi îi făcu tînărului această confidenţă:

— Am ezitat multă vreme, domnule, să acceptăm a ne alia forţele cu cele piratereşti. Jurnalele străine, mai ales cele din Olanda, sînt pline de fapte revoltătoare, care li se impută piraţilor. Desigur, alte climate, alte obiceiuri... Ştim că, sub cerul antilez, optica se schimbă. De altminteri, prea adesea spaniolii s-au arătat foarte puţin demni de a fi numiţi creştini, în America, precum şi în alte părţi.

Şi, întorcînd capul, precizează:

— Dorim să terminăm cu Spania. Am hotărît să desăvîrşim ruina detestabilului imperiu al lui Carol Quintul. Ne gîndim că o lovitură puternică poate fi dată puterii sale în Indiile Occidentale. De aceea acceptăm, în cele din urmă, ofertele domnului guvernator Ducasse. Peste puţin timp, domnul de Pointis, comandant de escadră, va fi convocat aici. El strînge, la Brest, o forţă armată destul de frumoasă: şapte corăbii mari, unsprezece fregate, cîteva briganţine, fără a mai vorbi despre bărci de traversare, vase de război pentru paza coastei, corăbii pentru transportul armamentului şi vase aruncătoare de flăcări. Dumneavoastră, domnule, veţi însoţi această escadră pe bricul dumneavoastră, *Steaua Mărilor*,

în calitate de căpitan. Vom semna cu plăcere brevetul dumneavoastră.

Olivier, încîntat şi îmbujorat de plăcere, se înclină. De acum înainte nu mai era un simplu ofiţer aflat la ordinele Marii Confrerii a Piraţilor, ci un căpitan adevărat, prin decizia regelui... Tocmai se pregătea să deschidă gura spre a-i mulţumi monarhului, cînd acesta îl opri, cu un gest nobil:

— Aceasta, domnule căpitan, este răsplata pentru omenia dumneavoastră. Ne place să facem cunoscut, astfel, că odată ce se va încheia pacea, nu vrem ca acolo să mai continue jafurile şi tîlhăriile...

În sinea sa, Olivier gîndi: „Asta e condamnarea la moarte a Ţestoasei! Ce s-ar face piraţii, dacă Spania ar deveni prietena noastră?“

Se pregătea să se retragă, mergînd de-a-ndăratelea şi făcînd trei plecăciuni, aşa cum cerea eticheta, cînd chipul lui Ludovic al XIV-lea se îmblînzi şi mai mult. Olivier auzi aceste cuvinte care-l uimiră:

— Nu veţi uita uşor ziua de astăzi, domnule de Sauves...

— Sire, spuse căpitanul, onoarea extremă pe care mi-a făcut-o Majestatea Voastră, numindu-mă...

— Este vorba de ceva mai mult decît atît!

Şi, după aceste cuvinte, fruntea regelui se înclină, mîna sa dreaptă făcu un semn de adio, şi Olivier de Sauves se pomeni în celebra anticameră denumită „Ochiul de Bou“, pentru că-şi primea lumina printr-o fereastră rotundă. Acolo mişunau curteni, solicitanţi şi funcţionari ai guvernului, îmbrăcaţi în costume strălucitoare. Era centrul de ţesere a intrigilor de la Curte.

De-abia se închisese uşa cabinetului regal, cînd tînărul scoase un strigăt:

— Lagardère!

Era, într-adevăr, turbatul acela care, cu două săptămîni în urmă, scăpase din capcana pregătită în căsuţa de la Saint-Cloud. Îl avea în faţă pe cel care o răpise pe Armelle, cel care murdărise acel crin de cîmpie!

O furie cumplită puse stăpînire pe el. Uitînd locul în care se afla, îşi trase spada, strigînd — mai degrabă urlînd:

— Mizerabilule! De data aceasta vei vorbi!

Gestul lui nebunesc stîrni o mare zarvă. Prinţi, mareşali, pairi ai Franţei, duci, conţi, ofiţeri — toţi fură într-atît de scandalizaţi, încît nici unul nu se gîndi, la început, să se arunce între cei doi bărbaţi. De altfel, rapiditatea cu care se desfăşurau evenimentele sfida orice intervenţie. Henri luase poziţia de gardă, zîmbind:

— „Mizerabil“, aţi spus, domnule? Iată un cuvînt pe care nu-l veţi mai pronunţa niciodată! V-am văzut acum cîteva seri în faţa mea, însoţit de vreo zece spadasini şi...

Deodată, cei doi batanţi ai uşii cabinetului regal se deschiseră larg şi Ludovic apăru, cu sprîncenele încruntate:

— Ce înseamnă asta?

Capetele se descoperiră, frunţile se plecară. Cele două spade se înclinară spre pămînt, pline de respect.

Dar în clipa în care Ludovic al XIV-lea înainta, foarte nemulţumit, pentru a mustra şi, poate, spre a-i pedepsi pe duelgii, în mulţimea elegantă se produse o mişcare şi, ca de la sine, se formă un culoar liber.

Doamna de Maintenon înainta, blîndă şi majestuoasă. În spatele ei veneau Armelle, contesa de Montboron şi vicontele de Varcourt.

Regele îşi scoase pălăria, se înclină şi reintră în cabinetul său. Fusese informat şi, dintr-o nobilă delicateţe, nu voia să fie martorul scenelor ce aveau să urmeze.

Sub privirea înduioşătoare a marchizei, Armelle se aruncă în braţele tatălui ei, de acolo trecînd în cele ale cavalerului de Lagardère. Se spuseră puţine cuvinte. Explicaţiile au fost date în camera în care doamna de Maintenon i-a condus pe protejaţii săi. Urmară îmbrăţişări şi lacrimi...

Cum ar putea fi descrise acele clipe fericite? Bucuria oamenilor se exprimă mai ales prin exclamaţii, strigăte nearticulate, suspine, îmbrăţişări... La pieptul tatălui său, Armelle fusese cît pe-aci să leşine de bucurie. Olivier, după ce strînsese mîinile prietenului său Tourmentin şi după ce i-o împinsese în braţe pe draga sa copilă, se apropie de Lagardère.

— Domnule, i se adresă foarte emoţionat, nu ştiu cum să şterg jignirile de care m-am făcut vinovat... Fiind înşelat şi trădat, am tras de două ori sabia din teacă împotriva dumneavoastră... Adineauri, în faţa unei părţi a Curţii, v-am adresat o nouă insultă... Primiţi scuzele mele! Sînteţi cel mai brav gentilom, sufletul cel mai curat pe care l-am cunoscut! Armelle a mea vă datorează nu numai viaţa, ci şi fericirea...

Henri zîmbi blînd şi trist:

— Acum cîteva nopţi, în vestibulul acelei case din Saint-Cloud, acum un sfert de oră, sub „Ochiul-de-Bou", eraţi la dispoziţia mea... O! sînteţi o lamă excelentă, dar mînia vă tulbura şi vă răpea posibilităţile... De trei sau de patru ori am văzut spaţiul pe care l-aţi lăsat fără apărare şi prin care ar fi putut pătrunde spada mea... V-a salvat o intuiţie... Regăseam în dumneavoastră ceva din blonda noastră Armelle... Dacă trebuie să vă scuzaţi, sînt nevoit să vă imit... Fără acea intuiţie, v-aş fi ucis! Iată-ne, deci, chit.

Şi, în vreme ce cei doi bărbaţi se îmbrăţişau, doamna de Maintenon spunea:

— Da, domnilor, sînteţi chit... Dar nedemna mea fină nu şi-a primit răsplata! Ani îndelungaţi, priceperea ei vicleană, făţărniciile ei iscusite şi-au bătut joc, în mod josnic, de iubirea şi buna mea credinţă! Azi-dimineaţă, domnul marchiz d'Argenson[1], locotenentul de poliţie, a prezentat Majestăţii Sale rezultatul edificator al unei percheziţii efectuate la *Viţelul-care-Suge* şi la palatul Cinq-Mars. Soţii Coquebar vor fi arestaţi, supuşi unui interogatoriu, judecaţi şi, fără îndoială, arşi de vii. Ordinele necesare au fost date. Justiţia îşi va spune rapid cuvîntul ei aspru!

Cînd jandarmii din Le Havre s-au dus la băcanul Coquebar, au găsit prăvălia închisă şi au fost nevoiţi să spargă uşa. S-au pomenit în faţa unui spectacol îngrozitor: dormitorul soţilor era plin de sînge... Pe podea zăceau două cadavre: Godefroy Coquebar şi Marc de Remaille... În mîna dreaptă ţineau cîte un pistolet. Unul dintre cadavre avea în frunte o gaură neagră, din care se scursese creier; celălalt — o gaură asemănătoare, sub sînul stîng.

Într-un cabinet de toaletă fu găsită Myrtille, spînzurată de un cuier. Cu limba atîrnîndu-i din gură, cu ochii daţi peste cap, părea însăşi imaginea urii...

Ce se întîmplase oare? Era, poate, epilogul unei drame din gelozie? Adevărul n-a mai fost căutat. Moartea celor doi asociaţi stingea orice acţiune judecătorească; cea a individului Remaille curăţa cartierul Vallée-de-Misère de un asasin notoriu...

[1] *D'Argenson* (Marc René de Voyer, marchiz) (1652—1721): locotenent general de poliţie, apoi păstrător al sigiliilor. (n.t.)

După douăzeci de zile de la această descoperire, Olivier, la bordul *Stelei Mărilor*, își lua rămas bun, însoțit de Tourmentin — care se frămînta din nou — de la fiica sa și de la contesa de Montboron.

Perechile se despărțeau...

Armelle și Gaston se sărutau cu disperare... Olivier și Jeanne îi imitau... Între ei, dragostea se născuse imediat, puternică... Contesa purta un inel de logodnă, dăruit de căpitanul de Sauves.

Cu voia lui Dumnezeu, peste cîteva luni *Steaua Mărilor* avea să se întoarcă la Le Havre. La Paris se vor celebra două căsătorii. Regele-Soare promisese să-și pună semnătura pe contracte... În așteptarea acelei zile fericite, cele două logodnice vor pregăti instalarea apartamentelor lor în palatul Montboron, neuitînd să pună flori, în cimitirul Abației Saint-Germain-des-Prés, pe mormîntul doamnei Bernard și pe cel al sărmanei micuțe Mariposa, care murise la timp pentru a nu vedea că îi este preferată frumoasa contesă.

În aceeași zi în care îndrăgostiții își luau cu pasiune rămas bun, Henri de Lagardère se înapoia la tabăra sa militară, la La Fère[1]. Cînta, în timp ce-și strunea calul, cam nervos. Cînta, deoarece era curajos în fața durerii, ca și în fața primejdiilor. Dar, în străfundurile inimii sale, un glas melancolic plîngea: „Pentru o inimă îndrăzneață, nimic nu este imposibil! Armelle și-a regăsit tatăl, așa

[1] *La Fère*, oraș la confluența rîurilor Serre și Oise; fostă fortăreață. (n.t.)

cum îi promisesem... Iubeşte... Este iubită... Dar eu, iată-mă singur... Nu mi-a rămas nimic!“

Înăbuşi acel glas, îşi scoase sabia din teacă, o privi şi o mîngîie ca pe o femeie: ,,Nimic, decît această prietenă. Este mult! Ea mi-a redat numele; ea a dovedit că sînt gentilom... Acum, atenţie! Să devenim serioşi... S-a sfîrşit cu tinereţea... Viaţa ne aşteaptă... Ce ne rezervă oare? Nu contează! Vom şti să învingem Destinul!“

CUPRINS

Partea întîi

MOȘTENIREA FAMILIEI GUASTALLA

1. Strugurele tămîios 19
2. Ideile lui Peyrolles 21
3. O căsnicie fericită 51
4. O lovitură de forță 62
5. Bunul plac al regelui 71
6. Bucuriile vieții de familie 78
7. Slăbiciunile lui Suzon 88
8. Cum a moștenit Gonzague 96
9. Tinerețea lui Henriot 109
10. În căutarea unui nume 123
11. Tîrgul de Angajări 153
12. Zîna Choquette 141
13. Cîrciuma *La Vițelul-care-Suge* 147
14. Micul Parizian 160

15. Luptă în Sena 168
16. „Surioara“ 176
17. Cocardasse şi Passepoil 186

PARTEA A DOUA

TOVARĂŞII BROAŞTEI ŢESTOASE

1. Destinul lui Olivier de Sauves 197
2. Vizitiul morţilor 207
3. Răspunsul hazardului 218
4. *Steaua Mărilor* 228
5. Tovarăşii Broaştei Ţestoase 237
6. Un Gentilom al Mărilor 245
7. Mariposa 254
8. Degetul lui Dumnezeu 264
9. Noroc şi ghinion 274
10. În care îl revedem pe Charles-Ferdinand al IV-lea 285
11. În sala de arme 292
12. Dreptatea lui Lagardère 298
13. Un tovarăş neprevăzut 315
14. La marchiză 328
15. Două vînători 343
16. În care Doamna Myrtille se depăşeşte pe sine . 353
17. Scandalul de la *Ochiul-de-Bou* 370

Editura **ELIS** vă va oferi
următoarele traduceri care se află sub tipar:

Paul Féval-fiul
ROMANUL LUI LAGARDÈRE
Cavalcadele lui Lagardère
Mariquita
Cocardasse şi Passepoil

Cititorii vor putea urmări pe Lagardère în fascinantele peripeţii prin Spania, Anglia şi... Franţa, cunoscîndu-i noii prieteni dar şi noii duşmani, precum şi travestiurile pe care eroul le adaugă celui de **Cocoşat**. Dar mai presus de toate intrigile, răsare şi dăinuie iubirea înflăcărată dintre Lagardère şi Aurore de Nevers.

Paul Féval-fiul
FIUL LUI LAGARDÈRE
Sergentul Belle-Épée
Ducele de Nevers

Din căsătoria lui Lagardère — duce de Nevers — cu Aurore, s-a născut un fiu pe care soarta crudă l-a smuls de lîngă părinţi, făcîndu-l rătăcitor prin lume.

Temerar şi încîntător, tînărul, la fel ca tatăl său, nu-şi cunoaşte obîrşia, dar duşmanii (în frunte cu acelaşi înverşunat Peyrolles), îl urmăresc, ca şi iubirea devastatoare a pătimaşei Bathilde de Wenzel. Îl vor învinge oare? Va avea fiul acelaşi destin de a nu-şi cunoaşte niciodată părinţii?

Paul Féval-fiul
GEMENII LUI NEVERS
Parc-aux-Cerfs
Regina Cotillon-ului

Este epoca lui Ludovic al XV-lea, marcată de apariţia frumoasei dar vicleneî marchize du Barry, „regina Cotillon-ului“ şi favorita regelui.

Iubiri care se ţes şi se destramă, iubiri împărtăşite sau neîmplinite, fast şi cavalerism.

Curajul urmaşilor lui Lagardère — trăsătură dominantă a bărbaţilor din această viţă nobilă — a generat acţiuni palpitante care au avut influenţă benefică asupra evenimentelor istorice din epocă.

Avery Corman
KRAMER CONTRA KRAMER

Bestseller editorial cu un succes răsunător, din a cărui ecranizare s-a născut un film încununat cu 5 premii Oscar, avîndu-i ca protagonişti pe Meryl Streep şi Dustin Hoffman.

Drama unui tată plin de duioşie şi responsabilitate, sacrificîndu-se fără a avea sentimentul sacrificiului. Dilema unei femei ce oscilează între sentimente materne şi libertinaj. Povestea unui băieţel care, dincolo de lumea lui de jucării şi desene animate, nu înţelege tragedia divorţului.

În lupta Ted KRAMER CONTRA Joanna KRAMER, cine va cîştiga?

Priscilla Beaulieu-Presley
EU ŞI ELVIS

Despre viaţa publică a regelui rock-ului s-a scris mult, dar Elvis-omul nu poate fi cunoscut decît citind acest fermecător roman — îngemănarea adoraţiei şi deznădejdii a celei care a fost pînă la sfîrşitul vieţii lui Elvis marea sa dragoste — Priscilla Beaulieu-Presley (cunoscută îndeosebi din rolul îndrăgitei Jenna din serialul Dallas).

Kirsch-Meyer
UIMITOARELE AVENTURI ALE LUI BUFFALO BILL

Carte de citit şi de colorat pentru copiii de toate vîrstele.

Eroul naţiunii americane, Buffalo Bill, vine la întîlnirea cu copilăria, povestindu-şi aventurile pline de farmec şi savoare, isprăvi reale populate cu indieni şi bizoni, cu cowboys neînfricaţi şi mustangi mai iuţi ca vîntul.

Desenele pentru colorat permit desfăşurarea fanteziei copiilor în a-şi zugrăvi decorurile şi personajele în culorile imaginate de ei.

Consilier literar: Mirella DOMINTEANU
Tehnoredactor: Ioan DUMITRENCO

Format: 16/54x84
Coli tipo: 24
Apărut: 1993
Tiparul executat sub comanda nr. 881
S.C. ROMCART S.A.
București — ROMÂNIA

SERIA LAGARDÈRE

Roman fermecător — tradus pentru prima dată în limba română — care deschide suita fascinantă a aventurilor lui Lagardère. Căci fiul lui Féval, prin această operă literară, a dat Cocoşatului (sau Micului Parizian) un început, eroul căpătînd, mai mult ca oricînd, autenticitate şi substanţă umană.

Există, desigur, Lagardère, un erou legendar; există un personaj — Cocoşatul — a cărui ghebă servea drept pupitru speculanţilor din epoca Regenţei...şi mai există deviza: Dacă tu nu vii la Lagardère, Lagardère va veni la tine !

Editura ELIS

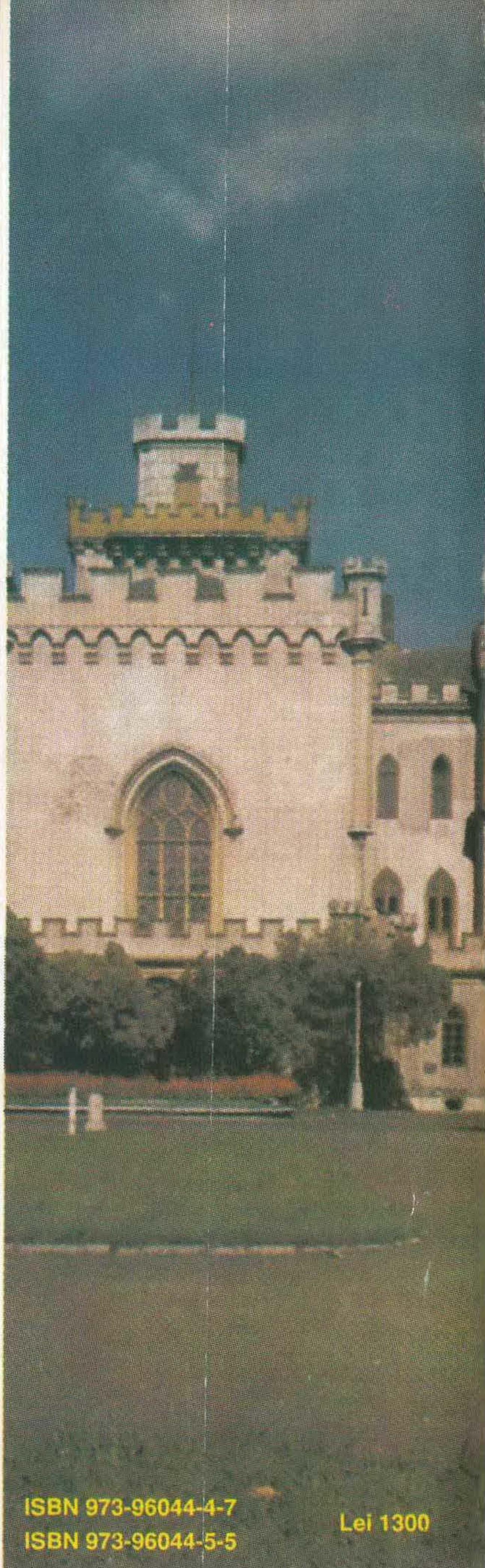

ISBN 973-96044-4-7
ISBN 973-96044-5-5

Lei 1300